

§ 568

Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle kaupunginvaltuuston päätöksestä tehdyistä valituksista koskien Helsingin uutta yleiskaavaa- kaupunkikaavaa

HEL 2016-014029 T 03 01 01

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa Helsingin hallinto-oikeudelle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunginvaltuusto on 26.10.2016 § 272 päättänyt kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti hyväksyä 6.10.2015 päivätyn ja 14.6.2016 muutetun Helsingin uusi yleiskaava – Kaupunkikaavan oikeusvaikutteisena yleiskaavana ja 14.6.2016 päivätyt Kaupunkiluonto- ja Kulttuuriympäristö-teemakartat oikeusvaikutteisilta osiltaan yleiskaavan selostuksesta ilmenevin perustein.

Valtuuston päätöksestä on tehty 50 valitusta. Hallinto-oikeus on 19.12.2016 pyytänyt kaupunginhallitusta hankkimaan valitusten johdosta kaupunginvaltuuston lausunnon. Lausunnon määräaika Helsingin hallinto-oikeudelle on 31.5.2017.

Viite

Dnrot 14935/16/4102, 15034/16, 15080/16, 15095/16, 15134/16, 15269/16, 15367/16 15469/16, 15470/16, 15529/16, 15532/16, 15584/16, 15585/16, 15586/16, 15592/16, 15594/16, 15635/16, 15639/16, 15647/16, 15648/16, 15649/16, 15706/16, 15718/16, 15722/16, 15726/16, 15730/16, 15731/16, 15732/16, 15733/16, 15734/16, 15749/16, 15750/16, 15752/16, 15754/16, 15755/16, 15765/16, 15789/16, 15791/16, 15793/16, 15797/16, 15814/16, 15822/16, 15827/16, 15829/16, 15830/16, 15831/16, 15833/16, 15834/16, 15835/16, 15838/16.

Valitusoikeus ja määräajan noudattaminen

***** ja ***** ovat 22.11.2016, Asunto Oy Pohjoiskaari 40 ja As Oy Poutamäentie 15 ovat 23.11.2016, Pajamäki-seura ry ja Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta (jäljempänä Puolustusvoimat) ovat 24.11.2016, ***** on 28.11.2016, Museovirasto on 29.11.2016, Pihlajamäki-seura ry, Katajanokan huolto Oy ja 14 asunto-osakeyhtiötä ovat 30.11.2016, Pirkkolan omakotiyhdistys ry ja sen asiakumppanit sekä ***** ja ***** ovat 1.12.2016, Tuomarinkylän Kilpatalli Oy ja sen asiakumppanit sekä Helsingin Melontakeskus Oy ja sen asiakumppanit, Rudus Oy, As Oy Hakolahdentie 38 ja sen asiakumppanit,

Uudenmaan ELY-keskus Liikenne ja infrastruktuuri –vastuualue (jäljempänä ELY-keskus liikenne), ***** ja Liikennevirasto ovat 2.12.2016, Tapulikaupunki – Seura ry, ***** , Uudenmaan ELY-keskus, Ympäristö ja Luonnonvarat-vastuualue (jäljempänä ELY-keskus luonto), Vartiosaari-Seura ry, Laajasalo – Degerö Seura ry, Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry, Kulosaarelaiset ry – Brändöborna rf, Stansvikin kyläyhdistys ry, ***** Teknos Oy, Asunto Oy Sulkapolku 6, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Asunto Oy Jokitie ja sen asiakumppanit, ***** ja asiakumppanit, Malmin lentoaseman ystävät ry, Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys – Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (jäljempänä Tringa ry), *****
***** Kaupsu – yhdistys, ***** ja ***** Puistola-Seura ry ja Puistolan Omakotiyhdistys ry, ***** - BF-Lento Oy, ***** ja Asunto Oy Helsingin Riitankuja 2 ovat 5.12.2016 ja Lauttasaari-Seura – Drumsö Sällskapet ry on 12.12.2016 valittanut Helsingin uuden yleiskaavan – Kaupunkikaavan hyväksymisestä Helsingin hallinto-oikeudelle.

Kuntalain 92 §:n 1 momentin mukaan kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Kuntalain 4 §:n mukaan kunnan jäsen on 1) henkilö, jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on (kunnan asukas); 2) yhteisö, jolla on kotipaikka kunnassa; sekä 3) se, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 191 §:n 1 momentin mukaan oikeus valittaa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä määräytyy kuntalain ja mainitun MRL:n säännöksen mukaan. Pykälän 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, on rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan oikeus valittaa muun ohella kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä.

Kaupsu-yhdistys ei ole MRL 191 §:n 2 momentissa tarkoitettu rekisteröity yhteisö. Valitus tulee jättää tutkimatta. Muiden valittajien kotipaikka on Helsinki, joten heillä on asiassa valitusoikeus.

Kuntalain 93 §:n mukaan kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kaupunginvaltuuston 26.10.2016 päivätty pöytäkirja § 272 on pidetty yleisesti nähtävillä Helsingin kaupungin kirjaamossa 4.11.2016. Valitukset on toimitettu hallinto-oikeudelle määräajassa lukuun ottamatta Lauttasaari-Seura – Drumsö Sällskapet ry:tä, joka on jättänyt valituksensa määräajan jälkeen. Valitus tulee jättää tutkimatta

Valitusten keskeinen sisältö

Valituksissa on vaadittu kaupunginvaltuuston päätöksen 26.10.2016 § 272 kumoamista lainvastaisena kokonaan tai valituksissa mainituilta osin ja päätöksen palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Lisäksi on vaadittu päätöksen asettamista täytäntöönpanokieltoon valituksen käsittelyn ajaksi ja kaupungin velvoittamista korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut.

Valitusten keskeistä sisältöä on jäljempänä referoitu, valituksissa aiheita on käsitelty tarkemmin. ***** ja ***** Asunto Oy Poutamäentie 15 ja Pajamäki-seura ry ovat valituksensa perusteina todenneet, että kaavakartta on epätarkka ja puutteellinen ja kaavamerkintöjä on niukasti, eivätkä valittajat sen vuoksi voi toteuttaa perustuslain takaamaa oikeutta vaikuttaa ympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Yleiskaava uhkaa Pajamäkeä ja Patterimäkeä ympäröivää metsävyöhykettä kokonaisuudessaan. Metsien kaavoittaminen rakentamisalueiksi tuhoaa hiilinieluja ja lisää voimakkaasti hiilipäästöjä. Yleiskaava uhkaa uhanalaisen meritaimenen lisääntymis- ja selviytymismahdollisuuksia Pajamäenojassa. Lähes kaikki Pajamäen ja lähiympäristön virkistysalueet varattaisiin rakentamiseen. Pajamäen metsäalueet ovat pikkutikan ja liito-oravan elinpiiriä. Pajamäen päiväkodin länsipuolella on suojelun arvoinen kosteikko/lähde. Yleiskaava uhkaa Patterimäen linnoitusaluetta, joka on muinaismuistolain suojelema. Pitäjänmäenkaaren tunnelivaeraus on Patterimäelle tuhoisa. Lisäksi on esitetty vaatimus Patterimäen maanalaisen kalliovarikon varauksen kumoamisesta.

Asunto Oy Pohjoiskaari 40 on valituksensa perusteina todennut Maamonlahden alueen kuuluvan Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyyn arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön piiriin. Länsiväylän muuttaminen kaupunkibulevardiksi vaatisi meritäyttöjä, jotka tuhoaisivat kaupunkikuvan kannalta arvokkaan alueen ja sen maisemalliset arvot. Lauttasaaren pohjoispuolen ranta-alue on merkitty yleiskaavassa epätarkkoina pikseleinä. Kaikki muut lähiranta-alueet ovat koko Helsingin alueella merkitty yleiskaavaehdotuksessa luonnonmukaisella tarkkuudella. Lauttasaaren pohjoisen ranta-alueen kohtelu yleiskaavassa ei toteuta yhdenvertaisuutta.

Puolustusvoimat ovat valituksensa perusteina todenneet, että saaret Hintholma, Neitsytsaari, Hernesaari, Viipurinkivi, Itä-Villinki, Kuusiluoto, Lehmäsaari, Nuottasaari ja Melkki tulee osoittaa kaavassa merkinnällä ”EP Puolustusvoimien alue”. Kaavassa ei ole huomioitu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteiden 4.2 kohtaa MRL:n edellyttämällä tavalla. Mainitun kohdan mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueil-

le, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Maanpuolustuksen tarpeet on otettava riittävässä määrin huomioon ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset maanpuolustukselle, jotta puolustusvoimien toimintakyky ei vaarannu. Tulkinnan osalta viitataan ympäristöministeriön ohjeeseen.

Uudenmaan maakuntakaavassa ja Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa saaret Itä-Villinki ja Melkki on osoitettu kaavamerkinnällä EP/u, Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu ja /tai koulutustoiminta. Suunnittelumääräyksen mukaan mainitut alueet varataan puolustusvoimien käyttöön harjoitus-, ampuma- ja muita toimintoja varten. Mikäli alue vapautuu puolustusvoimien käytöstä, se varataan virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoimintaan. Puolustusvoimat ei ole tehnyt mitään sellaista päätöstä, joka viittaisi saarista tai niiden käyttötärpeestä luopumiseen.

Saarten Hintholma, Neitsytsaari, Hernesaari, Kuusiluoto, Viipurinkivi, Lehmäsaari ja Nuottasaari osalta maakuntakaava ei sisällä Puolustusvoimien toimintaa koskevia kaavamerkintöjä ja/tai -määräyksiä. Tämä ei kuitenkaan merkitse, ettei niitä tulisi osoittaa yleiskaavassa käyttötarkoitusta vastaavalla kaavamerkinnällä.

Santahaminan ampumatoiminnan melualue merkitään 55 dB LAeq ja 50 dB LAeq.

Kaavassa ei ole huomioitu tuulivoimarakentamista koskevia määräyksiä.

Melkin ja Itä-Villingin osalta Puolustusvoimat, Ylinen ja Vento, Laajasalon Pienkiinteistöyhdistys ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ovat valituksensa perusteina todenneet, että Melkki ja Itä-Villinki on Uudenmaan maakuntakaavassa ja Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu merkinnällä EP/u, Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja /tai koulutustoiminta. Suunnittelumääräyksen mukaan mainitut alueet varataan puolustusvoimien käyttöön harjoitus-, ampuma- ja muita toimintoja varten. Mikäli alue vapautuu puolustusvoimien käytöstä, se varataan virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoimintaan. Siten Melkki tulisi myös yleiskaavassa osoittaa mainittuun toimintaan. Luonnonsuojelujärjestöt viittaavat ELY-keskuksen lausuntoon taajamatoiminnan levittämisestä ei-taajamaluonteiseen asutukseen osoitetuille alueille.

Museovirasto, Asunto Oy Pohjoiskaari 40, Pihlajamäki-seura ry,
***** Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa, *****
ja ***** ovat valituksissaan esittäneet kaupunkibulevardien aiheuttavan viheralueiden kaventumista Keskuspuiston, Vantaanjoenvarren ja Viikin vihervyöhykkeiden alueella. Lisäksi Pihlajamäki-seura on to-

dennut Lahdentien bulevardisoinnin merkitsevän lisärakentamista Por-raskalliolle. Lisärakentaminen on LSL:n vastaista Pihlajamäessä havaitun liito-oravan elinympäristön vuoksi. ***** on vedonnut lisäksi siihen, että vaikutusten arviointi on ollut puutteellista, saatua palautetta ei ole otettu huomioon sekä asian valmisteluun, esittelyyn ja päätöksentekoon on osallistunut esteellisiä henkilöitä.

Museovirasto, ELY-keskus liikenne ja Liikennevirasto ovat esittäneet valituksiensa perusteena, että yleiskaava MRL 39 §:n vastainen (raken-netun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen). Lisäksi valittajat ovat väittäneet, että kaupunkibulevardimerkintä ei riittävästi turvaa seudullisia ja valtakunnallisia liikenneyhteyksiä ja niiden kehittämistä.

***** , ELY-keskus ympäristö, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa ja Tringa ry ovat valituksiensa perusteena todenneet, että yleiskaavalla on luonnonsuojelulain (LSL) 66 §:ssä tarkoitettuja merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin.

Museovirasto, ***** ja ***** Vartiosaari-seura ry, Laajasalo-Degerö Seura ry, Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry, ***** ja Asunto Oy Helsingin Riitankuja 2 toteavat Vartiosaaren osalta, että kaava on maakuntakaavan ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) vastainen eikä täytä MRL 39 §:n sisältövaatimuksia.

Katajanokan huolto Oy ja sen asiakumppanit ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaavapäätös loukkaa valittajien oikeuksia vaikuttaa elinympäristöönsä koskeviin muutoksiin ja että päätös ei kaikilta osin täytä MRL:n sisältövaatimuksia. Kaavan vaikutusten arviointi ei täytä MRL 9 §:n vaatimuksia.

Pirkkolan omakotiyhdistys ry ja sen asiakumppanit ovat valituksensa perusteena todenneet, että yleiskaava vaikuttaa heikentävästi Pirkkolan liikuntapuistoon, Keskuspuiston ekologisiin yhteyksiin ja vihersormiin. Lisäksi valittajat esittävät, että kaava on epätarkka pikseleiden osalta ja toteavat, että KHO:n ratkaisu 11.11.2016/4778 koskee erilaista suunnittelualuetta. Lisäksi yleiskaava kaventaa liito-oravien elinaluetta.

Tapulikaupunki-Seura ry ja Puistola-seura ry ja sen asiakumppanit ovat valituksiensa perusteena todenneet, että kaavakartasta ei selviä kohteiden sijainti, vuorovaikutus on ollut puutteellista ja lähikeskusta-merkintä ei ole riittävän tarkka.

Tuomarinkartanon Kilpatalli Oy ja sen asiakumppanit, Museovirasto, ***** ja ***** katsovat, että kaava on maakuntakaavan, VAT:n ja MRL 39 §:n sisältövaatimusten vastainen. Alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Yleiskaava osoittaa alueelle liian raskasta rakentamista alueen arvot huomioon ottaen. Puutteita on ollut vuorovaikutuksessa. Kuntalaisilla on oikeus luottaa maakuntakaavan ohjausvaikutukseen.

Helsingin Melontakeskus Oy:n, Helsingin Kanoottiklubi ry:n ja HKK-Talviuimarit ry:n

valitus koskee Rajasaaren aluetta. Kaupunki ei ole noudattanut MRL:n 1 §, 2 §, 6 § ja 9 §:ä, kaavamerkinnot ja pikselit ovat epäselviä, vuorovaikutus ei ole toteutunut ja mahdollisten meritäyttäjien ympäristövaikutukset ovat jääneet epäselviksi.

Rudus Oy on valituksensa perusteena todennut, että Vihdintien itäpuolella olevaa toimitila-alueen merkintää tulee jatkaa pohjoiseen niin, että se ulottuu koko kiinteistölle. Kaavaratkaisu ei täytä MRL 39.2 §:n 1,2,6 ja 7 kohtien sisältövaatimuksia, eikä MRL 9 §:n selvitys- ja arviointivelvollisuutta. Kaavasta aiheutuu yhtiölle kohtuutonta haittaa. Lähes koko kiinteistö on kaavassa osoitettu asuntovaltaisen alueen A2 -kaavamerkinällä, kun se yleiskaava 2002:ssa on työpaikka-alue (teollisuus/toimisto/satama). Kiinteistö sijaitsee teollisuus- ja varastoalueella. Kyseinen Konalan yritysalue muodostaa pääkaupunkiseudun rakennustoiminnan kannalta välttämättömän rakennusmateriaali- ja kierrätystoimintojen keskittymän. Kiinteistön pohjoispuolitse on suunniteltu Kehä II:n jatke. Kaavaratkaisu merkitsee kiinteistön osalta olennaista muutosta. Koska muutos on merkittävä, olisi ympäristö- ja yhdyskuntataloudellisia vaikutuksia tullut selvittää seikkaperäisesti. Yhtiölle on syntynyt perusteltu odotus, että se voi harjoittaa elinkeinotoimintaa kiinteistöllä pitkällä aikavälillä ja että tämä mahdollisuus turvataan kaavoituksessa. A2-merkinnällä on vaikutuksia viranomaislupien lupaharkinnassa, mikä voi johtaa yhtiön toiminnan edellytysten lakkaamiseen tai niiden merkittävään supistumiseen. Lopputulos on yhtiön kannalta kohtuuton. Yhtiön kiinteistöä ja naapurikiinteistöä ei ole arvioitu yhdenmukaisesti, kun naapuriyhtiön käyttötarkoitus on sama kuin valittajan kiinteistöllä, mutta naapurikiinteistö on yleiskaavassa työpaikka-alue.

Asunto Oy Hakolahdentie 38 sekä 13 muuta yhteisöä tai yksityishenkilöä, ***** ja ***** sekä 25 muuta yksityishenkilöä ovat valituksensa perusteena todenneet, että Länsiulapanniemen osalta yleiskaavassa ei ole otettu huomioon maisema- ja luontoarvoja MRL:n vaatimalla tavalla, kun alue on yleiskaavassa merkitty rakentamisen mahdollistavaksi alueeksi.

Liikennevirasto on valituksessaan todennut, että Kantakaupunki C2 – merkintä ei turvaa riittävällä tavalla valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävän varikkoalueen toimintaa, kehittämistä ja laajentamistarpeita. ***** Malmin lentoaseman ystävät ry, ***** Puistola-seura ja asiakumppanit, ***** BF-lento, ***** ovat valituksissaan todenneet, että vuoro-vaikutus on ollut puutteellista. Lisäksi viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa VAT:n osalta ja päätös on MRL:n sisältövaatimusten vastainen. Luonnon monimuotoisuuden, muiden luonnonarvojen säilymistä, ympäristön suojelua eikä ympäristöhaittojen ehkäisyä ole huomioitu. Yleiskaava tuhoaa elinkeinoelämän edellytyksiä ja poistaa ilmailualan kehitysmahdollisuuksia. Malmin lentokenttä kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kaavaratkaisussa on liian raskasta rakentamista, eikä se edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Yleiskaava ei ole edellytettyjen sisältövaatimusten mukainen ja on ristiriidassa maakuntakaavan kanssa. Ole-massa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttöä ei ole otettu huomioon. Selvitykset ja vaikutusarvioinnit ovat riittämättömiä. Yleiskaavan ulottaminen ajallisesti näin kauas ei vastaa tarkoitustaan. Päätös on ristiriidassa luonnonsuojelulain ja –asetuksen kanssa. Korvaavasta kentästä ei ole selvitystä. Kaavakartta on epäselvä. Muistutukseen ei ole vastattu.

Laajasalo - Degerö Seura ry on valituksensa perusteina todennut, että Laajasalon Yliskylän itärannan virkistys- ja viheraluevyöhykkeellä sijaitsee Degerön kartano, joka kuuluu Helsingin höyrylaivareittien kesähuvi-asutukseen (RKY 2009), minkä vuoksi A4-merkintä tällä alueella on maakuntakaavan ja muinaismuistolain vastainen. Kartano on muinaismuistolain suojelema. Laajasalon uimarannalla on arvokkaita kasvikohteita ja LSL:n suojelemia kohteita. Alueella on myös ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmään merkittviä erilaisia luontoarvoja. Stansvikin – Tullisaaren virkistys- ja viheraluevyöhyke kaventuu yleiskaavassa maakuntakaavan vastaisesti Tullisaaren – Kaitalahden kohdalla ja Tahvonlahden kohdalla. Maakuntakaavan mukainen Laajasalon etelärannan viheryhteys puuttuu yleiskaavasta. Vartiosaaren osalta yleiskaava on maakuntakaavan vastainen. Kuukiventien puistoon, ulkoilureitille ja pientaloalueelle, joiden alueella on arvokkaita luontokohteita, on osoitettu kerrostalovaltaista rakentamista maakuntakaavan vastaisesti. Yleiskaava on MRL 39 §:n 2 momentin 2, 4 ja 8 kohdan vastainen. Lisäksi yleiskaavan esitystapa on MRL 42 §:n vastainen.

Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry on valituksensa perusteina todennut, että yleiskaavan esitystapa on epätarkka ja se on MRL 42 §:n vastainen. Laajasalon joukkoliikenneyhteydet eivät perustu nykyisten asukkaiden tarpeisiin. Noin puolelle maakuntakaavan mukaisista virkistys- ja viheralueista on osoitettu rakentamista. Kaava on maakuntakaavan

vastainen. Laajasalon liikuntapuisto on merkitty rakentamisalueeksi. Vartiosaareen ja Melkkiin rakentamisen osoittaminen on vastoin maakuntakaavaa ja selvitykset luonnonarvoista puutteelliset ja myös lepa-koille tuhoisaa.

Kulosaarelaiset ry – Brändöborna rf. on valituksensa perusteena todennut, että yleiskaava ei esitystapansa puolesta täytä MRA 1 ja 16 §:n vaatimuksia eikä siten ole ympäristövaikutustensa puolesta luotettavasti arvioitavissa yleiskaavalta vaadittavalla tarkkuudella (MRL 9 §). Jättäläispikselitekniikan vuoksi kansalaisen oikeusvarmuus ei toteudu. Kaavan tulisi perustua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen riittävään huomioon ottamiseen. Kaava ei kuitenkaan ota huomioon Kulosaaren vallitsevia vakiintuneita oloja kerrostalo-, rivitalo- ja pientaloalueineen, puisto- ja viheralueita eikä RKY-aluetta. Yleiskaava on tässä muodossa sopimaton asemakaavoituksen ohjaamiseen. Lisäksi eri pikselityyppien selvitykset ovat monimerkityksisiä, mikä vaikeuttaa ennakoitavuutta.

Stansvikin kyläyhdistys ry on valituksensa perusteena todennut, että yleiskaava on maakuntakaavan vastainen ohjatessaan rakentamista valtakunnallisesti arvokkaille kulttuurihistoriallisille kohteille ja ekologisesti tärkeille viheryhteyksille. Yleiskaava on epämääräinen eikä se ohjaa riittävästi asemakaavoitusta.

Teknos Oy ja Asunto Oy Sulkapolku 6 ovat valituksensa perusteina todenneet, että kaava on MRL 39 §:n 2 ja 4 momentin vastainen. Päätös ei täytä vaatimusta ottaa huomioon elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön. Päätös perustuu lisäksi puutteellisiin selvityksiin, sillä Tukesin lausunto pitää ottaa huomioon jo yleiskaavavaiheessa. Tehdasalueen käyttötarkoitus on muutettu liike- ja palvelukeskusta C1-alueeksi ja osittain asuntovaltaiseksi A1-alueeksi, joten kaava mahdollistaisi huomattavan laajan asutuksen rakentamisen tehtaan konsultointivyöhykkeelle. Kaavassa ei siten ole huomioitu suuronnettomuusvaaraa. Tehtaan konsultointivyöhykkeen ei katsota täyttävän MRL 39.2 §:n mukaista mahdollisuutta turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön. Liikennejärjestelyjen toimivuus on keskeinen tehtaan toimintaedellytys, eikä kävelyyn painottuva C1-alue ole Teknos Oy:n kannalta hyväksyttävä ratkaisu. Tehdasaluetta on voitava käyttää myös jatkossa varastointiin, minkä vuoksi alueen muunneltavuuden rajoittaminen ei tule kysymykseen. Oikeuskäytännössä (KHO 2323/1/05) on katsottu, että vaikka suojaetäisyydet täyttivät vähimmäisvaatimukset, onnettomuusriskiä ei voitu kokonaan sulkea pois, jolloin riski on liian suuri, eikä asutusta voitu kaavoittaa suunnitellulle alueelle. Johtopäätös suojaetäisyyksien riittävydestä oli siten ristiriidassa MRL 54 §:n kanssa, jonka mukaan elinympäristön on oltava mm. turvallinen. Tämän vuoksi suojaetäisyydeksi on valittajan mukaan asetettava konsultointivyöhykkeen leveys 1 kilometri.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n kanssa ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaava on maakuntakaavan vastainen, sillä maakuntakaavan ohjausvaikutus ei ole riittävässä määrin päätynt lopulliseen kaavaratkaisuun. Yleiskaavassa ei ole riittävästi huomioitu niitä sisältövaatimuksia, jotka on tarkoitettu turvaamaan luonnon ja virkistyskäytön tarpeita. Kaavaratkaisu on epäselvä, mistä johtuen vaikutusten arviointi on ollut mahdotonta. Lisäksi kaava perustuu riittämättömille selvityksille ja vaikutusarviointille. Kaavassa ei ole riittävässä määrin selvitetty kaavan merkittäviä vaikutuksia eikä etenkin luontovaikutuksia.

Asunto Oy Jokitie 24 ja sen asiakumppanit ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaava poikkeaa maakuntakaavasta Pukinmäen kautta kulkevan pääkaupunkiseudun poikittaisen joukkoliikenteen yhteyden ja Pukinmäen rantapuiston pohjoisosan ja Pukinmäenkaaren itäreunan A2-merkinnän osalta. Kaava ei perustu MRL 9 §:n mukaisesti kaavan merkittävät vaikutukset arvioiviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Vantaanjokilaakson rakentamisella on merkittäviä vaikutuksia Pukinmäen maisema-, kulttuuri- ja luontoarvoihin, virkistyskäyttöön ja liikenteeseen. Vuorovaikutuksessa on puutteita. Hämeenlinnan hallinto-oikeus on 9.10.2009 (09/0575/2) käsitellyt asutuksen olennaisen laajenemisen vaikutusta avoimena säilyneelle alueelle. Oikeustapauksessa KHO 25.8.2016 T3539 kaavaan ei ollut sisällytetty sellaisia alueiden käyttöönottoon tai toteuttamiseen liittyviä ajoitusmääräyksiä, joilla varmistettaisiin alueen rakentamisen ja raideyhteyden toteutumisen samanaikaisuus, kaavaratkaisu tukeutui käytännössä ennalta määrittelemättömän ajan tieverkkoa käyttävään julkiseen liikenteeseen ja yksityisautoiluun. Yleiskaavan sisältövaatimusten täytyminen on pystyttävä toteamaan yleiskaavaselvitysten ja yleiskaavaratkaisun pohjalta KHO 23.8.2012 T2214.

***** valitus koskee Vallilanlaakson joukkoliikennekatua ja hyötyanalyysin virheellisyyttä. Lisäksi MRL:n 9 § ja 39 §:iä ei ole noudatettu. ***** ja ***** ovat valituksensa perusteina todenneet, että kaava on liian ylimalkainen eikä täytä yleiskaavalta edellytettyä tarkkuutta (MRL 39 §). Pikselimerkinnöissä on merkitty asuntovaltaisiksi alueiksi virkistys- ja viheralueita MRL 39.2 §:n 8 kohdan vastaisesti. Kaavan tausta-aineiston perusteella olennaisia alueita Itä-Jollaksessa on luokiteltu arvokkaaksi kasvi- ja lintukohteeksi sekä tärkeäksi lepakoalueeksi, mutta tämä aineisto on sivuutettu pikselikartassa. Korttelitehokkuus merkitsisi kerrostaloja pientaloalueelle. ***** on valituksensa perusteina todennut, että yleiskaava on muinaismuistolain 13 §:n vastainen Malminkartanon Kartanometsässä, josta on löydetty muinaiset punamultahaudat ja muinaispolku.

Tringa ry on valituksensa perusteena todennut, että kaavan selvityspohja ja luonto- ja linnustovaikutusten tarkastelut ovat osin puutteellisia. Kaavassa ei ole huomioitu luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Rakennettavat alueet toimivat suojavyöhykkeenä Natura-alueelle. Halainvuori on osa vihersormea. Viikin peltojen rakentaminen vaikuttaisi Vanhankaupunginlahden lintuvesien Natura-alueen koskemattomuuteen. Natura-alueen vaikutusten arviointi on jäänyt puutteelliseksi, kun ei ole arvioitu vaikutuksia tärkeisiin IBA-, FINIBA- ja MAALI-alueisiin. Pornaistenniemen osalta kaava on maakuntakaavan vastainen, sillä se on osoitettu virkistysalueeksi. Valittajan mukaan kaupunkibulevardit kaaventavat merkittävästi Viikin vihervyöhykettä, joka on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa ja ehdotusvaiheessa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa osoitettu viheralueiksi, mutta myös maakunnallisesti merkittäviksi kulttuuriympäristöiksi.

Lausunto valitusten johdosta

Helsingin kaupunginhallituksen johtosäännön 8 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan kaupunginhallitus antaa selityksen kaupunginvaltuuston päätöstä koskevan valituksen johdosta, jos kaupunginhallitus katsoo voivansa yhtyä kaupunginvaltuuston päätöksen lopputulokseen.

Oikeuspalvelut toteaa, että kaupunginhallituksen tulisi antaa valituksen johdosta hallinto-oikeudelle seuraava lausunto. Lausunto on laadittu yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Valitusten hylkääminen ja tutkimatta jättäminen

Kaupunginhallitus pyytää jäljempänä esitettävien perustein, kaupunginvaltuuston päätöksestä 26.10.2016 § 272 ilmenevien perustein sekä muiden valmisteluasiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella valitusten hylkäämistä. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole syntynyt maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavaa koskevien sisältövaatimusten, vaikutusten selvittämistä koskevien säännösten tai menettelysäännösten vastaisesti. Kaava perustuu lain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole syntynyt myöskään kuntalain 90 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä, viranomaisen ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös muiltakaan osin ole lainvastainen. Lisäksi kaupunginhallitus viittaa kaavaselostukseen, jossa on MRL 40 §:n 2 momentin mukaisesti esitetty yleiskaavan perusteet.

Kaupunginhallitus pyytää valitusten tutkimatta jättämistä siltä osin kuin ne kohdistuvat valtuuston päätöksen 26.10.2016 § 272 ja siihen sisältyvien kaavaratkaisujen tarkoituksenmukaisuuteen. Kaupunginhallitus pyytää Kaupsu-yhdistyksen valituksen tutkimatta jättämistä, koska yhdistys ei ole rekisteröity yhdistys. Lisäksi kaupunginhallitus pyytää Laut-

tasaari-Seura – Drumsö Sällskapet ry:n valituksen tutkimatta jättämistä, koska se on jätetty määräajan jälkeen.

Perusteet

Yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet sekä yleiskaava-alue

Helsinki on vetovoimainen kasvava pääkaupunki ja yleiskaavan tehtävänä on luoda mahdollisuudet kasvavan kaupungin pitkäjänteiselle suunnittelulle. Yleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa kaupunkilaisille hyvän kaupunkielämän puitteet: riittävä asuntotuotanto, palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuus, vahva perusta yrittämiselle, viihtyisiä ja turvallinen kaupunkiympäristö sekä riittävät virkistysalueet.

Yleiskaavan tavoitteena on luoda mahdollisuudet kasvavan kaupungin pitkäjänteiselle suunnittelulle. Yleiskaava mahdollistaa Helsingin kasvun. Se varmistaa edellytykset riittävälle asuntotuotannolle sekä elinkeinoelämän toiminnalle. Yleiskaavaehdotuksen aluevaraukset mahdollistavat väestönkasvun vähintään 860 000 asukkaaseen ja 560 000 työpaikkaan vuoteen 2050 mennessä.

Kasvava ja menestyvä Helsinki on koko Suomen etu. Helsinki on Suomen kehityksen veturi ja seudun vetovoimaisuus on merkittävä asia koko valtakunnan talouskasvun kannalta. Uusi yleiskaava luo edellytykset tulevaisuuden kilpailukyvyille.

Yleiskaavan ratkaisut perustuvat visioon Helsingistä raideliikenteen verkostokaupunkina, jolla on vahva laajentunut pääkeskus, kantakaupunki. Verkostokaupungilla on myös vahva seudullinen ja kansainvälinen ulottuvuus. Tämä näkyy erityisesti yleiskaavaehdotuksen keskustaverkossa ja liikenneyhteyksissä.

Helsingin kantakaupunki on samaan aikaan sekä yritystoiminnan keskus, että houkuttelevan asumisen paikka. Yleiskaavan valmistelun lähtökohdista on ollut, että tarvitaan lisää tilaa läheltä ydinkeskustaa yrityksille ja lisää asuntoja vastaamaan urbaanin kaupunkiasumisen lisääntyneeseen kysyntään. Tämän mahdollistamiseksi yleiskaavassa varaudutaan täydennysrakentamiseen sekä kaupunkirakennetta jakavien ja urbaanin kaupungin laajenemista rajoittavien moottoritiealueiden muuttamiseen kaupunkiympäristöksi, niin liikkumisen kuin maankäytön osalta.

Verkostokaupunkivision toteuttamiseksi yleiskaavaan on merkitty huomattava määrä uusia raidevarauksia. Joukkoliikennejärjestelmän perustana on laajeneva raideliikenneverkko nopeine runkoyhteyksineen. Jalankulkijan asemaan kiinnitetään erityistä huomiota tulevaisuuden Helsingissä. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn merkitys korostuu

kaavaehdotuksen kasvavissa keskustoissa. Pyöräilyn laatukäytävät muodostavat sujuvan verkoston pidemmille matkoille ja tiivistyvä joukkoliikennekaupunki luo puitteet ekologisesti kestäväälle yhdyskunnalle.

Yleiskaavassa virkistys- ja viheralueet on nivottu yhteen verkostoksi. Lisäksi vahvistetaan Helsingin roolia merellisenä kaupunkina. Virkistysalueet ja -palvelut sekä meri ovat helposti saavutettavissa. Helsingin erityisyys, säteittäinen, yhtenäinen viherrakenne yhdistyy seudun laajoihin virkistys- ja viheralueisiin. Poikittaisia viheryhteyksiä on merkitty kaavakarttaan vahvistamaan viherverkostoa. Yleiskaavassa on koko kaava-aluetta koskeva yleismääräys, jonka mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavaehdotukseen merkityt viheralueet ja kaavamääräykset mahdollistavat myös tärkeiden luonto- ja luonnonsuojelueidien säilymisen ja metsäverkoston muodostamisen.

Kulttuuriympäristöt ovat Helsingin vahvuus. Yleiskaavamääräyksellä varmistetaan, että suunnittelussa sovitetaan yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Yleiskaava koskee koko Helsingin aluetta lukuun ottamatta Östersundomia, jonne ollaan laatimassa kuntien yhteistä yleiskaavaa.

Yleiskaavan yleispiirteisyys ja tarkoitus – yleiskaavan strategisuus

MRL 4 §:n mukaan yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. MRL 35 §:n mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Yleiskaavan keskeinen tehtävä on tavoitellun kehityksen periaatteiden esittäminen. Periaatteet ohjaavat yksityiskohtaista kaavoitusta, rakentamista ja muuta maankäyttöä. Säännöksessä korostuu yleiskaavoitukselle tyypillinen erilaisten toimintojen yhteen sovittava luonne.

Kaavaratkaisua tehtäessä tavoitellaan kokonaisratkaisua, joka on alueen käytön muutostarpeen vaatima. Tällöin suhteutetaan keskenään erilaiset intressit ja arvot sekä niiden painotukset kuten julkinen ja yksityinen etu. Julkisen edun vaatimuksia on asetettu kaavan sisältövaatimuksia koskevassa MRL 39 §:ssä useita, ja ne on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus edellyttävät. Kaavoitukseen on sen yhteen sovittavan luonteen vuoksi aina kuulunut eri tekijöiden keskinäinen punninta. Sen tekemiseksi on arvioitava eri tekijöiden vaikutuksia. Kaavoituksessa sovitaan yhteen erilaisia usein ristiriitaisia alueiden käyttötarpeita. Kaikkien sisältöä koskevien ristiriitaistenkin vaatimusten tulee täyttyä samanaikaisesti. Eri tekijöiden punninta edellyttää, että kaikki vaikuttavat te-

kijät on selvitetty. Riittävällä vaikutusten selvittämisellä rajataan tarkasteltavat toteuttamisvaihtoehdot ja vaikutukset.

Yleiskaava-alue jatkosuunnitellaan yleiskaavan määräysten mukaan ottamalla huomioon toimivuus, taloudellisuus, ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Yleiskaavan mukaiset ratkaisut ja maankäyttövaraukset täsmentyvät asemakaavoituksessa ja muussa yksityiskohtaisessa suunnittelussa tarkemman vaikutusarvioinnin ja selvitysten perusteella alueen erityispiirteet huomioiden.

Helsingin uusi yleiskaava on strateginen. Se näyttää vahvasti kaupungin kehittämisen painopisteet ja olennaiset kehityslinjat. Yleiskaava ohjaa mitoituksellaan ja pääkäyttötarkoituserkinnöillä tarkempaa suunnittelua, eikä tarkkoja aluerajauksia esitetä. Kaavakartan esitystapa vahvistaa kaavan strategisuutta ja vahvaa perusajatusta raideliikenteen verkostokaupungista, jolla on vahva laajeneva pääkeskus - kantakaupunki. Riittävät asuntotuotantoedellytykset ja elinkeinoelämän toimintaedellytykset turvataan ja mahdollistetaan. Helsinki on myös viherverkostokaupunki. Yleiskaavassa on tehty vahva linjavalinta, jossa viheralueet pyritään säilyttämään mahdollisimman laajoina ja yhtenäisinä.

Yleiskaava on oikeusvaikutteinen ja sen keskeinen aineisto koostuu kaavakartasta, yleiskaavaselostuksesta ja teemakartoista. Teemakartoilla esitetään yksityiskohtaisempia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu ja ne antavat lisäinformaatiota kustakin suunnittelun osa-alueesta. Teemakartat eivät ole oikeusvaikutteisia lukuun ottamatta niissä esitetyjä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä, valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita sekä Natura 2000 –verkostoon kuuluvia alueita, luonnonsuojelualueita ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suojeltavia alueita.

Yleiskaava on mitoittava. Mitoituksella määritellään asemakaavoituksen lähtökohtia ja pystytään näin ohjaamaan kaupungin rakentumista tavoitteellisemmin. Mitoitus mahdollistaa kaavavarannon luotettavan seurannan, asuntotuotannon määrällisiin tavoitteisiin vastaamisen ja palveluverkon taloudellisen suunnittelun.

Yleiskaava osana Helsingin seutua

Helsingin uudessa yleiskaavassa on otettu huomioon koko seudun kasvu ja kehitys. Yleiskaava mahdollistaa Helsingin seudun nykyisen ydin kaupungin kehittämisen kuntarajoista riippumatta. Kaavaprosessi on nioutunut yhteen koko Helsingin seudulla tehtyjen tai tekeillä olevien suunnitelmien kanssa.

Yleiskaava on laadittu yhteistyössä seudun muiden kuntien ja Uudenmaan liiton kanssa ja sen mitoituksen lähtökohtana oleva väestöprojekti on yhdenmukainen muiden seudulla laadittujen suunnitelmien kanssa. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015), Helsingin seudun maankäyttösuunnitelma (MASU 2050) ja Helsingin seudun asuntopolitiikka 2025 perustuvat seudun nopeaan kasvuun, missä erityisesti ydinalueille kohdistuu merkittävää asutuskasvua. Helsingin seudun 14 kunnan yhdessä laatimat suunnitelmat ovat myös valtion kanssa solmitun MAL-sopimuksen yhtenä lähtökohtana.

Yleiskaavan esittämistapa

Helsingin uusi yleiskaava on strateginen ja siinä esitetään Helsingin tulevaisuuden kannalta olennaisimmat kehityslinjat ja keskeiset painopisteet. Yleiskaavakartta sisältää lähtökohtaisesti vain ne merkinnät ja määräykset, joita kaavan edellä todettu tarkoitus strategisena ja yleispiirteisena, kaupungin kehityksen periaatteet osoittavana kaavana ja kaavan sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan yleiskaava-alueita suunniteltaessa (MRL 41 §). Pääperiaatteena on, että yleiskaava ei sisällä merkintöjä ja määräyksiä seikoista, joista on säädetty erikseen ja joista päätetään muussa yhteydessä. Yleiskaava ei sisällä määräyksiä asioista, jotka kuuluvat yksityiskohtaiseen kaavoitukseen ja suunnitteluun.

Koko kaava-alueita koskevan yleismääräyksen mukaan ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Yleiskaavan pääkartan lisäksi Kaupunkiluonto- ja Kulttuuriympäristö-teemakartat ovat kaavamääräyksissä viitatuin osin oikeusvaikutteisia.

Yleiskaavan esittämistavasta on laissa vain yleisiä säännöksiä. MRL 40 §:n mukaan yleiskaava esitetään kartalla, johon kuuluvat kaavamerkinnot ja määräykset. MRL 35 §:n mukaan yleiskaava voidaan laatia myös vaiheittain tai osa-alueittain. MRA 16 §:n mukaan yleiskaava esitetään kartalla tai kartoilla sellaisessa mittakaavassa, että niistä alueiden käytön ja rakentamisen ohjaustarve ja yleiskaavan tarkoitus huomioon ottaen ilmenevät tarkoituksenmukaisella tavalla alueidenkäytön periaatteet, tarpeelliset alueet ja kaavan muu sisältö. MRA:n perustelumuis- tion mukaan yleiskaavan esitystavan yksityiskohdat riippuvat kunkin yleiskaavan tarkoituksesta ja maankäytön ohjaustarpeesta.

Ympäristöministeriön yleiskaavan sisältöä ja esitystapaa koskevan oppaan 2006 mukaan yleiskaava voidaan esittää sen tarkoituksen ja tavoitteen mukaisesti esimerkiksi strategisena alueiden käytön periaattei-

ta koskevana kaavana tai yleispiirteisenä yhdyskuntarakennetta ja toimintojen yhteensovittamista koskevana aluevarauskaavana tai edellä mainittujen erilaisena yhdistelmänä.

KHO on päätöksellään 11.11.2016/4778 pysyttänyt Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen, jossa se on arvioinut strategisen, ruutumuo-
dossa esitetyn Jyväskylän yleiskaavan esittämistavan lainmukaisuutta. Yleiskaava on esitetty seitsemällä oikeusvaikutteisella, pääkartan lisäksi eri maankäytön osa-alueita koskevalla kartalla. Yleiskaavan ruudut kuvaavat alueen päämaankäyttömuotoa, joka ei sulje pois mahdollisuutta osoittaa yksityiskohtaisessa kaavassa muuta maankäyttöä. Aluevarausten välistä tulkintaa selvennetään kaavamääräyksellä maankäytön osa-alueiden karttojen määräysten noudattamisesta. Hallinto-oikeus on pitänyt kaavan esittämistapaa lainmukaisena. Kunnalla on itsehallintonsa perusteella edellä mainittujen säännösten puitteissa oikeus päättää minkälainen kaava sen alueelle laaditaan.

Yleiskaava on strateginen dokumentti, joka ohjaa mitoituksella ja pääkäyttötarkoituserkinnällä alemman kaavataso-
suunnittelua. Aluevaraukset sisältävät pääkäyttötarkoituksen lisäksi erilaisia maankäyttötarkoituksia. Vasta asemakaavatasoinen tarkastelu mahdollistaa riittävän perusteltujen aluerajausten tekemisen. Yleiskaava näyttää vahvasti kaupungin kehittämisen painopisteet, vahvan perusajatuksen raideliikenteen verkostokaupungista, jolla on vahvana laajenevana pääkeskuksena kantakaupunki. Yleiskaavakarttaan liittyy teemakarttoja, jotka toimivat selostuksen ja selostukseen liittyvien maanäyttösuunnitelmien ja selvitysten lisäksi taustana ja antavat lisäinformaatiota. Teemakartoilla esitetään yksityiskohtaisempia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu. Teemakartat eivät ole oikeusvaikutteisia lukuun ottamatta yleiskaavamääräyksissä määriteltyjä alueita. Yleiskaavan tulkinta on esitetty kaavaselostuksessa.

Yleiskaavan pikselimuotoiseen esitystapaan kytkeytyy vahvasti paikkatietodata, mikä on ollut kaavatyön alusta alkaen mukana kaavaa laadittaessa ja mitoitusta suunniteltaessa.

Yleiskaavan esitystapa on joustava ja jatkosuunnittelua ohjaava. Tulevaa rakentamista ja viheralueiden rajaa ei määrätä tarkasti. Syynä tähän on suunnitelman mittakaava. Tarkempi suunnittelutyö ja siten myös paikallinen arviointi on mahdollista tehdä vasta tarkemmalla suunnittelutasolla. Olennaista on, että yleiskaava mahdollistaa kaupunkirakenteen kehittämisen paikallisella tasolla montaa erilaista kehityspolkua seuraten. Huomattavaa on myös se, että kaikki rakennetun alueen merkinnät voivat myös jatkossa sisältää viheralueita ja niiden sisältämiä luontoarvoja. Myös viheryhteysmerkintä sisältää tavoitteen poikittaisten virkistys- ja ekologisten yhteyksien kehittämisestä.

Ympäristöministeriö on lausunnossaan yleisellä tasolla tukenut yleiskaavan sisältöä ja esitystapaa ja on todennut, että Ympäristöministeriö pitää hyvänä kaavakartan yleispiirteisyyttä korostavaa 100m x 100m ruutuihin perustuvaa esitystapaa, joka tuo hyvin esiin kaavan strategisen luonteen. Menetelmä perustuu taustalla olevan paikkatietodatan ominaisuustietoihin, mikä on tukenut myös poikkeuksellisen laajan, monipuolisen ja hyvin valmistellut tausta-aineiston hyödyntämistä sekä alueiden erityispiirteiden huomioimista yleiskaavan valmistelussa. Muita kaavan sisältöä pääosin tukevia lausuntoja on tullut mm. Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymältä, Helsingin kaupungin liikennelaitos –liikelaitselta, kiinteistölautakunnalta ja nuorisoasiainkeskukselta.

Mitoitus

Mitoitus on uuden yleiskaavan keskeinen strateginen tekijä . Se osoittaa kaupungin tahtotilan siitä, mitä alueita Helsingissä on voimakkaimmin tiivistettävä, jotta tavoitteellinen raideverkko on mahdollista toteuttaa. Määräys on sovitettu kaavan tarkkuuteen erilaisia suunnitteluratkaisuja mahdollistavien tehokkuushaarukoiden avulla. Haarukan väli on laaja ja mahdollistaa runsaasti vaihtelua. Tarkemmassa suunnittelussa mitoitus tarkentuu. Väestösuunnittelun pohjana on tehokkuushaarukoiden keskikohta. Kaavamääräyksen tulkintataulukossa on lisäksi teksti, jossa sanotaan: ”Asemakaavoituksessa on otettava huomioon, että mitoitusta käsitellään suurempina korttelikokonaisuuksina, ei yhden ruudun tontin tasolla.”

Selostuksessa todetaan, että yleiskaava on mitoittava. Mitoituksen avulla pystytään ohjaamaan kaupungin rakentumista paremmin tavoitteellisesti. Asemakaavat tulee laatia vähintään yleiskaavan mahdollistamalla keskimääräisellä tehokkuudella, jotta yleiskaavan tavoitteellinen asemakaavavaranto on mahdollista saavuttaa. Yleiskaavan ratkaisut, kohdemerkinnät, aluevaraukset ja -rajaukset täsmentyvät ja tarkentuvat asemakaavoituksessa perustuen asemakaavoituksen yhteydessä tehtäviin tarkempiin selvityksiin ja vaikutustenarviointeihin. Lisäksi kaavamääräyksen tulee olla yksiselitteinen ja selvä.

Suhde maakuntakaavaan

Maakuntakaava on MRL 32 ja 39 §:n mukaan ohjeena yleiskaavaa laadittaessa. Maakuntakaavan oikeusvaikutuksena on sen toimiminen yleispiirteisenä maakunnallisena ja seudullisena maankäyttösuunnitelmana. Ohjausperiaate toteutuu, kun maakuntakaavassa esitetty maankäyttöratkaisu täsmentyy kuntakaavoituksessa tavalla, joka on maakuntakaavan tavoitteiden mukainen. Maakuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun tulkitaan lain esitöiden mukaan maakuntaavan yleispiirteisen luonteen mukaisesti.

Uudenmaan maakuntakaavan maankäyttöratkaisujen lähtökohtana on varautuminen väestönkasvuun erityisesti Helsingin seudulla. Kasvun ohjaamisessa tavoitteena on nykyisen rakenteen hyödyntäminen ja vähäisin voimavaroin aikaansaavat rakenteen laajennukset. Tavoitteena on maakuntakaavan selostuksen mukaan muun ohella turvallinen, terveellinen ja viihtyisä elinympäristö, sekä varautuminen raideliikenteeseen tukeutuvien kasvukäytävien avaamiseen pidemmällä aikavälillä, jotta varmistetaan niiden toteuttamismahdollisuudet, laatia alue- ja yhdyskuntarakennetta tukeva toimiva ja kestävä liikennejärjestelmä ja kehittää säteittäisiä ja poikittaisia liikenneyhteyksiä.

Voimassa olevien maakuntakaavojen keskeiset tavoitteet ja periaatteet, sekä maakunnalliset ja seudulliset kaavaratkaisut ovat olleet uuden yleiskaavan suunnittelun lähtökohtana, ja ne on otettu huomioon ja täsmentyneet yleiskaavassa. Yleiskaava välittää maakuntakaavojen ohjaamat keskeiset periaatteet ja kaavaratkaisut asemakaavoitukseen ja muuhun yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Yleiskaavan tavoitteet ovat yhteneväiset voimassa olevien ja valmisteilla olevan 4. vaihemaakuntakaavan maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden kanssa, vaikka joidenkin alueiden osalta yleiskaavan ratkaisut ovat täsmentyneet maakuntakaavojen merkinnöistä. Tällaisia alueita ovat Vartiosaari, Ramsinniemi, Melkki ja jotkin puolustusvoimien käytössä olevista saarista.

Yleiskaavan aikajänne ulottuu paljon Uudenmaan 2.vaihemaakuntakaavaa pidemmälle, eikä uudessa valmisteilla olevassa 4. vaihemaakuntakaavassa oteta kantaa taajama-alueisiin. Näin ollen Helsingin uusi yleiskaava pidemmälle aikajänteelle ulottuvana esittää skenaarion ja kaupungin tahtotilan kaupungin kehittämisestä pitkälle tulevaisuuteen. Tästä syystä maakuntakaavat joiltakin osin näyttäytyvät liian tarkkarajaisesti laadittuina instrumentteina ohjatakseen kaupungin pitkälle ulottuvaa visiota maankäytöstä. Edellä olevasta huolimatta yleiskaavan tavoitteet ovat yhteneväiset maakuntakaavojen seudullisten ja maakunnallisten tavoitteiden kanssa.

Voimassa oleva 2. vaihemaakuntakaava on osin sisällöltään hyvin yksityiskohtainen. Kun maakuntakaavassa käsitellään pelkästään paikallista maankäyttökysymystä, jolla ei ole seudullista merkitystä, tai maakunnallisiin tavoitteisiin liittymätöntä maankäytön yksityiskohtaista järjestämistä, on maakuntakaavan ohjausvaikutuksessa otettava huomioon sen tarkoitus yleispiirteisenä, vain alueidenkäytön periaatteet ja maakunnan kehittämiseen kannalta tarpeelliset alueet esittävänä kaavana.

Yleiskaavan suhdetta maakuntakaavaan on käsitelty kaavaselostuksessa sekä alueittain jäljempänä tässä lausunnossa.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus ja tehtävä yleispiirteisenä ja joustavana maakunnallisia tai seudullisia kysymyksiä koskevana suunniteilmalla on otettu huomioon yleiskaavamerkintöjen ja -määräysten laadinnassa.

Uudenmaan liitto ei ole yleiskaavaa koskevassa lausunnossaan pitänyt yleiskaavaa maakuntakaavan vastaisena.

Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

MRL 24 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelussa on edistettävä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskukseksi luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen, tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa merkittävä rakentaminen tulee sijoittaa joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Alueidenkäytön mitoituksella tulee parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä ja hyödyntämismahdollisuuksia (kohta 4.6).

Yleiskaavaratkaisu edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Kaavaselostuksen luvussa 8.4.1 olevassa taulukossa on käyty läpi yleiskaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Yleiskaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on käsitelty kaavaselostuksen yhteenvetotaulukossa (kaavaselostus s. 191-197).

Yleiskaava toteuttaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.5 tavoitteistoa seuraavasti: Liikennejärjestelmä on suunniteltu kokonaisuutena, ja se palvelee sekä asutusta että elinkeinoelämää. Yleiskaava tukeutuu raideliikenteen verkostokaupunkiin ja kestävä liikunnan kehittämiseen. Keskustojen kehittämisen yhteydessä kehitetään jalkankuuympäristöjä, sekä koko kaupungissa jatkuvia kävely- ja pyöräliikenteen reitistöjä. Yleiskaavassa kehitetään säteittäisiä pääväyliä monipuolisesti eri liikkumismuodoille, samoin kuin niitä yhdistäviä poikittaisia yhteyksiä, jotta päästään aidosti verkostomaiseen kaupunkirakenteeseen. Yleiskaavassa säilytetään mahdollisuudet valtakunnallisesti merkittävien väylien toimimiselle Helsingin alueella ja turvataan niiden kehittämismahdollisuudet. Yleiskaavassa parannetaan julkisen liikenteen toimintaedellytyksiä ja kehitetään asemanseuduista eri liikkumismuotojen solmukohtia.

Yleiskaava toteuttaa alueidenkäyttötavoitteiden kohtaa 4.6 seuraavasti: Helsinkiä kehitetään seudun ja valtakunnan pääkeskuksena. Riittävät ja monipuoliset rakentamismahdollisuudet, toimiva liikennejärjestelmä, sekä hyvä elinympäristö mahdollistavat kilpailukyvyyn myös kansainvälisellä tasolla. Yleiskaavassa esitetty eheytyvä yhdyskuntarakenne edistää joukko- ja erityisesti raideliikenteen toimintaedellytyksiä. Keskusta-alueita vahvistetaan monipuolisina asunto-, työpaikka- ja palvelukeskuksina. Yleiskaavassa on varattu riittävästi uusia rakentamisalueita asuntotuotannon turvaamiseksi. Rakentaminen uusilla alueilla on tehokasta ja nykyisillä tonteilla edistetään täydennysrakentamista. Merkittävä rakentaminen on sijoitettu joukkoliikenteen ja erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Tiivistyvä kaupunkirakenne parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä. Uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoittuvat lähelle nykyisiä joukkoliikenneyhteyksiä tai alueille suunnitellaan hyvät joukkoliikenneyhteydet samanaikaisesti maankäytön suunnittelun kanssa. Helsingin liikennejärjestelmää kehitetään osana seudun liikennejärjestelmää. Tukeutuminen joukko- ja raideliikenteeseen hillitsee ilmastonmuutosta. Liikennejärjestelmän kehittäminen kytketään yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja täydennysrakentamiseen.

Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu Helsingin verkostomainen viheralue-rakenne sekä yhteydet Nuuksioon ja Sipoonkorpeen. Myös merellisyyden tarjoamia virkistyskäyttömahdollisuuksia kehitetään.

Yleiskaava toteuttaa kohdan 4.7 tavoitteistoa rannikkoalueen osalta. Merivisio on ollut osana yleiskaavasunnittelua. Meri ja ranta-alueet on otettu huomioon virkistystyksen, luontoarvojen ja elinkeinojen näkökulmasta.

Yleiskaavan vaikutusten arviointi ja yleiskaavaa koskevat selvitykset

MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. MRL 39 §:n mukaan yleiskaavan sisältövaatimuksina mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

MRA 1 §:n mukaan MRL 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset, sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Säännös korostaa jo laistakin ilmenevää joustavuuden periaatetta.

Hallituksen esityksen (334/2014) mukaan aikaisempaan 9 §:ään sisältyneet "riittävät selvitykset" käsitteenä on aiheuttanut tulkintaongelmia

ja monissa tilanteissa johtanut tekemään varmuuden vuoksi liian yksityiskohtaisia selvityksiä kaavalajiin ja kaavan tarkoitukseen nähden. Muutetun 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Tavoitteena on selkiyttää vaikutusten selvitysvelvollisuuden kohdistumista kaavan merkittäviin vaikutuksiin ja vaikutusten kautta esiin nouseviin tutkimus- ja selvitystarpeisiin.

Aiemmin MRA 1 §:ssä ollut säännös kaavan tehtävän ja tarkoituksen huomioon ottamisesta vaikutusten selvittämisessä, on ehdotuksessa otettu lakiin. Vaikutusten selvittämistarpeen ja laajuuden määrittelyssä on olennaista kaavassa tavoiteltu maankäyttöratkaisu sekä kaavalaji. Merkittävien vaikutusten arvioinnissa otettaisiin huomioon nykyistä paremmin kaavan tehtävä ja tarkoitus. Tarkoituksena on kohdentaa selvitykset tavoitellun kaavaratkaisun kannalta olennaisiin asioihin sekä välttää päällekkäisten selvitysten tekemistä. Tarkentuvan suunnittelun periaatteen mukaisesti tavoitteena korostaa, että vaikutusten selvittämisessä on riittävää keskittyä kulloinkin kyseessä olevassa kaavassa ratkaistavien asioiden merkittäviin vaikutuksiin.

Selvitysten riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa kaava-alueen laajuus, kaavan tarkoitus ja alueelta aiemmin laaditut selvitykset. Yleiskaavaa laadittaessa on ollut käytettävissä erilaisia maankäyttötarkasteluita ja -selvityksiä, liikenteen järjestämiseen liittyviä selvityksiä, alueellisia tarkasteluja ja luontoselvityksiä sekä mm. ilmastoto-, luonto-, kaupallisia, ihmisiin kohdistuvia ja raideliikenneverkon vaikutuksia koskevia selvityksiä.

Riittävyyden suhteen on joskus mahdollista käyttää kaavojen sisältövaatimussäännöksiä lähtökohtana, sillä vaikutusarvioinnin pohjalta on mahdollista selvittää täyttääkö kaava sisällölliset vaatimukset.

Yleiskaavaan liittyvä vaikutusten arviointi on kuvattu seikkaperäisesti kaavaselostuksessa.

Helsingin uusi yleiskaava on strateginen ja yleispiirteinen kaava, jonka selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittävät (MRL 9 §, MRL 39 §, MRA 1 §). Yleiskaavan pohjalta on mahdollista tehdä jatkoselvityksiä tarkemmassa suunnittelussa. Asemakaavoitus perustuu tarkempiin vaikutusarviointeihin ja selvityksiin. Jo asemakaavoitusta edeltävää yleiskaavan toteuttamisohjelmaa laadittaessa tarkennetaan selvityksiä tarvittavilta osin, jotta yleiskaavan aluevarausten yksityiskohtaisempi suunnittelu on mahdollista aikatauluttaa. Yleiskaavan yhteydessä tehty vaikutusarviointi ja selvitykset osoittavat, että yleiskaavan sisältövaatimukset täyttyvät.

Kaupunkiekologisen selvityksen, luonto- ja Natura-selvitysten, kaavaan liitetyn Kaupunkiluonto-teemakartan ja kaavamääräysten lisäksi on yleiskaavatyön yhteydessä ympäristökeskuksessa valmisteltu yleiskaava-alueita koskeva luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkostoselvitys yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusviraston kanssa. Luonnonsuojelu keskittyy erityisesti Natura-alueiden luontoarvojen, Helsingin metsäverkoston, saaristoluonnon ja saariston linnuston säilyttämiseen. Luonnonsuojeluohjelman valmistelussa ja metsäverkostoselvityksessä on otettu huomioon yleiskaavan valmisteluun liittyvä Helsingin arvometsiä koskeva esitys. Uuteen luonnonsuojeluohjelmaan on nostettu arvokkaimmat metsäalueet. Luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkostoselvitys turvaavat suojelualueet ja antavat tavoitteet koko Helsingin kattavalle metsäverkostolle ja luonnon monimuotoisuuden vaalimiselle.

Yleiskaavan toteuttamisen vaikutuksia on arvioitu koko suunnittelutyön ajan kaupungin omien asiantuntijoiden toimesta, viranomaisyhteistyönä ja eri alojen konsultteja käyttäen. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa on maankäytön ja liikenteen suunnittelun sekä vaikutusarviointien erityisasiantuntemusta eri aloilta. Yleiskaavatyössä on arvioitu vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, luontoon, virkistykseen, maisemaan, kulttuuriympäristöihin, ihmisiin, elinkeinoihin ja talouteen sekä seudullisia ja valtakunnallisia vaikutuksia. Vaikutustenarviointiraportit sisältyvät kaavaselostuksen liitteisiin. Yleiskaavaan liittyvät selvitykset ja vaikutusarviointit ovat olleet riittäviä, kun otetaan huomioon yleiskaavan tarkoitus ja ohjaustarkkuus. Selvitysten perusteella voidaan arvioida sisältövaatimusten täyttymistä.

Viranomaisyhteistyö ja seudullinen yhteistyö

Yleiskaavan valmistelun yhteydessä on tehty kiinteää viranomaisyhteistyötä Ympäristöministeriön, Uudenmaan liiton, ELY-keskus liikenteen, ELY-keskus ympäristön, Museoviraston, Etelä-Suomen aluehallintoviraston (AVI), Huoltovarmuuskeskuksen, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Suomen ympäristökeskuksen, Säteilyturvakeskuksen, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES), Tullin, Liikenneviraston, Liikenne- ja viestintäministeriön, Vantaan kaupungin, Sipoon kunnan, Espoon kaupungin, Kauniaisten kaupungin, Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymän (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymän (HSY), Helsingin poliisilaitoksen sekä Helsingin kaupunginkanslian, Helsingin ympäristökeskuksen, Kaupunginmuseon, Kiinteistöviraston, Liikuntaviraston, Nuorisosiainkeskuksen, Opetusviraston, Pelastuslaitoksen, Rakennusvalvontaviraston, Rakennusviraston, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen, Helsingin kaupungin liikennelaitos –liikelaikoksen (HKL), Helsingin Satama Oy:n, Helen Oy, Asuntotuotantotoimiston, Kaupunginkirjaston, Tietokeskuksen, Suomenkielisen työväenopiston,

Ruotsinkielisen työväenopiston, Kulttuurikeskuksen, Opetusviraston ja Varhaiskasvatusviraston kanssa.

MRL 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu käytiin 23.3.2016. Viranomaisneuvottelussa esitettiin yleiskaavaehdotuksen periaatteet, esitystapa, saapuneet lausunnot ja muistutukset. Natura-arvioinnista annetut lausunnot sekä yleiskaavaehdotuksesta saapuneet keskeisimmät lausunnot esiteltiin. Lisäksi kerrottiin keskeisimmät perustelut tehdyille ratkaisuille.

ELY-keskus on viranomaisneuvottelussa 23.3.2016 todennut muun muassa, että yleiskaava pohjautuu laajaan selvitysaineistoon ja on laadittu hyvin. Uudenmaanliitto on lausunnossaan todennut ennakkoluulottoman, ratkaisuhakuisen ja strategisen otteen sekä monipuolisen ja laajan selvitysaineiston positiiviseksi. Uudenmaanliitto pitää myös hyvänä, että ehdotusvaiheessa Kaupunkiluonto- ja Kulttuuriympäristö -teemakartat on muutettu tietyiltä osin oikeusvaikutteisiksi.

Vuorovaikutus

Yleiskaavan vuorovaikutus eri vaiheineen on esitetty yksityiskohtaisesti kaavaselostuksessa (s.150-154). Yleiskaavan laatiminen tuli vireille 13.11.2012 päivättyllä osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet olivat nähtävillä 22.11.2012-23.1.2013.

Yleiskaavaluonnos oli nähtävillä 7.1.-27.2.2015 välisenä aikana. Yleiskaavaluonnoksesta annetut mielipiteet ja lausunnot ovat vaikuttaneet yleiskaavaehdotuksen sisältöön, kuten kaavaselostuksesta (s. 155-163) ilmenee.

Yleiskaavaehdotus oli nähtävillä 27.11.2015 - 29.1.2016. Yleiskaavaehdotusta on tarkennettu kaavaehdotuksesta saadun palautteen, lausuntojen, muistutusten sekä jatkosuunnittelun ja -selvitysten pohjalta. Yleiskaavatyön eri vaiheissa tulleet mielipiteet, kirjeet, muistutukset ja lausunnot on referoitu lyhyesti ja niihin on annettu vastineet erillisissä kaavaselostuksen liitteinä olevissa Vuorovaikutusraporteissa I-IV.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että lain edellyttämä vastaus voi olla ote kaavan hyväksyvää elintä varten muistutuksista laadittavasta yhteenvedosta ja kunnan kannanotoista muistutuksiin, kunhan siitä käy ilmi perusteltu vastaus muistutuksissa esitettyihin näkökohtiin.

Asiassa järjestetty vuorovaikutus on ollut MRL:n ja MRA:n säännösten mukaista. Kunnan jäsenillä ja osallisilla on ollut lainmukainen mahdollisuus osallistua kaavoitukseen, arvioida sen vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiassa. Lain mukainen vuorovaikutus ei edellytä, että kaik-

kien asiassa esitettyjen mielipiteiden tulisi johtaa kaavaluonnoksen muutoksiin, vaan kaavan laatimiseen liittyy erilaisten näkemysten yhteensovittamista kaavoituksen tavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten rajoissa, kuten edellä kohdassa ”Yleiskaavan tarkoitus todetaan”.

Yleiskaavan sisältövaatimusten mukaisuus

MRL 39 §:n 1 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon: 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys; 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö; 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus; 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla; 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön; 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset; 7) ympäristöhaittojen vähentäminen; 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Pykälän 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Harkinnassa on näin ollen otettava huomioon mm. suunnittelun tavoitteet ja tarkkuus. Huomioon ottamiseen liittyy suhteellisen paljon liikkumavaraa, joka on laajimmillaan silloin, kun laadittavaan kaavaan liittyy selvästi ristiriitaisia sisältöä koskevia vaatimuksia. Tällöin kysymys on erilaisten arvojen painottamisesta. Yleiskaavan tavoitteista on kerrottu edellä kohdassa ”Yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet sekä yleiskaava-alue” ja yleiskaavan selostuksessa (s. 9-).

Yleiskaavassa on runsaasti määräyksiä, jotka turvaavat arvokkaat luontokohteet ja kulttuuriympäristökohteet sekä kaikki sisältövaatimukset.

Koko kaava-aluetta koskevia yleismääräyksiä:

”Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimi-

vat kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viherverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

”Yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.”

”Kävely- ja pyöräilyolosuhteita sekä joukkoliikennesaavutettavuutta parannetaan koko kaupungin alueella.”

”Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisien huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.”

”Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisien huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

”Yleiskaavan tulkinta on esitetty kaavaselostuksessa.”

Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaalimista koskevat sisältövaatimukset

Valituksissa vedotaan siihen, ettei yleiskaava täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia kulttuuriympäristöjen ja maiseman suojelun osalta, eikä ole maakuntakaavan mukainen kulttuuriympäristöarvojen säilyttämisen osalta, eivätkä kaavamääräykset riittävällä tavalla ohjaa myöhempää asemakaavoitusta.

Yleiskaavan tavoitteena kulttuuriympäristöjen osalta on, että kaupunkiympäristöä suunnitellaan ottaen huomioon kulttuuriympäristön arvot. Valtakunnallisesti ja Helsingin identiteetin kannalta olennaisten kulttuuriympäristöjen arvot säilytetään. Helsingin eri kehitysvaiheiden kulttuuriperintö ja uusi maisema muodostavat uuden elävän kaupungin. Rakennettua kulttuuriympäristöä ja kulttuurimaisemaa hyödynnetään kaupungin vetovoimatekijöinä.

Kulttuuriympäristöjen ja maiseman osalta Helsingissä näkyy kerroksellisuus ja kestävyys. Valtakunnallisesti ja Helsingin identiteetin kannalta olennaisten kulttuuriympäristöjen arvot säilytetään. Helsingin kehitysvaiheiden kulttuuriperintö ja uusi maisema muodostavat uuden elävän kaupungin (Yleiskaavan Visio-raportti, s.49).

Kulttuuriympäristöjen säilymistä koskevaa vaikutusten arviointia on tehty koko kaavatyön aikana kaavan valmistelussa mukana olleiden asiantuntijoiden toimesta. Työssä on ollut käytössä laaja selvitysaineisto ja paikallinen asiantuntemus. Kaavamääräykset ja kaavan teemakartta ovat tarkentuneet kaavan valmistelun aikana.

Yleiskaavan kulttuuriympäristöjä koskevat selvitykset on esitetty ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt nimisessä raportissa”. Raportti tunnistaa helsinkiläiset kulttuuriympäristöt rakennetun ympäristön, maisemakulttuurin ja arkeologisen perinnön osalta. Helsingissä on poikkeuksellisen paljon kulttuuriympäristöarvoja. Raportti esittää kulttuuriympäristöjen arvotihentymät ja sisältää luettelon kulttuuriympäristöjä koskevista inventoinneista. Nämä inventoinnit ovat olleet pohjana kaavan vaikutuksia arvioitaessa. Kaavan lähdemateriaaliin kuuluu myös museoviraston ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoituslaitteiden selvitys sekä maisemaselvitys. Kaavan vaikutukset rakennusperintöön, kulttuurimaisemaan ja muinaisjäännöksiin on arvioitu kaavaselostuksen sivuilla 120-123.

Yleiskaavan kaavamääräykset välittävät valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden ja yleiskaavan sisältövaatimusten tavoitteet otettavaksi huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa.

Kaavamerkinnot ja määräykset

Suuri osa kulttuuriympäristöistä sijoittuu virkistys- ja viheralueille ja merellisen virkistykseen matkailun alueille. Kaavamääräyksessä määrätään, että suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Osa rakennetun ympäristön suojelukohteista on merkitty olemassa olevan asemakaavan ja yleiskaavan tavoitteen mukaisesti rakentamisalueiksi esimerkiksi kantakaupunki C2-merkinnällä.

Koko kaava-alueella koskeva kaavamääräys ja Kulttuuriympäristöt-teemakartta

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinais-

muistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Kulttuuriympäristöt- teemakartalla todetaan myös, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella.

Selvitykset ja vaikutusarviot on tehty laajasti ja riittävästi yleiskaavan tavoitteet huomioiden.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen

Yleiskaava on valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukainen toimivan aluerakenteen, eheytyvän yhdyskuntarakenteen, kulttuuri- ja luonnonperinnön, virkistyskäytön, toimivien yhteysverkostojen ja Helsingin seudun erityiskysymysten osalta. Kaava sovittaa yhteen kulttuuriympäristöarvot ja muut kaavan tavoitteet. Osa kulttuuriympäristöistä ovat osana virkistys- ja viheralueiksi merkityjä alueita tai merellisen virkistys- ja matkailun alueita. Rakennetun ympäristön kulttuuriympäristöarvojen säilyttäminen on otettu huomioon rakennettujen ympäristöjen kaavamääräyksissä, mitoituksessa ja koko kaava-alueella koskevis- sa määräyksissä.

Maakuntakaavan kulttuuriympäristömerkintöjen ja -määräysten huomioon ottaminen

Yleiskaava toteuttaa maakuntakaavan ja valmisteilla olevan 4. vaihekaavan tavoitteet kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisen osalta. Kulttuuriympäristön osalta maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöalueet on osoitettu kaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla ja annettu määräys merkittävien kulttuuriympäristöjen tärkeiden ominaispiirteiden huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa

Maakuntakaavan kulttuuriympäristöjä koskeva määräys on ominaisuusmerkintä, jossa kaavassa osoitettu maankäyttö ja kulttuuriympäristöarvot tulee sovittaa yhteen. Yleiskaavan Kulttuuriympäristöjä koskeva teemakartta osoittaa valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt ja kaavassa määrätään, että valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet, sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yh-

teen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Yleiskaava välittää maakuntakaavan määräykset asemakaavoitukseen.

Kaavan Kulttuuriympäristöt-teemakartta osoittaa kulttuuriympäristökohdet ja ohjeistaa tarkempiasteista kaavoitusta. Helsingin runsas arkeologinen perintö on esitetty ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” raportissa sivun 46 kartalla. Raportissa todetaan, että tarkempi esitys muinaisjäännöksistä on Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännösrekisterissä.

Malmin lentokentän kiitoradan osuus

Yleiskaava osoittaa Malmin lentokentän kulttuuriympäristöarvot oikeusvaikutteisina Kulttuuriympäristöt-teemakartalla. Kaavassa määrätään, että suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Kulttuuriympäristöt-teemakartalla todetaan myös, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen, että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella.

Tuomarinkylän kartanon Uuspellon ympäristön rakentaminen

Kaavaratkaisu suojelee Tuomarinkylän kartanon aluetta. Tuomarinkylän kartanon alue on pääosin osoitettu virkistys- ja viheralueeksi, jota kaavamääräyksen mukaan kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueeksi osoitettu osa Tuomarinkylän kartanosta käsittää keskeisen osan valtakunnallisesti merkittävästä rakennetusta ympäristöstä (RKY 2009-alueesta) ja turvaa valtakunnallisesti arvokkaan Vantaanjoen maisema-alueen jokimaisemat (kaavaselostus sivu 122). Muu osa alueesta, joka liittyy olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen, on osoitettu kaavan tavoitteen mukaisesti joukkoliikenteeseen tukeutuvana Asuntovaltainen alue A2- merkinnällä. Aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Rakennettavaksi tarkoitettulla alueella kulttuuriympäristöarvot on otettava huomioon koko kaava-alueella koskevan kaavamääräyksen mukaisesti.

Lapinlahden sairaala-alue

Lapinlahden sairaalan alue on suojeltu asemakaavassa. Alue on osoitettu oikeusvaikutteisella Kulttuuriympäristöt-teemakartalla. Asemakaavan mahdollistamat toiminnot liittyvät sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltoon (YS-merkintä) ja lisäksi alueella on suojeltu puisto. Nämä toimin-

not on luontevampaa liittää keskusta-alueen C2 merkintään, joka sisältää myös puistoalueita ja julkisten palveluiden alueita. Aluetta koskee määräys merkittävien kulttuuriympäristöjen suojelusta ja maankäytön yhteensovittamisesta.

Vartiosaari

Yleiskaavaratkaisu perustuu Vartiosaaren osalta osayleiskaavatasoiseen suunnitteluun ja selvityksiin (Kaupunginvaltuusto 26.10.2016 § 273). Vartiosaaren kaavoituksen tavoitteena on ollut, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat inventoinnit on otettu suunnittelussa huomioon. Vartiosaarta koskee määräys kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisesta, sekä arvojen ja maankäytön yhteensovittamisesta.

Töölön kisahallin ympäristö

Alue on osoitettu kaavassa merkinnällä Kantakaupunki C2: "Keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena." Alue on osoitettu oikeusvaikutteisella Kulttuuriympäristöt-teemakartalla. Kaavamääräys ja koko kaava-alueita koskeva kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamista koskeva määräys ohjaavat Olympiarakennusten valtakunnallisesti merkittävien arvojen huomioon ottamista.

Muissa valituksissa esille tulleet kulttuuriympäristökohteet

Muissa valituksissa esille tulleet kulttuuriympäristökohteet

Yleiskaavan koko kaava-alueita koskeva kulttuuriympäristöjen huomioon ottamista koskeva määräys ja kulttuuriperinnön suojelua koskevat lait ja jo olemassa olevat suojeluasemakaavat turvaavat kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamisen jatkosuunnittelussa mm. kartanoympäristöjen (Degerön kartano), muun rakennusperinnön ja linnoituslaitteiden ja muinaismuistojen osalta.

Ekologinen kestävyys, luonnonvarat ja luontoarvot

Yleiskaavan tavoitteena on säilyttää keskeinen viherverkosto ja luontoarvot ottaen huomioon kaavan muut tavoitteet. Kaava perustuu virkistys- ja viherverkoston tavoitteelliseen suunnitteluun, kaavan visioviheen vihervisioon ja Vihreä ja merellinen Helsinki 2050 (Vistra I) -raporttiin, kaupunkiekologiseen selvitykseen, luontovaikutusten arviointiin, Natura-arviointiin sekä kaupungin luontotietojärjestelmää täydentäviin selvityksiin liito-oravien ja lepakoiden osalta.

Kaava osoittaa virkistys- ja viheralueet, seudulliset ja poikittaiset viheryhteydet, antaa koko kaava-alueella koskevat luontoarvojen turvaamista ja virkistysalueiden jatkuvuuden turvaamista koskevat määräykset ja osoittaa Kaupunkiluonto- ja virkistys- ja viherverkosto-teemakartoilla kaupunkiluontoverkostot mm. metsäverkoston ja virkistysverkoston. Kaavan pääkäyttömerkinnät sisältävät paikallisen virkistysverkoston. Kaava osoittaa luonnonsuojelualueet ja suojeltaviksi tarkoitettut alueet teemakartalla. Teemakartta on luonnonsuojelualueiden ja kaavan rinnalla laaditun luonnonsuojeluohjelman osalta oikeusvaikutteinen. Luonnonsuojeluohjelmassa ja kaupunkiekologisessä selvityksessä on erityisesti paneuduttu metsäverkoston kehittämiseen. Metsäverkosto ja muut kaupunkiluontoverkostot on osoitettu kaupunkiluonto-teemakartalla.

Luontovaikutukset jäävät vaikutusarvioinnin mukaan vähäisiksi tai kohdallisiksi lukuun ottamatta linnustoa, mitä voidaan pitää kaavan tavoitteet ja tarkoitus huomioon ottaen hyvänä. Luontovaikutusten arvioinnin aineistot ovat kattavat ja arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen painopistealueita koskeva paikkatieto sekä arvio väestön lisäyksestä vuoteen 2050 saakka. Yleiskaava-alueen luonnonolot tunnetaan poikkeuksellisen hyvin.

Liito-oravien osalta selvitykset ovat tarkentuneet kaavan valmistelun kuluessa. Kaava määrää suojeltavista luontoarvoista (koskee mm. direktiivilajeja, lähteitä ja muita luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita) sanallisesti ja edellyttää että luonnonsuojeluarvot otetaan huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa. Sanallinen määräys koskee koko kaava-alueella. Arvioinnissa on otettu huomioon myös luonnonvarat ja vaikutukset ekosysteemipalveluihin. Natura-alueille ja luonnonsuojelualueille ei ole osoitettu rakentamista. Natura-arviointi toteaa yksiselitteisesti, että kaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyyppin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueen eheyteen. Kaava mahdollistaa luonnonsuojeluverkoston kaksinkertaistamisen nykyisestä. Kaava sisältää hulevesiä ja tulviin varautumista koskevan kaavamääräyksen.

Yleiskaavan tavoite luontoarvojen säilyttämisen osalta

Kaavaselostuksen mukaan (s. 186-187) kaavan tavoitteena on, että Helsinki on vuonna 2050 viherverkostokaupunki, jossa viheralueet, meri- ja virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa. Virkistysalueiden monipuolisuus ja kaupunkiluonto ovat Helsingin vetovoimatekijä kansainvälisestikin. Virkistysalueilla tavoitellaan ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyttä, elämänlaatua ja luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä. Tulevaisuuden virkistysverkosto koostuu toimivista ja palvele-

vista virkistysalueista; helposti saavutettavista lähipuistoista, liikunta- ja virkistyspalveluista, kaupunginosapuistoista, laajoista seudulle jatkuvista viheralueista eli vihersormista, seudullisista retkeilyalueista, turvallista virkistysyhteyksistä ja merellisestä virkistysvyöhykkeestä. Erilaiset kaupunkitilat kuten torit, aukiot, rannat ja puistot ovat kaupunkilaisten "olohuoneita". Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne kulttuuriympäristöineen, suojelualueineen ja metsäverkostoineen edistävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Koko kaupungin kannalta merkittäviä laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, liikunta- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen sekä luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston kannalta tärkeät alueet.

Helsingin vihersormina kehitettäviä alueita ovat Keskuspuiston, Helsingipuiston, Viikki – Kivikon puiston, Itä-Helsingin kulttuuripuiston, Vuosaaren ulkoilupuiston ja Länsipuiston alueet. Vihersormet yhdistävät keskeisimmät luontoalueet, rannikon ja saariston toisiinsa sekä muodostavat metsäverkoston.

Kaupunkimetsät ovat yksi Helsingin vahvuuksista, jotka jatkossakin otetaan huomioon kilpailukykytekijänä ja osana virkistysverkostoa. Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne metsäverkostoineen edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Viheralueverkosto mahdollistaa myös kaupunkiviljelyn kehittämisen ja hiljaiset alueet. Kaavaratkaisu on kaavan tavoitteen mukainen.

Maakuntakaavan ja valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteiden huomioon ottaminen luontoarvojen osalta

Yleiskaavassa luonto- ja virkistysalueiden suunnittelussa ja varaamisessa on otettu huomioon valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet, maakuntakaavan virkistysalueet, viheryhteydet ja luonnonsuojelualueet. Yleiskaava toteuttaa maakuntakaavan ja valmisteilla olevan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitteita viherrakenteen osalta. Suojelu- ja virkistysalueista on muodostettu maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti ekologisiin reunaehtoihin sovitettu viheralueverkosto ja merellinen verkosto, joka on osoitettu kaavamerkinnöin ja määräyksin.

Yleiskaavaratkaisu säilyttää Helsingille tunnusomaiset säteittäiset vihersormet ja ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta tärkeimmät yhteinäiset luonnonalueet. Nämä alueet on osoitettu kaavakartalla, ja kaava sisältää niitä koskevat määräykset ja teemakarttojen suunnitteluohjeet.

Luonnonsuojelualueet sisältyvät pääosin virkistys- ja viheraluemerkintään ja lisäksi luontoarvojen säilyttämisestä on annettu koko kaava-

aluetta koskeva kaavamääräys, jonka mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2014 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvatta arvojen säilyminen. Lisäksi luonnonsuojelualueet ja uuden luonnonsuojeluohjelman kohteet on osoitettu oikeusvaikutteisella Kaupunkiluonto-teemakartalla.

Maakuntakaavassa osoitetut tärkeät maakunnalliset viheryhteystarpeet on osoitettu viheryhteysmerkinnällä, virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja rantaraitti-merkinnällä. Näiden kaikkien kaavamääräys sisältää liittymisen seudulliseen viherverkostoon. Maakunnallisesti merkittävät laajat viheralueet on osoitettu kaavakartalla yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella. Viher- ja virkistysverkoston jatkuvuuden turvaamiseksi on annettu koko kaava-aluetta koskeva määräys: "Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata". Kaavakartalla esitetty rantaraitti (sininen katkoviiva) kattaa valituksissa esitetyn Laajasalon eteläosan viheryhteydet. Rantaraitti-kaavamääräyksen mukaan: "seudulle jatkuva, rantavyöhykettä seuraileva koko kaupungin kattava rantaraitti".

Malmin lentokentän viheryhteyksiä on kehitetty ja laajennettu kattamaan lentokentälle suunnitellun asuinalueen virkistystarpeet seudullisuutta korostaen. Maunulan - Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavakartalla. Sen erityiset kaupunkiekologiset arvot on tunnistettu ja kaavamääräys sisältää tavoitteen ekologisesta käytävästä. Valituksissa esille tulleita paikallisia luontoarvoja koskevat koko kaava-alueen luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset.

Vaikutusarvioinnit, tehdyt luontoselvitykset ja selvitysten ja aineistojen riittävyys

Yleiskaavan vaikutuksia luonto- ja virkistysverkostoon on arvioitu koko kaavatyön ajan osana suunnitteluprosessia asiantuntijatyönä, joka on perustunut laadittuihin viheralueita koskeviin tavoitteisiin ja selvityksiin sekä suunnittelijoiden paikallistuntemukseen. Lisäksi on teetetty konsulttityönä luontoselvityksiä, luontovaikutusten arviointi ja Natura-arviointi.

Yleiskaavan luontovaikutusten arviointi perustuu tarkkarajaisiin Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän luontoaineistoihin ja yleiskaavan paikkatietoaineistoon, jossa oli esitetty yleiskaavan pohjana olleet alustavat rakentamisen painopistealueet (laajempina kuin varsinainen kaavaehdotus) sekä arvioidut asukas- ja työpaikkamäärät

(06/2014). Tarkastelualue on ollut laajempi kuin kaavassa esitetyt ruudut. Kartta-aineisto ja käytetyt sijainniltaan tarkat luontotietoaaineistot on kuvattu Luontovaikutusten arviointi: Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaavaosaston selvityksiä 2014:39 - nimisessä raportissa sivulla 8 ja liitekartoissa. Luontovaikutusten arviointiin kuuluu epävarmuustekijöiden tunnistaminen. Kaavan yleispiirteisyys on niistä yksi. Vaikutusarviointi on kuitenkin laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu; käytännössä osa aluevarauksista jää toteuttamatta esimerkiksi tarkempien luontoselvitysten takia. Raportin mukaan yleiskaava-alueen luonnonolot tunnetaan muilta osin poikkeuksellisen hyvin ja käytettävissä on ollut erittäin kattava luontotietoaaineisto, mikä vähentää arvioinnin epävarmuutta (sivu 10).

Luontovaikutusten havainnollinen kartta-aineisto on esitetty edellä mainitun raportin liitteenä. Luontovaikutusten arvioinnin lähtömateriaalina on ollut kaavan pohjaksi laadittu kaupunkiekologinen selvitys, Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, kaavan yhteydessä päivitetty lepakkoselvitys ja liito-oravaselvitykset ja muut aineistot, jotka on koottu luontovaikutusten arviointiraporttiin. Luontovaikutusten arviointiin on liittynyt työpajatyöskentely, johon oli kutsuttu mahdollisimman kattavasti eri asiantuntijoita mukaan lukien luonto- ja lintujärjestöjen edustajat. Arviointiin liittyvistä liitekartoista ja arvioinnista voi todeta, että kaavassa on otettu huomioon keskeiset luontoarvot. Luontojärjestöjen ja lintujärjestöjen aineistot ovat olleet osana kaavan valmistelua ja vaikutusten arviointia. Vaikutusten arviointi tehtiin osana suunnittelua, eikä keskeisille luontoalueille ole osoitettu rakentamista. Ratkaisu mahdollistaa myös uuden luonnonsuojeluohjelman toteuttamisen. Lisäksi on laadittu luonnonsuojelulain edellyttämä Natura-arviointi.

Luontoarvoja koskevat kaavamääräykset

Valituksissa esiin tulleet metsäverkosto, Natura-alueet, vihersormien säilyttäminen, yhtenäiset luonnonalueet, metsäiset luonto- ja viheralueet ja saaristo ja paikalliset luontokohteet on otettu huomioon kaavamerkinnoissa ja -määräyksissä.

Suurin osa arvokkaista luontokohteista ja yleiskaavan rinnalla valmistellun luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 sekä metsäverkoston mukaisista luontokohteista sijaitsee yleiskaavan virkistys- ja viheralueilla, jotka osoittavat keskeiset vihersormet ja merellisen virkistykseen ja matkailun alueilla, joita koskevat seuraavat kaavamääräykset:

”Aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämis-

sä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne.”

”Suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.”

”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Viheryhteysmerkinnät ja paikallisia ja suojeltavia luontoarvoja koskevat kaavamerkinnät ja määräykset

Valituksissa esille tulleet seudullisten ja paikallisten suojeltavien luontoarvojen turvaaminen mm. Lauttasaari, Laajasalo, Malmin lentokenttä, Tattarisuo, Malminkartano, Maunula- Oulunkylä-yhteys, Pajamäki, Tali, Haaga, Pihlajamäki, Ramsinniemi, Tuomarinkylän kartano, Vallilanlaakso, Keskuspuisto, Viikki sekä lintu-, eläin-, kala-, simpukka- ja kasvilajien esiintymispaikat, muut paikalliset metsät, purot, lähteet, geologiset arvot ja luontokohteet sisältyvät rakentamisalueiden merkintöihin ja koko kaava-alueella koskeviin määräyksiin sekä kaavan viheryhteysmerkintöihin.

Kaavan viheryhteysmerkintä ja sitä koskeva määräys osoittavat virkistys- ja ekologisia yhteyksiä sekä niitä koskevia kehittämistarpeita, joihin voi kuulua myös suojelualueita esimerkiksi Maunulan-Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavamerkinnällä.

Rakentamisalueisiin kuuluu rakentamisen lisäksi puistoja ja virkistysalueita. Näitä rakentamisalueita koskevat koko kaava-alueen luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset: ”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.” ”Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.” Osa näissä valituksissa esitetyistä arvoista si-

joittuu myös yleiskaavan virkistys- ja viheralueille ja viheryhteyksiksi merkityille alueille, joiden kaavamääräyksissä luonto- ja ekologiset arvot on otettu huomioon.

Luonnonsuojelualueita koskevat määräykset ja merkinnät

Valituksissa esille tullut suojelualueiden merkitseminen kaavaan on otettu huomioon kaavan tavoitteen mukaisesti.

Kaavamääräys: ”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Suojelualueiden lisäksi Kaupunkiluonto-teemakartta osoittaa kaupunkiluonnon metsäverkoston, niitty- ja vesiekosysteemien kehittämisen ja muun kaupunkiluonnon ekologisen laadun kehittämisen tavoitteet.

Natura-arviointi

ELY-keskus ympäristö katsoo, että Helsingin uudella yleiskaavalla on LSL 66 §:ssä tarkoitettuja merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Vanhankaupunginlahden lintuvesiin (FI0100062) Natura 2000-alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin. Varovaisuusperiaatetta noudattaen vaikutukset on katsottava merkittävästi heikentäviksi lintudirektiivin liitteen I lajeista erityisesti ruskosuohaukalle. Varovaisuusperiaatetta noudattaen varsinkaan pitkällä aikavälillä linnuston kannalta kokonaisuutena tarkasteltuna ei ole perusteltua sulkea pois myöskään Natura-alueen eheyteen kohdistuvien heikentävien yhteisvaikutusten mahdollisuutta.

Edellä olevan perusteella ELY-keskus ympäristö katsoo, että yleiskaava ei täytä MRL 39 §:n 2 momentin säädettyjä vaatimuksia luonnonarvojen vaalimisesta, eikä perustu MRL 9 §:n edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, kun otetaan vielä huomioon lintudirektiivin 4 artiklan 4 kohdan viimeisen virkkeen tarkoittama elinympäristöjen pilaantumisen ja huonontumisen estämisvelvoite myös suojelualueiden ulkopuolella. (4. artikla säättää elinympäristöjen suojelua erityisesti Natura-verkoston ulkopuolella)

Luontoarvojen, siis myös valituksessa mainittujen suojelualueiden ulkopuolisten luontoarvojen, turvaamisesta on määrätty koko kaava-alueita koskevassa määräyksessä:

”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Lisäksi teemakartalla todetaan Natura-alueiden osalta: ”Suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.” Luonnonarvojen turvaamista koskeva määräys koskee myös suojelualueiden ulkopuolisia alueita. Kaavassa on varauduttu siihen, että myös suojelualueiden ulkopuolella on - tai voi löytyä suojeluarvoja.

ELY-keskus on antanut LSL 65 §:n mukaisen lausunnon yleiskaavan Natura-arvioinnista. Lausunto tulee LSL 65 §:n mukaan pyytää suunnitelmaa koskevasta arvioinnista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Yleiskaavan vaikutukset Natura 2000-alueisiin on arvioitu LSL 65 §:n ja luontodirektiivin mukaisesti (Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:2). Arviointi on laadittu ja sen johtopäätökset on perusteltu asianmukaisesti. Arvioinnissa on otettu huomioon luontotyyppihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi vaikutukset Natura-alueen eheyteen ja kiinnitetty huomiota hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksiin.

Huolimatta siitä, että Natura-arviointi toteaa yksiselitteisesti, että yleiskaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyyppin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueiden eheyteen, ELY-keskuksen Natura-arvioinnista antamassa lausunnossa (ELY 16.2.2016) kuitenkin vedotaan varovaisuusperiaatteeseen ja todetaan, ettei tällaisia vaikutuksia voida poissulkea Vanhankaupunginlahden (FI0100062) Natura-2000 -alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin ruskosuohaukan ja Natura-alueen eheyden osalta.

ELY-keskuksen Natura-lausunto ei käytettävissä olevien tietojen perusteella perustu sellaiseen uuteen (tieteelliseen) selvitykseen, joka olisi laadittu Natura-arvioinnin jälkeen. Vaikutusten merkittävyyden arviointi pelkän varovaisuusperiaatteen nojalla ei ole perusteltua. Natura-arvioinnissa on Natura-alueen eheyden osalta todettu, että rakentamisen seurauksena Vanhankaupunginlahden ja Viikin peltojen muodostaman ekologisen kokonaisuuden rakenne ja toiminta eivät häiriinny tavalla, joka olisi luonnonsuojelulain tai luontodirektiivin vastaista.

Kaava täyttää MRL 39 §:n 2 momentin vaatimukset luonnonarvojen vaalimisesta. Kaavan Natura-vaikutusten arviointi on ollut kiinteä osa

kaavan valmistelutyötä ja jo suunnitteluvaiheessa on voitu ottaa huomioon Natura-alueen luontoarvojen säilyttämisen edellytykset. Suunnittelussa ovat olleet mukana kaupungin omien asiantuntijoiden lisäksi konsultin edustajat. Selvitykset luontoselvitysten, luontovaikutusten arvioinnin ja Natura-arvioinnin osalta ovat riittäviä. Kaavaan liittyen on tehty osana kaavatyötä luontoselvityksen sisältävä luontovaikutusten arviointi, Natura-arviointi ja Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024. Nämä selvitykset on otettu huomioon kaavaratkaisussa. Luonnonsuojeluohjelman perusteella on osoitettu yleiskaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla luonnonsuojelualueet, mitkä tukevat Natura-alueiden ja erityisesti Viikki - Vanhankaupunginlahden eheyttä. Lisäksi on tehty kaupunkiekologinen Helsingin kestävä viherrakenneselvitys ja Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluontoselvitys.

Kaavan valmistelun osana tehdyissä luontovaikutusten arvioinnissa ja Natura-arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen ja lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset. Kaavassa ei osoiteta rakentamista Natura-alueelle. Kaavassa osoitetun rakentamisen toteuduttua Natura-alueen ympärillä on edelleen laaja ja yhtenäinen viheralue, joka yhdessä alueen puistojen ja muiden ulkoiluun soveltuvien alueiden kanssa jakaa lisääntyvän asukasmäärän kasvavaa virkistyskäyttöpainetta. Natura-arvioinnissa on arvioitu myös virkistyskäyttöpainetta. Kahden kilometrin säteellä Natura-alueesta on 750 hehtaaria virkistyskäyttöön varattuja alueita, joka on hieman yli kaksi kertaa Natura-alueen pinta-ala (Natura-arviointi s. 45-46). Lisäksi on otettava huomioon, että vaikutusarviointi on laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu; käytännössä osa aluevarauksista jää todennäköisesti toteutumatta tai ei toteudu kaavassa esitetyssä laajuudessa (Natura-arviointi s. 10). Koska Natura-arviointi on ollut osa suunnittelutyötä, rakentamisaluetta on Viikin kohdalla pienennetty.

Natura-arviosta on neuvoteltu kaavan laatimisen yhteydessä ELY-keskuksen edustajien kanssa. Natura-arviointi on tehty LSL 65 §:n mukaisesti ja on riittävä. Natura-arvioinnissa todetaan, että ruskosuohaukka on pesimälajina tavoite, vaikka pesintä ei olekaan ollut viimeaikoina vuosittaista. Natura-arviota täydennettiin ELY-keskuksen neuvottelun jälkeen nimenomaan ruskosuohaukan ja alueen eheyden näkökulmasta. Viikin pellot ovat suuressa roolissa ruskosuohaukan kannalta. Nykyinen peltoala on noin 150 hehtaaria ja niittyalueiden pinta-ala noin 200 hehtaaria. Todellisuudessa ruskosuohaukan ravinnonhankinta-alue saattaa olla laajempi. Natura-arvioinnissa todetaan, että yleiskaava vähentää ravinnonhankintaan soveltuvan avomaan määrää maksimissaan 7 % ja muualla ravinnonhankinta-alueella muutos on samaa luokkaa. Natura-arviossa on tarkasteltu huolellisesti ruskosuohaukan pesimäkannan taantumista ja uutta kehitystä pesivien parien määrässä ja poikastuotossa ja elinolosuhteiden turvaamista. Lisäksi on esitetty kir-

jallisuuteen, tutkimuksiin ja asiantuntijahaastatteluihin perustuvat ravinnonhankinta-alueiden laajuudet sekä arvioita kaavoituksesta riippumattomista poikastuottoa heikentävistä syistä. Lopputuloksena Natura-arvioinnissa on päädytty siihen, että yleiskaavan vaikutuksia ruskosuhaukkaan pesimälajina ei arvioida merkittäviksi. Natura-arvioinnin mukaan yleiskaavalla ei ole katsottu olevan vaikutuksia myöskään Natura-alueen eheyteen, ja Viikin peltojen ekologinen kokonaisuus säilyy toimivana. Yhtenä keinona eheyden turvaamiseksi yleiskaavassa oikeusvaiikutteisella kaavan teema-kartalla on osoitettu Viikin-Vanhankaupunginlahden Natura-alueen tuntumaan 7 uutta Helsingin luonnonsuojeluohjelman mukaista suojelualueita, joiden yhteispinta-ala on noin 70 hehtaaria. Nämä alueet sisältyvät yleiskaavan virkistys- ja viheraluepikselihin.

Ravinnonhankinnan kannalta tärkeiden avomaiden suojelua tukee myös yleiskaavassa esitetyt kulttuuriympäristön suojelutavoitteet mm. Vantaanjokilaaksossa.

Kaavaan liittyvän Natura-arvioinnin mukaan Natura-arvioinnissa esitetyt lievennystoimet (sivu 62) kulun ohjaamisen osalta ja luonnonsuojeluohjelman uudet suojelualueet Natura-alueen tuntumaan tukevat luonnonsuojelutavoitteiden toteutumista.

Komissio on antanut ennalta varautumisen periaatetta eli varovaisuusperiaatetta koskevan tiedonannon (KOM2000), jossa komissio korostaa, että ennalta varautumisen periaatteeseen voidaan turvautua vain tilanteessa, jossa riski on mahdollinen, mutta se ei kuitenkaan milloinkaan oikeuta mielivaltaisten päätösten tekemiseen. Periaatteeseen turvautumisen on perustuttava mm. tieteelliseen arviointiin, vaikutusten arviointiin, toimenpiteiden ja suojelun oikeaan suhteeseen, toimenpiteiden tasavertaisuuteen ja yhdenmukaisuuteen. ELY-keskuksen lausunnossa viitattu varovaisuusperiaate ei perustu tällaiseen arviointiin.

Kaavan tavoitteiden osalta viitataan edellä kohdassa ”Yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet” todettuun. Yleiskaava täyttää MRL:n sisältövaatimukset luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön osalta, eikä sisältövaatimuksia ole painotettu yleiskaavassa yksipuolisesti vain rakentamisen kannalta.

Kaavakartan (lintukohteiden, Ramsar-kohteiden, luonnonsuojelualueiden merkitseminen, luontokohteiden säilyttäminen) ja sen ohjausvaikutuksen osalta viitataan edellä kohdassa ”Kaavan esittämistapa” todettuun. Lintualueet ja valituksissa mainitut aineistot on otettu huomioon luontovaikutusten arvioinnissa.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden ja vaikutusten arvioinnin osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen,

luontoarvoja ja Natura-arviointia ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. Kaavassa on koko kaava-alueita koskeva kaavamääräys, joka edellyttää luontoarvojen turvaamista.

Ruskosuohaukka ei ole Suomessa uhanalainen eikä erityisen suojeltava laji. Yleiskaavalla ja sen mahdollistamalla rakentamisella ei ole luonnonsuojelulain ja luontodirektiivin tarkoittamalla tavalla ruskosuohaukkaan ja Natura-alueen eheyteen kohdistuvia merkittäviä heikentäviä vaikutuksia yhteisvaikutukset huomioon ottaen. Tällaisia vaikutuksia rakentamisella ei ole myöskään varovaisuusperiaate huomioon ottaen. Natura-arvioinnin tulokset eivät ole epävarmoja siten, että varovaisuusperiaate tulisi sovellettavaksi. Suunniteltu maankäyttö ei arvioinnin perusteella vaaranna Natura-alueen säilymistä tavoitteita eikä vaarantumiselle jää arvioinnin mukaan perusteltuja epäilyjä. Luonnonsuojelualueeseen sisältyvää varovaisuusperiaatetta on sovellettu Suomen oikeuskäytännössä lähinnä poikkeamislupaharkinnassa ja arvioitaessa Natura-vaikutusten selvitysvelvollisuutta.

Valituksessa viitatus oikeustapauksen (KHO 2009:77) osalta voidaan todeta, että ratkaisu koskee aluetta, jolla ei ole ollut voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa eikä tapauksessa ollut selvitetty riittävällä tavalla silloin voimassa olleen MRL 9 §:n mukaisesti maankäytön vaikutuksia selvitysten perusteella arvokkaihin lintuarvoihin. Valituksenalaisessa Helsingin uudessa yleiskaavassa vaikutukset on selvitetty, kaavamääräykset on annettu eikä yleiskaava hävitä luonnonympäristöä eikä siihen liittyviä erityisiä arvoja. Yleiskaavaa laadittaessa kaupunki on pyrkinyt optimaaliseen ratkaisuun erilaisten vaatimusten suhteen. Yleiskaava täyttää MRL 39 §:n 2 momentissa säädetyt vaatimukset luonnontarvojen vaalimisesta.

Luonnonsuojelualueet on osoitettu oikeusvaikutteisina yleiskaavan kaupunkiluonto-teemakartalla.

Viikki-Vanhankaupunginlahden luoteisosan rakentaminen ei aiheuta merkittävää haittaa Natura-alueen luontoarvoille. Vanhankaupunginlahden ja Viikin peltojen muodostama ekologinen kokonaisuus säilyy toimivana. Vanhankaupunginlahden direktiiviluontotyyppisiin yleiskaavalla ei arvioida olevan vaikutuksia.

Vanhankaupunginlahden Natura-arviointi

Yleiskaavan vaikutukset Natura-alueisiin on arvioitu LSL 65 §:n mukaisesti. Natura-arviointi toteaa yksiselitteisesti, että yleiskaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyyppiin tai lajiin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueiden eheyteen. Kaupungissa on välttämätöntä ja tulee voida täydennysrakentaa mm. merkittävän poikittaisen joukkoliiken-

neväylän Jokeripysäkin ympäristössä. Viikintien eteläpuolisilla alueilla, joita vaaditaan kokonaan poistettavaksi kaavassa, on jo nykyään rakentamista. Ainakin nämä rakentamisalueet on merkittävä yleiskaavaan ja tästä syystä vähintäänkin olemassa olevien asemakaavojen ja toteutuneen rakentamisen mukaisina.

Koko kaava-alueita koskee määräys, jonka mukaan ”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvata arvojen säilyminen.” Luonnonsuojelulaki turvaa osaltaan suojeltavat kohteet ja elinympäristöt. Ympäristökeskuksen kattavaa luontotietojärjestelmää on hyödynnetty kaavatyössä ja luontoselvityksiä on tarkennettu mm. liito-oravan ja lepakoiden osalta. Yleiskaavan luontoselvitykset ja arvioinnit tarkentuvat tarkempiasteisessa suunnittelussa. Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Viikki

Viikkiin esitetty rakentaminen on maakuntakaavan mukaisella taajama-toimintojen alueella. Myös maakuntakaavan yhteydessä on laadittu luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi, joka on osoittanut, ettei maakuntakaavan mukaisella rakentamisella ole merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen luontoarvoihin.

Yleiskaava esittää uutta rakentamista Viikkiin Raide-Jokeri 1:n käytävään, Viikin koetilan ja nykyisen Eko-Viikin väliin. Yleiskaavan liikennevision mukaan vuonna 2050 Viikissä kohtaavat Jokeri 1, Tiederatikka ja pikaraitiotie kantakaupungista Malmin lentokenttäalueelle. Viikki on keskeinen yritysalue ja korkeakoulualue. Lahdenväylän bulevardisointi avaa uudet rakentamisalueet. Viikistä tulee kantakaupungin koillinen laajentuma. Etu-Viikin rakentamisalueiden toteutus ei ole riippuvainen Lahdenväylän bulevardisoinnista.

Natura- ja luontovaikutusten arviointi on ollut kiinteä osa Viikin alueen suunnittelua. Rakentamisaluetta on supistettu vaikutusten vähentämiseksi. Yleiskaavan valmistelun rinnalla on tehty luontovaikutusten arviointi ja Natura-arviointi, jossa Viikin osalta on todettu, että yleiskaavan Vanhankaupunginlahden lintuvesien Natura-alueeseen kohdistuvat vaikutukset eivät minkään direktiivilintulajin osalta ole merkittäviä. Myöskään direktiiviluontotyyppeiden osalta ei yleiskaavalla arvioida olevan vai-

kutuksia. Yleiskaavan uusi rakentaminen ei myöskään katkaise maakuntakaavan Viikki-Kivikon viherkäytävää. Kaavan oikeusvaikutteisella Kaupunkiluonto-teemakartalla osoitetut suojelualueet ja suojeltaviksi tarkoitetut alueet tukevat luontoarvojen säilyttämistä virkistyskäytön lisääntyessä.

Pornaistenniemi

Pornaistenniemen osalla alueen luontoarvot on otettu huomioon kaavan tavoitteen mukaisesti. Koko kaava-aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen. Suojeltavat alueet on ostettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta.

Pornaistenniemen tervaleppälehto (7,96 ha) on rauhoitettu vuonna 2016. Rauhoituksella suojellaan linnustoltaan ja sienilajistoltaan arvokas metsäalue ja liitetään se suurempaan luonnonsuojelualueeseen. Alue toimii metsäisenä suojavyöhykkeenä kosteikkoalueen ja rakennetun alueen välissä. Sen merkitys Natura-alueen suojavyöhykkeenä korostuu yleiskaavan mukaisen lisärakentamisen kuten Lahdenväylän bulevardisoinnin myötä.

Yleiskaavan tavoitteena on hallittu virkistysyhteyksien kehittäminen Vanhankaupunginlahden alueella ja myös Pornaistenniemen nivominen osaksi yhteysverkostoa tarkemmassa jatkosuunnittelussa. Suuri osa yleiskaavassa asuntovaltaiseksi ehdotettua aluetta on jo voimassa olevassa yleiskaava 2002:ssa hallinnon ja julkisten palvelujen aluetta.

Saunalahti

Rakentamisalue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta. Saunalahden lähimmät pikselit perustuvat Herttoniemen metroaseman liike- ja palvelukeskustan ja siihen liittyvän asumisen kehittämiseen yleiskaavan tavoitteen mukaisesti. Kyseiseen kohtaan liittyy rauhoitettu luonnonsuojelualue. Saunalahden alueelle on kaavatyön yhteydessä valmistellussa Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 osoitettu lisäksi kaksi uutta luonnonsuojelualueen laajennusta, jotka tulee ottaa huomioon oikeusvaikutteiselta kaavan teemakartalta. Natura-alueelle ei ole osoitettu rakentamista. Natura-arvioinnin mukaan kaavassa osoitetut uudessa luonnonsuojeluohjelmassa rauhoitettaviksi esitetyt alueet tukevat Natura-alueen suojelutavoitteiden toteuttamista. (Tilannetta kuvaava kartta on Natura-arvioinnin sivulla 50.) Koko kaava-alueita koskevan kaavamääräyksen mukaan "Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosys-

teemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Natura-vaikutusten arvioinnissa on todettu yksiselitteisesti, että yleiskaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyypin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueen eheyteen.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue (FI010006)

Mustavuoreen liittyvän rakentamisen Natura-arviointi on tehty erityisen huolellisesti mm. kehrääjän ja yhteisvaikutusten osalta. Asia on selvitetty Natura-arviointi-raportin sivuilla 18-39. Kaavaratkaisussa on pienennetty rakentamisaluetta pienemmäksi kuin voimassa olevassa yleiskaavassa 2002 on esitetty. Natura-arvioinnin mukaan vaikutukset Natura-alueeseen eivät ole merkittäviä.

Yleiskaava 2002:ssa Niinisaarentien pohjoispuolelle on osoitettu pientalovaltainen asuntoalue, jota ei ole toteutettu yleiskaavakaudella. Uudessa yleiskaavassa Niinisaarentien pohjoispuolelle rakentamisaluetta on supistettu huomattavasti yleiskaava 2002:een verrattuna ja asukasmäärätavoitetta on alennettu suunnittelun kuluessa. Uuden yleiskaavan ratkaisu mahdollistaa paremmin nykyisten ulkoilureittien käytön eikä ohjaa virkistyskäyttöä Natura-alueelle. Lisäksi alueen välittömään läheisyyteen on rakenteilla jo suurelta osin valmis ulkoilu- ja luonnontarkkailualue Vuosaarenhipun täyttömäelle.

Natura-alueen välittömään läheisyyteen ei ole uudessa yleiskaavassa esitetty täydennysrakentamista. Lähin täydennysrakentaminen on osoitettu Mellunmäen puoleiselle jo rakennetulle alueelle sekä Niinisaarentien pohjoispuolelle. Asukasmäärä lisääntyy Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen läheisyydessä (1 km etäisyydellä Natura-alueen rajasta) 3 900 asukkaalla vuoteen 2049 mennessä. Asukasmäärän lisäys on verraten vähäinen, minkä vuoksi yleiskaavassa osoitettu rakentaminen ei aiheuta merkittävää virkistyskäytön lisääntymistä Natura-alueella. Lisäksi suojavyöhyke Natura-alueen ja tiivistettävien asuinalueiden väliin on turvattu varaamalla kaavassa laajoja alueita virkistykseen ja suojeluun.

Kahden kilometrin säteellä Natura-alueesta on virkistyskäyttöön varattuja alueita yhteensä 578 hehtaaria, mikä on noin puolitoista kertaa Natura-alueen pinta-ala. Lisäksi Natura-alueen eteläreunan ja Niinisaarentien välinen alue on uudessa yleiskaavassa osoitettu lähes kokonaisuudessaan virkistysalueeksi ja Vuosaarenhuipun aluetta kunnostetaan virkistykseen ja luonnontarkkailuun. Verrattuna yleiskaavaan 2002 uusi

yleiskaava mahdollistaa paremmin nykyisten ulkoilureittien säilyttämisen Niinisaarentien pohjoispuolella.

Yleiskaavalla ei voida katsoa olevan merkittäviä vaikutuksia kehrääjän esiintymiseen alueella eivätkä yhteisvaikutukset Östersundomin yleiskaavan suunnitelmien kanssa nouse merkittäviksi.

Helsingin uuden yleiskaavan viheraluevaraukset mahdollistavat Mustavuoren virkistysalueiden kehittämisen ja luontoarvojen säilymisen.

Vantaanjoen Natura-alue (FI0100104)

Yleiskaavassa Vantaanjokivarsi on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti. Virkistys- ja viheralueen kaavamääräykset sekä koko kaava-alueita koskevat luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset ja lisäksi hulevesiä koskeva kaavamääräys turvaavat Vantaanjoen Natura-arvot ja veden laadun. Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luonto- ja Natura-arvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaavan Natura-arvioinnin mukaan Uuden yleiskaavan vaikutukset Vantaanjoen Natura-alueeseen muodostuvat valuma-alueilla tapahtuvista muutoksista, jotka vaikuttavat Vantaanjokeen valuvan huleveden määrään ja laatuun. Lisäksi lisääntyvä virkistyskäyttö voi aiheuttaa kulumista ja eroosiota jokivarressa. Vuollesimpukkaan kohdistuvien vaikutusten osalta keskeisin tekijä on kiintoaineksen määrä vedessä, johon voidaan vaikuttaa uusien rakentamisalueiden hulevesien käsittelyllä. Lievennystoimet huomioiden yleiskaavassa osoitettu rakentaminen on mahdollista toteuttaa siten, että vuollejokisimpukkaan kohdistuvat vaikutukset jäävät vähäisiksi.

Luonnonsuojelualueet ja muut arvokkaat luontokohteet, vihersormet ja metsäverkosto

Luonnonsuojelualueet ja muut luontokohteet, suojeltavat lajit, metsäverkosto

Suurin osa luonnonsuojelualueista ja arvokkaista luontokohteista ja metsäverkosto on merkitty yleiskaavan virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja lisäksi virkistys- ja viheralueita ja merellisiä virkistysalueita koskevat luontoarvojen turvaamista koskeva määräys. Yleiskaavan tavoite viherverkostosta, kaavassa osoitetut vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet sekä yleiskaavan valmistelun rinnalla tehty uusi luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkostotarkastelu turvaavat osaltaan luontoarvoja (mm. direktiivilajit). Luonnonsuojelualueet, luonnonsuojelulain rauhoitetut luontotyytit, Natura-alueet ja luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 suo-

jeltaviksi tarkoitettut alueet on merkitty kaavan näiltä osin oikeusvaikutteiselle Kaupunkiluonto-teemakartalle. Teemakartalla on osoitettu myös kaupunkiluontoselvitysten mukaiset metsäverkosto, niittyverkosto ja siniverkosto. Lisäksi kaavassa on koko kaava-alueita koskeva kaavamääräys luontoarvojen turvaamisesta. Hulevesiä koskeva määräys turvaa osaltaan Vantaanjoen ja purojen veden laadun ja näissä vesistöissä elävien taimenten ja simpukoiden elinolosuhteet.

Luontodirektiivin liitteen IV (a) - lajit ja muut suojeltavat lajit

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit on selvitetty yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa. Arviointiin kuuluvan luontoselvityksen tietoja on täydennetty erillisillä liito-orava- ja lepakkoselvityksillä. Liito-oravat levisivät Helsinkiin kaavatyön aikana. Siihen saakka liito-oravat olivat Helsingissä satunnaisia vierailijoita. Luontoselvityksiä ja vaikutusarviointeja tehtäessä vuonna 2014 liito-oravia oli selvityksen mukaan vain Helsingin luoteisosassa. Juuri ennen kaavan päätöksäksittelyä vuoden 2016 selvitysten mukaan liito-oravat olivat levinneet edelleen voimakkaasti kohti itää.

Luontovaikutusten arviointiraportin sivuilla 36-38 ja 81-84 on esitetty vaikutukset liito-oraviin ja lepakoihin. Muut suojeltavat lajit on esitetty sivuilla 17-20. Yleiskaavassa esitettyjen rakentamisalueiden vaikutukset suojeltaviin lajeihin on tunnistettu luontovaikutusten arvioinnissa. Arviointi on tehty lähtökohdasta, että LSL 49 §:n mukaiset liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat kulkuyhteyksineen huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa riittävästi, jotta vältetään liito-oraviin kohdistuvilta merkittävyydeltään suurilta vaikutuksilta. Yleiskaavan esitystavasta, kaavan pitkistä aikajännteistä ja suojeltavien lajien liikkuvasta elintavasta ja jatkuvasti muuttuvista esiintymisalueista johtuen on perusteltua, että yleiskaava määrää näiden lajien huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa sanallisesti. Yleiskaavassa osoitettu verkostomaisen viherrakenteen on tarkoitus turvata osaltaan luonto-arvoja. Yleiskaavan koko kaava-alueita koskeva määräys edellyttää myös direktiivilajien huomioon ottamista: "Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen. "Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata."

Vihersormet

Helsingin seudulle jatkuvat laajat yhtenäiset vihersormet on osoitettu kaavakartalla virkistys- ja viheraluemerkinnällä. Koko kaava-alueita koskeva kaavamääräys painottaa vihersormien jatkuvuuden turvaamis-

ta: "Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata."

Metsäverkoston huomioon ottaminen

Kaavaprosessin yhteydessä on syntynyt poikkeuksellisen paljon kaupunkimetsiä koskevaa aineistoa. Kaavan kaupunkiekologisessa selvityksessä ja vuorovaikutuksessa tuli esille metsäverkoston perustamisen tarpeellisuus. Kaavaan on otettu metsäverkostoa koskevia määräyksiä. Metsäverkostoa koskevat selvitykset ovat olleet osa kaavan valmistelutyötä. Yleiskaavan vihersormet ja laajat virkistys- ja virkistysalueet mahdollistavat metsäverkoston kehittämisen. Virkistys- ja viheralueita koskeva määräys edellyttää metsäverkoston huomioon ottamisen. Luonnonsuojeluohjelmaan nostetut arvokkaimmat metsäkohteet on osoitettu kaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla. Kaava mahdollistaa suojellun metsäpinta-alan kasvattamisen luonnonsuojeluohjelman mukaisesti. Vaikutukset metsiin ovat kohtalaisia ja arviointi on esitetty luontovaikutusten arviointiraportissa (sivu 97). Metsäverkosto on esitetty yleiskaavan tavoitteellisena verkostona yleiskaavan teemakartalla.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue (FI0100065), Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000-alue (FI0100062), Vantaanjoen Natura-alue (FI0100104)

Viitataan Natura-arviointiin, virkistys- ja viheralueita koskeviin kaavamääräyksiin sekä koko kaava-alueella koskevaan kaavamääräykseen, joka edellyttää luontoarvojen luonnonsuojeluarvojen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden huomioon ottamista ja arvojen turvaamista. Viikin, Pornaistenniemen, Saunalahden, Mustavuorenlehdon, Vantaanjoen alueet sekä lisäksi muut luonnonsuojelualueet ja suojeltavaksi tarkoitettut alueet on osoitettu yleiskaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla. Suojelualueille ei kohdistu rakentamista. Lisäksi on annettu määräyksiä esimerkiksi hulevesien hallinnasta. Yleiskaa- vassa on luontovaikutusten arvioinnin mukaan varattu suojelualueiden läheisyyteen riittävästi virkistykseen tarkoitettuja alueita. Viikin rakentamiseen osoitetut kaavamerkinnot perustuvat osin jo olemassa olevaan rakenteeseen, kaavan tavoitteen mukaiseen rakentamiseen joukkoliikenneväylien yhteyteen, maakuntakaavaan ja Natura-arviointiin. Viikin ja Mustavuoren rakentamiseen tarkoitettuja kaavamerkintöjä on vähennetty suunnittelun yhteydessä.

Virkistysmahdollisuudet ja virkistysalueiden riittävyys

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Kaavan tavoitteet virkistysalueiden osalta

Kaavaselostuksen mukaan (kohta 8.2 ja 2.2.5) tavoitteena on, että Helsinki on vuonna 2050 viherverkostokaupunki, jossa viheralueet, meri ja virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa. Virkistysalueiden monipuolisuus ja kaupunkiluonto ovat Helsingin vetovoimatekijä kansainvälistikin. Virkistysalueilla tavoitellaan ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä, elämänlaatua ja luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä. Tulevaisuuden virkistysverkosto koostuu toimivista ja palvelevista virkistysalueista; helposti saavutettavista lähipuistoista, liikunta- ja virkistyspalveluista, kaupunginosapuistoista, laajoista seudulle jatkuvista viheralueista eli vihersormista, seudullisista retkeilyalueista, turvallisista virkistysyhteyksistä ja merellisestä virkistysvyöhykkeestä. Erilaiset kaupunkitilat kuten torit, aukiot, rannat ja puistot ovat kaupunkilaisten "olohuoneita". Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne kulttuuriympäristöineen, suojelualueineen ja metsäverkostoineen edistävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Koko kaupungin kannalta merkittäviä laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, liikunta- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen sekä luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston kannalta tärkeät alueet.

Helsingin vihersormina kehitettäviä alueita ovat Keskuspuiston, Helsingipuiston, Viikki – Kivikon puiston, Itä-Helsingin kulttuuripuiston, Vuosaaren ulkoilupuiston ja Länsipuiston alueet. Vihersormet yhdistävät keskeisimmät luontoalueet, rannikon ja saariston toisiinsa sekä muodostavat metsäverkoston.

Kaupunkimetsät ovat yksi Helsingin vahvuuksista, jotka jatkossakin otetaan huomioon kilpailukytekijänä ja osana virkistysverkostoa. Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne metsäverkostoineen edistävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Viheralueverkosto mahdollistaa myös kaupunkiviljelyn kehittämisen ja hiljaiset alueet. Kaavaratkaisu on kaavan tavoitteen mukainen.

Maakuntakaavan ja valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteiden huomioon ottaminen

Yleiskaavassa virkistysalueiden suunnittelussa ja varaamisessa on otettu huomioon valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet, maakuntakaavan virkistysalueet, viheryhteydet ja luonnonsuojelualueet. Yleiskaavaratkaisu säilyttää Helsingille tunnusomaiset säteittäiset vihersormet ja ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta tärkeimmät yhtenäiset luonnonalueet. Nämä alueet on osoitettu kaavakartalla ja kaava sisältää niitä koskevat määräykset ja teemakarttojen suunnitteluohjeet.

Maakuntakaavassa osoitetut tärkeät maakunnalliset viheryhteystarpeet on osoitettu viheryhteysmerkinnällä, virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja rantaraitti-merkinnällä. Näiden kaikkien kaavamääräys sisältää liittymisen seudulliseen viherverkoston. Maakunnallisesti merkittävien laajat viheralueet on osoitettu kaavakartalla yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella. Virkistys- ja virkistysverkoston jatkuvuuden turvaamiseksi on annettu koko kaava-alueita koskeva määräys: Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavakartalla esitetty rantaraitti (sininen katkoviiva) kattaa valituksissa esitetyn Laajasalon eteläosan viheryhteydet. Kaavamääräyksen mukaan: ”seudulle jatkuva, rantavyöhykettä seuraileva koko kaupungin kattava rantaraitti”.

Malmin lentokentän viheryhteyksiä on kehitetty ja laajennettu kattamaan lentokentälle suunnitellun asuinalueen virkistystarpeet seudullisuutta korostaen. Maunulan -Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavakartalla. Virkistysverkoston suunnittelussa on tunnistettu kaupunkiekologiset arvot ja kaavamääräykset sisältävät tavoitteen ekologisesta käytävästä. Valituksissa esille tulleita paikallisia virkistysalueita koskevat koko kaava-alueita koskevat määräykset, joissa määrätään seudullisten viheralueiden ja paikallisen viherverkoston jatkuvuuden turvaamisesta.

Virkistysalueiden riittävyys, vaikutusarvioinnit ja tehdyt virkistyskäyttö- ja saavutettavuusselvitykset

Virkistysalueiden riittävyttä, virkistysverkoston kattavuutta, helppoa saavutettavuutta ja laatua on suunniteltu kaavatyön osana asiantuntijatyönä koko kaavaprosessin aikana. Työssä on käytetty hyväksi kaupungin laajan asiantuntijajoukon paikallistuntemusta. Yleiskaava osoittaa kaavan tavoitteen mukaisesti laajat yhtenäiset viheralueet, vihersormet ja merellisen virkistysalueen ja matkailun alueet. Paikallinen virkistysverkosto on osa muuta kaupunkirakennetta ja sen jatkuvuudesta on määrätty sanallisesti. Tavoitteellinen yleiskaavatasoinen virkistysverkosto on esitetty Virkistys- ja viherverkosto 2050 -teemakartalla. Tarkeempaa viherverkostoa suunniteltiin yleiskaavan rinnalla osana viheralueiden kehittämistyötä (VISTRA).

Virkistysalueiden riittävyttä ja terveysvaikutuksia on selvitetty yleiskaavatyön pohjana olevissa raporteissa: Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto ja Viher- ja virkistysalueiden kehityskuva (VISTRA osa 1). Virkistyspalveluiden saavutettavuutta on kuvattu raportissa: Arjen saavutettavuus - liikumme, jotta saavutamme. Lisäksi kaavaan kuuluu virkistystä ja viheralueita koskeva teemakartta, joka on yleiskaavatasoinen suunnitelma virkistys- ja viherverkoston kehittämisestä.

Virkistysalueiden riittävyys on otettu huomioon kaavan pääkäyttömerkinnöissä. Rakentamista koskevissa määräyksissä määrätään sekoituneesta kaupunkirakenteesta, johon kuuluvat puistot ja virkistyspalvelut. Kaavassa virkistys- ja viheralue- merkinnöillä sekä viheryhteys- ja rantareittimerkinnöillä ja niitä koskevilla kaavamääräyksillä osoitettu virkistys- ja virkistysalueverkosto kattaa koko kaupungin, turvaa viheralueiden jatkuvuuden myös seudullisesti, mahdollistaa koko kaupungin rantareitin ja rantojen yleisen käytön sekä mahdollistaa merellisten virkistyspalvelujen kehittämisen. Helsingin uuden yleiskaavan viheralueverkosto perustuu laajojen vihersormien, poikittaisten viheryhteyksien, kaupunginosapuistoverkoston ja lähipuistojen ja liikuntapaikkojen verkoston kehittämiseen. Kaava turvaa myös keskeiset virkistykseen soveltuvat metsäverkoston osat.

Ekologisen verkoston osat toimivat myös virkistysverkostona. Riittävä lähipuistoverkosto on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavan pääkäyttömerkintöihin sisältyy sanallinen määräys puistoista ja liikuntapaikoista (mm. Laajasalon liikuntapuisto), vaikka niitä ei ole erikseen kartalla osoitettu. Luonto-arvojen turvaamiseksi on osoitettu suojelualueet ja suojeltavaksi tarkoitettut alueet, jotka lähes kaksinkertaistavat nykyiset suojelualueet. Helsingin uuden yleiskaavan viheralueverkosto perustuu laajojen vihersormien, poikittaisten viheryhteyksien, kaupunginosapuistoverkoston ja lähipuistojen ja liikuntapaikkojen verkoston kehittämiseen. Ekologisen verkoston osat toimivat myös virkistysverkostona.

Vaikutukset virkistysalueisiin ja viheralueverkostoon

Kaavassa on arvioitu vaikutukset virkistysalueisiin ja reitteihin sekä viheralueverkostoon (kaavaselostus s. 120) sekä osoitettu kaavamerkinnoin yleiskaavatasoinen virkistys- ja viheralueverkosto sekä annettu kaavamääräykset virkistysalueista ja rakennettavien alueiden puistoista sekä virkistys- ja liikuntapalveluista. Lisääntyvä käyttäjämäärä on tunnistettu. Kaava mahdollistaa myös valituksissa esitetyn metsäverkoston kehittämisen ja kaavassa on sitä koskeva määräys. Yleiskaavan virkistysverkoston teemakartan valmistelutyössä on selvitetty virkistyskäytön tarpeet ja yleiskaavatasoinen virkistysverkoston palvelut.

Kaavaselostuksessa todetaan kohdassa 3.2.3. Vaikutukset virkistysalueisiin ja reitteihin sekä viheralueverkostoon: "Kaavassa esitetään laajojen vihersormien lisäksi poikittaiset viheryhteydet, joiden kehittäminen parantaa virkistysalueiden saavutettavuutta. Kaavaratkaisu mahdollistaa helposti saavutettavat virkistysalueet koko Helsingin alueella ja lisää saariston ja rantojen virkistysmahdollisuuksia. Yhteydet seudulliseen viher- ja virkistysverkostoon ovat jatkuvia ja yleiskaavassa on varattu laajat yhtenäiset ja vetovoimaiset ja helposti saavutettavat virkistysalueet ja terveellistä elämäntapaa tukevan elinympäristön. Yleiskaava-

vassa on säilytetty Helsingin nykyinen verkostomainen viheraluerakenne pääpiirteissään, vaikka täydennysrakentamista esitetään nykyiseen kaupunkirakenteeseen kytkeytyen. Joissain paikoissa yksittäisiä viheralueita tai vihersormien reuna-alueita on osoitettu rakentamisalueiksi. Nämä rakentamisalueet on kuitenkin pyritty valitsemaan ja arvottamaan niin, että seudullisesti merkittävät yhteydet ja viheralueet säilyvät. Lisääntyvä asukasmäärä lisää virkistysalueiden käyttöpainetta ja vähentää virkistysalueiden pinta-alaa. Täydentyvässä kaupunkirakenteessa tulee kiinnittää huomio virkistysalueiden laatuun ja uusien puistoalueiden rakentamiseen. Virkistysalueet tulee suunnitella kestävästi kulu- tusta. Helsingin monipuolinen virkistysaluetarjonta lähipuistoinen, liikuntapuistoinen, siirtolapuutarhoineen, kulttuuriympäristöineen, rantoi- neen ja saaristokohteineen tarjoaa perustan uusien virkistyspalvelujen kehittämiseksi. Kaavan pääkäyttötarkoitusta koskeviin määräyksiin sisältyy toiminnallinen sekoittuneisuus, jossa puistot ja virkistyspalvelut ovat osa kaupunkirakennetta. Poikittaisen joukkoliikenteen kehittämi- nen parantaa virkistysalueiden ja -palveluiden saavutettavuutta. Myös virkistyskäyttöön avattavista armeijan saarista syntyy uusia vetovoimai- sia virkistysalueita. Väestön kasvun paineet vaikuttavat nykyisten vir- kistysalueiden käyttöpaineeseen etenkin kantakaupungissa, jonne väestön kasvu keskittyy."

Kaavamerkinnot ja määräykset

Kaavakarttaan on merkitty yleiskaavatasoiset laajemmat yhtenäiset viher- ja virkistysalueet, vihersormet ja viheryhteydet. Kaavakartassa on runsaasti määräyksiä viher-, virkistys- ja luontoarvojen huomioon otta- misesta. Kaavaratkaisuu sovittaa rakentamisen ja virkistysalueet niin, et- tä arvokkaimpia virkistysalueita voidaan kehittää virkistyskäytössä. Määräyksiä on avattu selostuksessa ja selostuksessa olevassa kaava- määräysten tulkintataulukossa. Virkistysalueiden riittävyys on otettu huomioon kaavan pääkäyttömerkinnöissä. Rakentamista koskevissa määräyksissä määrätään sekoittuneesta kaupunkirakenteesta, johon kuuluvat puistot ja virkistyspalvelut. Kaavassa virkistys- ja viheralue- merkinnöillä sekä viheryhteys- ja rantareittimerkinnöillä ja niitä koskevil- la kaavamääräyksillä osoitettu virkistys- ja virkistysalueverkosto kattaa koko kaupungin, turvaa viheralueiden jatkuvuuden myös seudullisesti, mahdollistaa koko kaupungin rantareitin ja rantojen yleisen käytön sekä mahdollistaa merellisten virkistyspalvelujen kehittämisen. Lisäksi kaa- vaan kuuluu Virkistys- ja viherverkoston kehittämistä koskeva teema- kartta.

Virkistys- ja viheraluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, lii- kunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherver- kostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheraluei- den kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty

metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne. Suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

Viheryhteys on laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisen yhteytenä. Alueiden suunnittelussa viheralueet tulee liittää luontevasti toisiinsa. Kulttuuri-, maisema- ja luontoarvojen säilyminen, viheryhteyksien yhtenäisyys ja jatkuvuus sekä ekologinen kytkeytyneisyys on otettava huomioon. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta puistomaiseen ja luonnonmukaiseen. Tarvittaessa rakennetaan vihersiltoja tai -alikulkuja.

Paikalliset virkistys- ja viheryhteydet ja -alueet

Valituksissa viitataan paikallisten, asemakaavatasoisten virkistysalueiden ja yhteyksien säilyttämiseen. Rakentamisalueisiin kuuluu rakentamisen lisäksi puistoja ja virkistysalueita. Näitä rakentamisalueita koskevat koko kaava-alueen luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset: "Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen." "Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata." Osa näissä valituksissa esitetyistä arvoista sijoittuvat myös yleiskaavan virkistys- ja viheralueille ja viheryhteyksiksi merkityille alueille, joiden kaavamääräyksissä luonto- ja ekologiset arvot on otettu huomioon.

Vihersormet

Kaavassa on osoitettu meren rannasta seudulle jatkuvat vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet, saariston virkistysvyöhyke ja rantaraitti. Vihersormien säilyttämistä koskien viitataan virkistysalueiden riittävyyttä koskevaan kohtaan ja kaavassa osoitettuihin virkistys- ja viheraluemerkintöihin ja niitä koskeviin määräyksiin. Kaavassa on nimenomaan määrätty vihersormien jatkuvuudesta sekä liittymisestä seudulliseen ja merelliseen virkistysverkostoon. Lisäksi suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa

huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

Yleiskaavan viherrakenteen vihersormet turvaavat pääosin metsä- ja ekologisen verkoston. Metsäverkosto ja niittyverkosto sekä ekologiset yhteydet ja kaupunkiluonnon ydinalueet on osoitettu yleiskaavan teemakartalla. Samanaikaisesti yleiskaavan kanssa on laadittu Helsingin luonnonsuojeluohjelma, jonka osana on laadittu kaupunkia kattava metsäverkostoseelvitys. Luonnonsuojeluohjelmaa on täydennetty etenkin metsäisten suojelualueiden osalta. Luonnonsuojeluohjelman suoje-luverkosto on osoitettu oikeusvaikutteisena Kaupunkiluonto-teemakar-talla. Metsä- ja niittyverkoston kehittämisessä otetaan huomioon luon-nonsuojelun, kulttuuriympäristön ja maiseman suojelun tavoitteet ja kasvavan virkistyskäytön tarpeet.

Kaavaan sisältyy yleismääräys, jonka mukaan ”vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viherverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavamääräysten tulkintataulukossa kaavaselostuksessa täsmennetään, että ”vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden osalla viheralue ei saa kuroutua umpeen”, eli yksittäinen virkistys- ja viheralueeksi osoitettu ”ruutu” ei voi ottaa ominaisuuksia naapuriruudusta ja muuttua kokonaan rakennetuksi alueeksi.

Kaavassa on osoitettu meren rannasta seudulle jatkuvat vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet, saariston virkistysvyöhyke ja rantaraitti. Kaavamääräykset määräävät maiseman, luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen ver-koston ja metsäverkoston kannalta tärkeiden alueiden huomioon otta-misesta. Teemakartoissa on osoitettu virkistys- ja viherverkosto sekä kaupunkiluontoverkosto ja esitetty niitä koskeva tavoitteisto. Tavoite asemakaavataso viherverkostosta on sisällytetty osaksi kaavan muita maankäyttömääräyksiä. Koko kaava-alueella koskevan kaavamääräyk-sen mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Koko yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla mm. ekologinen kestävyys huomioon ottaen. Kaava ei kavenna yhtenäisiä viheralueita valittajien väittämällä tavalla merkittävästi.

Yleiskaavan vaikutukset viherrakenteeseen

Yleiskaavan vaikutukset luontoon muodostuvat rakentamisen aikana ja rakentamisen jälkeen esim. lisääntyvästä virkistyskäytöstä. Kaavan vaikutukset luonnonsuojeluun ja suojeltaviin lajeihin ovat merkittävydel-tään kohtuullisia tai vähäisiä, maa- ja kallioperään kohtalaisia, meria-lueisiin ja saaristoluontoon vähäisiä tai kohtalaisia. Vaikutukset jokiin,

puroihin, lampiin, noroihin ja lähteisiin ovat vähäisiä tai kohtalaisia. Hu-
levesivirtaamien ei arvioida vaikuttavan Vantaanjoen vuollejokisimpuk-
kapopulaation tilaan. Metsiin kohdistuvien vaikutusten on arvioitu jää-
vän kohtalaisiksi. Vaikutukset saaristoluontoon ovat kohtalaisia tai vä-
häisiä. Helsingissä on kansainvälisesti ja maakunnallisesti arvokkaita
linnustokohteita, joihin kohdistuvat haitat ovat elinympäristöjen häviä-
mistä ja pirstaloitumista, joista johtuva kaavan vaikutus on kohtalainen
tai suuri.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen IV(a) (lähinnä liito-oravat ja lepakot)
lajeihin riippuvat siitä, kuinka hyvin lajit otetaan huomioon tarkemmassa
suunnittelussa ja toteutuksessa. Liito-oravan osalta arviointi on tehty
siitä lähtökohdasta, että liito-oravien ydinalueet ja kulkuyhteydet ote-
taan huomioon riittävästi tarkemmassa suunnittelussa.

Yleiskaavan vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet sekä yleiskaavan
valmistelun rinnalla tehty uusi luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkos-
totarkastelu turvaavat osaltaan myös liito-oravan elinympäristöt.

Kaavassa on ekologista verkostoa ja poikittaisia viheryhteyksiä koske-
vat merkinnät ja määräykset. Luontovaikutuksista on oma erillinen vai-
kutusten arviointiraporttinsa (Ramboll Oy).

Yhtenäiset luonnonalueet, metsäiset luonto- ja viheralueet

Metsäverkostoselvitys

Helsingin strategiaohjelman 2013-2016 tavoitteisiin on kirjattu yleiskaa-
van hyväksymisen yhteydessä perustettavaksi metsäinen suojeluver-
kosto. Helsingin metsäverkostoselvityksen mukaan kun luonnonsuoje-
luohjelma 2015-2024 on kokonaisuudessaan toteutettu, Helsingin luon-
nonsuojelualueiden lukumäärä ja pinta-ala on kaksinkertaistunut nykyi-
seen verrattuna samalla kun yleiskaava mahdollistaa 35 % asukas-
määrän lisäyksen. Helsingin metsäisyyden vuoksi uusien rauhoitus-
alueiden pinta-alasta pääosa on metsää.

Kaupunkiluonto-teemakartalla osoitetaan suunnitteluohjeeksi ekologi-
sen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeä metsäverkosto, jonka osalta
määrätään että se täytyy huomioida virkistys- ja viheralueita kehitet-
täessä. Lähtökohdaksi on säilyttää metsäverkoston metsäinen luonne.
Kaavan viherverkosto ja erityisesti kaupunkiluontoa koskeva teema-
kartta osoittavat keskeisimmät säilytettävät luontoalueet. Kaavamää-
räyksiin on varmistettu luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalve-
lujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä met-
säverkoston kannalta tärkeiden alueiden huomioon ottaminen asema-
kaavoituksessa.

Helsingin yleiskaava-alueella on metsälinnustolle riittävän kokoisia vähintään 40 hehtaarin suuruisia teiden halkomattomia metsäalueita yhteensä 25 kappaletta, joista viisi on Keskuspuistossa. Keskuspuiston ja Viikin-Kivikon vihersormet ovat erityisten monimuotoisuuskohteiden osalta hyvin kytkeytyneitä. Nämä vihersormet muodostavat metsäiset vyöhykkeet sellaisille vaatelialle lajeille, joille leveätkään tiet eivät ole liikkumis- tai leviämiseesteitä. Lajikirjoltaan monipuolisimmat rehevät metsätyypit muodostavat laajoja jatkumojä Keskuspuistossa, erityisesti sen pohjoisosassa. Arvokkaita metsiä on erityisen paljon myös Keskuspuiston keskiosissa Haagan ja Metsälän kohdalla. Tattarisuon metsäalueen osalta viitataan meneillään olevaan Malmin lentokentän suunnitteluun. Talin metsä on rikkonainen alue, joka muodostuu kapeiden käytävien yhdistämisestä osa-alueista.

Viherverkosto

Kuten kaavaselostuksessa todetaan, Helsinki on viherverkostokaupunki. Yleiskaavassa on tehty vahva linjavalinta, jossa viheralueet pyritään säilyttämään mahdollisimman laajoina ja yhtenäisinä. Uusia merkittäviä viher- ja virkistysalueita osoitetaan puolustusvoimilta aikanaan vapautuviin saariin. Keskeistä yleiskaavassa on myös nykyisten virkistysalueiden laadun painottaminen ja saavutettavuuden parantaminen. Luontoalueet ovat osa viherverkkoa. Kaupunkiekologian huomioon ottaminen on ollut osa yleiskaavan valmistelua ja luontovaikutuksia on arvioitu jo kaavaluonnosvaiheessa. Kaupunkiluontoverkosto on suunniteltu siten, että Helsinkiin syntyy kestävä viherrakenne, vaikka kaupunkirakenne tiivistyy ja käyttäjämäärä lisääntyy. Kaupunkiluonto-teemakartan mukaan ”vihersormet muodostavat rungon ekologiselle verkostolle. Alueet ovat monipuolisia virkistys- ja ulkoilualueita, joilla on merkittäviä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvoja.” Teemakartoissa on osoitettu virkistys- ja viherverkosto sekä kaupunkiluontoverkosto ja esitetty niitä koskeva tavoitteisto. Tavoite asemakaavatason viherverkostosta on sisällytetty osaksi kaavan muita maankäyttömääräyksiä. Sekä virkistys- ja viheralueilla että merellisen virkistykseen ja matkailun alueilla ”suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet”. Niittyverkoston kehittäminen on mahdollista koko kaupungin alueella.

Koko kaupungin kannalta merkittäviä laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, liikunta- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen sekä luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston kannalta tärkeät alueet. Helsingin vihersormina kehitettäviä alueita ovat Keskuspuiston, Helsinki-puiston, Viikki-Kivikon

puiston, Itä-Helsingin kulttuuripuiston, Vuosaaren ulkoilupiston ja Länsipuiston alueet. Vihersormet yhdistävät keskeisimmät luontoalueet, rannikon ja saariston toisiinsa sekä muodostava metsäverkoston.

Joissakin paikoissa yksittäisiä viheralueita ja vihersormien reuna-alueita on osoitettu rakentamisalueiksi. Nämä rakentamisalueet on kuitenkin pyritty valitsemaan ja arvottamaan niin, että seudullisesti merkittävät yhteydet ja viheralueet säilyvät.

Viherrakenteen keskeisimmät osat voidaan säilyttää ja verkostomaisuutta voidaan kehittää kaupunkirakenteen sisällä. Viheralueiden suupistuminen on pyritty pitämään mahdollisimman vähäisenä, mutta kaavan tavoitteiden mukaisten toimintojen sijoittaminen vähentää viheralueiden pinta-alaa ja kaventaa paikoin laajoja yhtenäisiä viheralueita.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen osalta siten, että ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta tärkeitä alueita ei pirstota tarpeettomasti. Viherverkoston yhteydet seudulliseen verkostoon on osoitettu. Rakentaminen ja lisääntyvä virkistyskäyttö vaikuttavat luonnon monimuotoisuuteen siten, että alkuperäisten elinympäristötyyppien pinta-ala vähentyy. Yleiskaava on tärkein väline valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinniseksi. Varsinkin Helsingin strategista kehittämistä painottava uusi yleiskaava mahdollistaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittamisen ja käsittelyn.

Yleiskaavaa on tehty yhteistyössä ja rinnan Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan ja valmisteilla olevan 4. vaihemaakuntakaavan kanssa. Yleiskaavan suhde Uudenmaan maakuntakaavaan on käsitelty kaavaselostuksessa luvussa 8.4. Yleiskaava edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Kaavaselostuksen luvussa 8.4.1 olevassa taulukossa on käyty läpi yleiskaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Yleiskaavan vaikutukset ilmastoon ja ekologiseen kestävyYTEEN

Kaupungin verkostomaisen rakenteen vahvistamien on kaupungin yleisten ilmastotavoitteiden mukaista. Kaupungin tiivistyminen joukkoliikenteen verkostojen varteen mahdollistaa vähäpäästöisen liikkumisen ja liikennejärjestelmän. Ilmastovaikutusten arvioinnissa on liikenteen lisäksi huomioitu yleiskaavan vaikutuksia energiantuotannon päästöihin, rakentamisen aikaisia päästöjä sekä vaikutuksia kaupungin hiilinieluihin. Ilmastovaikutusten arvioinnissa merkittävässä roolissa on ollut yhteistyö teemaa käsitteleviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Yleiskaava on toiminut pilottikohteena kaavoituksen ekotehokkuuden arviointimenetelmää kehittävässä valtakunnallisessa Keko B –hankkeessa. Yleis-

kaavan aiheuttamia ilmastopäästöjä on arvoitu HSY:n kehittämällä Ilmastoveivi-työkalulla.

Pohja- ja pintavesien suojelutarve, varautuminen myrskyihin ja taajamatulviin

Helsingin maaperä ei aseta rajoitteita yleiskaavan mukaiselle maankäytölle. Helsingin merenrannoilla ja Vantaanjoen varrelle on alueita, joissa maanpinnan korkeustaso alittaa ennustetut vedenpinnan ylimmät korkeudet nykytilanteessa ja tulevaisuudessa. Meri- ja vesistötulvien todelliseen esiintymisriskiin vaikuttavat myös erilaiset olemassa olevat rakenteet sekä tulvatilanteen operatiiviset toimet. Kovilla sateilla paikoitellen esiintyy hulevesien tulvimista, joka on pääasiassa kuitenkin melko vähäistä. Tutkittuun tietoon perustuvalla tulvatorjunnalle suunnittelussa, rakentamisessa ja operatiivisessa toiminnassa on Helsingissä poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet.

Kaavaselostuksen teknistaloudellisessa liiteraportissa on esitetty, miten yleiskaavan jälkeisessä suunnittelussa varaudutaan haitallisiin ympäristövaikutuksiin. Raportin yhtenä aihepiirinä on tulviin varautuminen. Yleiskaavan yleispiirteisyydestä ja pitkästä toteuttamisajasta johtuen haitallisten ympäristöhäiriöiden torjunta voidaan tehdä vasta yleiskaavan jälkeisissä työvaiheissa. Tälle yleiskaava luo puitteet ja edellytykset. Yleiskaavan yleismääräyksen mukaan yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla turvallisuus ja terveellisyys huomioon ottaen. Kaavassa on lisäksi erilliset kaavamääräykset tulviin varautumisesta sekä seudullisten energia- ja vesihuoltoverkostojen sekä vesihuoltolaitosten suoja-alueiden huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa.

Koko kaava-alueella koskevan yleismääräyksen mukaan ”tulviin varautuminen tulee ottaa huomioon meren ja vesistöjen äärelle suunniteltaessa. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota hulevesien hallintaan. Merkittäviä vaikutuksia aiheuttavien maankäytön muutosten yhteydessä tulee laatia hulevesien hallintasuunnitelma.”

Vastine luontojärjestöjen valitukseen

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. Seudullisten ja paikallisten viheryhteyksien jatkuvuus on varmistettu kaavamerkinnöin ja kaavamääräyksin.

Maakuntakaavassa osoitetut tärkeät maakunnalliset viheryhteystarpeet on osoitettu viheryhteysmerkinnällä, virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja rantaraitti-merkinnällä. Näiden kaikkien kaavamääräys sisältää liittymisen seudulliseen viherverkostoon. Kaavakartalla esitetty rantaraitti (si-

ninen katkoviiva) kattaa Laajasalon eteläosan viheryhteydet. Kaavamääräys: ”Seudulle jatkuva, rantavyöhykettä seuraileva koko kaupungin kattava rantaraitti.” Malmi lentokentän viheryhteyksiä on kehitetty ja laajennettu kattamaan lentokentälle suunnitellun asuinalueen virkistystarpeet seudullisuutta korostaen. Maunulan -Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavakartalla. Sen erityiset kaupunkiekologiset arvot on tunnistettu ja kaavamääräys sisältää tavoitteen ekologisesta käytävästä.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Kaavassa osoitettu virkistys- ja virkistysalueverkosto kattaa koko kaupungin, turvaa viheralueiden jatkuvuuden myös seudullisesti, mahdollistaa koko kaupungin rantareitin ja rantojen yleisen käytön sekä mahdollistaa merellisten virkistyspalvelujen kehittämisen. Riittävä lähipuistoverkosto on turvattu yleiskaavassa. Kaavan pääkäyttömerkintöihin sisältyy sanallinen määräys puistoista ja liikuntapaikoista, vaikka niitä ei olekaan erikseen kartalla osoitettu. Luontoarvojen turvaamiseksi on osoitettu suojelualueet ja suojeltavaksi tarkoitettut alueet, jotka lähes kaksinkertaistavat nykyiset suojelualueet. Helsingin uuden yleiskaavan viheralueverkosto perustuu laajojen vihersormien, poikittaisten viheryhteyksien, kaupunginosapuistoverkoston ja lähipuistojen ja liikuntapaikojen verkoston kehittämiseen. Kaava turvaa myös keskeiset virkistykseen soveltuvat metsäverkoston osat. Ekologisen verkoston osat toimivat myös virkistysverkostona.

Helsingin yleiskaavassa on nimenomaan pyritty siihen, että Helsingille tunnusomaiset laajat seudulle jatkuvat ja koko Helsingin kattavat vihersormet säilyvät, eikä niitä tarpeettomasti pirstota. Muualla kaava-alueella turvataan riittävät virkistyspalvelut ja suojellaan keskeiset luontoarvot. Luontojärjestöjen jäljempänä esitetyt metsäaineistot ovat olleet osana ”Yleiskaavan Helsingin kestävä viherrakenne- selvityksessä” ja yleiskaavan rinnalla tehdyssä ”Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024”. Yleiskaavan muut tavoitteet on sovitettu yhteen metsäluontoarvojen kanssa niin että yleiskaava mahdollistaa luonnonsuojelualueiden lukumäärän ja pinta-alan kaksinkertaistamisen.

Raideliikenneverkosto mahdollistaa kestävästä liikkumisesta. Koko kaava-alueella koskevat luontoa ja kulttuuriympäristön suojelua koskevat määräykset koskevat myös liikennehankkeita.

Virkistysverkostoa koskeva vaikutusarviointi

Kaavassa on arvioitu vaikutukset virkistysalueisiin ja reitteihin sekä viheralueverkostoon (kaavaselostus s. 120) sekä osoitettu kaavamerkinnoin yleiskaavatasoinen virkistys- ja viheralueverkosto sekä annettu kaavamääräykset virkistysalueista ja rakennettavien alueiden puistoista

sekä virkistys- ja liikuntapalveluista. Virkistysalueiden riittävyttä ja terveysvaikutuksia on selvitetty yleiskaavatyön pohjana olevissa raporteissa: Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto ja Viher- ja virkistysalueiden kehityskuva (VISTRA osa 1). Virkistyspalveluiden saavutettavuutta on kuvattu raportissa: Arjen saavutettavuus - liikumme, jotta saavutamme. Lisäksi kaavaan kuuluu virkistystä ja viheralueita koskeva teemakartta, joka on yleiskaavatasoinen suunnitelma virkistys- ja viherverkoston kehittämisestä.

Kaavaselostuksessa todetaan kohdassa 3.2.3. Vaikutukset virkistysalueisiin ja -reitteihin sekä viheralueverkostoon: Kaavassa esitetään laajojen vihersormien lisäksi poikittaiset viheryhteydet, joiden kehittäminen parantaa virkistysalueiden saavutettavuutta. Kaavaratkaisu mahdollistaa helposti saavutettavat virkistysalueet koko Helsingin alueella ja lisää saariston ja rantojen virkistysmahdollisuuksia. Yhteydet seudulliseen viher- ja virkistysverkostoon ovat jatkuvia ja yleiskaavassa on varattu laajat yhtenäiset ja vetovoimaiset ja helposti saavutettavat virkistysalueet ja terveellistä elämäntapaa tukevan elinympäristön.

Yleiskaavassa on säilytetty Helsingin nykyinen verkostomainen viheraluerakenne pääpiirteissään, vaikka täydennysrakentamista esitetään nykyiseen kaupunkirakenteeseen kytkeytyen. Joissain paikoissa yksittäisiä viheralueita tai vihersormien reuna-alueita on osoitettu rakentamisalueiksi. Nämä rakentamisalueet on kuitenkin pyritty valitsemaan ja arvottamaan niin, että seudullisesti merkittävät yhteydet ja viheralueet säilyvät.

Lisääntyvä asukasmäärä lisää virkistysalueiden käyttöpainetta ja vähentää virkistysalueiden pinta-alaa. Täydentyvässä kaupunkirakenteessa tulee kiinnittää huomio virkistysalueiden laatuun ja uusien puistoalueiden rakentamiseen. Virkistysalueet tulee suunnitella kestävästi kulutusta. Helsingin monipuolinen virkistysaluetarjonta lähipuistoihin, liikuntapuistoihin, siirtolapuutarhoihin, kulttuuriympäristöihin, rantoihin ja saaristokohteisiin tarjoaa perustan uusien virkistyspalvelujen kehittämiselle. Kaavan pääkäyttötarkoitusta koskeviin määräyksiin sisältyy toiminnallinen sekoittuneisuus, jossa puistot ja virkistyspalvelut ovat osa kaupunkirakennetta.

Poikittaisen joukkoliikenteen kehittäminen parantaa virkistysalueiden ja -palveluiden saavutettavuutta. Myös virkistyskäyttöön avattavista armeijan saarista syntyy uusia vetovoimaisia virkistysalueita. Väestön kasvun paineet vaikuttavat nykyisten virkistysalueiden käyttöpaineeseen etenkin kantakaupungissa, jonne väestön kasvu keskittyy.

Luontovaikutusten arviointi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Yleiskaavan luontovaikutusten arviointi perustuu Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän paikkatietoihin ja yleiskaavan paikkatietoaineistoon, jossa on esitetty yleiskaavan pohjana olleet alustavat rakentamisen painopistealueet (laajempina kuin varsinainen kaavaehdotus) sekä arvioidut asukas- ja työpaikkamäärät (06/2014). Kartta-aineisto ja käytetyt luontotietoaineistot on kuvattu ”Luontovaikutusten arviointi: Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaavaosaston selvityksiä 2014:39” - nimisessä raportissa sivulla 8. Luontovaikutusten arviointiin kuuluu epävarmuustekijöiden tunnistaminen. Kaavan yleispiirteisyys on niistä yksi. Vaikutusarviointi on kuitenkin laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu. Käytännössä osa aluevarauksista jää toteuttamatta esimerkiksi tarkempien luontonselvitysten takia. Raportin mukaan yleiskaava-alueen luonnonolot tunnetaan muilta osin poikkeuksellisen hyvin ja käytettävissä on ollut erittäin kattava luontotietoaineisto, mikä vähentää arvioinnin epävarmuutta.

Valituksessa esitetyt Helsingin arvometsät-selvityksen aineistot ovat olleet yhtenä aineistona mukana yleiskaavatyön pohjana olleessa Helsingin kestävä viherrakenne -selvityksessä, joka puolestaan oli pohjana yleiskaavan rinnalla tehdyssä luonnonsuojeluohjelmassa ja metsäverkostonselvityksessä. Yleiskaavan viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvometsä-esitys.

Merellisen virkistys- ja matkailun alueen kaavamerkintä on yleiskaavan merellisten alueiden kehittämistavoitteen mukainen. Kaavamääräyksellä on selkeästi määrätty luontoarvojen huomioon ottamisesta. Aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy mantereen virkistys- ja viheralueisiin. Merkintä sisältää loma-asumisen ja matkailun alueita. Suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

Natura-arviointi on tehty luonnonsuojelulain 65§:n mukaisesti. Virkistystä-, kulttuuriympäristöjä ja luontoa koskevat selvitykset ja vaikutusten arvioinnit ovat riittäviä.

Keskuspuisto

Hyväksyessään yleiskaavan kaupunginvaltuusto päätti samalla, että jatkosuunnittelussa ratkaistaan tarkemmin maankäyttöön liittyvät kysymykset Keskuspuiston Hakamäentien ja Kehä 1 välillä kulkevan osan kohdalta sekä Hämeenlinnan väylän bulevardisointiin liittyen. Prosessissa määritellään rakentamisalueen raja Keskuspuiston reunan osalta

sekä koko alueen suunnitteluperiaatteet ja aikataulut mukaan lukien tarvittavat metsäistutukset rakentamisalueiden reunoihin. Valmistelun lähtökohta on, että Keskuspuisto ja asuntorakentaminen sovitaan yhteen niin, että keskuspuisto säilyy mahdollisimman laajana, kuitenkin bulevardin toteuttamiskelpoisuus huomioiden, esimerkiksi perustuen viher- ja virkistysverkon kehittämissuunnitelmissa esitettyyn kapeimpaan vaihtoehtoon.

Keskuspuiston virkistyskäyttö-, kulttuuriympäristöarvot ja luontoarvot on selvitetty ja vaikutukset arvioitu yleiskaavataarkkuutta edellyttävällä tavalla. Keskuspuiston jatkuvuus ja merkitys seudullisena virkistysalueena on varmistettu kaavamerkinnöin ja määräyksin. Kaava määrää koko kaava-alueen koskien, että suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.

Yleiskaavan koko kaava-alueen koskevat kaavamääräykset edellyttävät, että vihersormien jatkuvuus turvataan. Koko Keskuspuisto on asemakaavoitettu virkistysalueeksi keskuspuiston osa-yleiskaavan ja Keskuspuiston suunnitteluperiaatteiden pohjalta. Keskuspuiston aluetta ja sen yhtenäisyyden säilyttämistä on selvitetty kaavan valmistelun yhteydessä erityisen tarkasti. Keskuspuistoa koskevat aikaisemmat päätökset edellisistä yleiskaavavaiheista ja asemakaavoitusvaiheista sekä mm. Keskuspuiston suunnitteluperiaatteet vuodelta 2006 on otettu huomioon Keskuspuistoa koskevassa ideasuunnitelmassa, jotka on esitetty kaavaselostuksen sivulla 29.

Viheralueiden kaventuminen Keskuspuiston, Vantaanjoenvarren ja Viikin alueilla

Vaikka Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava ei ole vielä lainvoimainen, Helsingin yleiskaavan Kulttuuriympäristöä koskevassa teemakartassa on otettu huomioon maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt Uudenmaan kulttuuriympäristöt-selvityksen 2012 mukaisesti. Kaavamääräys edellyttää maankäytön ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamista.

Kuten kaavaselostuksessa todetaan, viheralueiden reunoja on tarkistettu, mutta suurelta osin ne säilyvät nykyisellään. Merkittävin muutos koskee Keskuspuiston länsireunaa, jossa nykyiset moottoritien rampialueet ja melualueet osoitetaan rakentamiskäyttöön. Rakentamisalue ei siten ole kokonaisuudessaan nykyistä puistoaluetta. Olennaista on huomata, että väylän varren muutoksen kohteena oleva viheralue on nykyisin pitkälti väylän melualue ja laajimmat rakentamiseen osoitetut osat ovat moottoritien risteysaluetta. Väylän nopeuden ja siten melutason aleneminen liittyvät katumaisen ympäristön rakentamiseen. Ra-

kennusmassat estävät jatkossa liikennemelun kantautumisen nykyiseen tapaan Keskuspuistoon. Kaavaluonnoksen maankäyttötarkastelujen perusteella Hämeenlinnanväylän lähiympäristöön voisi sijoittua noin 20 000 uutta asukasta, jos kaikki alueelle ajateltu rakentaminen toteutuisi. Tästä yli puolet sijoittuisi Hämeenlinnanväylän itäpuolelle. Muutoksen keskeinen perustelu on kantakaupungin laajentaminen ja Hämeenlinnanväylän muuttaminen katumaiseksi ympäristöksi, mikä vaatii rakentamista molemmille puolille katua, jotta saadaan aikaan toimivaa kaupunkiympäristöä. Lisäksi pikaraitiotien vaatima investointi perustellee riittävää asukasmäärää ja rakentamista myös kadun itäreunalle eli nykyisen Keskuspuiston alueelle. Erillisen selvityksen mukaan aktiivisemmin käytetyt ulkoilureitit eivät pääosaltaan sijoittuneet Hämeenlinnanväylän läheisyyteen vaan yleensä Keskuspuiston keskiosiin. Uuden alueen virkistysalueet olisivat aivan vieressä.

Metsäläntien pohjoispuolelta asuntovaltaista aluetta A1 on pienennetty 8 ruutua. Yleiskaavan luontovaikutusten arviointi osoittaa, että Keskuspuiston keskeisimmät luontoarvot ja yhtenäisyys sekä virkistysarvot on mahdollista säilyttää hyvällä suunnittelulla. Kaavaluonnosta muutettiin supistamalla rakentamisaluetta Pirkkolan kohdalla, jotta Pirkkolan virkistysalue säilyisi mahdollisimman laajana. Yleiskaavaa varten laadittuun maankäyttötarkasteluun liittyy myös Keskuspuiston toiminnallisuuden ja virkistys- ja luontoarvojen näkökulmasta tehty ideasuunnitelma. Tässä tarkastelussa on pyritty sovittamaan Keskuspuiston maisema-, luonto- ja virkistysarvot uuteen rakentamisalueeseen. Vaikutuksia voidaan vähentää säilyttämällä nykyinen virkistysreitti rakentamisen rajana. Keskuspuiston maisemaan ja virkistyskäyttöön kohdistuvat muutokset kohdistuvat pääasiassa alueen länsireunaan ja Metsälän alueelle. Rakentamisesta aiheutuvat haitat jakautuvat pitkälle ajanjaksolle ja edellyttävät Keskuspuiston metsän valmentamista rakentamisaikaisille muutoksille.

Maakuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun tulkitaan maakuntakaavan yleispiirteisen luonteen mukaisesti. Maakuntakaavan periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kunnan kaavoituksessa. Maakuntakaavan aluevarauksia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa myös muuttaa, kun samalla turvataan maakuntakaavan keskeiset maakunnalliset tavoitteet.

Uudenmaan maakuntakaavan tavoitteena on sen selostuksen mukaan muun ohella varautua raideliikenteeseen tukeutuvien kasvukäytävien avaamiseen pidemmällä aikavälillä, jotta varmistetaan niiden toteuttamismahdollisuudet, laatia alue- ja yhdyskuntarakennetta tukeva, toimiva ja kestävä liikennejärjestelmä ja kehittää säteittäisiä ja poikittaisia liikenneyhteyksiä.

Kaupunkibulevardit kulkevat pääosin maakuntakaavan taajamatoimintojen alueella. Kaupunkibulevardit ja niihin liittyvä maankäyttö ovat maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta ja osin tiivistettävää ja tehokkaammin rakennettavaa aluetta, joka tukeutuu kestävään liikennejärjestelmään, sekä maakuntakaavan tarkkuudella osoitettujen moottoriväylien ja viheralueiden aluetta. Maakuntakaavan kaavamääräysten mukaan maakuntakaavakartalle merkitty tieyhteys voidaan yksityiskohteisemmassa suunnittelussa esittää riittävin perustein teknisesti tai toiminnallisesti alempiluokkaisena. Yleiskaava tarkoittaa maakuntakaavan tavoitteita ja merkintöjä ja välittää ne asemakaavoitukseen. Yleiskaavassa on turvattu kaavamerkinnoin ja määräyksin virkistysalueiden jatkuvuus ja virkistyskäyttöedellytykset ja ympäristöarvot. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa Keskuspuistosta vain pieniä osia on kulttuurihistoriallisesti merkittäviä alueita. Valituksissa on viitattu valmistelulla olevan 4. vaihekaavan valmisteluaineistoon, jossa kulttuuriympäristöt on esitetty laajempina, mutta nämäkin aineistot ovat olleet suunnittelun lähtökohtina.

Pirkkola

Keskuspuisto on yksi Helsingin vihersormista. Yleiskaavassa on osoitettu keskeiset vihersormet ja esitetty niitä yhdistävät viheryhteydet sekä annettu koko kaava-alueella koskevat määräykset vihersormien jatkuvuuden sekä luonto- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamisesta. Viherverkoston on tarkoitus olla katkeamaton. Viheryhteyksien toteuttamista voi vaihdella alueesta riippuen, ja se selvitetään tarkemmin jatkosuunnittelussa. Keskuspuistosta on tehty tarkastelu puiston lähtökohdista (Keskuspuiston länsireunan suunnitteluperusteet). Sen ja aiemman suunnittelun pohjalta voidaan todeta, että puiston ulkoilu-, liikunta- ja virkistyspalvelut voidaan säilyttää ja edelleen kehittää myös Pirkkolan liikuntapuiston alueella.

Luontovaikutusten arviointi osoittaa, että Keskuspuiston keskeisimmät luontoarvot ja yhtenäisyys sekä virkistysarvot on mahdollista säilyttää hyvällä suunnittelulla. Kaavaluonnosta muutettiin supistamalla rakentamisalueita Pirkkolan kohdalla, jotta Pirkkolan virkistysalue säilyisi mahdollisimman laajana.

Sisältövaatimusten vastaisuus, maakuntakaavan vastaisuus

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Liito-oravan osalta viitataan vastineen kohtaan Luontodirektiivin liitteen IV (a) - lajit ja muut suojeltavat lajit. Yleiskaavassa esitettyjen rakentamisalueiden vaikutukset suojeltaviin lajeihin on tunnistettu luontovaiku-

tusten arvioinnissa. Liito-orava on levinnyt hyvin nopeasti Keskuspui-
tossa kaavan valmistelun aikana. Arviointi on tehty lähtökohdasta, että
luonnonsuojelulain 49 §:n mukaiset liito-oravien lisääntymis- ja leväh-
dyspaikat kulkuyhteyksineen huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa
riittävästi, jotta vältetään liito-oraviin kohdistuvilta merkittävyydeltään
suurilta vaikutuksilta. Yleiskaavan esitystavasta, kaavan pitkästä aika-
jäteestä ja suojeltavien lajien liikkuvasta elintavasta ja jatkuvasti muut-
tuvista esiintymisalueista johtuen on perusteltua, että yleiskaava mää-
rää näiden lajien huomioon ottamisesta sanallisesti. Kaavan esitystapa
ja kaavamääräykset mahdollistavat ja edellyttävät luontoarvojen huo-
mioinnon tarkempiasteisessa suunnittelussa.

Luottamuksensuojaperiaate edellyttää, että asianosaisen on voitava
luottaa hänelle myönteisen viranomaispäätöksen pysyvyyteen. Tällöin
tarkoitetaan hallintopäätöksiä, joilla päätetään nimenomaisen asian-
osaisen oikeudesta, edusta tai velvollisuudesta. Sen sijaan kaavoituk-
sessa luottamuksensuoja on ongelmallinen. Yhdyskuntasuunnittelun ja
siinä kaavajärjestelmän ja yksittäisten kaavojen luonteeseen ei kuulu
pysyvyys eikä suuressa määrin ennakoitavuuskaan, vaan ne lähtevät
jatkuvuudesta, joustavuudesta ja demokraattisuudesta, jolloin kaavoit-
uksessa keskeistä on muutostarpeista johtuva tapauskohtainen harkin-
ta. Kaava laaditaan kunnan näkökulmasta sen hetkisen kehitysvaiheen
ja maankäytön ohjaustarpeen mukaisesti. Kun hanke on toteutettu,
maanomistajan luottamuksensuojan tarve kaavan pysyvyyteen nähden
heikkenee. Tulevaisuudessa, kun kehitys edellyttää, voidaan alue kaa-
voittaa uudelleen.

Tarkentuvan suunnittelun periaatteen mukaan yleispiirteiset kaavat luo-
vat pohjan yksityiskohtaisemmille suunnitelmille ja samalla perustan
maanomistajan perustelluille odotuksille, joita on suojattava. Yleiskaava
on kuitenkin laadittava kunnassa tarpeen mukaan ja se on pidettävä
ajan tasalla. Yleiskaava on laadittava ja sitä on muutettava, silloin kun
esim. kunnan asukasluvun kasvu, työpaikkojen kehitys tai liikenneväy-
lien rakentaminen vaatii yhdyskuntarakenteen muutoksia, maankäytön
ohjaamista tai eri toimintojen uudelleen yhteen sovittamista. Tarkentu-
van suunnittelun periaatetta voidaan soveltaa yleiskaavatasolla – ase-
makaavatasolla. Maakuntakaava ja yleiskaava ovat yleispiirteisiä kaa-
voja, eikä maakuntakaavan perusteella voi syntyä yleiskaavatasoisia
perusteltuja odotuksia yksittäisille maanomistajille.

Maunula – Oulunkylä -viheryhteys on osoitettu kaavakartalla viheryh-
teysmerkinnällä, jota koskeva kaavamääräys ottaa huomioon ekologi-
sen yhteyden tarpeen. Koko kaava-alueita koskevan yleismääräyksen
mukaan ”vihersomien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikal-
lisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

Ramsinniemi

Yleiskaavan määräykset edellyttävät maakuntakaavan ohjaamalla tavalla, että koko kaava-alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet, soviittaa maankäyttö näihin arvoihin ja turvata vihersormien ja viheralueverkoston jatkuvuus. Yleiskaavassa on otettu raideliikenneverkostoa laajennettaessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti huomioon ympäröivä alueidenkäyttö, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet sekä maiseman erityispiirteet.

Ramsinniemen rakentamisella ei ole seudullista merkitystä ja yleiskaava turvaa alueen maakuntakaavan tavoitteet. Ramsinniemen maankäyttö perustuu raideyhteyteen, ns. Saaristoratikkaan, Helsingin keskustasta Vuosaareen johtavaan pikaraitiotieyhteyteen, jonka varteen rakentaminen tukee raideyhteyden toteutettavuutta.

Yleiskaavamääräyksen mukaan koko kaava-alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet, soviittaa maankäyttö näihin arvoihin ja turvata vihersormien ja viheralueverkoston jatkuvuus. Myös luonnonsuojelualueet tulee ottaa oikeusvaikutteisina huomioon. Lisäksi kaava sisältää koko kaava-alueen koskevan määräyksen luontoarvojen turvaamisesta Yleiskaava turvaa siten maisema- ja kulttuuriarvot ja Ramsinniemen virkistyskäytön. Ramsinniemen osalta voidaan katsoa olevan kysymys hyväksyttävästä eroavuudesta maakuntakaavasta.

Ramsinniemi on osa viheralueverkostoa, jonka merkitys virkistykselle kasvaa asukasmäärän lisääntyessä. Yhteys täydentää kaavassa esitettyä Koko Helsingin kattavaa rantareittiä (sininen katkoviiva ja sitä koskeva määräys). Kaavamerkinnot ja kaupunkiluonto-teemakartta osoittavat Ramsinniemen metsäverkoston ja suojelualueet.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Vartiokylänlahti

Viitataan direktiivilajien huomioonottamista koskevaan kohtaan. Helsingin arvokkaat lepakkoalueet on kartoitettu vuonna 2003, ja niiden tilanne on päivitetty vuonna 2014 osana yleiskaavan valmistelua. Lepakko selvityksessä on kartoitettu lepakoille soveliaimmat elinympäristöt koko Helsingin alueelta. Kaavassa on koko kaava-alueen koskeva määräys, joka edellyttää luontoarvojen turvaamista. Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien hu-

mioon ottamista koskevaan vastineeseen. Vartiokylänlahti ei täytä luontotyyppin luonnontilaisuuden vaatimuksia mm. rantarakentamisen, vesiliikenteen ja ruoppaamisen osalta. Lahden länsipuolella ovat Marjanien, Puotilan ja Vartiokylän asuinalueet, joten alueella on paljon rakentamista. Lahden vaikutuspiirissä on yli 1500 venepaikkaa, joten vene liikenne on alueella vilkasta. Lahden poikki kulkee metrolinja, joka on vaatinut ruoppaamista.

Kivinokka

Kivinokka on osoitettu yleiskaava 2002:ssa selvitysalueeksi. Kivinokan kaavamerkinnän tarkentuminen virkistys- ja viheralueesta merellisen virkistykseen ja matkailun alueeksi on pääkäyttötarkoituksen tarkentamista, eikä se ole merkittävä muutos. Lisäksi merkinnän muutos on kaavan tavoitteiden mukaista merellisen Helsingin kehittämisen osalta.

Uudessa yleiskaavassa Kivinokkaan on esitetty merellisen sijaintinsa ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien perusteella merellisen virkistykseen ja matkailun alue saaren länsirantaan. Vastaava alue on esitetty jo aiemmissa suunnitteluvaiheissa Merellinen Helsinki -teemakartalla. Merkintä, joka on osoitettu lähinnä Kulosaaren kartanon alueelle Kivinokassa, tukee alueen nykyistä käyttöä ja mahdollistaa merelliseen sijaintiin perustuvien toimintojen kehittämisen tarkempiasteisessa kaavoituksessa. Yksi mahdollinen selvitettävä toiminto on leirintäalue. Rastilan leirintäalue on uudessa kaavaluonnoksesta saadun lausunnon perusteella yleiskaavassa merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi. Luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamisesta määrätään yleiskaavakartalla.

Kaava ottaa huomioon Kivinokan luontoarvot. Kaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla on osoitettu Kivinokan vanha metsä.

Liikenne ja kaupunkibulevardit

Yleiskaavan liikennejärjestelmässä kolme merkittävintä muutosta ovat laaja koko kaupungin kattava pikaraitiotieverkko, moottoritiemäisten sisääntuloväylien muuttaminen kaupunkibulevardeiksi sekä kävelyn ja pyöräilyn priorisointi. Yleiskaavan liikennejärjestelmä perustuu Helsingin liikkumisen kehittämissuunnitelmassa määriteltyyn kulkumuotojen priorisointiin. Lisäksi nykyistä liikenneverkkoa täydentävät mahdolliset uudet rautatie- ja metroyhteydet sekä tieverkkoa täydentävät tunnelit. Yleiskaavan mukainen liikenneverkko perustuu uuden, laajan pikaraitiotieverkon ja raskaiden raideyhteyksien muodostamaan runkoverkkoon. Tehokkaat joukkoliikenneyhteydet ovat myös kaupunkibulevardien toteuttamisen edellytys, jotta kaupunkibulevardien kyky välittää riittävän suuri määrä ihmisiä säilyy tai kasvaa. Joukkoliikenteen avulla kasvavat matkustajamäärät voidaan liikuttaa entistäkin tilatehokkaammin.

Kaupunkibulevardi on kaavamääräyksen mukaan ”Liikenneväylä, jota kehitetään osana laadukasta urbaania kaupunkiympäristöä tiivistettävässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkibulevardi palvelee autoilijoita, joukkoliikennettä, kävelijöitä ja pyöräilijöitä. Pituus ja liittymäratkaisu ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.” Kaavamääräys on joustava ja mahdollistaa määräyksen toteuttamisen erilaisilla ratkaisuilla, toteuttamistavalla on merkitystä kaupunkibulevardien vaikutuksiin. Yleiskaava ei vielä johda minkään hankkeen toteuttamiseen, vaan mahdollistaa tarkemman tason suunnittelun ja selvitysten laatimisen lain edellyttämällä tavalla. Yleiskaavassa on kuitenkin tarkoituksenmukaista strategisella tasolla määritellä Helsingin kasvun suunta ja tapa, mikä on yleiskaavassa selkeästi tuotu esiin.

Yleiskaavan liikennejärjestelmä on kokonaisuus, eikä siitä voida poistaa merkittäviä osuuksia ilman, että vaikutukset kohdistuvat liikennejärjestelmäkokonaisuuteen. Yleiskaavassa kaupunkibulevardeihin liittyvä maankäyttö mahdollistaa kolmasosan koko yleiskaavan väestönkasvusta.

Ympäristöministeriö on lausunnossaan Helsingin uudesta yleiskaavasta todennut, että yleiskaavaehdotukseen sisältyvä vuoteen 2050 ulottuva maankäytön visio ja varautuminen liikennejärjestelmän kehittämiseen antaa hyvän perustan väestönkasvun varautumiseen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

Yleiskaavaan liittyy selvästi ristiriitaisia sisältövaatimuksia. Kaupunki katsoo, että ristiriitaiset tavoitteet on kuitenkin sovitettu parhaalla mahdollisella tavalla, lainmukaisesti ja asianmukaisesti yhteen.

Harkinnassa on otettu huomioon mm. suunnittelun tavoitteet ja tarkkuus. Huomioon ottamiseen liittyy suhteellisen paljon liikkumavaraa, joka on laajimmillaan ehkä silloin, kun laadittavaan kaavaan liittyy selvästi ristiriitaisia sisältöä koskevia vaatimuksia. Tällöin kysymys on erilaisten arvojen painottamisesta.

Kaupunkibulevardi-merkintä ja seudullisten sekä valtakunnallisten liikenneyhteyksien turvaaminen

Yleiskaavan sisältövaatimuksissa edellytetään että suunnittelussa otetaan huomioon erityisesti mahdollisuus joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla. Sisältövaatimuksissa joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytysten kehittäminen johtaa ympäristön, luonnonvarojen ja taloudenkin kannalta kestävämpiin ratkaisuihin. Suunnittelussa pyrittäisiin ratkaisuihin, joilla vähennetään yksityisautoilun tarvetta.

Myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (kohta 4.5) kaavoituksessa huomioon otettava tavoite on henkilöautoliikenteen vähentäminen ja ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytysten parantaminen. Liikennejärjestelmää suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.5 erityistavoitteissa asetetut valtakunnallisesti merkittävät moottoriväylät (Helsinki – Vaalimaa) ja uudet rautatieyhteydet Helsingistä Turun ja Pietarin suuntiin eivät vaarannu Helsingin yleiskaavassa osoitettujen kaupunkibulevardien johdosta, eikä Helsingin yleiskaavalla ole vaikutusta 4.5 kohdassa mainittuihin valtakunnallisesti merkittäviin väyliin.

Erityistavoitteissa edellytetty matka- ja kuljetusketjujen toimivuuden edistäminen ja julkisen liikenteen edellytysten turvaaminen ja eri liikennemuotojen yhteistyön kehittäminen on otettu yleiskaavassa huomioon ja tarkempi suunnittelu toteutuu kaavan jatkoissa.

Alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.6 mukaan Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskukseksi luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Valtioneuvoston päätöksen mukaan Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheyttävää yhdyskuntarakennetta. Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä tavoitteena on liikennetarpeen vähentäminen ja joukkoliikenteen edellytysten edistäminen.

Yleiskaavan Kaupunkibulevardi-merkintä määrää ”Liikenneväylä, jota kehitetään osana laadukasta urbaania kaupunkiympäristöä tiivistettävässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkibulevardi palvelee autoilijoita, joukkoliikennettä, kävelijöitä ja pyöräilijöitä. Pituus ja liittymäratkaisu ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.” Kaavamääräysten tulkinta-aulukon tulkintaohjeen mukaan ”kaupunkibulevardi on kaupunkimaisen liikkumisen väylä, joka palvelee kaikkia liikkumismuotoja. Väylään kiinni syntyy uutta maankäyttöä, ja bulevardi yhtyy olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Kaupunkibulevardi voi toimia osana seudullista tai valtakunnallista väyläverkostoa lähellä kaupungin keskustaa. Kaupunkibulevardin tarkemmat alkupisteet sekä liittymäratkaisut ratkaistaan väyläkohtaisesti yhteistyössä valtion liikenneviranomaisten kanssa. Tuusulanväylän käynnön linjaus määritellään tarkemmassa suunnittelussa.”

Lisäksi Kantakaupunki-merkinnän mukaan mm. ”Urbaanin kantakaupungin laajentaminen mahdollistuu kaupunkibulevardien varrelle raken-

nettavien kaupunginosien myötä. Kaupunkibulevardikaupunginosien tulee olla tehokkaita, jotta raideyhteydet on mahdollista toteuttaa.”

Sisältövaatimukset on selvitetty ja otettu huomioon siinä määrin kuin yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuustaso edellyttävät. Yleiskaava täyttää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdissa 4.5 ja 4.6 liikennejärjestelmien suunnittelulle asetetut tavoitteet. Jatkosuunnittelua tehdään yhteistyössä mm. valtion liikenneviranomaisten kanssa. Kaupunkibulevardit ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.6 Helsingin seudulle asettamien joukkoliikenteeseen tukeutuvien erityistavoitteiden mukaisia. Niillä edistetään erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheyttävää yhdyskuntarakennetta. Tavoitteena on liikennetarpeen vähentäminen ja joukkoliikenteen edellytysten edistäminen. Kaupunkibulevardit ovat urbaanin Helsingin laajenemisen edellytys ja asukasmäärätavoitteen saavuttaminen mahdollistuu. Bulevardit tukevat raideliikenteen verkostokaupungin toteuttamista ja ne luovat edellytykset esikaupunkikeskustojen kehittämiseksi. Ne toteuttavat myös muita yleiskaavan tavoitteita.

Yleiskaava täyttää tältä osin sekä sisältövaatimukset että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.5 tavoitteet. Kohdan 4.5 tavoitteet on otettu riittävästi huomioon. Yleiskaavan tavoitteena on raideliikenteen verkoston kehittäminen, keskusten vahvistaminen ja kaupungin tiivistäminen erityisesti nykyisten väylien varsilla. Uuden yleiskaavan strateginen lähestymistapa katsoo erityisesti maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämistä kokonaisuutena. Kaupunkibulevardeilla on kyse kestävien kulkumuotojen kilpailukykyyn parantamisesta ja nykyisen liikenneverkon hyödyntämisestä. Kaupunkibulevardeilla kehitetään ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja. Raide-liikenneverkosto perustuu olemassa olevien liikenneväylien ja -yhteyksien kehittämiseen.

TEN-T verkko ei Helsingissä sisällä tiettyä tieosuutta, vaan edellytyksenä on päästä kulkemaan verkon osana oleviin satamiin. TEN-T verkko ei siis perustele Kehä I:n sisäpuolisten valtateiden säilyttämistä nykyisenlaisina. Helsingin kantakaupungissa sijaitseviin satamiin on määriteltä raskaan liikenteen ajoreitit ja nämä pidetään sujuvana myös jatkossa.

Vaikutustenarvioinnin riittävyys ja vaikutus

Yleiskaavaprosessin aikana on tehty useita vaikutustarkasteluja. Kaupunkibulevardiratkaisua taustoittavia selvityksiä on laadittu vuosina 2012 - 2015 eri suunnitteluvaiheissa 14 kappaletta käsitellen taloutta, asumista, melua ja ilmanlaatua, liikennettä, joukkoliikennettä, hybridi-ratkaisuja, urbaanin kaupungin periaatteita, tulevaisuuskuvaavaa, teknistä

toteutettavuutta sekä seudullisia vaikutuksia. Näistä vaikutusarvioista viisi on keskittynyt teemoiltaan talous-, liikenne-, kokonais- sekä seutunäkökulmaan. Vaikutusarviointit ovat luonteeltaan karkeita ja perustuvat lähtöaineistoon, joka yleiskaavatyössä on ollut käytössä. Tulokset bulevardejä koskevista selvityksistä vaihtelevat riippuen käytetyistä lähtöoletuksista, sillä bulevardien kaavamääräys jättää paljon valinnanvaraa tarkempaan toteutustapaan, mikä puolestaan vaikuttaa yksittäisen bulevardin tuottamiin vaikutuksiin.

Selvitykset ovat riittävät kaavan tarkkuustasoon ja strategisuuteen, kaavan tehtävään ja tarkoitukseen nähden. Selvitysten pohjalta on arvioitu, että kaupunkibulevardeihin perustuva ratkaisu on kaavan tavoitteiden mukainen. Yleiskaava on luonteeltaan ohjaava ja mahdollistava asiakirja, jonka pohjalta voidaan käynnistää tarkempi suunnittelu- ja selvitystyö. Yleiskaava osoittaa mahdollisuuksia, tavoitteita ja tahtotilaa, mutta ei vielä johda suoraan toteutukseen. Kaupunki on selvittänyt kaupunkibulevardien vaikutuksia mm. seuraavissa selvityksissä:

- Helsingin uuteen yleiskaavaan liittyvien liikennehankkeiden vaikutusten arviointi, Osa A, Moottoritiemäisten alueiden tarkastelut, Kaupunkisuunnitteluvirasto ja Strafica Oy, 7.10.2013
- Bulevardien tavoitelähtöinen vaikutusten arviointi, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosasto selvityksiä 2014:25
- Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosasto selvityksiä 2015:5
- Hämeenlinnanväylän kaupunkibulevardi - liikenneselvitys, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:6

Yleiskaavan kaupunkibulevardeja koskevat keskeiset selvitykset vuosina 2012–2015 on lueteltu vuorovaikutusraportissa (IV, s. 20). Kaupunkibulevardeihin liittyviä selvityksiä tullaan tarkentamaan lain edellyttämällä tavalla tarkemmilla suunnittelutasoilla.

Kaupunkibulevardien seudullisia vaikutuksia koskevan selvityksen keskeisinä tuloksina voidaan todeta seuraavaa: Bulevardisointi on merkittävä kaupunkirakenteen kehityshanke, jolla on runsaasti vaikutuksia koko pääkaupunkiseudulla. Kyseessä on myös pitkäaikainen prosessi, jonka kaikkia vaikutuksia ja niiden heijastusvaikutuksia on nykytilanteessa vaikea arvioida mm. siksi, että erityisen nopeasti muuttuvia tekijöitä on monia, mm. digitalisaatio, työelämän muutokset ja maahanmuutto. Selvityksen perusteella on voitu hahmottaa vaikutuksia asuntomarkkinoihin, asuntojen hintoihin, työpaikkojen syntymiseen, työvoiman tarjontaan, työmatkaliikkumiseen, palvelutarjontaan ja palvelujen kysyntään, liikkumiseen Helsingin seudulla, säteittäisten liikenneväylien

kapasiteettiin, liikenneverkon kuormittumiseen, ruuhkautumiseen, ajonopeuksiin, matka-aikoihin, saavutettavuuteen seudulla ja liikennemääräriin. Selvityksessä on todettu, että tavaraliikenteen ja pitkänmatkan bussiliikenteen ajoaikojen ennustettavuuteen ja luotettavuuteen on kiinnitettävä huomiota jatkosuunnittelussa. Tärkein yksittäinen kysymys on Länsisatama ja sen kuljetusten järjestäminen.

Kaupunkibulevardeihin liittyy voimakas joukkoliikenteen kehittäminen ja autoriippuvuuden vähentäminen. Liikenteen toimivuuden kannalta keskeiset tuloksiin vaikuttavat lähtöoletukset koskevat ajoneuvoliikenteen hinnoittelua sekä joukkoliikenteen ja liityntäpysäköinnin kehittämistä. Tarkasteltu hinnoittelun taso on sama kuin HLJ 2015 -suunnitelmassa. HSL teettää tämän selvityksen kanssa samanaikaisesti selvitystä ajoneuvoliikenteen hinnoittelusta. Yleiskaavaa on valmisteltu yhteistyössä seudullisten toimijoiden mm. HSL:n kanssa.

Helsinki on jo käynnistänyt kaupunkibulevardeihin ja liikennejärjestelmään liittyviä jatkoselvityksiä. Kantakaupungin joukkoliikennejärjestelmän kehittämisselvitys ja autoliikenteen verkkoselvitys ovat luonteeltaan strategista yleiskaavaa tarkempia jatkoselvityksiä, joita Helsingin kaupunki tulee tekemään useita ennen kuin yleiskaavan aluevaraukset ovat toteutettavissa ja asemakaavoitettu.

Vaikutukset seudulliseen liikkumiseen

Kaupunkibulevardit ovat lähtökohtaisesti kaupunkikehityshankkeita, mikä tarkoittaa, että tarve kaupunkibulevardeille on lähtöisin kaupungin kasvun, kehityksen ja tiivistämisen tarpeesta sekä urbaanien alueiden kysynnästä. Kaupunkibulevardeilla on myös suuri vaikutus Helsingin ja seudun liikennejärjestelmään. Vaikutukset ovat pääasiassa seudun yhteisten tavoitteiden ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisia: edistetään joukkoliikenteeseen ja erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntaa sekä vahvistetaan seudun keskuksia. Tavoitteissa edellytetään myös toimivaa liikennettä, joka yleiskaavan selvitysten mukaan seudun kasvaessa edellyttää nykyisen järjestelmän kehittämistä ja nykyistä vähäisempää autoriippuvuutta. Nämä tavoitteet on todettu hyväksi myös ELY-keskuksen lausunnossa.

Maantielain 3 §:n mukaan maantieverkon kehittämisessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että myös tieliikennejärjestelmä edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Tieliikennejärjestelmä on osa liikennejärjestelmää ja sen tulee omalta osaltaan edistää yhdyskuntarakenteelle ja ympäristölle asetettavien tavoitteiden toteuttamista. Näin ollen myös tieverkkoa voidaan kehittää nykyisestäään tukemaan kaupungin kasvua, kun samalla tieliikenteen liikkumismahdollisuuksia ei estetä ja valtakunnallisen liikenteen sujuvuudesta huolehdi-

taan valtakunnallisessa mittakaavassa. Valtakunnallisia matkoja tarkasteltaessa muutaman minuutin muutoksella matka-ajassa ei ole merkittävää vaikutusta. Ympäristöministeriö on lausunnossaan todennut yleiskaavan mukaisen liikennejärjestelmän kehittämisen antavan hyvän perustan väestönkasvuun varautumiseen kestäväällä tavalla.

MRL 83.4 §:n määrää maanteiden liikennealueista. Näitä liikennealueita voidaan lain mukaan käyttää valta-, kanta- ja seututeitä varten ja niitä yhdistäviä ja niiden jatkeena olevia teitä varten. Jatkatavat yhteydet voivat siis olla muunkinlaisia yhteyksiä, vaikka ne palvelisivat pääasiassa muuta kuin paikallista liikennettä.

Liikenneviraston ja ELY-keskuksen selvityksessä todetaan, että paikallisen tai lyhytmatkaisen seudullisen liikenteen osuus on yli 50 % Kehä III:n sisäpuolisilla tiejaksoilla sekä muilla taajamarakenteeseen sijoituvilla maantiejaksoilla. Pitkämatkaisen seudullisen liikenteen osuus on suuri Kehä III:n ulkopuolisilla, taajamarakenteen ulkopuolelle sijoituvilla tiejaksoilla. Kehä I:n sisäpuolisilla liikenteen kannalta tärkeimmillä jaksoilla pitkämatkaisen liikenteen määrä on tavaraliikenteellä painotettuna noin 10–16%, eli todellisuudessa joitakin prosentteja, pois lukien Lahdenväylällä, jossa osuus on suurempi. Lahdenväylällä on yleiskaavassa varauduttu bulevardin toteutuessa tunnelin toteuttamiseen pitkämatkaisen liikenteen sujuvuuden takaamiseksi.

Tieverkon luokittelussa Helsingin keskustassa on valtakunnallisesti merkittäviä yhteyksiä, jotka kulkevat katuverkolla. Kantakaupungin laajentuessa tämän kaltaisten osuuksien pituus kasvaa parilla kilometrillä suuntaansa. Seudullisesti katsottuna verkon rakenne säilyy nykyisellään: valtakunnallinen liikenne on merkittävintä pääasiassa Kehä III:lta ulospäin, seudun sisäistä liikennettä välittää poikittain Kehä I ja sisään-tuloväylät tuovat sisään pääkaupunkiseudulle ja Helsinkiin yhä jatkosakin moottoritiemäisinä kantakaupungin reunalle saakka. Matka-ajat autolla aivan ydinkeskustaan saakka pitenevät joillakin minuuteilla, mutta välityskyky ydinkeskustaan säilyy nykyisenkaltaisena, koska nykyisen kantakaupungin verkko rajoittaa ydinkeskustaan mahtuvan auto liikenteen määrää. Pääasiassa bulevardin päätekohtien ja Helsingin rajan välillä on vielä useita kilometrejä moottoritietä, jolloin mahdolliset ruuhkautumiset säilyvät Helsingin rajojen sisäpuolella, niin kuin nykyistäkin pullonkauloista aiheutuvat jonot. Koska tarkoitus ei ole estää liikkumista bulevardeilla, vaan kehittää sitä kaupunkimaiseksi, eivät selvityksen tulokset ja yleiskaava ole kaupunkisuunnitteluviraston näkemysten mukaan ristiriidassa. Vaatimusta valtakunnallisten vaikutusten arvioinnista muutaman kilometrin matkalla tehtävistä muutoksista voidaan pitää kohtuuttomana.

Helsingin seudun liikennejärjestelmä poikkeaa liikennemääriltään muusta Suomesta, joten seudulla tehtävät liikennejärjestelmäratkaisut eroavat usein muualla maassa käytettävissä olevista keinoista. Helsingin seudun kasvaessa tehtyjen matkojen määrä tulee lisääntymään, mikä johtaa väistämättä palvelutasopuutteisiin. Helsingin seudulla on ruuhkia myös nykyisellään. Kaupunkibulevardeista syntyvä haitta ei ole kohtuutonta vaan tarjoaa mahdollisuuksia monipuolisempaan liikennejärjestelmään. Tiiviillä kaupunkiseudulla paikalliseen liikkumisen kulkutapaan voidaan vaikuttaa maankäytön ja liikennesuunnittelun ratkaisuilta. Tällöin pitkämatkaiselle liikenteelle jää tie- ja katuverkolle tilaa riittävän sujuvalle liikkumiselle.

Liikenneviraston ja ELY-keskuksen selvityksessä ei tutkittu, muuttuuko valtakunnallisen ja seudullisen liikenteen osuus väylän hallinnollisen luokan muuttuessa tiestä kaduksi. Liikenneviraston tienumerokartalla valta- ja kantatiet on merkitty jatkuviksi aina Helsingin keskustaan saakka. Tämä on toki mahdollista kaupunkibulevardien toteuttamisen jälkeenkin. Nykyinen piste, jossa katu muuttuu tieksi, on määritelty aikana, jolloin urbaani kaupunkirakenne oli nykyistä huomattavasti pienempi. Kaupungin kasvaessa on perusteltua tarkistaa, onko kaupunkimaisen katuverkon vaihdoskohta maantieksi edelleen syytä säilyttää samassa paikassa.

Samanaikaisesti kun valtion viranomaiset korostavat yhteistyön merkitystä seudullisen liikenneverkon kehittämisessä, he tekevät seudun liikenneverkkoon kohdistuvia selvityksiä ilman seudullista yhteistyötä Helsingin kaupungin kanssa.

Helsingin seudun kasvaessa yhteisten tavoitteiden mukaisesti kestävään liikkumiseen perustuen tarvitaan bulevardeista riippumatta nykyistä kehittyneempää liikennejärjestelmää. Raitiotieverkon jatkuvuus, liityntäliikenne ja liityntäpysäköinti ovat seudullisia kysymyksiä, jotka ratkaistaan yleiskaavan jatkotoissa. Raitioverkon jatkuvuus Helsingin rajojen ulkopuolella on ehdottomasti Helsingin tavoitteiden mukaista. Kaavamääräyksen mukaan pikaraitiotieyhteyksien sijainnit ovat ohjeellisia eli ne voidaan myöhemmässä vaiheessa tarkistaa naapurikuntien suunnitelmiin sopiviksi.

Luonnosvaiheessa backcasting-menetelmällä laaditun vaikutustarkastelun mukaan kaupunkibulevardit tukevat yleiskaavan tavoitteiden toteutumista mahdollistamalla kantakaupungin laajentumisen, joukkoliikenteen palvelutason parantamisen ja nykyisten esikaupunkikeskustojen kehittämisen parantamalla niiden keskinäistä saavutettavuutta. Tulosten mukaan myös kaupungin talous ja elinkeinoelämä hyötyvät bulevardeista. Kaupunkibulevardit eivät tulosten mukaan aiheuta pelättyä liikennekaaosta eivätkä heikennä merkittävästi keskustan saavutetta-

vuotta. Matka-aika henkilöautolla ympäryskunnista kantakaupunkiin kasvaisi 1-3 minuuttia sujuvan liikenteen aikaan alempien nopeusrajoitusten ja tasoliittymien vuoksi. Erityisesti Kehä III:n ympäristö hyötyisi bulevardista, sillä vyöhykkeen saavutettavuus suhteessa väestöön ja työpaikkoihin seudulla paranee.

Vuoden 2015 aikana on laadittu selvitys kaupunkibulevardien vaikutuksista seudulliseen liikennejärjestelmään. Selvitystyön ohjausryhmään on kuulunut edustus kaupunkisuunnitteluvirastosta, ELY-keskuksesta, Uudenmaan liitosta, Liikennevirastosta ja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymästä (HSL). Työhön kutsuttiin mukaan myös seudun kuntien edustajia. Selvityksen toteutuksesta vastasivat Kaupunkitutkimus TA Oy, Strafica Oy ja WSP Finland Oy. Työssä ei otettu kantaa siihen, ovatko kaupunkibulevardit toteutettavissa, vaan tavoitteena on ollut hahmottaa mahdollisimman monipuolisesti, miten suunnitellut bulevardit vaikuttavat seudullisesti. Työssä tutkittiin vaikutuksia mm. liikenteen ruuhkautumiseen, kulkumuotojakautumiseen, yhdyskuntatalouteen, kaupunkitalouteen, asumisen hintoihin ja seudun houkuttelevuuteen. Vaikutusten arviointi on katsottu seudullisten vaikutusten osalta tässä kaavavaiheessa riittäväksi. Kun suunnittelu etenee yksityiskohtaisempiin tarkasteluihin, myös vaikutuksia on mahdollista arvioida yksityiskohtaisemmin. Ehdotusvaiheessa tehtyjä moninaisia selvityksiä on täydennetty vielä Hämeenlinnanväylän kaupunkibulevardin tarkempia vaikutuksia tutki-neella selvityksellä.

Selvityksessä laaditut ennusteet tuotettiin Helsingin työssäkäyntialueen liikennemallilla (HELMET) vuoden 2050 tilanteessa. Muun liikennejärjestelmän kehittyminen oletettiin voimassa olleen HLJ 2011 mukaiseksi (Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2011, tavoiteverkko 2035). Aikaisempien tarkastelujen tulosten ja aikaisempien selvitysten sekä työn lähdemateriaalin osalta viitataan selvityksessä mainittuihin tietoihin.

Helsingin seudun seudullisia ratkaisuja ja selvityksiä on tehty esimerkiksi maakuntakaavaa ja HLJ-suunnitelmaa laadittaessa. Kumpikaan näistä suunnitelmista ei ole ristiriidassa Helsingin uuden yleiskaavan liikennejärjestelmän kanssa. Yleiskaavan toteuttamisen suunnittelua jatketaan ratkaisukeskeisesti tiiviissä vuoropuhelussa ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Turvallinen liikkuminen ja kuljettaminen

Liikenneturvallisuuteen liittyvät kysymykset riippuvat ennen kaikkea liikennesuunnittelullisista ratkaisuista, kuten liittymäjärjestelyistä, valo-ohjauksesta, liikenneympäristön ohjaavuudesta ja nopeusrajoituksista. Mallitarkastelujen tuloksissa bulevardi-skenaariossa onnettomuusmää-

rä on alempi kuin nykyisen kaltaisessa liikenneverkossa. Onnettomuusmäärät bulevardeilla ja muulla katuverkolla olivat kuitenkin suuremmat, mikä johtuu suuremmasta risteämisten määrästä ja tähän liittyvistä oletuksista.

Onnettomuuksien määrä riippuu onnettomuusasteen, eli onnettomuuksien todennäköisyyden lisäksi siitä, paljonko tarkastelualueella on liikkuja. Ajoneuvoliikenteen määrä vaikuttaa onnettomuuksien määrään, kuin myös suojaamattomien kulkijoiden, kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrä. On todennäköistä, että liikenteen määrä alemmalla verkolla kasvaa bulevardien myötä.

Suurimmat liikenneturvallisuuteen vaikuttavat ratkaisut tehdään yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa. Tämä otetaan huomioon tarkemmassa suunnittelussa.

Kaikilla bulevardeiksi merkityillä sisääntuloväylillä liikennemäärä on nykyisellään sen verran suuri, että samoihin kysymyksiin on kiinnitettävä huomioita kaikilla bulevardeilla. Turvallisuusvaikutuksia on selvitetty aiheesta laaditussa diplomityössä, jossa on todettu niiden riippuvan ennen kaikkea liikennesuunnittelullisista ratkaisuista kuten liittymäjärjestelyistä, valo-ohjauksesta, liikenneympäristön ohjaavuudesta ja nopeusrajoituksesta.

Yleiskaavamääräysten mukaan yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla muun ohella toimivuus, taloudellisuus ja turvallisuus ja elinkeinoelämän tarpeet huomioon ottaen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden voidaan tulkita toteutuneen, sillä bulevardit parantavat liikenneturvallisuutta siten, että ne mahdollistavat henkilöautoliikenteen määrän vähenemisen. Helsingin kaupungin käsityksen mukaan bulevardit nimenomaisesti edistävät kaupunkiseudun kehittymistä ja kestävän yhdyskuntarakenteen kehittymistä mahdollistamalla yhä useammalle kodin tai työpaikan hyvien joukkoliikenne-, pyöräliikenne- ja kävely-yhteyksien päästä.

Kehä I:n liikenteen häiriintyminen

Helsingin tie- ja katuverkko ruuhkautuu jo nykyisellään päivän vilkkaimpina aikoina. Yleiskaavan tehtävä ei ole poistaa tätä ongelmaa, vaan kehittää kaupunkirakennetta niin, että liikkuminen, asuminen, työskentely ja vapaa-ajan vietto kokonaisuudessaan helpottuu. Tähän esitetty yleiskaavaratkaisu vastaa.

Bulevardisointiin liittyvät toimenpiteet voivat vähentää kyseisten väylien kykyä välittää moottoriajoneuvoliikennettä. Väylien kokonaiskapasiteetti voi kuitenkin kasvaa, kun väylälle tuodaan tehokas joukkoliikenneyh-

teys ja kävely- sekä pyöräily-yhteydet rakennetaan tai niitä parannetaan. Kaupunkibulevardit eivät vähennä autoliikenteen kapasiteettia niin paljon, etteivätkö muutoksesta saatavat liikenteelliset hyödyt olisi jonkin verran haittoja suuremmat Helsingin sisääntuloväylillä Kehä I:n sisäpuolella laajentuvan kantakaupungin autoliikenteen kokonaisuutta ajatellen. Matka-aika kasvaa keskimäärin 2-7 minuuttia. Hyödyt kuitenkin syntyvät liikennejärjestelmän monipuolistumisesta ja uuden maankäytön kehittämiskohteiden vaikutuksista liikenteeseen. Kaupunkibulevardeihin liittyvät liikenteelliset ominaisuudet, kuten nopeusrajoitus, kaistamäärä ja liittymäratkaisut määritellään tarkemmassa suunnittelussa väyläkohtaisesti, minkä vuoksi kaupunkibulevardien yleisiä vaikutuksia ei vielä voida arvioida tarkasti.

Sisääntuloväylien seudullinen ja valtakunnallinen merkitys on tärkeää yleiskaavan toteuttamishjelmaa laadittaessa. Tavoitteena on aikatauluttaa yleiskaavan hankkeet niin, että kehitystä tapahtuu tasaisesti eri puolilla kaupunkia eikä mitään yhtä suuntaa hankaloiteta autoilun kannalta kohtuuttomasti. Toteuttamishjelmassa käydään läpi tarvittavia parannuksia joukkoliikennejärjestelmään ennen bulevardien rakentamista, jotta kuljetus ja joukkoliikenteen sujavuus voidaan turvata myös kaupunkibulevardeilla, ja selvitetään, millä keinoin liikennejärjestelmän toimivuus, matka-aikojen ennakoitavuus, ruuhkautuvuuden hallinta, tavaliikenteen ja pitkänmatkaisen linja-autoliikenteen sujavuus voidaan taata.

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen toteutuminen

Maakuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun tulkitaan maakuntakaavan yleispiirteisen luonteen mukaisesti. Maakuntakaavan periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kunnan kaavoituksessa. Maakuntakaavan aluevarauksia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa myös muuttaa, kun samalla turvataan maakuntakaavan keskeiset maakunnalliset tavoitteet.

Uudenmaan maakuntakaavan tavoitteena on sen selostuksen mukaan muun ohella varautua raideliikenteeseen tukeutuvien kasvukäytävien avaamiseen pidemmällä aikavälillä, jotta varmistetaan niiden toteuttamismahdollisuudet, laatia alue- ja yhdyskuntarakennetta tukeva, toimiva ja kestävä liikennejärjestelmä ja kehittää säteittäisiä ja poikittaisia liikenneyhteyksiä. Maakuntakaavan mukaan kaupunkibulevardeiksi osoitetut väyläosuudet ovat moottoriväyliä, jolla osoitetaan moottori- ja moottoriliikennetiet sekä moottorikadut. Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan tieyhteys voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa esittää riittävin perustein teknisesti ja toiminnallisesti alempi-luokkaisena. Yleiskaavassa ei kuitenkaan ratkaista katu- ja tieluokitusta eikä määrätä liittymäratkaisuja eikä maakuntakaava määrää näiden

seikkojen esittämistä yleiskaavassa. Yleiskaavamääräyksen mukaan kaupunkibulevardi on liikenneväylä, jonka pituus ja liittymäratkaisut ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Bulevardien varret ovat maakuntakaavassa pääosin tiivistettävää tehokkaammin rakennettavaa taa-jama- ja keskustatoimintojen aluetta, joka tukeutuu kestävään liikennejärjestelmään.

Yleiskaavaratkaisun merkittävät vaikutukset on arvioitu MRL 39 ja 9 §:n mukaisesti yleiskaavan ohjaustavoitteen ja tarkkuuden edellyttämällä tavalla. Asemakaavoituksessa tehdään siten tarkemmat vaikutusarvioinnit ja selvitetään väylien tarkemmat tekniset ja toiminnalliset perusteet ja väylien pituudet, liittymäratkaisut ja katu- ja tieluokitukset. Asemakaavoitus laaditaan siten, että luodaan MRL 54 §:n mukaisesti edellytykset liikenteen järjestämiselle. Yleiskaava välittää MRL 32 ja 39 §:n mukaisesti maakuntakaavan määräykset asemakaavoitukseen ja muuhun tarkempaan suunnitteluun.

Uudenmaanliitto ei ole pitänyt lausunnossaan kaupunkibulevardeja maakuntakaavan vastaisina.

Länsisatama

Satamien kulkuyhteyksien varmistaminen on tärkeää Helsingin ja koko Suomen elinkeinoelämän ja kansainvälisten yhteyksien kannalta. Kaupunkibulevardi voi laajenevan kantakaupungin alueella toimia myös seudullisesti tai valtakunnallisesti merkittävänä yhteytenä. Ajoyhteydet keskustan matkustajasatamiin kulkevat jo nyt osittain pääkatuverkossa. Myös bulevardeille voidaan järjestää vähintään samantasoiset yhteydet.

Länsiväylän kehittämisessä kaupunkibulevardiksi tullaan turvaamaan Länsisatamaan pääsy myös tavaraliikenteen ja henkilöautojen osalta. Kaupunkibulevardin toteutuessa kohta, jossa liikenteen nopeus ja välityskyky alenee, siirtyy nykyiseltä paikaltaan Länsiväylän päädyistä pari kilometriä ulommassa kantakaupunkiin nähden. Tällöin viimeisen parin kilometrin matka-aika hidastuu nopeusrajoituksen laskun ja mahdollisten tasoliittymien takia muutamalla minuutilla. Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset -selvityksen mukaan matka-ajan muutos ruuhka-aikaan on Länsiväylän suunnassa Kirkkonummelta Erottajalle noin 4 minuuttia suhteessa tilanteeseen, jossa bulevardeja ei toteuteta. Kantakaupungissa vastaanottavan katuverkon kapasiteettiin kaupunkibulevardi ei vaikuta, ja katuverkko on Länsisatamaan suuntautuvan liikenteen maksimikapasiteettia määrittävä tekijä.

Länsiväylän merkitys logistiikkavirroille huomioidaan sekä tarkemmassa bulevardisuunnittelussa, kantakaupungin katuverkon kehittämisessä että toteuttamisohjelmaa laadittaessa Länsiväylän bulevardisoinnin

ajoituksessa. Yleiskaavan hankkeiden toteuttamisajankohdasta ei ole määrätty yleiskaavassa

Pidemmällä aikajänteellä yleiskaavassa kuitenkin varaudutaan siihen, että tavaraliikenteen painopiste voi siirtyä yhä enemmän Vuosaareen. Vuosaaressa varaudutaan toiminnan laajentumiseen usealla eri sektorilla. Nykyisten keskustan risteilyterminaalien lisäksi yleiskaavassa osoitetaan mahdollisuus uuteen matkustajaterminaliin Vuosaaren satamaan. Metron uudella linjauksella Vuosaaren satamassa on matkustajaterminalin kannalta olennainen merkitys.

Vaikutukset tavaraliikenteeseen ja raskaan liikenteen taukopaikat

Yleiskaavan selostuksessa on todettu tavaraliikenteestä seuraavasti: Yleiskaavan yksi tavoite on vähentää henkilöautoriippuvuutta. Kumipyöräliikenteen kapasiteetin lasku kaupunkibulevardeilla aiheuttaa haasteita erityisesti pitkänmatkaisen linja-autoliikenteen ja tavaraliikenteen luotettavuudelle ja nopeudelle. Tavaraliikenteen kannalta bulevardit tarkoittavat piteneviä matka-aikoja ja myös linja-autoliikenteen osalta haasteet liittyvät ajoaikojen ennustettavuuteen ja luotettavuuteen. Negatiivisten vaikutusten minimointiin tulee kiinnittää huomiota bulevardien jatkosuunnittelussa.

Tavaraliikenteen sujuvuus on tärkeää ja sen edellytykset tullaan huomioimaan tarkemmassa suunnittelussa. Jakelulogistiikan edellytykset paranevat, jos bulevardit joukkoliikennematkaisuineen suunnitellaan hyvin ja mahdollisimman moni valitsee jatkossa joukkoliikenteen. Tällöin tie- ja katuverkolle jää enemmän tilaa tavaraliikenteelle ja muulle välttämättömälle kumipyöräliikenteelle. Kaupungin tiivistyessä myös citylogistiikan välimatkat lyhenevät, jolloin ajonopeuksien sijaan onkin tärkeämpää yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioida huoltoliikenteen kuormaus- ja lastauspaikkojen toimivuus sekä jakeluaika. Tavaraliikenteen merkitys ja määrä eri väylillä on myös yksi arviointikriteeri toteuttamisohjelman laadinnassa.

Raskaan liikenteen taukopaikkojen verkosto on seudullinen- ja valtakunnallinen kysymys, joka määritellään muualla kuin yleiskaavassa. Yleiskaavan kaavamääräykset mahdollistavat levähdyspaikkojen tekemisen tarvittaessa. Raskaan liikenteen taukopaikkojen ensisijainen paikka ei ole kaupunkimainen, tiivis ympäristö. Helsinki on monen kuljetuksen määränpää, jolloin taukopaikkojen tarve painottuu muualle reittien varsille. Kuljetusten oikea-aikaisuuden ja liikenteen tilannetietoon liittyvät asiat ratkaistaan muuten kuin yleiskaavalla.

Pitkänmatkan linja-autoliikenne

Jatkosuunnittelussa kiinnitetään huomiota negatiivisten vaikutusten minimointiin. Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset -selvityksessä on arvioitu kaupunkibulevardien vaikutuksia seudulliseen saavutettavuuteen. Siinä todetaan, että kestävien kulkumuotojen saavutettavuus paranee kaupunkibulevardien myötä.

"Helsingin seudun tieverkon arviointi valtakunnallisen liikenteen näkökulmasta" -selvityksessä 19.2.2016 puolestaan todetaan Helsingin seudun ulkorajan ylittäviä matkoja tehtävän vuorokaudessa linja-autolla noin 20 000. Helsingin seudun asukkaat tekevät yhteensä noin 500 000 linja-automatkaa vuorokaudessa, eli seudullisen joukkoliikennesaavutettavuuden paranemisella on suuri vaikutus joukkoliikenteeseen kokonaisuutena.

Raideliikenteen verkostokaupungin kehittyessä matkat suuntautuvat yhä useammin muualle kuin Helsingin keskustaan. Raideliikenteen verkosto tarjoaa myös kauempaa tuleville paremmat yhteydet määränpäähän, jolloin pitkämatkaisten matkustajien ei tarvitse yhtä usein kulkea keskustan ja hitaampien katuosuuksien kautta.

Bulevardeille voidaan tarkemmassa suunnittelussa osoittaa tarvittaessa bussikaistat. Tällöin myös pitkämatkaisen linja-autoliikenteen sujuvuus säilyy hyvänä, eikä autoliikenteen ruuhkautuminen hidasta joukkoliikennettä vastaavasti.

Vallilanlaakson joukkoliikennekatu

MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. MRL 9 §:n mukaan kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. MRL 4 §:ssa todetaan, että yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. MRL 35 §:n mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi.

Vallilanlaakson läpi menevän joukkoliikenneyhteys on osa raideliikenteen verkostoa ja tärkeä poikittainen yhteys. Kaavaselostuksen (s. 55-56) mukaan tiederaitiolinja Espoosta Munkkiniemeen, Pasilan, Kumpulan ja Viikin kautta Myllypuroon luo uuden tehokkaan poikittaisen yhteyden. Reitti kulkee Vallilanlaakson joukkoliikennekatua Mäkelänkadun ja Hämeentien välillä mahdollistaen nykyisten joukkoliikennelinjojen tehokkaamman järjestämisen ja kokonaan uusien yhteyksien luomisen.

Joukkoliikennekatu mahdollistaa myös Pasila – Vallila – Kalasatama - yhteyksien kehittämisen.

Vallilanlaakson poikki on merkitty sekä raideliikenteen runkoyhteys, joka toteutetaan metrona tai pikaraitiotienä ja joukkoliikenteen nopea runkoyhteys, joka voidaan toteuttaa bussiratkaisuna. Sijainti on ohjeellinen.

Yleiskaavan jatkotoissa tullaan arvioimaan, kannattaako Vallilanlaakson läpi kulkeva joukkoliikenneyhteys toteuttaa maanalaisena vai maanpäällisenä. Maanpäällinen yhteys on tärkeä osa joukkoliikenteen runkoverkkoa ja kantakaupungin poikittaista joukkoliikenneyhteyttä, joka toteutuu ensisijaisesti pikaraitiotienä.

Yleiskaavaan liittyvät selvitykset ja vaikutusten arvioinnit on laadittu yleiskaavallisella tarkkuustasolla. Yksittäisen yhteyden selvitykset ja vaikutusarvioinnit tehdään asemakaavatasolla. Aiemmissa Vallilanlaakson tarkemmissa suunnitteluvaiheissa tehdyt selvitykset perustuvat nykyiseen joukkoliikennejärjestelmään, kaupunkikehitykseen ja asukasmäärään, eivätkä ne siten ole olleet ratkaisevassa osassa kaavaratkaisua laadittaessa.

Yleiskaavan liitemateriaalina laaditussa Raideliikenteen verkkoselvityksessä on tutkittu eri linjauksia (los_2015-02, s. 28). Raportissa todetaan: "Maanpäällisen vaihtoehdon Ve1 uusista pikaraitioiteistä merkittävimmän kuormittuu Tiederatikka, Raide-560:n osuus Kontulasta Malmille sekä säteittäisten suuntien pikaraitiotiet jonkin matkaa Kehä I:n pohjoispuolelle saakka."

Puolustusvoimien alueet

Saaret Lehmäsaari, Neitsytsaari, Hernesaari, Kuusiluoto ja Viipurinkivi seuraavat yleiskaava 2002:ssa vahvistettua maankäyttöä. Yleiskaava 2002:n virkistysaluemerkinnän sijaan Hinholma, Neitsytsaari ja Hernesaari ovat maankäytöltään täsmentyneet loma-asumisen ja matkailun mahdollistaviksi merellisen virkistyksen ja matkailun alueiksi uudessa yleiskaavassa. Kuusiluoto ja Viipurinkivi säilyvät virkistys- ja viheralueina. Lehmäsaari ja Nuottasaari ovat uudessa yleiskaavassa merellisen virkistyksen ja matkailun alueita (YK2002:ssa virkistysalueita). Saarten pääkäyttötarkoituksen kehittäminen merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen vihervestoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen, säilyy käytännössä ennallaan.

Yleiskaavakartan merkinnöillä määritetään kaupungin kuntarajojen sisällä sijaitsevien alueiden maankäytön strateginen pääkäyttötarkoitus.

Yleiskaavamerkinnot eivät poissulje puolustusvoimien raskasaseamuntoja, eivätkä ne toimi varoetäisyyksien perusteena.

Melkki ja Itä-Villinki

Melkki ja Itä-Villinki on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu Puolustusvoimien alueeksi, jonka toissijainen käyttötarkoitus on alueen aikanaan vapautuessa puolustusvoimien käytöstä virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta. Maakuntakaavan mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristö- ja luontoarvojen säilyminen. 4. vaihemaakuntakaavassa alueella on maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön merkintä. Melkki ja Itä-Villinki ovat yleiskaava 2002:ssa pääkäyttötarkoitukseltaan virkistysalueita, jossa Melkin osalta on myös mahdollisuus kehittää saarta ekoasumisen kokeilualueena. Uudessa yleiskaavassa maankäytön pääkäyttötarkoitukset on päivitetty vastaamaan paremmin saarten todellista pääkäyttötarkoitusta mm. Itä-Villinki merellisen virkistys- ja matkailun alueena. Merkinnot eivät poissulje puolustusvoimien saarilla harjoittamaa aktiivista koulutus-, harjoitus- ja virkistystoimintaa. Merellinen Helsinki – teemakartalla esitetyt vesiliikenteen yhteyspisteet ja huoltopisteet ovat perusteltuja silloin, kun saaria kehitetään merellisen virkistys- ja matkailun alueena. Teemakartat ovat tavoitteellisia, ne eivät määrää toteuttamaan niissä esitettyjä asioita.

Melkki on merkitty uudessa yleiskaavassa osin asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistys- ja viheralueeksi. Melkin osalta on kysymys myös hyväksyttävästä eroavuudesta maakuntakaavasta. Yleiskaavan mukainen ratkaisu ei ole ristiriidassa maakuntakaavan maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden ja kehittämisperiaatteiden kanssa. Yleiskaavassa noin puolet saaren alueesta on merkitty virkistys- ja viheralueeksi, joten myös maakuntakaavan virkistysnäkökulma on otettu huomioon yleiskaavassa. Yleiskaavamääräysten mukaan saaren alueella tulee turvata seudullisten viheralueiden ja paikallisen viheralueen jatkuvuus ja sovitaa yhteen kaavan mukainen maankäyttö ja maisema-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Melkin maankäyttö nojaa vesiliikenteeseen ja suunniteltu rakentaminen on vähäistä suhteessa koko Helsingin maankäyttöön. Myös muita Helsingin seudun edustalla olevia saaria on osoitettu yleiskaavassa merellisen virkistys- ja matkailun alueeksi, mikä turvaa myös maakuntakaavan tavoitteiden toteutumisen.

Santahaminan ampumatoiminnan melualue

Melualue on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu ominaisuusmerkinnällä LAeq 7-22 yli 55 dB. Melualueen rajausta perustuu puolustusvoimien toimittamiin meluselvityksiin ja paikkatietoihin, mutta rajausta on kaavassa esitetty reunavyöhykkeiltään tulkinvaraisena aal-

toviivana. Selostuksen mukaan melualueen ominaisuusmerkintään ei liity rakentamisrajoitusta, ja se ei estä yksittäisten rakennusten sijoittamista alueelle. Luvan myöntämisen edellytykset arvioi kunta. Merkinällä pyritään osoittamaan tarve ottaa meluhaitta huomioon, kun kunta tekee rakentamista koskevaa lupaharkintaa. Santahaminan melualueen todetaan sijaitsevan taajamatoimintojen alueella. Santahaminan ampumatoiminnasta aiheutuva meluhaitta otetaan huomioon asemakaavoituksessa. Santahaminan ampumamelun huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa on kerrottu yleiskaavan teknistaloudellisessa liiteraportissa. Yleiskaava toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Yleiskaavassa turvataan riittävät edellytykset varuskunnan toiminnalle Santahaminassa. Malmin lentokenttä osoitetaan asumiseen, jolloin rajavartiolaitoksen toiminta siirtyy Helsinki-Vantaalle. Yleiskaava mahdollistaa Santahaminan ampumatoiminnan melualueen sekä tärinälle ja runkomelulle alttiiden alueiden suunnittelemisen siten, että niillä saavutetaan hyväksyttävät olosuhteet.

Lisäksi koko kaava-alueita koskee määräys, jonka mukaan yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Kaavamääräyksen tulkintataulukko on lisätty teksti, jonka mukaan terveellisyydellä ja turvallisuudella viitataan tässä määräyksessä kaikkiin ympäristöhäiriöihin, esimerkiksi liikenteen meluun ja erityismeluihin kuten lento- ja ampumameluihin, ilmanlaatuun ja muihin terveellisyyteen ja turvallisuuteen vaikuttaviin haittoihin. Kaavaselostusta on lisäksi täydennetty ampumamelua koskevalla tekstillä. Lisäksi Merellinen Helsinki 2050 -teemakarttaan on merkitty Santahaminan ampumatoiminnan melualueen 2. vaihemaakuntakaavan mukainen raja. Puolustusvoimien aluetta koskevaan määräystekstiin on lisätty lause: "Santahaminan ampumatoiminnan melualueen raja tulee ottaa huomioon Uudenmaan maakuntakaavan mukaisena."

Ampumamelu ja sitä koskevat lähtötiedot, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavat ja niiden tavoitteet on otettu huomioon Helsingin uudessa yleiskaavassa. Yleiskaava välittää lähtötiedot, tavoitteet ja määräykset asemakaavoitukseen ja muuhun yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa otetaan yleiskaavan lisäksi tarkemmin huomioon myös aihepiirejä koskevat erilliset, määräykset, ohjeet sekä erilaiset ohje-, raja- ja suositusarvot. Yksityiskohtainen suunnittelu perustuu yleiskaavaa tarkempaan vaikutusten arviointiin. Hankkeilla, jotka eivät edellytä kaavoitusta, on laissa säädetty menettelyt vaikutusten huomioon ottamisesta.

Tuulivoimatuotantoalueet

Uudenmaan 4 vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa Helsingin alueelle on mahdollista sijoittaa paikallista tuulivoimaa (alle 10 voimalaa). Näiden paikkoja ei ole merkitty maakuntakaavakarttaan, vaan sijoittaminen jää kaupunkien oman harkinnan varaan. Pidemmällä aikavälillä olisi hyvä vaikuttaa siihen, että myös maakuntakaava mahdollistaa ison kokuokan merituulivoimalakokonaisuuden toteuttamisen Helsingin alueella. Kaupungin ”Tuulivoiman sijoittamisperiaatteissa” määritetyt teollisen kokuokan tuulivoimavyöhykkeet on esitetty Merellinen Helsinki 2050 -teemakartalla. Yleiskaava ei ota, yleiskaava 2002:sta poiketen, kantaa Helsingin alueelle suunniteltavaan tuulivoimaan.

Malmin lentokentän alue

Kulttuuriympäristöt-teemakartalla on merkitty oikeusvaikutteisena valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Määräyksen mukaan suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on painotettu erityisesti yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja hyviä julkisia liikenneyhteyksiä, erityisesti raideliikenneyhteyksiä, kävely- ja pyöräily-yhteyksiä, yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä, energiakysymyksiä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Terveelliselle ja turvalliselle kaupunkiympäristölle tulee luoda edellytykset. Alueidenkäytön suunnittelulla on huolehdittava, että asunto- ja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata.

Helsingin seudun erityiskysymysten (kohta 4.6) yleistavoitteissa määrätään, että Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskuksena luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Seudun keskuksia vahvistetaan asunto-, työpaikka- ja palvelukeskuksina.

Korvaavan kentän osoittaminen on seudullinen asia, jota Helsingin kaupunki ei voi yksin ratkaista. Mikään kunta ei toistaiseksi ole ilmoittanut Malmia täysin korvaavan kentän suunnittelusta.

Yleiskaavan selostuksen luvussa 3.4.1 Vaikutukset elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin on käsitelty myös vaikutuksia yleisilmailuun (s. 133), ja arvioitu miten kaavaratkaisuun on päädytty. Voimassa olevissa maakunta- ja yleiskaavoissa kentän alue on osoitettu rakentamiseen, mikäli lentotoiminta lakkaa. Tekeillä olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa Malmin lentokentän alue on osoitettu tiivistettäväksi

alueeksi osana maakuntakaavoitusta ohjaavien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden toteuttamista.

Yleiskaavaratkaisu perustuu valtion aiemmin tekemään päätökseen lentotoiminnan lakkauttamisesta Malmin lentokentällä. Valtioneuvosto päätti 3.4.2014 julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018. Siinä linjattiin, että Malmin lentokenttä otetaan asutuskäyttöön ja että valtion toiminnot lopetetaan kenttäalueella mahdollisimman nopeasti, viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Oikeuskansleri vahvisti vielä päätöksen vuoden 2015 syyskuussa. Finavia on päättänyt lopettaa toimintansa Malmin lentokentällä vuoden 2016 lopussa. Näistä lähtökohdista aluetta on lähdetty suunnittelemaan asutopainotteisena.

Yleiskaavan suhde Vartiosaaren osayleiskaavaan

Helsingin uusi yleiskaava mahdollistaa saman ratkaisun kuin osayleiskaavalla on esitetty.

Lauttasaari, Länsiulapanniemi

Paikallinen viherverkosto sekä luonto- ja kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavan sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Länsiulapanniemi on yleiskaavassa merkitty kaavamerkinnällä virkistys- ja viheralue. Länsiulapanniemen paikallinen viherverkosto sekä luonto- kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavamääräyksen mukaan aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne. Seudullisten viheralueiden ja paikallisen viherverkoston jatkuvuus turvataan koko kaava-alueella. Kaikki rakennetun alueen merkinnät voivat myös jatkossa sisältää viheralueita ja niiden sisältämiä luontoarvoja. Kaavan sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen osaan.

Lauttasaaren Maammonlahden ja Rajasaaren mahdolliset meritäytöt

Valittajien mukaan Maammonlahden alue kuuluu Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyyn arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön piiriin. Länsiväylän muuttaminen kaupunkibulevardiksi vaatisi meritäyttöjä, jot-

ka tuhoaisivat kaupunkikuvan kannalta arvokkaan alueen ja sen maisemalliset arvot. Lisäksi meritäytöt vaikuttavat haitallisesti meriveden laatuun.

Paikallinen viherverkosto sekä luonto- ja kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavan sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaavan vaikutuksia merialueeseen ja vesistöihin on kuvattu Luontovaikutusten arviointi -raportissa. Vaikutuksen merkittävyyttä on arvioinnissa käsitelty ristiintaulukoimalla vaikutuskohteen herkkyys ja vaikutuksen suuruus. Rakentamisen aikaiset vaikutukset muodostuvat lähinnä työmaavesien kulkeutumisesta mereen sekä merialueella mahdollisesti tehtävistä ruoppauksista ja täytöistä. Kaavan toteuduttua vaikutukset liittyvät pääosin hulevesikuormituksen muutoksiin. Nykytilassa yleiskaava-alue on pääosin rakennettua aluetta. Rakentamattomia, luonnontilaista muistuttavia alueita on vähän. Merialueilla vaikutuskohteen herkkyyteen ja vaikutusten suuruuteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm. alueen suojeluarvot (Natura 2000 -alue tai muu luonnonsuojelualue, suojeltu vesialue), vesistön luonnontilaisuus (hyvä vedenlaatu eikä merkittävää ihmistoiminnasta aiheutunutta muuttuneisuutta) ja vesistön sekoittumisolot. Merialueeseen kohdistuvista vaikutuksista suurimmat vaikutukset aiheutuvat meren lähelle suunnitelluista kohteista. Nämä alueet sijaitsevat alueilla, joiden herkkyys on vähäinen taikka kohtalainen.

Rannat, joille on suunnitteilla maankäyttöä, on merkitty pikseleillä. Myös Länsiväylän alkupäässä Rajasaarella, Puotilan venesatamassa ja Melkissä on merkinnät toteutettu pikseleinä. Pikselit mahdollistavat tarvittaessa meritäytöjä. Maamonlahden ja Rajasaaren osalta ei ole mitään konkreettisia hankkeita vireillä. Rajasaaren alue on kuitenkin varattu keskeisen sijaintinsa takia kantakaupunkitoimintojen laajenemisalueeksi, joka voi sisältää hyvin erilaisia toimintoja. Rantojen elävyys ja säilyttäminen virkistyskäytössä, yritystoiminnan kehittäminen sekä asumisen yhteensovittaminen on mahdollista ja parhaimmillaan edellä mainittuja toimintojen yhdistämisestä saadaan synergiaetuja.

Rajasaari

Muistutuksiin on vastattu yleiskaavallisella tarkkuudella vuorovaikutusraportti IV:ssä. Luvussa virkistys- ja viheralueet sekä harrastustoiminta on vastattu yhteisvastineella Seurasaareselän harrastustoimintoihin. Lisäksi lautakunnalle on toimitettu kaikki alkuperäiset muistutukset.

Yleiskaavamerkinnot mahdollistavat sellaisen asemakaavan suunnittelun alueelle, jossa voidaan huomioida mahdollisten ympäristö- ja terveyshaittojen aiheutuminen sekä arvioida suunnitelman vaikutukset valituksessa kuvatulla yksityiskohtaisella tarkkuudella mm. mahdollisten täyttäjien, meriveden laadun ja pysäköinnin osalta.

Valittajien toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä on mahdotonta arvioida ennen yksityiskohtaisempien suunnitelmien laatimista, mutta kantakaupunkimerkintä ei poissulje melontakeskuksen laajentamista tai toiminnallista kehittämistä.

Yleiskaavan viestintä, osallistuminen ja vuorovaikutus on kuvattu pääpiirteissään selostuksen luvussa 5 (s. 150-154). Suunnittelun vaiheet ja yhteenveto kaavoituksen eri vaiheissa esitetyistä mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista sekä niiden johdosta kaavaan tehtyihin muutoksiin ja täydennyksiin on kuvattu selostuksen luvussa 6 (s. 155-163). Kaavaprosessin eri vaiheissa on lisäksi tehty vuorovaikutusraportit, joissa on esitetty yhteenvedot keskeisimmistä aiheista sekä annettu näihin vastineet.

Mahdollisten meritäyttäjien osalta viitataan edellä kohdassa "Lauttasaa-
ren Maammonlahden ja Rajasaaren mahdolliset meritäytöt" todettuun.

Laajasalo – Jollas

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. Yleiskaavassa osoitetut virkistysalueet, kaavan muihin pääkäyttömerkintöihin sisältyvät puistot, kaavassa osoitetut viheryhteysmerkinnät, kaavassa osoitettu rantoja seurailevaksi tarkoitettu rantaraitti -merkintä (sininen katkoviiva) sekä kulttuuriympäristöä, maisemaa ja luontoarvoja koskevat kaavamääräykset ja oikeusvaikutteisten teemakarttojen merkinnät ottavat huomioon maakuntakaavan tavoitteet ja turvaavat Laajasalon virkistys- ja kulttuuriympäristöjen säilymisen.

Koko kaava-alueella koskee yleismääräys, jonka mukaan ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavamääräysten tulkintataulukon mukaan määräyksen tulkintaohje on, että yleiskaavaa ei tule tulkita yhden ruudun tarkkuudella vaan suurempina aluekokonaisuuksina. Eri kaavamääräystä koskevien alueenosien välisellä rajalla vierekkäisten ruutujen maankäyttö voidaan suunnitella myös ottamalla molempien ruutujen pääkäyttötarkoitus huomioon. Vihersormien

ja muiden seudullisten viheralueiden osalla viheralue ei saa kuroutua umpeen.

Lisäksi koko kaava-alueetta koskee yleismääräys, jonka mukaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Tulkintataulukon mukaan Kulttuuriympäristöt-teemakartalla on esitetty valtakunnallisesti merkittävät rakennetun ympäristön RKY2009-kohteet, valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet sekä maakuntainventoinnin kohteet vuodelta 2012. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokaiden maisema- ja kulttuuriympäristöjen osalta tulee selvittää ajankohdainen päätöstilanne.

Koko kaava-alueetta koskee myös yleismääräys, jonka mukaan Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalvelua kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen. Tulkintaohjeen mukaan mm. luonnonsuojelualueiden osalta tulee selvittää ajankohtainen päätöstilanne. Kaupunkiluonto-teemakartalla on annettu myös suunnitelluohjeita metsäverkoston, niittyverkoston sekä rakennetun ympäristön ekosysteemipalvelujen kehittämisestä.

Kaavaselostuksen mukaan suojelualueet, kuten luonnonsuojelualueet sisältyvät pääosin virkistys- ja viheraluemerkintöihin, mutta niiden yksityiskohtaiset rajaukset osoitetaan teemakartalla ja ne tulee ottaa asemakaavoituksessa huomioon. Maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt esitetään teemakartalla. Pienemmät puistot ja lähivirkistysalueet sisältyvät laajemman alueen pääkäyttötarkoitukseen. Tarkoituksena on jättää tässä kohdin mahdollisimman paljon joustoa asemakaavoitukseen.

Vielä koko kaava-alueetta koskee yleismääräys, jonka mukaan suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

A3-merkinnän mukaan aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Korttelitehokkuus on pääasiassa 0,4 – 1,2. Perustellusti korttelikohtainen tehokkuus voi olla tätä suurempikin. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60 % tai enemmän on korttelimaata. Kaavamääräysten tulkintaohjeen mukaan A3-merkinnällä on merkitty pääsääntöisesti nykyiset asemakaavalla suojellut kerrostaloalueet tai valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät sekä eräät paikallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kerrostaloalueet. Lisäksi tiiviit kaupunkipientaloalueet kuuluvat tämän kaavamääräyksen alaiseen luokkaan. Asemakaavoituksessa on otettava huomioon, että mitoitusta käsitellään suurempina korttelikokonaisuuksina, ei yhden ruudun tai tontin tasolla.

A4-merkinnän mukaan aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Korttelitehokkuus on pääasiassa alle 0,40. Alueen pinta-alasta keskimäärin 70 % tai enemmän on korttelimaata. Kaavamääräysten tulkintataulukon mukaan tällä merkinnällä on merkitty pääsääntöisesti pientaloalueet, joita on mahdollisuus paikoin laajentaa tai tiivistää tapauskohtaisesti korttelitehokkuuteen 0,4. Tiivistettäessä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Asemakaavoituksessa on otettava huomioon, että mitoitusta käsitellään suurempina korttelikokonaisuuksina, ei yhden ruudun tai tontin tasolla.

Yleiskaava-alueen sisälle sijoittuu useita osayleiskaavoitettuja alueita sekä alueita, joilla osayleiskaavoitus on vireillä. Nämä alueet on sisällytetty yleiskaavan luontovaikutusten arviointiin muita alueita suppeammin ja yleispiirteisemmin, sillä alueista laaditaan tai on jo laadittu erilliset osayleiskaavakohtaiset vaikutusarviointit.

Pajamäki, Patterimäki, linnoitusalueet

Pajamäenoja on pääosin virkistys- ja viheralueella, kaavan koko kaava-alueita koskeva kaavamääräys edellyttää, että suunnittelussa otetaan huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvataan arvojen säilyminen. Tämä koskee sekä lähteitä että meritaimenta. Lisäksi on annettu hulevesien hallintaa koskeva määräys, mikä turvaa osaltaan meritaimenen elinolosuhteita.

Yleiskaava mahdollistaa melko maltillisen täydennysrakentamisen Pajamäkeen. Täydennysrakentamista tarkastellaan kaikkialla kaupungissa tulevan Raide-Jokerin vyöhykkeellä. Täydennysrakentamisessa on mahdollista ottaa huomioon alueen ominaispiirteet ja 50-luvun arvot. Kaavassa on annettu kulttuuriympäristöjä koskeva kaavamääräys.

Pajamäen metsien ja muiden luontokohteiden virkistyskäyttöarvo ja luontoarvot otetaan huomioon tarkemmassa suunnittelussa. Koko kaa-

va-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja on turvattava arvojen säilyminen.

Kaavan laatimisen yhteydessä on tehty Helsingin luoteisosan liito-oravaselvitys, jossa liito-oravakohteet on tunnistettu. Yleiskaavaratkaisu mahdollistaa liito-oravien elinympäristön turvaamisen. Kaavassa on annettu luontoarvojen turvaamista koskeva määräys, joka koskee myös liito-oravaa, jolla on myös luonnonsuojelulain suoja. Määräys koskee myös muita valituksessa esille tulleita lajeja. Sanallinen määräys on perusteltu, koska yleiskaavan esitystapa on strateginen, kaavalla on pitkä aikajänne ja liito-oravalla on liikkuva elämäntapa ja se leviää nopeasti. Tarkemmassa suunnittelussa on joka tapauksessa tehtävä uudet selvitykset. Osalla alueista liito-oravat ovat eläneet jo useita vuosia. Tehdyt liito-oravahavainnot on esitetty luontovaikutusten arvioinnin kartalla.

Kaavassa on koko kaava-alueen kattava kulttuuriympäristöarvojen ja muinaismuistojen turvaamista koskeva määräys.

Pajamäen Patterimäki (5,11 ha) on osoitettu oikeusvaikutteisella Kaupunkiluonto-teemakartalla Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015 - 2024 mukaisesti. Rauhoituksen tarkoituksena on arvokkaan kallioalueen ja kasvillisuuskohteen monimuotoisuuden säilyttäminen sekä muinaismuistojen säilyttäminen.

Tunnelivaraus on poistumassa yleiskaavan kaavamääräyksellä. Maanalainen yleiskaava ei ole voimassa mm. Pitäjänmäen tunnelivarauksen osalta.

Maankäytön tiivistämisestä saatavat hyödyt pyritään käyttämään maksimaalisesti hyväksi, koska uusi rakentaminen supistaa luontaisia hiilinieluja. Kaupunkisuunnitteluviraston teettämän selvityksen mukaan rakentamisesta, liikkumisesta ja energian kulutuksesta aiheutuvat ilmastopäästöt hajaantuvassa rakenteessa muodostuvat 10 % suuremmiksi vuonna 2050 kuin tiivistyvässä maankäytössä. Yleiskaavalla on erityisen keskeinen rooli aluetehokkuuden määrittämisessä. Asuinalueiden riittävänä aluetehokkuutena voidaan pitää 0,35, jota pienemmällä tehokkuudella alueen aiheuttama ympäristökuormitus kasvaa selvästi. Lisäksi alueen toteuttamisen kustannukset kasvavat selvästi tehokkuuden pienentyessä. Hiilinielut osaltaan perustelevat rakentamisen suunnasta jo valmiiksi rakennettuihin ympäristöihin niitä tiivistäen.

Pihlajamäki

Yleiskaavaan on esitystavan tarkkuudesta johtuen merkitty vain kaupungin merkittävimmät viheryhteydet ja kaupunginosapuistot, ei asuinalueiden sisäisiä puistoja. Yleiskaava mahdollistaa pääkäyttötarkoituk-

seltaan asuntovaltaisen alueen sisäisten viheralueiden säilymisen, vaikka varsinaista viher- ja virkistysaluemerkintää ei alueella olisi. Tämä täsmentyy asemakaavoituksessa. Asuinalueiden rakennustehokkuuksia määriteltäessä on huomioitu niiden arvot ja ominaispiirteet. Pihlajamäessä A3-korttelitehokkuus (0,4-1,2) vastaa hyvin pitkälti alueen nykyistä keskimääräistä korttelitehokkuutta. A3-merkintää on käytetty pääsääntöisesti koko yleiskaava-alueella asemakaavalla suojeltujen 1960-luvun kerrostaloalueiden kaavamerkintänä. Alueen kulttuuri-perintö, -maisema, ja suojelukohteet kuten muinaisjäänökset, maalinnoitteet ovat tärkeä osa alueidentiteettiä. Kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamisesta on määräys kaavakartalla.

Liito-oravien osalta ks. edellä kohdassa "Luontodirektiivin liitteen IV (a) - lajit ja muut suojeltavat lajit" ja kohdassa "Pajamäki" todettu. Helsingin luoteisosan liito-oravaselvitys on tehty kaavan laatimisen yhteydessä, jonka jälkeen vuoden 2016 selvityksen mukaan liito-oravat ovat levinneet myös Pihlajamäkeen. Yleiskaavaratkaisu mahdollistaa liikuntatoiminnan ja liito-oravien elinympäristön turvaamisen. Luontoarvojen huomioon ottamisesta on myös määräys kaavakartalla.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaavassa Pihlajamäki on pääosin asuntovaltaista aluetta A3, jossa korttelitehokkuus on pääasiassa 0,4–1,2. Perustellusti korttelikohtainen tehokkuus voi olla tätä suurempikin. Aluetta kehitetään kaavamerkinnän mukaisesti pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60 % tai enemmän on korttelimaata. Alue merkintä mahdollistaa koulujen ja liikuntapalveluiden sijoittumisen alueelle, esimerkiksi Pihlajapuistoon, samoin kuin niiden kehittämisen kaavamerkinnän rajoissa tapahtuvan lisärakentamisen kautta.

Suojelumerkinnällä varustettujen kiinteistöjen kohdalla toteutunut tehokkuus on jonkin verran yli yleiskaavan tavoitehaarukan alarajan, uudemmissa kortteleissa haarukan keskivaiheilla tai hieman sen yli. Nykytilanne on siten yleiskaavan mukainen, mutta yleiskaava mahdollistaa asemakaavamuutoksilla ympäristöön soveltuvan täydennysrakentamisen. Lisärakentamisessa tulee noudattaa yleiskaavan kulttuuriympäristöt-liitekartan oikeusvaikutteista RKY-merkintää.

Pihlajamäen keskustan C3-merkintä tarkoittaa keskustaa, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimittilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja ka-

dulle avautuvat tilat on keskeisillä paikoilla osoitettava pääsääntöisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Alue on kävelypainotteinen. Alue erottuu ympäristöönsä tehokkaampana ja monipuolisempana. Osa keskustan rakennuskannasta on suojeltu ja sen käyttötarkoitus vastaa yleiskaavassa määritettyä. Merkintä ei määrittele suoraan rakentamistehokkuutta ja esitetyt tavoitteet korostavat maantasokerroksen toimintojen monipuolisuutta ja toiminnallisuutta. Keskusta sisältyy RKY-alueeseen ja mahdollisen lisärakentamisen tulee tapahtua alueen kulttuuriset arvot huomioon ottavalla tavalla.

Lähinnä Lahden moottoritietä sijaitsevat alueissa on yleiskaavassa varauduttu tilanteeseen, jossa moottoritien on muutettu kaupunkibulevardiksi. Pihlajamäen, Pihlajiston ja Viikin väliin sijoittuva alue on osoitettu laajempaa aluetta palvelevaksi liike- ja palvelukeskustaksi C1. Alue sijoittuu suurelta osin nykyiselle tiealueelle, jonka rakentaminen mahdollistuu yleiskaavaan merkityn Lahdenväylän tunnelin toteuduttua. Kaavamääräyksen mukaan kyseessä on palvelu-, liike- ja toimitilapainotteinen keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava pääsääntöisesti liiketilaksi. Alue on kävelypainotteinen. Alue erottuu ympäristöönsä tehokkaampana ja toiminnallisesti monipuolisempana.

Liike- ja palvelukeskusta C1 -alueen reunavyöhyke on osoitettu Kanta-kaupunki C2:ksi, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettava kantakaupungille ominaisen, toiminnallisesti monipuolisen ja sekoittuneen rakenteen säilyminen sekä liike- ja toimitilojen riittävä määrä. Käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Aluetta kehitetään kestävien kulkumuotojen, erityisesti kävelyn ja pyöräilyn, ehdoilla. Kaupunkibulevardeihin rajautuvilla alueilla korttelitehokkuus tulee olla pääsääntöisesti yli 1,8 ja keskeisten katujen varsilla kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Siltä osin kuin alue leikkaa Porraskallion kohdalla valtakunnallisesti merkittävää RKY-aluetta, sen suunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot.

Pukimäki

Jokeri 2 -pikaraitiotien suunnittelussa yleiskaavalla merkitty linjaus on ohjeellinen, ja sen sijainti tarkentuu jatkosuunnittelussa. Maakuntakaa-

vassa yhteys on merkinnällä "pääkaupunkiseudun poikittainen joukkoliikenteen yhteysväli", joka on 2. vaihemaakuntakaavan mukaan kehittämisperiaatemerkintä. Suunnittelumääräyksen mukaan yhteysvälien tarkempi sijainti määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että ne vahvistavat pääkaupunkiseudun verkostomaista rakennetta. Jokeri 2 -pikaraitiotien yhteys Malmilta Paloheiniään on yksi osa raiteliikenteen verkostoa. Jatkosuunnittelussa selvitetään vaihtoehdot tämän yhteyden toteuttamiseksi ja arvioidaan niiden vaikutukset.

Pukimäen rantapuistossa kaavamerkintä A2 määrittelee alueen pääkäyttötarkoituksen. Vantaanjokeen liittyvä osa Pukimäen rantapuistosta on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi. Kaavan Kulttuuriympäristöteemakartta sisältää merkinnät valtakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista ja rakennetusta kulttuuriympäristöstä, jotka yleiskaavakartan merkintöjen ohella ohjaavat jatkosuunnittelua oikeusvaikutteisina.

Yleiskaavassa on koko aluetta koskeva kaavamääräys: Valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöteemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Vantaanjokilaakson arvokkaan maisema-alueen keskeiset arvot, kuten jokilaakson pitkät näkymät, pellot ja kartanoympäristöt voidaan säilyttää (Yleiskaavaselostus sivu 121).

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Kaupunginhallitus on 13.3.2017 § 261 päättänyt hyväksyä Pukimäen rantapuiston ja Bockinpuiston luoteisosan puistokäytävän puistosuunnitelman nro VIO 5835/1. Suunnitelman tavoitteena on luoda yleisilmeeltään monipuolinen viheralue, jonka läpi kulkee merkittävä ulkoilureitti. Tavoitteena on säilyttää alueen ekologiset arvot ja vahvistaa alueen asemaa osana Vantaanjoen laakson kulttuurimaisemaa ja viheralueiden verkostoa. Vantaanjoki on näkyvä osa puiston virkistys- ja maisema-arvoja. Pohjoisosan metsikkö säilytetään. Päätöksen mukaan puisto voidaan rakentaa vuosina 2018–2020. Pukimäen alueen arvot ja ominaispiirteet sekä maastonmuodot huomioidaan jatkosuunnittelussa.

Katajanokka

Yleiskaavan kaavamääräys mahdollistaa pääkäyttötarkoitukseltaan asuntovaltaisen alueen sisäisten viheralueiden säilymisen, vaikka varsinaista viher- ja virkistysaluemerkintää ei alueella olisi. Merkintä ei siis tarkoita pelkästään asuin-, liike- ja julkisten palvelujen kortteleita. Tämä täsmentyy asemakaavoituksessa. Puistoista ja rantareiteistä pyritään pitämään huolta asemakaavoituksen yhteydessä. Katajanokan rantaa koskee Helsingin rantoja yhdistävä yleistä rantareittiä tarkoittava yleiskaavamerkintä ja -määräys rantojen säilymisestä julkisina uusilla alueilla. Kantakaupungin virkistysalueena Katajanokan rantaa ei yleisesti voida pitää, mutta katajanokkalaisten virkistysalueena kylläkin. Matruusinpuisto on yleiskaava 2002:ssa kerrostalovaltaista aluetta, eli sen mukaan olisi mahdollista kaavoittaa alue kärkeen saakka rakentamiseen jo nyt. Uudessa yleiskaavassa rakentamismahdollisuus ulotetaan sataman autojen odotusalueelle ja pysäköintialueelle. Näin ollen yleiskaava ei tuo Katajanokalle merkittävää muutosta voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna. Olemassa olevaa kaupunkirakennetta tiivistettäessä on erittäin haastavaa noudattaa tiukasti alueen alkuperäistä kaupunkisuunnittelukonseptia. Täydennysrakentaminen johtaa aina kompromisseihin. Rakentamisen, viheralueiden, rantareittien ja muiden ranta-aktiviteettien tarkempi mitoitus ja sijoitus sekä mahdollisen kaupunginosapuiston rajaaminen ratkaistaan asemakaavavaiheessa. Perusperiaate yleiskaavassa on, että kaupungin rantoja kiertää yhtenäinen julkinen rantareitti. Yleiskaavan pääkartalla rantareitti on määräystekstissä ja yleiskaavan ehdotusvaiheessa tehdyllä uudella kantakaupungin teemakartalla omana karttamerkintään.

Yleiskaavan viestintä, osallistuminen ja vuorovaikutus on kuvattu pääpiirteissään selostuksen luvussa 5 (s. 150-154). Suunnittelun vaiheet ja yhteenveto kaavoituksen eri vaiheissa esitetyistä mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista sekä niiden johdosta kaavaan tehtyihin muutoksiin ja täydennyksiin on kuvattu selostuksen luvussa 6 (s. 155-163). Kaavaprosessin eri vaiheissa on lisäksi tehty vuorovaikutusraportit, joissa on esitetty yhteenvedot keskeisimmistä aiheista sekä annettu näihin vastineet. Kaikki yleiskaavaehdotuksesta annetut lausunnot ja muistutukset ovat olleet kaupunkisuunnittelulautakunnan käytettävissä ja lautakunnan esityslistan liitteinä kokonaisuudessaan. Sekä Katajanokan Huolto Oy:lle että Katajanokka-seura ry:lle on 28.6.2016 toimitettu kyseisissä muistutuksissa annettuihin sähköpostiosoitteisiin Kaupunkisuunnittelulautakunnan esityslista, pöytäkirjanote, muutoksenhakuohje ja vuorovaikutusraportti.

Yleiskaavan toteuttaminen edellyttää paikoin maaperän lujittamista, vakavuuden turvaamista ja pilaantuneen maan kunnostamista. Yleiskaava luo edellytykset jatkosuunnittelussa ottaa huomioon maaperä- ja kalliorakentamista koskevat lait, määräykset, ohjeet ja suositukset. Kaava sisältää tulvasuojelua koskevan määräyksen. Aihepiirejä koskevaa tie-

toa on yleiskaavan Teknistoloudellista suunnittelua koskevassa liiteraportissa.

Yleiskaavassa muuttuva kaupunkikuva ja maisema on arvioitu kaavaselostuksen sivuilla 120-121. Kaavaan liittyvässä Maankäytön keskeiset muutosalueet -raportissa Katajanokan maankäytölle on annettu useita alustavia maankäyttövaihtoehtoja, joissa rantojen virkistyskäyttö on otettu huomioon. Kaava ottaa huomioon Helsingin nykyisten ominaispiirteiden säilyttämisen tärkeyden määräämällä siitä koko kaava-alueella koskevassa kulttuuriympäristöjä ja maisemaa koskevassa määräyksessä: Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Rantojen merkitys virkistyskäytön kannalta on myös tunnistettu. Koko kaava-alueella koskevan kaavamääräyksen mukaan ”Rannat suunnitellaan julkisina uusilla rakentamisalueilla”.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Kulosaari

Huolimatta yleiskaavan esitystekniikasta yleiskaavan luonto-, maisema-, virkistys ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset on arvioitu käyttäen hyväksi tarkkaa paikkatietoa ja lisäksi yleiskaavan pohjaksi tehtyjä väestöarvioita. Tämän voi todeta kaavan liitteenä olevista teemakartoista ja esimerkiksi luontovaikutusten arvioinnin liitekartoista. Kulttuuriympäristöjen osalta Kulosaarta koskeva RKY 2009 - merkintä on osoitettu Kulttuuriympäristö-teemakartalla, ja kulttuuriympäristön osalle on annettu kaavamerkintä A4, joka määrää korttelitehokkuudeksi alle 0,4. Yleiskaavan raportissa ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” on todettu Kulosaaren huvilaympäristöt sivulla 50. Kaavassa on annettu koko kaava-alueen kulttuuriympäristöjä koskeva määräys. Kulttuuriympäristöraportti: http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-17.pdf

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Teknos Oy:n tehdasalue, Pitäjänmäki

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on luokitellut Teknos Oy:n sen käyttämien kemikaalien perusteella vaarallisten kemikaalien laajamittaista varastointia harjoittavaksi laitokseksi.

Laitoksen käyttämistä kemikaaleista merkittävimpiä ovat liuottimet. Maankäytön suunnittelua laitosalueen läheisyyteen koskevat ns. Seve-so-direktiivin määräykset, jotka on pääosin toimeenpantu kansallisesti kemikaaliturvallisuuslain säännöksiin. Laitokselle on määrätty 1 kilometrin levyinen konsultointivyöhyke, jolla on kiinnitettävä erityistä huomiota riittäviin suojaetäisyyksiin suunnitellun maankäytön ja vaaraa aiheuttavan toiminnon välillä. Suojaetäisyyksillä tarkoitetaan mahdollisten poikkeustilanteiden seurausten edellyttämiä riittäviä etäisyyksiä laitoksen ulkopuoliseen toimintaan. Maankäytön suunnittelua koskee myös lausunto menettely, jossa suunnitelmista on pyydettävä lausuntoa Tukesilta ja pelastusviranomaiselta. Teknos Oy:n Pitäjänmäen tehtaan konsultointivyöhyke on yhden kilometrin levyinen. Laitoksen normaalityötoimintojen vaikutukset laitoksen ulkopuoliseen ympäristöön ovat vähäisiä. Tuotannossa syntyvistä liuotinpäästöistä valtaosa kerätään ja käsitellään laitoksen erillisessä yksikössä. Ilmaan pääsee haihtuvia orgaanisia yhdisteitä (VOC-yhdisteitä) vähäisiä määriä. Orgaanisilla liuottimilla on tyypillistä pienenäkin pitoisuutena tuntuva ominainen haju. Hajun esiintyminen satunnaisesti on mahdollista erityisesti tehtaan alueella ja sen välittömässä läheisyydessä.

Teknos Oy:n maankäytön suunnitteluun vaikuttavat vaaralliset kemikaalit ovat pääasiassa syttyviä kemikaaleja (käytännössä liuottimia). Vastaavanlaisissa laitoksissa lämpösäteilyn on arvioitu yltävän pisimmillään noin 80 metrin etäisyydelle palopaikasta. Tämän lisäksi on otettava huomioon tulipalossa syntyvät myrkylliset savukaasut, joilta on voitava suojautua sisälle (edellyttää mahdollisuutta sulkea ilmastointi). Selvityksen perusteella tarkastelluista onnettomuuskenaarioista laajin maan tasolla leviävä vaikutus on nestekaasuräjähdyksen ylipaineella (5kPa) noin 90 metrin etäisyydelle. Tuotantotilojen liuotinpalossa syntyvien palokaasujen määrä voi aiheuttaa vaaraa 20 metrin korkeudessa noin 150 metrin etäisyydelle. Kaupunkisuunnitteluviraston teettämän onnettomuusvaarojen kartoituksen ja vaikutustenarvioinnin perusteella ei todettu Sulkapolun asemakaava-alueelle ulottuvia vaaraa aiheuttavia lämpösäteilyvaikutuksia, räjähdyspainevaikutuksia tai kaasumaisten yhdisteiden pitoisuuksia.

Teknos Oy:n liuotemaalituotannon laajennushanketta koskevaan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan korkeimmat ilmaan pääsevät haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) pitoisuudet muodostuvat hiilivetyjen polttolaitosten häiriöiden aikana ja ovat siten satunnaisia ja kestoltaan lyhytaikaisia sekä esiintyvät mallilaskelmien mukaan lähinnä tehdasalueilla. Lyhyen ja pitkän ajan pitoisuuskeskiarvot alenevat voimakkaasti edettäessä kauemmaksi päästölähteistä. YVAN mukaan suurimmiksi riskitekijöiksi todettiin palavien nesteiden varastointi, käsittely sekä niihin liittyvä tulipaloriski. Laajamittaisen kemikaalivuodon mahdollisuus tehdasalueen ulkopuolelle on pieni, joten vaiku-

tukset ihmisille ja ympäristölle mahdollisen kemikaalivuodon tapahtuessa jäävät vähäisiksi. YVAN mukaan onnettomuustilanteista suurimman uhan muodostaa tulipalo ja sen seurauksena ympäristöön leviävät savu, noki ja mahdollisesti myrkylliset savukaasut. Muut riskit ovat kemikaalien luonteesta ja käsittelymääristä johtuen vähäisiä.

Yleiskaavan mukainen maankäytön tiivistäminen, erityisesti asuinrakentamisalueiden merkittävä lisääminen, saattaa aiheuttaa tarvetta sijoittaa herkkiä toimintoja, kuten asumista, ympäristöhäiriöitä tai vaaraa aiheuttavien toimintojen läheisyyteen. Riittävien suojaetäisyyksien varmistaminen on aina tarpeen tavoiteltaessa uutta maankäyttöä teollisuusalueiden ja muiden häiriöitä tai riskejä aiheuttavien kohteiden läheisyyteen. Toimintojen selvittäminen on tarpeen, vaikka toimintoja ei kemikaalien käytön tai varastoinnin määrien perusteella luokiteltaisi suuronnettomuus vaaraa aiheuttavaksi.

Tukes on yleiskaavasta antamassaan lausunnossa todennut, että kaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa, ettei erityisen haavoittuvia kohteita kuten päiväkotia, sairaaloita, kouluja, hoitolaitoksia tai merkittäviä kokoontumistiloja, joiden tyhjentäminen onnettomuustilanteissa on vaikeaa, sijoiteta vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten läheisyyteen.

Jatkosuunnittelussa, kuten mahdollisten osayleiskaavojen tai asema-kaavojen laatimisen yhteydessä selvitetään yksityiskohtaisemmin toimintojen ympäristövaikutukset ja mahdolliset riskit sekä määritellään suojaetäisyydet, tarvittavat tekniset suojaukset ja kaavamääräykset, joilla huolehditaan ympäristöhäiriöiden ja riskien vaikutusten hyväksyttävyydestä muuttuvan maankäytön kannalta. Jatkosuunnittelussa on myös kiinnitettävä riittävää huomiota teollisuuden ja muiden ympäristöhäiriöitä tai riskejä aiheuttavien kohteiden toimintaedellytysten turvaamiseen niille osoitetuilla alueilla. Väylien mahdollisen muuttamisen ja muun kuljetusreittien suunnittelun yhteydessä on huolehdittava vaarallisten aineiden kuljetusreittien turvaamisesta.

Koko kaava-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan "Yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta".

Kuten yleiskaavan tavoitteista on tämän lausunnon alussa todettu, yleiskaavan tulee varmistaa myös vahvat ja toimivat yritys- ja työpaikka-alueet ja turvata kaupungin elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Tavoite on, että Pitäjänmäki pysyy merkittävänä työpaikka-alueena tulevaisuudessakin. Keskustan jälkeen se on toiseksi suurin työpaikka-

alue Helsingissä, ja sillä on erinomainen seudullinen saavutettavuus, joka parantuu Raide-Jokerin myötä entisestään. Alue kuitenkin muuttuu ja tiivistyy. C1 –merkintä mahdollistaa Teknos Oy:n toiminnan jatkumisen alueella, mutta pidemmällä aikavälillä myös asemaseudun tiivistymisen, mikä on yleiskaavan yhtenä tavoitteena. Asuinaluevaraus eteläpuolella liittyy Raide-Jokerin linjaukseen.

Voimassa olevassa Yleiskaava 2002:ssa Teknos Oy sijaitsee alueella, joka on osoitettu kerrostalovaltaiseksi alueeksi. uusi yleiskaava ei Teknos Oy:n osalta muuta tilannetta.

Rudus Oy:n toimitila-alue, Konala

Konalan työpaikka-alue ja yleisemmin Vihdintien varsi on merkitty laajalti toimitila-alueeksi. Kaupunkibulevardin raideliikenne- ja viheralueen myötä sen asema kaupunkirakenteessa paranee huomattavasti. Ydinkeskustaa lähinnä olevat alueet on merkitty kantakaupungiksi. Merkintä kuitenkin mahdollistaa nykyisten yritysten jatkumisen alueella ja uusien yritysten syntyminen, mutta se mahdollistaa samalla asuntorakentamisen. Konala on muuttumassa osin asumiseen. Yleiskaavakartalla on tarkistettu toimitila-alueen rajausta ehdotusvaiheessa käydyn vuorovaihtuksen perusteella, ja Rudus Oy:n alueella on muutettu 3 ruutua toimitila-alueeksi.

Yleiskaavan yhtenä tavoitteena on varmistaa vahvat ja toimivat yritys- ja työpaikka-alueet. Yleiskaavan tavoitteena ei ole muuttaa toimivaa yritysalueita asuntokäyttöön. Nykyisten yritysalueiden säilyttäminen on kaupungille tärkeää, koska kaupungissa täytyy olla alueita myös sellaiseen tuotannolliseen toimintaan, jonka lähellä ei voi sijoittaa asumista esimerkiksi tuotannon, liikenteen ja kuljetusten aiheuttamien häiriöiden takia. Riittävän laajat ja yhtenäiset yritysalueet mahdollistavat yritysten yhteistyön ja hyötymisen toistensa läheisyydestä.

Tuomarinkylän kartano

Kulttuuri- ja maisema-arvojen huomioiminen on otettu osana kaavatyötä huomioon siten, että kaavakartalla näkyy selkeästi virkistys- ja viheraluemerkinnällä osoitettu Tuomarinkylän kartanonmäkeä ympäröivä avoin peltoalue, joka mahdollistaa kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen asemakaavojen, maakuntakaavan ja valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden (mm. valtakunnallisesti arvokas maisema-alue) mukaisesti. Rakentaminen on sijoitettu Uusipellon alueelle, joka on kulttuuriympäristön ydinalueiden kannalta syrjäinen.

Samalla on arvioitu ratsastus- ja koiratoimintojen ja yleisen virkistyskäytön edellytykset. Ratsastuskeskus voi säilyä asemakaavassa osoitetulla paikallaan. Koirakeskuksen säilyttämiselle ja siirtämiselle on esi-

tetty vaihtoehtoja kaavaselostuksen sivulla 36. Kaavaratkaisun vaikutusarviointi perustuu Tuomarinkylän kartanon kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta kaavan oikeusvaikutteisessa teemakartassa osoitettuihin valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristökohteiden arvoihin ja yleiskaavan kulttuuriympäristöselvitykseen "Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt". Kyseisen raportin sivulla 52 on mainittu Tuomarinkylän kartanon ympäristöhistoriallinen selvitys.

Koko kaava-alueetta koskevan yleismääräyksen mukaan "valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot." Kaavaselostuksen sivuilla 99 ja 122 on kulttuuriympäristöä koskevat määräykset ja kaavamääräysten tulkintaohje sekä Tuomarinkylän kartanon maisema- ja kulttuuriympäristöä koskeva vaikutusten arviointi.

Kaavaratkaisu perustuu olemassa olevaan katu- ja joukkoliikenneverkkoon, jota kaava antaa mahdollisuuden täydentää. Tuomarinkylän kartanon alueen pääkäyttö on virkistys- ja viheralue, ja pikaraitiotien linjaus on osoitettu alueella ohjeellisena.

Alueella on lainvoimaiset asemakaavat. Yleiskaava ei kumoa asemakaavoja vaan ohjaa mahdollisten kaavamuuksien tekemistä. Rakentamista ei ole osoitettu ratsastuskeskuksen asemakaava-alueelle vaan yhdyskuntarakennetta täydentävästi Itä-Pakilan pohjoispuolelle, jossa sielläkin on suojeluasemakaava nro 10331 vuodelta 1998. Eri harrastuslajien maankäyttötarpeita on käsitelty yleiskaavassa yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella ja tasapuolisesti.

Vuorovaikutus Tuomarinkartanoa koskevassa asiassa on ollut vähintäänkin keskimääräistä laajempaa ja valittajien huoli harrastus-, virkistys- ja elinkeinotoimintojen kehittämisestä on otettu huomioon kaavan tavoitteiden mukaisesti (vuorovaikutusraportit). Suurin osa mielipiteissä ja muistutuksissa esitetyistä asioista on asemakaava- ja toteutustason asioita. Mielipiteet on otettu huomioon siten, että kaavaratkaisuun on tehty muutos luonnosvaiheen jälkeen vähentämällä rakentamiseen osoitettua aluetta. Maakuntakaavaan nähden kyse on kaavan täsmennyksistä. Muutoksessa on pyritty ottamaan huomioon paremmin ratsastuksen ja koiraharrastuksen tarpeet ja sovittamaan rakentamista niin, että toimintojen ja kulttuuriympäristö- ja luontoarvot voidaan säilyttää. Yleiskaavaselostuksen sivulla 36 on esitetty vaihtoehtoja Tuomarinkylän rakentamiselle. Kummassakin kuvassa ratsastus- ja koirakes-

kuksen toiminnat on otettu huomioon. Vuorovaikutus on kuvattu Vuorovaikutusraportissa IV.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaava ei estä Tuomarinkylän kartanon ratsastuskeskuksen kehittämistä eikä uuden maneesirakennuksen rakentamista. Harrastustoiminnan kehittäminen ja laajeneminen Helsingissä on yleiskaavan kannalta toivottavaa. Kasvava kaupunki tarvitsee lisääntyvässä määrin harrastusmahdollisuuksia. Yleiskaavassa on pyritty turvaamaan nykyiset harrastustoiminnat, mutta myös kehittämään ja laajentamaan niitä. Tämä on tuotu useasti esiin myös vuorovaikutustilaisuuksissa ja tapaamisissa alueen harrastustoimintaa ylläpitävien yhdistysten kanssa.

Kulttuuriympäristön keskeisimmät arvot kartanonmäen ja Vantaanjokilaakson avoimeen maisemaan liittyen voidaan säilyttää. Ratkaisu edellyttää rakentamisen, harrastustoimintojen, pysäköinnin ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamista tarkemmassa suunnittelussa. Ratsastusreitistö on mahdollista säilyttää alueelle sijoitettavasta rakentamisesta huolimatta vaihtelevana ja monipuolisena. Turvallisuusnäkökulma reitistöjen osalta selvitetään tarkemmassa suunnittelussa.

Puistola

Puistolan asemanseudulla ja Suuntimopuistossa on Lähikeskusta – merkintä. Se on keskusta-alue, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Kaava mahdollistaa palvelujen sijoittamisen Puistolaan. Yleiskaavan ruutuihin perustuva esitystapa, jossa on merkitty ainoastaan yksi pääkäyttötarkoitus, mahdollistaa alueiden sisäisten viheralueiden säilyttämisen. Yleiskaavan tavoitteena on olla strateginen dokumentti, joka ohjaa mitoituksella ja pääkäyttötarkoitusmerkinnällä alemman kaavatason suunnittelua. Vasta asemakaavatasoinen tarkastelu mahdollistaa riittävän perusteltujen aluerajausten tekemisen. Koko kaava-alueella koskevan yleismääräyksen mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Malminkartano

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Muinaismuistolain suojaamat kohteet tullaan huomioimaan asemakaavoitusvaiheessa. Koko kaava-aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan suunnittelussa tulee ottaa huomioon mm. muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet.

Koko kaava-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavamääräysten tulkintataulukossa kaavaslostuksessa on avattu määräyksen tulkintaa lauseella: ”Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden osalla viheralue ei saa kurotua umpeen.”

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Malminkartanossa käynnistyy lähitulevaisuudessa kaavahankkeita, joissa tutkitaan uuden asuntorakentamisen, pysäköintiratkaisujen ja palvelujen sijoittumisen mahdollisuuksia. Lisäksi tarkastellaan täydennysrakentamisen mahdollisuuksia ja alueen kehittämistä laajemmin. Uudistukseen liittyy myös viherympäristön parantaminen.

Töölön kisahalli / Mäntymäen kenttä

Mäntymäen alueelle Nordenskiöldinkadun ja Mannerheimintien varteen sekä Mäntymäen kentän kohdalle on lisätty kantakaupunkimerkintää osittain Olympiarakennusten (Olympiastadion, Uimastadion ja Kisahalli) muodostamalle RKY-alueelle.

Koko kaava-aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan ”valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot”.

Kulttuuriympäristöt- teemakartalla todetaan, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen, että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella.

Kantakaupunki C2 -merkintä on ”keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunki-

kulttuurin alueena.” Kaavamääräysten tulkintaohjeen mukaan ”kanta-kaupunki on keskusta-alue, johon kuuluu toiminnallisesti eri tavoin painottuneita sekä tehokkuudeltaan ja kaupunkirakenteeltaan erilaisia aluekokonaisuuksia. Asumisen ja toimitilojen lisäksi kantakaupungissa sijaitsee laajoja hallinnon ja julkisen palvelujen alueita. Myös virkistysalueet ja historialliset puistot ovat osa kaupunkirakennetta. Vanhan kantakaupungin osalta merkinnän alueella on kulttuurihistoriallisia, rakennustaiteellisia ja maisemakulttuurin arvoja, joita on selitetty tarkemmin Kulttuuriympäristöt-teemakartassa.”

Kantakaupungin alueella Kantakaupunki-merkinnällä on merkitty sellaisia virkistykseenkin kannalta merkittäviä alueita, jota ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa. Kantakaupunki-merkintä mahdollistaa edelleen hyvin erilaisia alueita niiden omista lähtökohdista käsin ja kulttuurihistorialliset arvot huomioon ottaen.

Koko kaava-alueetta koskee yleismääräys, jonka mukaan ”ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

Yleiskaavan kaavamääräykset välittävät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maakuntakaavan ja yleiskaavan sisältövaatimusten tavoitteet otettavaksi huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa ja mahdollistavat Olympiarakennusten kokonaisuuden arvojen säilymisen.

Töölön kisahallin aluetta koskevat kulttuuriympäristöselvitykset on todettu Helsingin yleiskaavan ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” -raportissa (s. 53) sekä kantakaupunkia koskevassa selvityksessä ”Kantakaupungin ja ydinkeskustan kehittäminen” (s.15).

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Lapinlahden sairaala-alue

Yleiskaavan kaavamääräykset välittävät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maakuntakaavan ja yleiskaavan sisältövaatimusten tavoitteet otettavaksi huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa ja mahdollistavat Lapinlahden sairaala-alueen keskeisten arvojen säilymisen. Alue on osoitettu kaavassa merkinnällä: Kantakaupunki C2, Keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena.

Lapinlahden sairaala-aluetta koskevat kulttuuriympäristöselvitykset on todettu Helsingin yleiskaavan ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” -raportissa (s. 54).

Koko kaava-aluetta koskee kaavamääräys: Valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Lapinlahden sairaala-aluetta koskeva kaavamerkintä Kantakaupunki C2 perustuu kantakaupungin ja ydinkeskustan laajentamista koskevaan selvitykseen, jossa sivulla 31 on esitetty uusia rakennuksia Länsiväylän bulevardiin liittyen.

Pikselimuotoisessa yleiskaavassa on perusteltua esittää keskustan laajentamista koskevat tavoitteet bulevardin ympäristössä. Lapinlahden sairaalan alueella on asemakaava, jossa alue on suojeltu. Suojelukaa-
van mahdollistamat toiminnot liittyvät sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltoon (YS-merkintä). Lisäksi alueella on suojeltu puisto. Nämä toiminnot on luontevinta liittää Kantakaupunki C2 –kaavamerkintään.

Lapinlahden sairaalan puisto kuuluu Kantakaupunki-teemakartan historiallisten puistojen joukkoon. Teemakartan jaottelu perustuu Helsingin maisemakulttuuri-karttaan, joka on esitetty Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt -raportissa. Lapinlahden sairaalan puisto kuuluu kategoriaan kantakaupungin muut arvokkaat ja ajalleen tyypilliset puistot.

Kantakaupungin alueella Kantakaupunki-merkinnällä on merkitty sellaisia virkistykseenkin kannalta merkittäviä alueita kuten Lapinlahden sairaala-alue, jota ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa. Kantakaupunki C2 -merkintä mahdollistaa edelleen hyvin erilaisia alueita niiden omista lähtökohdista käsin ja kulttuurihistorialliset arvot huomioon ottaen.

Kuten edellä olevasta voi todeta, kaavakartan ja teemakartan merkinnät eivät ole Lapinlahden sairaala-alueen osalta ristiriitaiset.

Yhdyskuntatekninen huolto

Yleiskaavaan on merkitty vain vähäinen osa yhdyskuntateknisen huollon kannalta tärkeistä järjestelmätasoisista kohteista. Kaavan sanallisen yleismääräyksen mukaan ”kaikille alueilla saa sijoittaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita. Kantakaupungissa saa sijoittaa myös suuria energiantuotantoon liittyviä laitoksia. Rakennettavien ja

rakennettujen alueiden aluevarauksiin sisältyvät seudulliset energia- ja vesihuoltoverkostot ja laitokset suoja-alueineen.”

Yhdyskuntateknisen huollon käyttötarkoituksmerkinnällä on osoitettu Vuosaaren voimalaitos, Pitkälän ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitokset sekä Viikinmäen jätevedenpuhdistamo. Kantakaupungin suurten energiantuotantolaitosten toiminnan jatkuvuus on turvattu erillisellä kaavamääräyksellä. Teemakartalla esitetyt ja muut laitosalueet kehittyvät muiden yleiskaavan käyttötarkoituksmerkintöjen osana tarkentuen asemakaavoituksessa ja muussa suunnittelussa. Teemakartalla on esitetty kaavaohjauksen kannalta merkittävimpiä laitos- ja opeointipaikkoja sekä putkia ja kaapeleita. Maakuntakaavojen yhdyskuntateknisen huollon kaavamerkinnoistä ja –määräyksistä on kerrottu kaavaselostuksen teknistaloudellisessa liiteraportissa. Yleiskaavan yleismääräyksen mukaan rakennettavien ja rakennettujen alueiden aluevarauksiin sisältyvät seudulliset energia- ja vesihuoltoverkostot ja –laitokset suoja-alueineen.

Yleiskaava-alueella on runsaasti muita huollon toimivuuden kannalta merkittäviä aluekohteita ja verkostoja. Niihin kohdistuvat maankäyttömuutosten vaikutukset tarkentuvat asemakaavoituksessa ja muussa suunnittelussa.

Yleiskaavan kaavakartta ja –määräykset ottavat huomioon maakuntakaavojen ohjausvaikutuksen. Yhdyskuntateknisen huollon ja muiden maankäyttötoimintojen yhteensovittamistarve on mahdollista ottaa huomioon vasta yleiskaavan jälkeisissä työvaiheissa. Yhdyskuntateknistä huoltoa on hyvin monenlaista muodoltaan ja vaikutuksiltaan, ja sitä sijaitsee mm. Natura-alueilla. Lähtökohtaista yhdyskuntateknisen huollon ja muiden maankäyttötoimintojen yhteensopimattomuutta ei yleiskaavavaiheessa voi osoittaa.

Tiivistyvässä kaupungissa varsinaisen huoltotarpeen läheisyydessä huolto siirtyy enenevässä määrin maan alla tehtäväksi. Huoltoketjussa yli jäävän materiaalin hyödyntämispotentiaalin selvittämisen ja koneellisen hoidon tarve kasvavat. Tältä osin huollon infrastruktuurin nykyistä kalliimmaksi tulemisen todennäköisyys kasvaa. Huollon toteuttamista koskevien kitkatekijöiden todennäköisyys kasvaa, jolloin huollon tuottaminen muuttuu entistä haastavammaksi ja tapauskohtaisemmaksi. Tarve tuottaa korkealaatuisemmin toteutettavia huoltopalveluita lisääntyy keskustamaisesti rakennettavien alueiden määrän kasvaessa.

Ilmalan varikkoalue

Junaliikenteen varikkotoiminnoille on varattu tilaa edelleen yleiskaavassa ja esimerkiksi Ilmalan alueen kaavamerkinnoista on neuvoteltu yhdessä maanomistajan eli VR-yhtymän kanssa. Neuvottelussa maano-

mistajan edustaja on esittänyt toivomuksen, että aluetta voisi tulevaisuudessa kehittää myös muuhun käyttöön. Junaliikenteen varikkojen kehittämistavoitteet Helsingin seudulla tulee ratkaista yleiskaavan jatkotoina yhteistyössä valtion, junaliikenteen opetaattoreiden ja muiden seudun toimijoiden kanssa. Kantakaupunki-merkintä ei estä varikon pysymistä pääradan ja Veturitien välisellä alueella, mutta antaa mahdollisuuden kehittää aluetta pitkällä aikavälillä myös muille kaupunkitoiminnoille, esimerkiksi toimitiloille.

Uuden yleiskaavan nojalla Ilmalan varikkoalueen nykyisen käytön on mahdollista jatkaa. Yleiskaava ilmaisee mihin suuntaan alue kehittyä, jos nykyinen toiminta alueella lakkaa.

Esteellisyysväitteet

Kaupunki katsoo, että esitetyt esteellisyysväitteet eivät ole perusteltuja. Asian käsittelyyn ei ole osallistunut esteellisiä henkilöitä.

Oikeudenkäyntikulut

Kaupunginhallitus kiistää valittajien oikeudenkäyntikuluvaatimuksen.

Vedoten hallintolainkäyttölain 74 §:n 2 momenttiin kaupunginhallitus katsoo, että oikeudenkäynti ei ole aiheutunut viranomaisen virheestä eikä päätös ole virheellinen eikä puutteellinen.

Valituksissa ei ole tuotu esiin mitään sellaista, jonka perusteella kaupungin voitaisiin katsoa rikkoneen MRL 9, 54, 158 tai 160 §:n säännöksiä. Kaavapäätös ei ole syntynyt kuntalain 90 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä eikä päätös muutenkaan ole lainvastainen.

Yhteenveto

Kaupunginhallitus toteaa, että valituksissa ei ole esitetty sellaisia laillisuusperusteita, joiden perusteella osayleiskaavapäätös tulisi kumota. Kaava täyttää MRL 39 §:n sisältövaatimukset ja perustuu lain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, eikä se ole MRL 39 §:n 4 momentin tarkoittamalla tavalla kohtuuton. Kaavapäätös ei siten ole syntynyt kuntalain 90 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä, viranomaisen ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös ole muutenkaan lainvastainen.

Kaupunginhallitus pyytää valituksen hylkäämistä perusteettomana ja sen jättämistä tutkimatta päätöksen tarkoituksenmukaisuuteen kohdistuvilta osin.

Esittelijä

22.05.2017

Kaj/1

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Oikeuspalveluille lausunnon lähettämistä varten Helsingin hallinto-oikeudelle

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausunto laadittu yhteistyössä kaupunginkanslian oikeuspalvelujen ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Valitusasiakirjat ovat nähtävillä kokouksessa ja sitä ennen valmistelijalla. Valituksien keskeinen sisältö on kuvattu lausunnossa.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Oikeuspalveluille lausunnon lähettämistä varten Helsingin hallinto-oikeudelle

Otteen liitteet

Esitysteksti

Tiedoksi

Kaupunkisuunnitteluvirasto

Päätöshistoria

Kaupunginkanslia Oikeuspalvelut 15.5.2017

HEL 2016-014029 T 03 01 01

Oike PK 20170027

Helsingin hallinto-oikeuden lausuntopyyntö 19.12.2016

Dnrot 14935/16/4102, 15034/16, 15080/16, 15095/16, 15134/16, 15269/16, 15367/16 15469/16, 15470/16, 15529/16, 15532/16, 15584/16, 15585/16, 15586/16, 15592/16, 15594/16, 15635/16, 15639/16, 15647/16, 15648/16, 15649/16, 15706/16, 15718/16, 15722/16, 15726/16, 15730/16, 15731/16, 15732/16, 15733/16, 15734/16, 15749/16, 15750/16, 15752/16, 15754/16, 15755/16, 15765/16, 15789/16, 15791/16, 15793/16, 15797/16, 15814/16, 15822/16, 15827/16, 15829/16, 15830/16, 15831/16, 15833/16, 15834/16, 15835/16, 15838/16

Helsingin kaupunginvaltuusto on 26.10.2016 § 272 päättänyt kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti hyväksyä 6.10.2015 päivätyn ja 14.6.2016 muutetun Helsingin uusi yleiskaava – Kaupunkikaavan oikeusvaikutteisena yleiskaavana ja 14.6.2016 päivätyt Kaupunkiluonto- ja Kulttuuriympäristö-teemakartat oikeusvaikutteisilta osiltaan yleiskaavan selostuksesta ilmenevin perustein.

Valtuuston päätöksestä on tehty 50 valitusta. Hallinto-oikeus on 19.12.2016 pyytänyt kaupunginhallitusta hankkimaan valitusten johdosta kaupunginvaltuuston lausunnon.

Valitusoikeus ja määräajan noudattaminen

***** ja ***** ovat 22.11.2016, Asunto Oy Pohjoiskaari 40 ja As Oy Poutamäentie 15 ovat 23.11.2016, Pajamäki-seura ry ja Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta (jäljempänä Puolustusvoimat) ovat 24.11.2016, ***** on 28.11.2016, Museovirasto on 29.11.2016, Pihlajamäki-seura ry, Katajanokan huolto Oy ja 14 asunto-osakeyhtiötä ovat 30.11.2016, Pirkkolan omakotiyhdistys ry ja sen asiakumppanit sekä ***** ja ***** ovat 1.12.2016, Tuomarinkylän Kilpatalli Oy ja sen asiakumppanit sekä Helsingin Melontakeskus Oy ja sen asiakumppanit, Rudus Oy, As Oy Hakolahdentie 38 ja sen asiakumppanit, Uudenmaan ELY-keskus Liikenne ja infrastruktuuri –vastuualue (jäljempänä ELY-keskus liikenne), ***** ***** ja Liikennevirasto ovat 2.12.2016, Tapulikaupunki – Seura ry, ***** , Uudenmaan ELY-keskus, Ympäristö ja Luonnonvarat-vastuualue (jäljempänä ELY-keskus luonto), Vartiosaari-Seura ry, Laajasalo – Degerö Seura ry, Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry, Kulosaarelaiset ry – Brändöborna rf, Stansvikin kyläyhdistys ry, ***** ***** Teknos Oy, Asunto Oy

Sulkapolku 6, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Asunto Oy Jokitie ja sen asiakumppanit, ***** ja asiakumppanit, Malmin lentoaseman ystävät ry, Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys – Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (jäljempänä Tringa ry), *****
***** Kaupsu – yhdistys, ***** ja ***** Puistola-Seura ry ja Puistolan Omakotiyhdistys ry, ***** - BF-Lento Oy, ***** ja Asunto Oy Helsingin Riitankuja 2 ovat 5.12.2016 ja Lauttasaari-Seura – Drumsö Sällskapet ry on 12.12.2016 valittanut Helsingin uuden yleiskaavan – Kaupunkikaavan hyväksymisestä Helsingin hallinto-oikeudelle.

Kuntalain 92 §:n 1 momentin mukaan kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Kuntalain 4 §:n mukaan kunnan jäsen on 1) henkilö, jonka kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on (kunnan asukas); 2) yhteisö, jolla on kotipaikka kunnassa; sekä 3) se, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 191 §:n 1 momentin mukaan oikeus valittaa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä määräytyy kuntalain ja mainitun MRL:n säännöksen mukaan. Pykälän 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, on rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan oikeus valittaa muun ohella kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä.

Kaupsu-yhdistys ei ole MRL 191 §:n 2 momentissa tarkoitettu rekisteröity yhteisö. Valitus tulee jättää tutkimatta. Muiden valittajien kotipaikka on Helsinki, joten heillä on asiassa valitusoikeus.

Kuntalain 93 §:n mukaan kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kaupunginvaltuuston 26.10.2016 päivätty pöytäkirja § 272 on pidetty yleisesti nähtävillä Helsingin kaupungin kirjaamossa 4.11.2016. Valitukset on toimitettu hallinto-oikeudelle määrääjassa lukuun ottamatta Lauttasaari-Seura – Drumsö Sällskapet ry:tä, joka on jättänyt valituksensa määrääjän jälkeen. Valitus tulee jättää tutkimatta

Valitusten keskeinen sisältö

Valituksissa on vaadittu kaupunginvaltuuston päätöksen 26.10.2016 § 272 kumoamista lainvastaisena kokonaan tai valituksissa mainituilta osin ja päätöksen palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Lisäksi on vaadittu päätöksen asettamista täytäntöönpanokieltoon valituksen kä-

sittelyn ajaksi ja kaupungin velvoittamista korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut.

Valitusten keskeistä sisältöä on jäljempänä referoitu, valituksissa aiheita on käsitelty tarkemmin. ***** ja ***** Asunto Oy Poutamäentie 15 ja Pajamäki-seura ry ovat valituksensa perusteina todenneet, että kaavakartta on epätarkka ja puutteellinen ja kaavamerkintöjä on niukasti, eivätkä valittajat sen vuoksi voi toteuttaa perustuslain takaamaa oikeutta vaikuttaa ympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Yleiskaava uhkaa Pajamäkeä ja Patterimäkeä ympäröivää metsävyöhykettä kokonaisuudessaan. Metsien kaavoittaminen rakentamisalueiksi tuhoaa hiilinieluja ja lisää voimakkaasti hiilipäästöjä. Yleiskaava uhkaa uhanalaisen meritaimenen lisääntymis- ja selviytymismahdollisuuksia Pajamäenojassa. Lähes kaikki Pajamäen ja lähiympäristön virkistysalueet varattaisiin rakentamiseen. Pajamäen metsäalueet ovat pikkutikan ja liito-oravan elinpiiriä. Pajamäen päiväkodin länsipuolella on suojelun arvoinen kosteikko/lähde. Yleiskaava uhkaa Patterimäen linnoitusaluetta, joka on muinaismuistolain suojelema. Pitäjänmäenkaaren tunnelivaraus on Patterimäelle tuhoisa. Lisäksi on esitetty vaatimus Patterimäen maanalaisen kalliovarikon varauksen kumoamisesta.

Asunto Oy Pohjoiskaari 40 on valituksensa perusteina todennut Maamonlahden alueen kuuluvan Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyyn arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön piiriin. Länsiväylän muuttaminen kaupunkibulevardiksi vaatisi meritäyttöjä, jotka tuhoaisivat kaupunkikuvan kannalta arvokkaan alueen ja sen maisemalliset arvot. Lauttasaaren pohjoispuolen ranta-alue on merkitty yleiskaavassa epätarkkoina pikseleinä. Kaikki muut lähiranta-alueet ovat koko Helsingin alueella merkitty yleiskaavaehdotuksessa luonnonmukaisella tarkkuudella. Lauttasaaren pohjoisen ranta-alueen kohtelu yleiskaavassa ei toteuta yhdenvertaisuutta.

Puolustusvoimat ovat valituksensa perusteina todennut, että saaret Hinholma, Neitsytsaari, Hernesaari, Viipurinkivi, Itä-Villinki, Kuusiluoto, Lehmäsaari, Nuottasaari ja Melkki tulee osoittaa kaavassa merkinnällä ”EP Puolustusvoimien alue”. Kaavassa ei ole huomioitu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteiden 4.2 kohtaa MRL:n edellyttämällä tavalla. Mainitun kohdan mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Maanpuolustuksen tarpeet on otettava riittävässä määrin huomioon ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset maanpuolustukselle, jotta puolustusvoimien toimintakyky ei vaarannu. Tulkinnan osalta viitataan ympäristöministeriön ohjeeseen.

Saarten Hintholma, Neitsytsaari, Hernesaari, Kuusiluoto, Viipurinkivi, Lehmäsaari ja Nuottasaari osalta maakuntakaava ei sisällä Puolustusvoimien toimintaa koskevia kaavamerkintöjä ja/tai -määräyksiä. Tämä ei kuitenkaan merkitse, ettei niitä tulisi osoittaa yleiskaavassa käyttötarkoitusta vastaavalla kaavamerkinnällä. Santahaminan ampumatoiminnan melualue merkitään 55 dB LAeq ja 50 dB LAeq. Kaavassa ei ole huomioitu tuulivoimarakentamista koskevia määräyksiä.

Melkin ja Itä-Villingin osalta Puolustusvoimat, Ylinen ja Vento, Laajasalon Pienkiinteistöyhdistys ja Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ovat valituksensa perusteina todenneet, että Melkki ja Itä-Villinki on Uudenmaan maakuntakaavassa ja Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu merkinnällä EP/u, Puolustusvoimien alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on virkistys-, matkailu- ja /tai koulutustoiminta. Suunnitelumääräyksen mukaan mainitut alueet varataan puolustusvoimien käyttöön harjoitus-, ampuma- ja muita toimintoja varten. Mikäli alue vapautuu puolustusvoimien käytöstä, se varataan virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoimintaan. Siten Melkki tulisi myös yleiskaavassa osoittaa mainittuun toimintaan. Luonnonsuojelujärjestöt viittaavat ELY-keskuksen lausuntoon taajamatoiminnan levittämisestä ei-taajamaluonteiseen asutukseen osoitetuille alueille.

Museovirasto, Asunto Oy Pohjoiskaari 40, Pihlajamäki-seura ry, ***** Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa, ***** ja ***** ovat valituksissaan esittäneet kaupunkibulevardien aiheuttavan viheralueiden kaventumista Keskuspuiston, Vantaanjoenvarren ja Viikin vihervyöhykkeiden alueella. Lisäksi Pihlajamäki-seura on todennut Lahdentien bulevardisoinnin merkitsevän lisärakentamista Porraskalliolle. Lisärakentaminen on LSL:n vastaista Pihlajamäessä havaitun liito-oravan elinympäristön vuoksi. ***** on vedonnut lisäksi siihen, että vaikutusten arviointi on ollut puutteellista, saatua palautetta ei ole otettu huomioon sekä asian valmisteluun, esittelyyn ja päätöksentekoon on osallistunut esteellisiä henkilöitä.

Museovirasto, ELY-keskus liikenne ja Liikennevirasto ovat esittäneet valituksiensa perusteena, että yleiskaava on MRL 39 §:n vastainen (rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen). Lisäksi valittajat ovat väittäneet, että kaupunkibulevardimerkintä ei riittävästi turvaa seudullisia ja valtakunnallisia liikenneyhteyksiä ja niiden kehittämistä.

Hanna-Leena Ylinen ja Olli Vento, ELY-keskus ympäristö, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa ja Tringa ry ovat valitustensa perusteena todenneet, että yleiskaavalla on luonnonsuojelulain (LSL) 66 §:ssä tarkoit-

tuja merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin.

Museovirasto, ***** ja ***** Vartiosaari-seura ry, Laajasalo-Degerö Seura ry, Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry, ***** ja Asunto Oy Helsingin Riitankuja 2 toteavat Vartiosaaren osalta, että kaava on maakuntakaavan ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) vastainen eikä täytä MRL 39 §:n sisältövaatimuksia.

Katajanokan huolto Oy ja sen asiakumppanit ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaavapäätös loukkaa valittajien oikeuksia vaikuttaa elinympäristöään koskeviin muutoksiin ja että päätös ei kaikilta osin täytä MRL:n sisältövaatimuksia. Kaavan vaikutusten arviointi ei täytä MRL 9 §:n vaatimuksia.

Pirkkolan omakotiyhdistys ry ja sen asiakumppanit ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaava vaikuttaa heikentävästi Pirkkolan liikuntapuistoon, Keskuspuiston ekologisiin yhteyksiin ja vihersormiin. Lisäksi valittajat esittävät, että kaava on epätarkka pikseleiden osalta ja toteavat, että KHO:n ratkaisu 11.11.2016/4778 koskee erilaista suunnittelualuetta. Lisäksi yleiskaava kaventaa liito-oravien elinalueita.

Tapulikaupunki-Seura ry ja Puistola-seura ry ja sen asiakumppanit ovat valitustensa perusteina todenneet, että kaavakartasta ei selviä kohteiden sijainti, vuorovaikutus on ollut puutteellista ja Lähikeskusta-merkintä ei ole riittävän tarkka.

Tuomarinkartanon Kilpatalli Oy ja sen asiakumppanit, Museovirasto, ***** ja ***** katsovat, että kaava on maakuntakaavan, VAT:n ja MRL 39 §:n sisältövaatimusten vastainen. Alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Yleiskaava osoittaa alueelle liian raskasta rakentamista alueen arvot huomioon ottaen. Puutteita on ollut vuorovaikutuksessa. Kuntalaisilla on oikeus luottaa maakuntakaavan ohjausvaikutukseen.

Helsingin Melontakeskus Oy:n, Helsingin Kanoottiklubi ry:n ja HKK-Talviuimarit ry:n

valitus koskee Rajasaaren aluetta. Kaupunki ei ole noudattanut MRL:n 1 §, 2 §, 6 § ja 9 §:ä, kaavamerkinnot ja pikselit ovat epäselviä, vuorovaikutus ei ole toteutunut ja mahdollisten meritäyttöjen ympäristövaikutukset ovat jääneet epäselviksi.

Rudus Oy on valituksensa perusteena todennut, että Vihdintien itäpuolella olevaa toimitila-alueen merkintää tulee jatkaa pohjoiseen niin, että se ulottuu koko kiinteistölle. Kaavaratkaisu ei täytä MRL 39.2 §:n 1,2,6 ja 7 kohtien sisältövaatimuksia, eikä MRL 9 §:n selvitys- ja arviointivel-

vollisuutta. Kaavasta aiheutuu yhtiölle kohtuutonta haittaa. Lähes koko kiinteistö on kaavassa osoitettu asuntovaltaisen alueen A2 -kaavamerkinnällä, kun se yleiskaava 2002:ssa on työpaikka-alue (teollisuus/toimisto/satama). Kiinteistö sijaitsee teollisuus- ja varastoalueella. Kyseinen Konalan yritysalue muodostaa pääkaupunkiseudun rakennustoiminnan kannalta välttämättömän rakennusmateriaali- ja kierrätystoimintojen keskittymän. Kiinteistön pohjoispuolitse on suunniteltu Kehä II:n jatke. Kaavaratkaisu merkitsee kiinteistön osalta olennaista muutosta. Koska muutos on merkittävä, olisi ympäristö- ja yhdyskuntataloudellisia vaikutuksia tullut selvittää seikkaperäisesti. Yhtiölle on syntynyt perusteltu odotus, että se voi harjoittaa elinkeinotoimintaa kiinteistöllä pitkällä aikavälillä ja että tämä mahdollisuus turvataan kaavoituksessa. A2-merkinnällä on vaikutuksia viranomaislupien lupaharkinnassa, mikä voi johtaa yhtiön toiminnan edellytysten lakkaamiseen tai niiden merkittävään supistumiseen. Lopputulos on yhtiön kannalta kohtuuton. Yhtiön kiinteistöä ja naapurikiinteistöä ei ole arvioitu yhdenmukaisesti, kun naapuriyhtiön käyttötarkoitus on sama kuin valittajan kiinteistöllä, mutta naapurikiinteistö on yleiskaavassa työpaikka-alue.

Asunto Oy Hakolahdentie 38 sekä 13 muuta yhteisöä tai yksityishenkilöä, ***** ja ***** sekä 25 muuta yksityishenkilöä ovat valituksensa perusteena todenneet, että Länsiulapanniemen osalta yleiskaavassa ei ole otettu huomioon maisema- ja luontoarvoja MRL:n vaatimalla tavalla, kun alue on yleiskaavassa merkitty rakentamisen mahdollistavaksi alueeksi.

Liikennevirasto on valituksessaan todennut, että Kantakaupunki C2 –merkintä ei turvaa riittävällä tavalla valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävän varikkoalueen toimintaa, kehittämistä ja laajentamistarpeita. ***** Malmin lentoaseman ystävät ry, ***** Puistola-seura ja asiakumppanit, ***** BF-lento, ***** ovat valituksissaan todenneet, että vuorovaikutus on ollut puutteellista. Lisäksi viranomainen on ylittänyt toimivaltansa VAT:n osalta ja päätös on MRL:n sisältövaatimusten vastainen. Luonnon monimuotoisuuden, muiden luonnonarvojen säilymistä, ympäristön suojelua eikä ympäristöhaittojen ehkäisyä ole huomioitu. Yleiskaava tuhoaa elinkeinoelämän edellytyksiä ja poistaa ilmailualan kehitysmahdollisuuksia. Malmin lentokenttä kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kaavaratkaisussa on liian raskasta rakentamista, eikä se edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Yleiskaava ei ole edellytettyjen sisältövaatimusten mukainen ja on ristiriidassa maakuntakaavan kanssa. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttöä ei ole otettu huomioon. Selvitykset ja vaikutusarvioinnit ovat riittämättömiä. Yleiskaavan ulottaminen ajallisesti näin kauas ei vastaa tarkoitustaan. Päätös on ristiriidassa luonnonsuojelulain ja –asetuksen kanssa. Korvaavasta ken-

tästä ei ole selvitystä. Kaavakartta on epäselvä. Muistutukseen ei ole vastattu.

Laajasalo - Degerö Seura ry on valituksensa perusteina todennut, että Laajasalon Yliskylän itärannan virkistys- ja viheraluevyöhykkeellä sijaitsee Degerön kartano, joka kuuluu Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutukseen (RKY 2009), minkä vuoksi A4-merkintä tällä alueella on maakuntakaavan ja muinaismuistolain vastainen. Kartano on muinaismuistolain suojelema. Laajasalon uimarannalla on arvokkaita kasvikohteita ja LSL:n suojelemia kohteita. Alueella on myös ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmään merkittviä erilaisia luontoarvoja. Stansvikin – Tullisaaren virkistys- ja viheraluevyöhyke kaventuu yleiskaavassa maakuntakaavan vastaisesti Tullisaaren – Kaitalahden kohdalla ja Tahvonlahden kohdalla. Maakuntakaavan mukainen Laajasalon etelärannan viheryhteys puuttuu yleiskaavasta. Vartiosaaren osalta yleiskaava on maakuntakaavan vastainen. Kuukiventien puistoon, ulkoilureitille ja pientaloalueelle, joiden alueella on arvokkaita luontokohteita, on osoitettu kerrostalovaltaista rakentamista maakuntakaavan vastaisesti. Yleiskaava on MRL 39 §:n 2 momentin 2, 4 ja 8 kohdan vastainen. Lisäksi yleiskaavan esitystapa on MRL 42 §:n vastainen.

Laajasalon pienkiinteistöyhdistys ry on valituksensa perusteina todennut, että yleiskaavan esitystapa on epätarkka ja se on MRL 42 §:n vastainen. Laajasalon joukkoliikenneyhteydet eivät perustu nykyisten asukkaiden tarpeisiin. Noin puolelle maakuntakaavan mukaisista virkistys- ja viheralueista on osoitettu rakentamista. Kaava on maakuntakaavan vastainen. Laajasalon liikuntapuisto on merkitty rakentamisalueeksi. Vartiosaaren ja Melkkiin rakentamisen osoittaminen on vastoin maakuntakaavaa ja selvitykset luonnonarvoista puutteelliset ja myös lepaikoille tuhoisaa.

Kulosaarelaiset ry – Brändöborna rf. on valituksensa perusteena todennut, että yleiskaava ei esitystapansa puolesta täytä MRA 1 ja 16 §:n vaatimuksia eikä siten ole ympäristövaikutustensa puolesta luotettavasti arvioitavissa yleiskaavalta vaadittavalla tarkkuudella (MRL 9 §). Jättäjäpikselitekniikan vuoksi kansalaisen oikeusvarmuus ei toteudu. Kaavan tulisi perustua olemassa olevan yhdyskuntarakenteen riittävään huomioon ottamiseen. Kaava ei kuitenkaan ota huomioon Kulosaaren vallitsevia vakiintuneita oloja kerrostalo-, rivitalo- ja pientaloalueineen, puisto- ja viheralueita eikä RKY-aluetta. Yleiskaava on tässä muodossa sopimaton asemakaavoituksen ohjaamiseen. Lisäksi eri pikselityyppien selitykset ovat monimerkityksisiä, mikä vaikeuttaa ennakoitavuutta.

Stansvikin kyläyhdistys ry on valituksensa perusteena todennut, että yleiskaava on maakuntakaavan vastainen ohjatessaan rakentamista valtakunnallisesti arvokkaille kulttuurihistoriallisille kohteille ja ekologi-

sesti tärkeille viheryhteyksille. Yleiskaava on epämääräinen eikä se ohjaa riittävästi asemakaavoitusta.

Teknos Oy ja Asunto Oy Sulkapolku 6 ovat valituksensa perusteina todenneet, että kaava on MRL 39 §:n 2 ja 4 momentin vastainen. Päätös ei täytä vaatimusta ottaa huomioon elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön. Päätös perustuu lisäksi puutteellisiin selvityksiin, sillä Tukesin lausunto pitää ottaa huomioon jo yleiskaavavaiheessa. Tehdasalueen käyttötarkoitus on muutettu liike- ja palvelukeskusta C1-alueeksi ja osittain asuntovaltaiseksi A1-alueeksi, joten kaava mahdollistaisi huomattavan laajan asutuksen rakentamisen tehtaan konsultointivyyöhykkeelle. Kaavassa ei siten ole huomioitu suuronnettomuusvaaraa. Tehtaan konsultointivyyöhykkeen ei katsota täyttävän MRL 39.2 §:n mukaista mahdollisuutta turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön. Liikennejärjestelyjen toimivuus on keskeinen tehtaan toimintaedellytys, eikä kävelyyn painottuva C1-alue ole Teknos Oy:n kannalta hyväksyttävä ratkaisu. Tehdasaluetta on voitava käyttää myös jatkossa varastointiin, minkä vuoksi alueen muunneltavuuden rajoittaminen ei tule kysymykseen. Oikeuskäytännössä (KHO 2323/1/05) on katsottu, että vaikka suojaetäisyydet täyttivät vähimmäisvaatimukset, onnettomuusriskiä ei voitu kokonaan sulkea pois, jolloin riski on liian suuri, eikä asutusta voitu kaavoittaa suunnitellulle alueelle. Johtopäätös suojaetäisyyksien riittävästä oli siten ristiriidassa MRL 54 §:n kanssa, jonka mukaan elinympäristön on oltava mm. turvallinen. Tämän vuoksi suojaetäisyydeksi on valittajan mukaan asetettava konsultointivyyöhykkeen leveys 1 kilometri.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n kanssa ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaava on maakuntakaavan vastainen, sillä maakuntakaavan ohjausvaikutus ei ole riittävässä määrin päätynyt lopulliseen kaavaratkaisuun. Yleiskaavassa ei ole riittävästi huomioitu niitä sisältövaatimuksia, jotka on tarkoitettu turvaamaan luonnon ja virkistyskäytön tarpeita. Kaavaratkaisu on epäselvä, mistä johtuen vaikutusten arviointi on ollut mahdotonta. Lisäksi kaava perustuu riittämättömille selvityksille ja vaikutusarvioinnille. Kaavassa ei ole riittävässä määrin selvitetty kaavan merkittäviä vaikutuksia eikä etenkään luontovaikutuksia.

Asunto Oy Jokitie 24 ja sen asiakumppanit ovat valituksensa perusteina todenneet, että yleiskaava poikkeaa maakuntakaavasta Pukinmäen kautta kulkevan pääkaupunkiseudun poikittaisen joukkoliikenteen yhteyden ja Pukinmäen rantapuiston pohjoisosan ja Pukinmäenkaaren itäreunan A2-merkinnän osalta. Kaava ei perustu MRL 9 §:n mukaisesti kaavan merkittävät vaikutukset arvioiviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Vantaanjokilaakson rakentamisella on merkittäviä vaikutuksia Pukinmäen maisema-, kulttuuri- ja luontoarvoihin, virkistyskäyttöön ja liiken-

teeseen. Vuorovaikutuksessa on puutteita. Hämeenlinnan hallinto-oikeus on 9.10.2009 (09/0575/2) käsitellyt asutuksen olennaisen laajenemisen vaikutusta avoimena säilyneelle alueelle. Oikeustapauksessa KHO 25.8.2016 T3539 kaavaan ei ollut sisällytetty sellaisia alueiden käyttöönottoon tai toteuttamiseen liittyviä ajoitusmääräyksiä, joilla varmistettaisiin alueen rakentumisen ja raideyhteyden toteutumisen samanaikaisuus, kaavaratkaisu tukeutui käytännössä ennalta määrittelemättömän ajan tieverkkoa käyttävään julkiseen liikenteeseen ja yksityisautoiluun. Yleiskaavan sisältövaatimusten täytyminen on pystyttävä toteamaan yleiskaavaselvitysten ja yleiskaavaratkaisun pohjalta KHO 23.8.2012 T2214.

***** valitus koskee Vallilanlaakson joukkoliikennekatua ja hyötyanalyysin virheellisyyttä. Lisäksi MRL:n 9 § ja 39 §:iä ei ole noudatettu. ***** ja ***** ovat valituksensa perusteina todenneet, että kaava on liian ylimalkainen eikä täytä yleiskaavalta edellytettyä tarkkuutta (MRL 39 §). Pikselimerkinnöissä on merkitty asuntovaltaisiksi alueiksi virkistys- ja viheralueita MRL 39.2 §:n 8 kohdan vastaisesti. Kaavan tausta-aineiston perusteella olennaisia alueita Itä-Jollaksessa on luokiteltu arvokkaaksi kasvi- ja lintukohteeksi sekä tärkeäksi lepakoalueeksi, mutta tämä aineisto on sivuutettu pikselikartassa. Korttelitehokkuus merkitsisi kerrostaloja pientaloalueelle. ***** on valituksensa perusteina todennut, että yleiskaava on muinaismuistolain 13 §:n vastainen Malminkartanon Kartanometsässä, josta on löydetty muinaiset punamultahaudat ja muinaispolku.

Tringa ry on valituksensa perusteena todennut, että kaavan selvityspohja ja luonto- ja linnustovaikutusten tarkastelut ovat osin puutteellisia. Kaavassa ei ole huomioitu luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Rakennettavat alueet toimivat suojavyöhykkeenä Natura-alueelle. Hallainvuori on osa vihersormea. Viikin peltojen rakentaminen vaikuttaisi Vanhankaupunginlahden lintuvesien Natura-alueen koskemattomuuteen. Natura-alueen vaikutusten arviointi on jäänyt puutteelliseksi, kun ei ole arvioitu vaikutuksia tärkeisiin IBA-, FINIBA- ja MAALI-alueisiin. Pornaistenniemen osalta kaava on maakuntakaavan vastainen, sillä se on osoitettu virkistysalueeksi. Valittajan mukaan kaupunkibulevardit kaaventavat merkittävästi Viikin vihervyöhykettä, joka on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa ja ehdotusvaiheessa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa osoitettu viheralueiksi, mutta myös maakunnallisesti merkittäviksi kulttuuriympäristöiksi.

Lausunto valitusten johdosta

Helsingin kaupunginhallituksen johtosäännön 8 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan kaupunginhallitus antaa selityksen kaupunginvaltuuston

päätöstä koskevan valituksen johdosta, jos kaupunginhallitus katsoo voivansa yhtyä kaupunginvaltuuston päätöksen lopputulokseen.

Oikeuspalvelut toteaa, että kaupunginhallituksen tulisi antaa valituksen johdosta hallinto-oikeudelle seuraava lausunto. Lausunto on laadittu yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Valitusten hylkääminen ja tutkimatta jättäminen

Kaupunginhallitus pyytää jäljempänä esitettävien perusteiden, kaupunginvaltuuston päätöksestä 26.10.2016 § 272 ilmenevien perusteiden sekä muiden valmisteluasiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella valitusten hylkäämistä. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole syntynyt maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavaa koskevien sisältövaatimusten, vaikutusten selvittämisestä koskevien säännösten tai menettelysäännösten vastaisesti. Kaava perustuu lain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaupunginvaltuuston päätös ei ole syntynyt myöskään kuntalain 90 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä, viranomaisen ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös muiltakaan osin ole lainvastainen. Lisäksi kaupunginhallitus viittaa kaavaselostukseen, jossa on MRL 40 §:n 2 momentin mukaisesti esitetty yleiskaavan perusteet.

Kaupunginhallitus pyytää valitusten tutkimatta jättämistä siltä osin kuin ne kohdistuvat valtuuston päätöksen 26.10.2016 § 272 ja siihen sisältyvien kaavaratkaisujen tarkoituksenmukaisuuteen. Kaupunginhallitus pyytää Kaupsu-yhdistyksen valituksen tutkimatta jättämistä, koska yhdistys ei ole rekisteröity yhdistys. Lisäksi kaupunginhallitus pyytää Lautasaari-Seura – Drumsö Sällskapet ry:n valituksen tutkimatta jättämistä, koska se on jätetty määräajan jälkeen.

Perusteet

Yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet sekä yleiskaava-alue

Helsinki on vetovoimainen kasvava pääkaupunki ja yleiskaavan tehtävänä on luoda mahdollisuudet kasvavan kaupungin pitkäjänteiselle suunnittelulle. Yleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa kaupunkilaisille hyvän kaupunkielämän puitteet: riittävä asuntotuotanto, palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuus, vahva perusta yrittämiselle, viihtyisä ja turvallinen kaupunkiympäristö sekä riittävät virkistysalueet.

Yleiskaavan tavoitteena on luoda mahdollisuudet kasvavan kaupungin pitkäjänteiselle suunnittelulle. Yleiskaava mahdollistaa Helsingin kasvun. Se varmistaa edellytykset riittävälle asuntotuotannolle sekä elinkeinoelämän toiminnalle. Yleiskaavaehdotuksen aluevaraukset mah-

dollistavat väestönkasvun vähintään 860 000 asukkaaseen ja 560 000 työpaikkaan vuoteen 2050 mennessä.

Kasvava ja menestyvä Helsinki on koko Suomen etu. Helsinki on Suomen kehityksen veturi ja seudun vetovoimaisuus on merkittävä asia koko valtakunnan talouskasvun kannalta. Uusi yleiskaava luo edellytykset tulevaisuuden kilpailukyvyille.

Yleiskaavan ratkaisut perustuvat visioon Helsingistä raideliikenteen verkostokaupunkina, jolla on vahva laajentunut pääkeskus, kantakaupunki. Verkostokaupungilla on myös vahva seudullinen ja kansainvälinen ulottuvuus. Tämä näkyy erityisesti yleiskaavaehdotuksen keskustaverkossa ja liikenneyhteyksissä.

Helsingin kantakaupunki on samaan aikaan sekä yritystoiminnan keskus, että houkuttelevan asumisen paikka. Yleiskaavan valmistelun lähtökohdista on ollut, että tarvitaan lisää tilaa läheltä ydinkeskustaa yrityksille ja lisää asuntoja vastaamaan urbaanin kaupunkiasumisen lisääntyneeseen kysyntään. Tämän mahdollistamiseksi yleiskaavassa varaudutaan täydennysrakentamiseen sekä kaupunkirakennetta jakavien ja urbaanin kaupungin laajenemista rajoittavien moottoritiealueiden muuttamiseen kaupunkiympäristöksi, niin liikkumisen kuin maankäytön osalta.

Verkostokaupunkivision toteuttamiseksi yleiskaavaan on merkitty huomattava määrä uusia raidevarauksia. Joukkoliikennejärjestelmän perustana on laajeneva raideliikenneverkko nopeine runkoyhteyksineen. Jalankulkijan asemaan kiinnitetään erityistä huomiota tulevaisuuden Helsingissä. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn merkitys korostuu kaavaehdotuksen kasvavissa keskustoissa. Pyöräilyn laatukäytävät muodostavat sujuvan verkoston pidemmille matkoille ja tiivistyvä joukkoliikennekaupunki luo puitteet ekologisesti kestäväälle yhdyskunnalle.

Yleiskaavassa virkistys- ja viheralueet on nivottu yhteen verkostoksi. Lisäksi vahvistetaan Helsingin roolia merellisenä kaupunkina. Virkistysalueet ja -palvelut sekä meri ovat helposti saavutettavissa. Helsingin erityisyys, säteittäinen, yhtenäinen viherrakenne yhdistyy seudun laajoihin virkistys- ja viheralueisiin. Poikittaisia viheryhteyksiä on merkitty kaavakarttaan vahvistamaan viherverkostoa. Yleiskaavassa on koko kaava-aluetta koskeva yleismääräys, jonka mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavaehdotukseen merkityt viheralueet ja kaavamääräykset mahdollistavat myös tärkeiden luonto- ja luonnonsuojelueiden säilymisen ja metsäverkoston muodostamisen.

Kulttuuriympäristöt ovat Helsingin vahvuus. Yleiskaavamääräyksellä varmistetaan, että suunnittelussa sovitaan yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Yleiskaava koskee koko Helsingin aluetta lukuun ottamatta Östersundomia, jonne ollaan laatimassa kuntien yhteistä yleiskaavaa.

Yleiskaavan yleispiirteisyys ja tarkoitus – yleiskaavan strategisuus

MRL 4 §:n mukaan yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. MRL 35 §:n mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Yleiskaavan keskeinen tehtävä on tavoitellun kehityksen periaatteiden esittäminen. Periaatteet ohjaavat yksityiskohtaista kaavoitusta, rakentamista ja muuta maankäyttöä. Säännöksessä korostuu yleiskaavoitukselle tyypillinen erilaisten toimintojen yhteen sovittava luonne. (Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2015, s. 222)

Kaavaratkaisua tehtäessä tavoitellaan kokonaisratkaisua, joka on alueen käytön muutostarpeen vaatima. Tällöin suhteutetaan keskenään erilaiset intressit ja arvot sekä niiden painotukset kuten julkinen ja yksityinen etu. Julkisen edun vaatimuksia on asetettu kaavan sisältövaatimuksia koskevassa MRL 39 §:ssä useita, ja ne on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus edellyttävät. (Jääskeläinen, Syrjänen, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2014, s. 65, Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2015, s. 234) Kaavoitukseen on sen yhteen sovittavan luonteen vuoksi aina kuulunut eri tekijöiden keskinäinen punninta. Sen tekemiseksi on arvioitava eri tekijöiden vaikutuksia. Kaavoituksessa sovitaan yhteen erilaisia usein ristiriitaisia alueiden käyttötarpeita. Kaikkien sisältöä koskevien ristiriitaistenkin vaatimusten tulee täytyä samanaikaisesti. Eri tekijöiden punninta edellyttää, että kaikki vaikuttavat tekijät on selvitetty. Riittävällä vaikutusten selvittämisellä rajataan tarkasteltavat toteuttamismahdollisuudet ja vaikutukset. (Jääskeläinen, Syrjänen, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2014, s. 170-171)

Yleiskaava-alue jatkosuunnitellaan yleiskaavan määräysten mukaan otamalla huomioon toimivuus, taloudellisuus, ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Yleiskaavan mukaiset ratkaisut ja maankäyttövaraukset täsmentyvät asemakaavoituksessa ja muussa yksityiskohtaisessa suunnittelussa tarkemman vaikutusarvioinnin ja selvitysten perusteella alueen erityispiirteet huomioiden.

Helsingin uusi yleiskaava on strateginen. Se näyttää vahvasti kaupungin kehittämisen painopisteet ja olennaiset kehityslinjat. Yleiskaava ohjaa mitoituksellaan ja pääkäyttötarkoituserkinnöillä tarkempaa suunnittelua, eikä tarkkoja aluerajauksia esitetä. Kaavakartan esitystapa vahvistaa kaavan strategisuutta ja vahvaa perusajatusta raideliikenteen verkostokaupungista, jolla on vahva laajeneva pääkeskus - kantakaupunki. Riittävät asuntotuotantoedellytykset ja elinkeinoelämän toimintaedellytykset turvataan ja mahdollistetaan. Helsinki on myös viherverkostokaupunki. Yleiskaavassa on tehty vahva linjavalinta, jossa viheralueet pyritään säilyttämään mahdollisimman laajoina ja yhtenäisinä. (Kaavaselostus, s. 11)

Yleiskaava on oikeusvaikutteinen ja sen keskeinen aineisto koostuu kaavakartasta, yleiskaavaselostuksesta ja teemakartoista. Teemakartoilla esitetään yksityiskohtaisempia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu ja ne antavat lisäinformaatiota kustakin suunnittelun osa-alueesta. Teemakartat eivät ole oikeusvaikutteisia lukuun ottamatta niissä esitettyjä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä, valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita sekä Natura 2000 –verkostoon kuuluvia alueita, luonnonsuojelualueita ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suojeltavia alueita.

Yleiskaava on mitoittava. Mitoituksella määritellään asemakaavoituksen lähtökohtia ja pystytään näin ohjaamaan kaupungin rakentumista tavoitteellisemmin. Mitoitus mahdollistaa kaavavarannon luotettavan seurannan, asuntotuotannon määrällisiin tavoitteisiin vastaamisen ja palveluverkon taloudellisen suunnittelun.

Yleiskaava osana Helsingin seutua

Helsingin uudessa yleiskaavassa on otettu huomioon koko seudun kasvu ja kehitys. Yleiskaava mahdollistaa Helsingin seudun nykyisen ydin kaupungin kehittämisen kuntarajoista riippumatta. Kaavaprosessi on nivoutunut yhteen koko Helsingin seudulla tehtyjen tai tekeillä olevien suunnitelmien kanssa.

Yleiskaavaa on laadittu yhteistyössä seudun muiden kuntien ja Uudenmaan liiton kanssa ja sen mitoituksen lähtökohtana oleva väestöprojekti on yhdenmukainen muiden seudulla laadittujen suunnitelmien kanssa. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015), Helsingin seudun maankäyttösuunnitelma (MASU 2050) ja Helsingin seudun asuntopolitiikka 2025 perustuvat seudun nopeaan kasvuun, missä erityisesti ydinalueille kohdistuu merkittävää asuntokysyntää. Helsingin seudun 14 kunnan yhdessä laatimat suunnitelmat ovat myös valtion kanssa solmitun MAL-sopimuksen yhtenä lähtökohtana.

Yleiskaavan esittämistapa

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Helsingin uusi yleiskaava on strateginen ja siinä esitetään Helsingin tulevaisuuden kannalta olennaisimmat kehityslinjat ja keskeiset painopisteet. Yleiskaavakartta sisältää lähtökohtaisesti vain ne merkinnät ja määräykset, joita kaavan edellä todettu tarkoitus strategisena ja yleispiirteisenä, kaupungin kehityksen periaatteet osoittavana kaavana ja kaavan sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan yleiskaava-alueita suunniteltaessa (MRL 41 §). Pääperiaatteena on, että yleiskaava ei sisällä merkintöjä ja määräyksiä seikoista, joista on säädetty erikseen ja joista päätetään muussa yhteydessä. Yleiskaava ei sisällä määräyksiä asioista, jotka kuuluvat yksityiskohtaiseen kaavoitukseen ja suunnitteluun. (Kaavaselostus, s. 95)

Koko kaava-alueita koskevan yleismääräyksen mukaan ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Yleiskaavan pääkartan lisäksi Kaupunkiluonto- ja Kulttuuriympäristö-teemakartat ovat kaavamääräyksissä viitatuin osin oikeusvaikutteisia.

Yleiskaavan esittämistavasta on laissa vain yleisiä säännöksiä. MRL 40 §:n mukaan yleiskaava esitetään kartalla, johon kuuluvat kaavamerkinnot ja määräykset. MRL 35 §:n mukaan yleiskaava voidaan laatia myös vaiheittain tai osa-alueittain. MRA 16 §:n mukaan yleiskaava esitetään kartalla tai kartoilla sellaisessa mittakaavassa, että niistä alueiden käytön ja rakentamisen ohjaustarve ja yleiskaavan tarkoitus huomioon ottaen ilmenevät tarkoituksenmukaisella tavalla alueidenkäytön periaatteet, tarpeelliset alueet ja kaavan muu sisältö. MRA:n perustelumuis- tion mukaan yleiskaavan esitystavan yksityiskohdat riippuvat kunkin yleiskaavan tarkoituksesta ja maankäytön ohjaustarpeesta.

Ympäristöministeriön yleiskaavan sisältöä ja esitystapaa koskevan oppaan 2006 mukaan yleiskaava voidaan esittää sen tarkoituksen ja tavoitteen mukaisesti esimerkiksi strategisena alueiden käytön periaatteita koskevana kaavana tai yleispiirteisenä yhdyskuntarakennetta ja toimintojen yhteensovittamista koskevana aluevarauskaavana tai edellä mainittujen erilaisena yhdistelmänä.

KHO on päätöksellään 11.11.2016/4778 pysyttänyt Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen, jossa se on arvioinut strategisen, ruutumuo- dossa esitetyn Jyväskylän yleiskaavan esittämistavan lainmukaisuutta. Yleiskaava on esitetty seitsemällä oikeusvaikutteisella, pääkartan lisäksi eri maankäytön osa-alueita koskevalla kartalla. Yleiskaavan ruudut kuvaavat alueen päämaankäyttömuotoa, joka ei sulje pois mahdollisuutta osoittaa yksityiskohtaisessa kaavassa muuta maankäyttöä. Aluevarausten välistä tulkintaa selvennetään kaavamääräyksellä

maankäytön osa-alueiden karttojen määräysten noudattamisesta. Hallinto-oikeus on pitänyt kaavan esittämistapaa lainmukaisena. Kunnalla on itsehallintonsa perusteella edellä mainittujen säännösten puitteissa oikeus päättää minkälainen kaava sen alueelle laaditaan.

Yleiskaava on strateginen dokumentti, joka ohjaa mitoituksella ja pääkäyttötarkoituserkinnällä alemman kaavataso suunnittelua. Alueva-
raukset sisältävät pääkäyttötarkoituksen lisäksi erilaisia maankäyttötarkoituksia. Vasta asemakaavatasoinen tarkastelu mahdollistaa riittävän perusteltujen aluerajausten tekemisen. Yleiskaava näyttää vahvasti kaupungin kehittämisen painopisteet, vahvan perusajatuksen raideliikenteen verkostokaupungista, jolla on vahvana laajenevana pääkeskuksena kantakaupunki. Yleiskaavakarttaan liittyy teemakarttoja, jotka toimivat selostuksen ja selostukseen liittyvien maanäyttösuunnitelmien ja selvitysten lisäksi taustana ja antavat lisäinformaatiota. Teemakarttoilla esitetään yksityiskohtaisempia ratkaisuja, joihin yleiskaava perustuu. Teemakartat eivät ole oikeusvaikutteisia lukuun ottamatta yleiskaavamääräyksissä määriteltyjä alueita. Yleiskaavan tulkinta on esitetty kaavaselostuksessa. (Kaavaselostus, s. 95-96)

Yleiskaavan pikselimuotoiseen esitystapaan kytkeytyy vahvasti paikkatietodata, mikä on ollut kaavatyön alusta alkaen mukana kaavaa laadittaessa ja mitoitusta suunniteltaessa. (Kaavaselostus, s. 96)

Yleiskaavan esitystapa on joustava ja jatkosuunnittelua ohjaava. Tulevaa rakentamista ja viheralueiden rajaa ei määrätä tarkasti. Syynä tähän on suunnitelman mittakaava. Tarkempi suunnittelutyö ja siten myös paikallinen arviointi on mahdollista tehdä vasta tarkemmalla suunnittelutasolla. Olennaista on, että yleiskaava mahdollistaa kaupunkirakenteen kehittymisen paikallisella tasolla montaa erilaista kehityspolkua seuraten. Huomattavaa on myös se, että kaikki rakennetun alueen merkinnät voivat myös jatkossa sisältää viheralueita ja niiden sisältämiä luontoarvoja. Myös viheryhteysmerkintä sisältää tavoitteen poikittaisten virkistys- ja ekologisten yhteyksien kehittämisestä. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 125)

Ympäristöministeriö on lausunnossaan yleisellä tasolla tukenut yleiskaavan sisältöä ja esitystapaa ja on todennut, että Ympäristöministeriö pitää hyvänä kaavakartan yleispiirteisyyttä korostavaa 100m x 100m ruutuihin perustuvaa esitystapaa, joka tuo hyvin esiin kaavan strategisen luonteen. Menetelmä perustuu taustalla olevan paikkatietodatan ominaisuustietoihin, mikä on tukenut myös poikkeuksellisen laajan, monipuolisen ja hyvin valmistellut tausta-aineiston hyödyntämistä sekä alueiden erityispiirteiden huomioimista yleiskaavan valmistelussa. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 7, 9) Muita kaavan sisältöä pääosin tukevia lausuntoja on tullut mm. Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymältä,

Helsingin kaupungin liikennelaitos –liikelaitokselta, kiinteistölautakunnalta ja nuorisoasiainkeskukselta.

Mitoitus

Mitoitus on uuden yleiskaavan keskeinen strateginen tekijä. (Vuorovai-
kutuseraportti IV, s. 17) Se osoittaa kaupungin tahtotilan siitä, mitä aluei-
ta Helsingissä on voimakkaimmin tiivistettävä, jotta tavoitteellinen rai-
deverkko on mahdollista toteuttaa. Määräys on sovitettu kaavan tark-
kuuteen erilaisia suunnitteluratkaisuja mahdollistavien tehokkuushaar-
ukoiden avulla. Haarukan väli on laaja ja mahdollistaa runsaasti vaihte-
lua. Tarkemmassa suunnittelussa mitoitusta tarkentuu. Väestösuunnitte-
lun pohjana on tehokkuushaarukoiden keskikohta. Kaavamääräyksen
tulkintataulukossa on lisäksi teksti, jossa sanotaan: ”Asemakaavoituk-
sessa on otettava huomioon, että mitoitusta käsitellään suurempina
korttelikonaisuuksina, ei yhden ruudun tontin tasolla.”

Selostuksessa todetaan, että yleiskaava on mitoittava. Mitoituksen
avulla pystytään ohjaamaan kaupungin rakentumista paremmin tavoit-
teellisesti. Asemakaavat tulee laatia vähintään yleiskaavan mahdollista-
malla keskimääräisellä tehokkuudella, jotta yleiskaavan tavoitteellinen
asemakaavavaranto on mahdollista saavuttaa. Yleiskaavan ratkaisut,
kohdemerkinnät, aluevaraukset ja -rajaukset täsmentyvät ja tarkentuvat
asemakaavoituksessa perustuen asemakaavoituksen yhteydessä teh-
täviin tarkempaan selvityksiin ja vaikutustenarviointeihin. Lisäksi kaava-
määräyksen tulee olla yksiselitteinen ja selvä.

Suhde maakuntakaavaan

Maakuntakaava on MRL 32 ja 39 §:n mukaan ohjeena yleiskaavaa laa-
dittaessa. Maakuntakaavan oikeusvaikutuksena on sen toimiminen
yleispiirteisenä maakunnallisena ja seudullisena maankäyttösuunnitel-
mana. (Kaavaselostus, s. 199-201) Ohjauseriaate toteutuu, kun maa-
kuntakaavassa esitetty maankäyttöratkaisu täsmentyy kuntakaavoituk-
sessa tavalla, joka on maakuntakaavan tavoitteiden mukainen. Maa-
kuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun
tulkitaan lain esitöiden mukaan maakuntaavan yleispiirteisen luonteen
mukaisesti.

Uudenmaan maakuntakaavan maankäyttöratkaisujen lähtökohtana on
varautuminen väestönkasvuun erityisesti Helsingin seudulla. Kasvun
ohjaamisessa tavoitteena on nykyisen rakenteen hyödyntäminen ja vä-
häisin voimavarojen aikaansaavat rakenteen laajennukset. Tavoitteena
on maakuntakaavan selostuksen mukaan muun ohella turvallinen,
terveellinen ja viihtyisä elinympäristö, sekä varautuminen raideliiken-
teeseen tukeutuvien kasvukäytävien avaamiseen pidemmällä aikavälil-
lä, jotta varmistetaan niiden toteuttamismahdollisuudet, laatia alue- ja

yhdyskuntarakennetta tukeva toimiva ja kestävä liikennejärjestelmä ja kehittää säteittäisiä ja poikittaisia liikenneyhteyksiä.

Voimassa olevien maakuntakaavojen keskeiset tavoitteet ja periaatteet, sekä maakunnalliset ja seudulliset kaavaratkaisut ovat olleet uuden yleiskaavan suunnittelun lähtökohtana, ja ne on otettu huomioon ja täsmentyneet yleiskaavassa. Yleiskaava välittää maakuntakaavojen ohjaamat keskeiset periaatteet ja kaavaratkaisut asemakaavoitukseen ja muuhun yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Yleiskaavan tavoitteet ovat yhteneväiset voimassa olevien ja valmisteilla olevan 4. vaihemaakuntakaavan maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden kanssa, vaikka joidenkin alueiden osalta yleiskaavan ratkaisut ovat täsmentyneet maakuntakaavojen merkinnöistä. Tällaisia alueita ovat Vartiosaari, Ramsinniemi, Melkki ja jotkin puolustusvoimien käytössä olevista saarista.

Yleiskaavan aikajänne ulottuu paljon Uudenmaan 2.vaihemaakuntakaavaa pidemmälle, eikä uudessa valmisteilla olevassa 4. vaihemaakuntakaavassa oteta kantaa taajama-alueisiin. Näin ollen Helsingin uusi yleiskaava pidemmälle aikajännteelle ulottuvana esittää skenaarion ja kaupungin tahtotilan kaupungin kehittämisestä pitkälle tulevaisuuteen. Tästä syystä maakuntakaavat joiltakin osin näyttäytyvät liian tarkkarajaisesti laadittuina instrumentteina ohjatakseen kaupungin pitkälle ulottuvaa visiota maankäytöstä. Edellä olevasta huolimatta yleiskaavan tavoitteet ovat yhteneväiset maakuntakaavojen seudullisten ja maakunnallisten tavoitteiden kanssa.

Voimassa oleva 2. vaihemaakuntakaava on osin sisällöltään hyvin yksityiskohtainen. Kun maakuntakaavassa käsitellään pelkästään paikallista maankäyttökysymystä, jolla ei ole seudullista merkitystä, tai maakunnallisiin tavoitteisiin liittymätöntä maankäytön yksityiskohtaista järjestämistä, on maakuntakaavan ohjausvaikutuksessa otettava huomioon sen tarkoitus yleispiirteisenä, vain alueidenkäytön periaatteet ja maankunnan kehittämiseen kannalta tarpeelliset alueet esittävänä kaavana.

Yleiskaavan suhdetta maakuntakaavaan on käsitelty kaavaselostuksessa sekä alueittain jäljempänä tässä lausunnossa. (Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava, Ympäristöministeriö 2014, KHO 1770/2016)

Maakuntakaavan ohjausvaikutus ja tehtävä yleispiirteisenä ja joustavana maakunnallisia tai seudullisia kysymyksiä koskevana suunniteilmalla on otettu huomioon yleiskaavamerkintöjen ja -määräysten laadinnassa. (Kaavaselostus, kohta 8.4.2)

Uudenmaan liitto ei ole yleiskaavaa koskevassa lausunnossaan pitänyt yleiskaavaa maakuntakaavan vastaisena. (Kaavaselostus, s. 95)

Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

MRL 24 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelussa on edistettävä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskukseksi luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen, tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa merkittävä rakentaminen tulee sijoittaa joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Alueidenkäytön mitoituksella tulee parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä ja hyödyntämismahdollisuuksia (kohta 4.6).

Yleiskaavaratkaisu edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Kaavaselostuksen luvussa 8.4.1 olevassa taulukossa on käyty läpi yleiskaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Yleiskaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on käsitelty kaavaselostuksen yhteenvetotaulukossa (kaavaselostus s. 191-197).

Yleiskaava toteuttaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.5 tavoitteista seuraavasti: Liikennejärjestelmä on suunniteltu kokonaisuutena, ja se palvelee sekä asutusta että elinkeinoelämää. Yleiskaava tukeutuu raideliikenteen verkostokaupunkiin ja kestävä liikunnan kehittämiseen. Keskustojen kehittämisen yhteydessä kehitetään jalankulkuympäristöjä, sekä koko kaupungissa jatkuvia kävely- ja pyöräliikenteen reitistöjä. Yleiskaavassa kehitetään säteittäisiä pääväyliä monipuolisesti eri liikkumismuodoille, samoin kuin niitä yhdistäviä poikittaisia yhteyksiä, jotta päästään aidosti verkostomaiseen kaupunkirakenteeseen. Yleiskaavassa säilytetään mahdollisuudet valtakunnallisesti merkittävien väylien toimimiselle Helsingin alueella ja turvataan niiden kehittämismahdollisuudet. Yleiskaavassa parannetaan julkisen liikenteen toimintaedellytyksiä ja kehitetään asemanseuduista eri liikkumismuotojen solmukohtia.

Yleiskaava toteuttaa alueidenkäyttötavoitteiden kohtaa 4.6 seuraavasti: Helsinkiä kehitetään seudun ja valtakunnan pääkeskukseksi. Riittävät ja monipuoliset rakentamismahdollisuudet, toimiva liikennejärjestelmä, sekä hyvä elinympäristö mahdollistavat kilpailukykyyn myös kansainvälisellä tasolla. Yleiskaavassa esitetty eheytyvä yhdyskuntarakenne edistää joukko- ja erityisesti raideliikenteen toimintaedellytyksiä. Keskusta-alueita vahvistetaan monipuolisina asunto-, työpaikka- ja palvelukeskuksina. Yleiskaavassa on varattu riittävästi uusia rakentamisalueita

asuntotuotannon turvaamiseksi. Rakentaminen uusilla alueilla on tehokasta ja nykyisillä tonteilla edistetään täydennysrakentamista. Merkittävä rakentaminen on sijoitettu joukkoliikenteen ja erityisesti raideliikenteen palvelualueelle. Tiivistyvä kaupunkirakenne parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä. Uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoittuvat lähelle nykyisiä joukkoliikenneyhteyksiä tai alueille suunnitellaan hyvät joukkoliikenneyhteydet samanaikaisesti maankäytön suunnittelun kanssa. Helsingin liikennejärjestelmää kehitetään osana seudun liikennejärjestelmää. Tukeutuminen joukko- ja raideliikenteeseen hillitsee ilmastonmuutosta. Liikennejärjestelmän kehittäminen kytketään yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja täydennysrakentamiseen.

Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu Helsingin verkostomainen viheralue-rakenne sekä yhteydet Nuuksioon ja Sipoonkorpeen. Myös merellisyyden tarjoamia virkistyskäyttömahdollisuuksia kehitetään.

Yleiskaava toteuttaa kohdan 4.7 tavoitteistoa rannikkoalueen osalta. Merivisio on ollut osana yleiskaavasunnittelua. Meri ja ranta-alueet on otettu huomioon virkistystyksen, luontoarvojen ja elinkeinojen näkökulmasta.

Yleiskaavan vaikutusten arviointi ja yleiskaavaa koskevat selvitykset

MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. MRL 39 §:n mukaan yleiskaavan sisältövaatimuksina mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

MRA 1 §:n mukaan MRL 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset, sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Säännös korostaa jo laistakin ilmenevää joustavuuden periaatetta. (Hallberg, Haapanala, Koljonen, Ranta, Reinikainen, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2015, s. 1341)

Hallituksen esityksen (334/2014) mukaan aikaisempaan 9 §:ään sisältyneet "riittävät selvitykset" käsitteenä on aiheuttanut tulkintaongelmia ja monissa tilanteissa johtanut tekemään varmuuden vuoksi liian yksityiskohtaisia selvityksiä kaavalajiin ja kaavan tarkoitukseen nähden. Muutetun 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Tavoitteena on selkiyttää vaikutusten selvitysvelvollisuuden kohdistumista kaavan merkittäviin vaikutuksiin ja vaikutusten kautta esiin nouseviin tutkimus- ja selvitystarpeisiin.

Aiemmin MRA 1 §:ssä ollut säännös kaavan tehtävän ja tarkoituksen huomioon ottamisesta vaikutusten selvittämisessä, on ehdotuksessa otettu lakiin. Vaikutusten selvittämistarpeen ja laajuuden määrittelyssä on olennaista kaavassa tavoiteltu maankäyttöratkaisu sekä kaavalaji. Merkittävien vaikutusten arvioinnissa otettaisiin huomioon nykyistä paremmin kaavan tehtävä ja tarkoitus. Tarkoituksena on kohdentaa selvitykset tavoitellun kaavaratkaisun kannalta olennaisiin asioihin sekä välttää päällekkäisten selvitysten tekemistä. Tarkentuvan suunnittelun periaatteen mukaisesti tavoitteena korostaa, että vaikutusten selvittämisessä on riittävää keskittyä kulloinkin kyseessä olevassa kaavassa ratkaistavien asioiden merkittäviin vaikutuksiin.

Selvitysten riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa kaava-alueen laajuus, kaavan tarkoitus ja alueelta aiemmin laaditut selvitykset. Yleiskaavaa laadittaessa on ollut käytettävissä erilaisia maankäyttötarkasteluja ja -selvityksiä, liikenteen järjestämiseen liittyviä selvityksiä, alueellisia tarkasteluja ja luontoselvityksiä sekä mm. ilmast-, luonto-, kaupallisia, ihmisiin kohdistuvia ja raideliikenneverkon vaikutuksia koskevia selvityksiä.

Riittävyys suhteen on joskus mahdollista käyttää kaavojen sisältövaatimussäännöksiä lähtökohtana, sillä vaikutusarvioinnin pohjalta on mahdollista selvittää täyttääkö kaava sisällölliset vaatimukset. (Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2015, s. 53)

Yleiskaavaan liittyvä vaikutusten arviointi on kuvattu seikkaperäisesti kaaselostuksessa.

Helsingin uusi yleiskaava on strateginen ja yleispiirteinen kaava, jonka selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittävät (MRL 9 §, MRL 39 §, MRA 1 §). Yleiskaavan pohjalta on mahdollista tehdä jatkoselvityksiä tarkemmassa suunnittelussa. Asemakaavoitus perustuu tarkempaan vaikutusarviointeihin ja selvityksiin. Jo asemakaavoitusta edeltävää yleiskaavan toteuttamisohjelmaa laadittaessa tarkennetaan selvityksiä tarvittavilta osin, jotta yleiskaavan aluevarausten yksityiskohtaisempi suunnittelu on mahdollista aikatauluttaa. Yleiskaavan yhteydessä tehty vaikutusarviointi ja selvitykset osoittavat, että yleiskaavan sisältövaatimukset täyttyvät.

Kaupunkiekologisen selvityksen, luonto- ja Natura-selvitysten, kaavaan liitetyn Kaupunkiluonto-teemakartan ja kaavamääräysten lisäksi on yleiskaavatyön yhteydessä ympäristökeskuksessa valmisteltu yleiskaava-alueita koskeva luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkoston selvitys yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusviraston kanssa. Luonnonsuojelu keskittyy erityisesti Natura-alueiden luontoarvojen, Helsingin metsäverkoston, saaristoluonnon ja saariston linnuston säilyttä-

miseen. Luonnonsuojeluohjelman valmistelussa ja metsäverkostoselvityksessä on otettu huomioon yleiskaavan valmisteluun liittyvä Helsingin arvometsiä koskeva esitys. Uuteen luonnonsuojeluohjelmaan on nostettu arvokkaimmat metsäalueet. Luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkostoselvitys turvaavat suojelualueet ja antavat tavoitteet koko Helsingin kattavalle metsäverkostolle ja luonnon monimuotoisuuden vaalimiselle. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 126)

Yleiskaavan toteuttamisen vaikutuksia on arvioitu koko suunnittelutyön ajan kaupungin omien asiantuntijoiden toimesta, viranomaisyhteistyönä ja eri alojen konsultteja käyttäen. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa on maankäytön ja liikenteen suunnittelun sekä vaikutusarviointien erityisasiantuntemusta eri aloilta. Yleiskaavatyössä on arvioitu vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, luontoon, virkistykseen, maisemaan, kulttuuriympäristöihin, ihmisiin, elinkeinoihin ja talouteen sekä seudullisia ja valtakunnallisia vaikutuksia. Vaikutustenarviointiraportit sisältyvät kaavaselostuksen liitteisiin. Yleiskaavaan liittyvät selvitykset ja vaikutusarviointit ovat olleet riittäviä, kun otetaan huomioon yleiskaavan tarkoitus ja ohjaustarkkuus. Selvitysten perusteella voidaan arvioida sisältövaatimusten täyttymistä.

Viranomaisyhteistyö ja seudullinen yhteistyö

Yleiskaavan valmistelun yhteydessä on tehty kiinteää viranomaisyhteistyötä Ympäristöministeriön, Uudenmaan liiton, ELY-keskus liikenteen, ELY-keskus ympäristön, Museoviraston, Etelä-Suomen aluehallintoviraston (AVI), Huoltovarmuuskeskuksen, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Suomen ympäristökeskuksen, Säteilyturvakeskuksen, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES), Tullin, Liikenneviraston, Liikenne- ja viestintäministeriön, Vantaan kaupungin, Sipoon kunnan, Espoon kaupungin, Kauniaisten kaupungin, Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymän (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut – kuntayhtymän (HSY), Helsingin poliisilaitoksen sekä Helsingin kaupunginkanslian, Helsingin ympäristökeskuksen, Kaupunginmuseon, Kiinteistöviraston, Liikuntaviraston, Nuorisosiainkeskuksen, Opetusviraston, Pelastuslaitoksen, Rakennusvalvontaviraston, Rakennusviraston, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen, Helsingin kaupungin liikennelaitos –liikelaikoksen (HKL), Helsingin Satama Oy:n, Helen Oy, Asuntotuotantotoimiston, Kaupunginkirjaston, Tietokeskuksen, Suomenkielisen työväenopiston, Ruotsinkielisen työväenopiston, Kulttuurikeskuksen, Opetusviraston ja Varhaiskasvatusviraston kanssa.

MRL 66 §:n mukainen viranomaisyhteistyö käytiin 23.3.2016. Viranomaisyhteistyössä esitettiin yleiskaavaehdotuksen periaatteet, esitystapa, saapuneet lausunnot ja muistutukset. Natura-arvioinnista annetut lausunnot sekä yleiskaavaehdotuksesta saapuneet keskeisimmät lau-

sunnot esiteltiin. Lisäksi kerrottiin keskeisimmät perustelut tehdyille ratkaisuille.

ELY-keskus on viranomaisneuvottelussa 23.3.2016 todennut muun muassa, että yleiskaava pohjautuu laajaan selvitysaineistoon ja on laadittu hyvin. Uudenmaanliitto on lausunnossaan todennut ennakkoluulottoman, ratkaisuhakuisen ja strategisen otteen sekä monipuolisen ja laajan selvitysaineiston positiiviseksi. Uudenmaanliitto pitää myös hyvänä, että ehdotusvaiheessa Kaupunkiluonto- ja Kulttuuriympäristö -teemakartat on muutettu tietyiltä osin oikeusvaikutteisiksi.

Vuorovaikutus

Yleiskaavan vuorovaikutus eri vaiheineen on esitetty yksityiskohtaisesti kaavaselostuksessa (s.150-154). Yleiskaavan laatiminen tuli vireille 13.11.2012 päivätyllä osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet olivat nähtävillä 22.11.2012-23.1.2013.

Yleiskaavaluonnos oli nähtävillä 7.1.-27.2.2015 välisenä aikana. Yleiskaavaluonnoksesta annetut mielipiteet ja lausunnot ovat vaikuttaneet yleiskaavaehdotuksen sisältöön, kuten kaavaselostuksesta (s. 155-163) ilmenee.

Yleiskaavaehdotus oli nähtävillä 27.11.2015 - 29.1.2016. Yleiskaavaehdotusta on tarkennettu kaavaehdotuksesta saadun palautteen, lausuntojen, muistutusten sekä jatkosuunnittelun ja -selvitysten pohjalta. Yleiskaavatyön eri vaiheissa tulleet mielipiteet, kirjeet, muistutukset ja lausunnot on referoitu lyhyesti ja niihin on annettu vastineet erillisissä kaavaselostuksen liitteinä olevissa Vuorovaikutusraporteissa I-IV.

Oikeuskirjallisuudessa (Jääskeläinen, Syrjänen, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2014, s.480) on todettu, että lain edellyttämä vastaus voi olla ote kaavan hyväksyvää elintä varten muistutuksista laadittavasta yhteenedosta ja kunnan kannanotoista muistutuksiin, kunhan siitä käy ilmi perusteltu vastaus muistutuksissa esitettyihin näkökohtiin.

Asiassa järjestetty vuorovaikutus on ollut MRL:n ja MRA:n säännösten mukaista. Kunnan jäsenillä ja osallisilla on ollut lainmukainen mahdollisuus osallistua kaavoitukseen, arvioida sen vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiassa. Lain mukainen vuorovaikutus ei edellytä, että kaikkien asiassa esitettyjen mielipiteiden tulisi johtaa kaavaluonnoksen muutokseen, vaan kaavan laatimiseen liittyy erilaisten näkemysten yhteensovittamista kaavoituksen tavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten rajoissa, kuten edellä kohdassa ”Yleiskaavan tarkoitus todetaan”.

Yleiskaavan sisältövaatimusten mukaisuus

MRL 39 §:n 1 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon: 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys; 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö; 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus; 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla; 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön; 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset; 7) ympäristöhaittojen vähentäminen; 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitetut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Pykälän 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Harkinnassa on näin ollen otettava huomioon mm. suunnittelun tavoitteet ja tarkkuus. Huomioon ottamiseen liittyy suhteellisen paljon liikumavaraa, joka on laajimmillaan silloin, kun laadittavaan kaavaan liittyy selvästi ristiriitaisia sisältöä koskevia vaatimuksia. Tällöin kysymys on erilaisten arvojen painottamisesta. (Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2015, s. 234) Yleiskaavan tavoitteista on kerrottu edellä kohdassa ”Yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet sekä yleiskaava-alue” ja yleiskaavan selostuksessa (s. 9-).

Yleiskaavassa on runsaasti määräyksiä, jotka turvaavat arvokkaat luontokohteet ja kulttuuriympäristökohteet sekä kaikki sisältövaatimukset.

Koko kaava-aluetta koskevia yleismääräyksiä:

”Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimivat kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viherverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

”Yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja tuvallisuus, asumisen ja

elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.”

”Kävely- ja pyöräilyolosuhteita sekä joukkoliikennesaavutettavuutta parannetaan koko kaupungin alueella.”

”Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisien huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.”

”Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisien huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

”Yleiskaavan tulkinta on esitetty kaavaselostuksessa.”

Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaalimista koskevat sisältövaatimukset

Valituksissa vedotaan siihen, ettei yleiskaava täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia kulttuuriympäristöjen ja maiseman suojelun osalta, eikä ole maakuntakaavan mukainen kulttuuriympäristöarvojen säilyttämisen osalta, eivätkä kaavamääräykset riittävällä tavalla ohjaa myöhempää asemakaavoitusta.

Yleiskaavan tavoitteena kulttuuriympäristöjen osalta on, että kaupunkiympäristöä suunnitellaan ottaen huomioon kulttuuriympäristön arvot. Valtakunnallisesti ja Helsingin identiteetin kannalta olennaisten kulttuuriympäristöjen arvot säilytetään. Helsingin eri kehitysvaiheiden kulttuuriperintö ja uusi maisema muodostavat uuden elävän kaupungin. Rakennettua kulttuuriympäristöä ja kulttuurimaisemaa hyödynnetään kaupungin vetovoimatekijöinä. (Kaavaselostus, kohdat 8.2 ja 2.2.6)

Kulttuuriympäristöjen ja maiseman osalta Helsingissä näkyy kerroksellisuus ja kestävyys. Valtakunnallisesti ja Helsingin identiteetin kannalta olennaisten kulttuuriympäristöjen arvot säilytetään. Helsingin kehitysvaiheiden kulttuuriperintö ja uusi maisema muodostavat uuden elävän kaupungin (Yleiskaavan Visio-raportti, s.49).

Kulttuuriympäristöjen säilymistä koskevaa vaikutusten arviointia on tehty koko kaavatyön aikana kaavan valmistelussa mukana olleiden asiantuntijoiden toimesta. Työssä on ollut käytössä laaja selvitysaineisto ja paikallinen asiantuntemus. Kaavamääräykset ja kaavan teemakartta ovat tarkentuneet kaavan valmistelun aikana.

Yleiskaavan kulttuuriympäristöjä koskevat selvitykset on esitetty ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt nimisessä raportissa”. Raportti tunnistaa helsinkiläiset kulttuuriympäristöt rakennetun ympäristön, maisemakulttuurin ja arkeologisen perinnön osalta. Helsingissä on poikkeuksellisen paljon kulttuuriympäristöarvoja. Raportti esittää kulttuuriympäristöjen arvotihentymät ja sisältää luettelon kulttuuriympäristöjä koskevista inventoinneista. Nämä inventoinnit ovat olleet pohjana kaavan vaikutuksia arvioitaessa. Kaavan lähdemateriaaliin kuuluu myös museoviraston ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoituslaitteiden selvitys sekä maisemaselvitys. Kaavan vaikutukset rakennusperintöön, kulttuurimaisemaan ja muinaisjäännöksiin on arvioitu kaavaselostuksen sivuilla 120-123.

Yleiskaavan kaavamääräykset välittävät valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden ja yleiskaavan sisältövaatimusten tavoitteet otettavaksi huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa.

Kaavamerkinnot ja määräykset

Suuri osa kulttuuriympäristöistä sijoittuu virkistys- ja viheralueille ja merellisen virkistykseen matkailun alueille. Kaavamääräyksessä määrätään, että suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Osa rakennetun ympäristön suojelukohdeista on merkitty olemassa olevan asemakaavan ja yleiskaavan tavoitteen mukaisesti rakentamisalueiksi esimerkiksi kantakaupunki C2-merkinnällä.

Koko kaava-alueella koskeva kaavamääräys ja Kulttuuriympäristöt-teemakartta

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Kulttuuriympäristöt- teemakartalla todetaan myös, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja kos-

kevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella.

Selvitykset ja vaikutusarviot on tehty laajasti ja riittävästi yleiskaavan tavoitteet huomioiden.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen

Yleiskaava on valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukainen toimivan aluerakenteen, eheytyvän yhdyskuntarakenteen, kulttuuri- ja luonnonperinnön, virkistyskäytön, toimivien yhteysverkostojen ja Helsingin seudun erityiskysymysten osalta. Kaava sovittaa yhteen kulttuuriympäristöarvot ja muut kaavan tavoitteet. Osa kulttuuriympäristöistä ovat osana virkistys- ja viheralueiksi merkittyjä alueita tai merellisen virkistykseen ja matkailun alueita. Rakennetun ympäristön kulttuuriympäristöarvojen säilyttäminen on otettu huomioon rakennettujen ympäristöjen kaavamääräyksissä, mitoituksessa ja koko kaava-alueita koskevissa määräyksissä.

Maakuntakaavan kulttuuriympäristömerkintöjen ja -määräysten huomioon ottaminen

Yleiskaava toteuttaa maakuntakaavan ja valmisteilla olevan 4. vaihekaavan tavoitteet kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisen osalta. Kulttuuriympäristön osalta maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöalueet on osoitettu kaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla ja annettu määräys merkittävien kulttuuriympäristöjen tärkeiden ominaispiirteiden huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa

Maakuntakaavan kulttuuriympäristöjä koskeva määräys on ominaisuusmerkintä, jossa kaavassa osoitettu maankäyttö ja kulttuuriympäristöarvot tulee sovittaa yhteen. Yleiskaavan Kulttuuriympäristöjä koskeva teemakartta osoittaa valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt ja kaavassa määrätään, että valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet, sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Yleiskaava välittää maakuntakaavan määräykset asemakaavoitukseen.

Kaavan Kulttuuriympäristöt-teemakartta osoittaa kulttuuriympäristökohteet ja ohjeistaa tarkempiasteista kaavoitusta. Helsingin runsas arkeo-

loginen perintö on esitetty ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” raportissa sivun 46 kartalla. Raportissa todetaan, että tarkempi esitys muinaisjäännöksistä on Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännösrekisterissä.

Malmin lentokentän kiitoradan osuus

Yleiskaava osoittaa Malmin lentokentän kulttuuriympäristöarvot oikeusvaikutteisina Kulttuuriympäristöt-teemakartalla. Kaavassa määrätään, että suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Kulttuuriympäristöt-teemakartalla todetaan myös, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen, että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella.

Tuomarinkylän kartanon Uuspellon ympäristön rakentaminen

Kaavaratkaisu suojelee Tuomarinkylän kartanon aluetta. Tuomarinkylän kartanon alue on pääosin osoitettu virkistys- ja viheralueeksi, jota kaavamääräyksen mukaan kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueeksi osoitettu osa Tuomarinkylän kartanosta käsittää keskeisen osan valtakunnallisesti merkittävästä rakennetusta ympäristöstä (RKY 2009-alueesta) ja turvaa valtakunnallisesti arvokkaan Vantaanjoen maisema-alueen jokimaisemat (kaavaselostus sivu 122). Muu osa alueesta, joka liittyy olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen, on osoitettu kaavan tavoitteen mukaisesti joukkoliikenteeseen tukeutuvana Asuntovaltainen alue A2-merkinnällä. Aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Rakennettavaksi tarkoitettulla alueella kulttuuriympäristöarvot on otettava huomioon koko kaava-alueella koskevan kaavamääräyksen mukaisesti.

Lapinlahden sairaala-alue

Lapinlahden sairaalan alue on suojeltu asemakaavassa. Alue on osoitettu oikeusvaikutteisella Kulttuuriympäristö-teemakartalla. Asemakaavan mahdollistamat toiminnot liittyvät sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltoon (YS-merkintä) ja lisäksi alueella on suojeltu puisto. Nämä toiminnot on luontevampaa liittää keskusta-alueen C2 merkintään, joka sisältää myös puistoalueita ja julkisten palveluiden alueita. Aluetta koskee määräys merkittävien kulttuuriympäristöjen suojelusta ja maankäytön yhteensovittamisesta.

Vartiosaari

Yleiskaavaratkaisu perustuu Vartiosaaren osalta osayleiskaavatasoiseen suunnitteluun ja selvityksiin (Kaupunginvaltuusto 26.10.2016 § 273). Vartiosaaren kaavoituksen tavoitteena on ollut, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat inventoinnit on otettu suunnittelussa huomioon. Vartiosaarta koskee määräys kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisesta, sekä arvojen ja maankäytön yhteensovittamisesta.

Unescon maailmanperintökohde

Yleiskaava määrää Unescon maailmanperintökohteen suojavyöhykkeen vaalimisesta koko kaava-aluetta koskevalla kulttuuriympäristöjen vaalimisesta koskevalla määräyksellä ja teemakartan maailmanperintökohdetta koskevalla suojavyöhykemerkinnällä. Lisäksi Suomenlinnan maailmanperintökohde on osoitettu omalla kaavamerkinnällä ja -määräyksellä.

Töölön kisahallin ympäristö

Alue on osoitettu kaavassa merkinnällä Kantakaupunki C2: "Keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena." Alue on osoitettu oikeusvaikutteisella Kulttuuriympäristöt-teemakartalla. Kaavamääräys ja koko kaava-aluetta koskeva kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamista koskeva määräys ohjaavat Olympiarakennusten valtakunnallisesti merkittävien arvojen huomioon ottamista.

Muissa valituksissa esille tulleet kulttuuriympäristökohteet

Muissa valituksissa esille tulleet kulttuuriympäristökohteet

Yleiskaavan koko kaava-aluetta koskeva kulttuuriympäristöjen huomioon ottamista koskeva määräys ja kulttuuriperinnön suojelua koskevat lait ja jo olemassa olevat suojeluasemakaavat turvaavat kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamisen jatkosuunnittelussa mm. kartanoympäristöjen (Degerön kartano), muun rakennusperinnön ja linnoituslaitteiden ja muinaismuistojen osalta.

Ekologinen kestävyys, luonnonvarat ja luontoarvot

Yleiskaavan tavoitteena on säilyttää keskeinen viherverkosto ja luontoarvot ottaen huomioon kaavan muut tavoitteet. Kaava perustuu virkistys- ja viherverkoston tavoitteelliseen suunnitteluun, kaavan visioviheen vihervisioon ja Vihreä ja merellinen Helsinki 2050 (Vistra I) -raporttiin, kaupunkiekologiseen selvitykseen, luontovaikutusten arvioin-

tiin, Natura-arviointiin sekä kaupungin luontotietojärjestelmää täydentäviin selvityksiin liito-oravien ja lepäkoiden osalta.

Kaava osoittaa virkistys- ja viheralueet, seudulliset ja poikittaiset viheryhteudet, antaa koko kaava-alueella koskevat luontoarvojen turvaamista ja virkistysalueiden jatkuvuuden turvaamista koskevat määräykset ja osoittaa Kaupunkiluonto- ja virkistys- ja viherverkosto-teemakartoilla kaupunkiluontoverkostot mm. metsäverkoston ja virkistysverkoston. Kaavan pääkäyttömerkinnät sisältävät paikallisen virkistysverkoston. Kaava osoittaa luonnonsuojelualueet ja suojeltaviksi tarkoitetut alueet teemakartalla. Teemakartta on luonnonsuojelualueiden ja kaavan rinnalla laaditun luonnonsuojeluohjelman osalta oikeusvaikutteinen. Luonnonsuojeluohjelmassa ja kaupunkiekologisessä selvityksessä on erityisesti paneuduttu metsäverkoston kehittämiseen. Metsäverkosto ja muut kaupunkiluontoverkostot on osoitettu kaupunkiluonto-teemakartalla.

Luontovaikutukset jäävät vaikutusarvioinnin mukaan vähäisiksi tai kohtalaisiksi lukuun ottamatta linnustoa, mitä voidaan pitää kaavan tavoitteet ja tarkoitus huomioon ottaen hyvänä. Luontovaikutusten arvioinnin aineistot ovat kattavat ja arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen painopistealueita koskeva paikkatieto sekä arvio väestön lisäyksestä vuoteen 2050 saakka. Yleiskaava-alueen luonnonolot tunnetaan poikkeuksellisen hyvin.

Liito-oravien osalta selvitykset ovat tarkentuneet kaavan valmistelun kuluessa. Kaava määrää suojeltavista luontoarvoista (koskee mm. direktiivilajeja, lähteitä ja muita luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita) sanallisesti ja edellyttää että luonnonsuojeluarvot otetaan huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa. Sanallinen määräys koskee koko kaava-alueella. Arvioinnissa on otettu huomioon myös luonnonvarat ja vaikutukset ekosysteemipalveluihin. Natura-alueille ja luonnonsuojelualueille ei ole osoitettu rakentamista. Natura-arviointi toteaa yksiselitteisesti, että kaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyyppin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueen eheyteen. Kaava mahdollistaa luonnonsuojeluverkoston kaksinkertaistamisen nykyisestä. Kaava sisältää hulevesiä ja tulviin varautumista koskevan kaavamääräyksen.

Yleiskaavan tavoite luontoarvojen säilyttämisen osalta

Kaavaselostuksen mukaan (s. 186-187) kaavan tavoitteena on, että Helsinki on vuonna 2050 viherverkostokaupunki, jossa viheralueet, meri- ja virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa. Virkistysalueiden monipuolisuus ja kaupunkiluonto ovat Helsingin vetovoimatekijä kan-

sainvälisestäikin. Virkistysalueilla tavoitellaan ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä, elämänlaatua ja luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä. Tulevaisuuden virkistysverkosto koostuu toimivista ja palvelevista virkistysalueista; helposti saavutettavista lähipuistoista, liikunta- ja virkistyspalveluista, kaupunginosapuistoista, laajoista seudulle jatkuvista viheralueista eli vihersormista, seudullisista retkeilyalueista, turvallista virkistysyhteyksistä ja merellisestä virkistysvyöhykkeestä. Erilaiset kaupunkitilat kuten torit, aukiot, rannat ja puistot ovat kaupunkilaisten "olohuoneita". Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne kulttuuriympäristöineen, suojelualueineen ja metsäverkostoineen edistävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Koko kaupungin kannalta merkittäviä laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, liikunta- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen sekä luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston kannalta tärkeät alueet.

Helsingin vihersormina kehitettäviä alueita ovat Keskuspuiston, Helsingipuiston, Viikki – Kivikon puiston, Itä-Helsingin kulttuuripuiston, Vuosaaren ulkoilupuiston ja Länsipuiston alueet. Vihersormet yhdistävät keskeisimmät luontoalueet, rannikon ja saariston toisiinsa sekä muodostavat metsäverkoston.

Kaupunkimetsät ovat yksi Helsingin vahvuuksista, jotka jatkossakin otetaan huomioon kilpailukykytekijänä ja osana virkistysverkostoa. Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne metsäverkostoineen edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Viheralueverkosto mahdollistaa myös kaupunkiviljelyn kehittämisen ja hiljaiset alueet. Kaavaratkaisu on kaavan tavoitteen mukainen.

Maakuntakaavan ja valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteiden huomioon ottaminen luontoarvojen osalta

Yleiskaavassa luonto- ja virkistysalueiden suunnittelussa ja varaamisessa on otettu huomioon valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet, maakuntakaavan virkistysalueet, viheryhteydet ja luonnonsuojelualueet. Yleiskaava toteuttaa maakuntakaavan ja valmisteilla olevan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitteita viherrakenteen osalta. Suojelu- ja virkistysalueista on muodostettu maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti ekologisiin reunaehtoihin sovitettu viheralueverkosto ja merellinen verkosto, joka on osoitettu kaavamerkinnöin ja määräyksin.

Yleiskaavaratkaisu säilyttää Helsingille tunnusomaiset säteittäiset vihersormet ja ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta tärkeimmät yhtenäiset luonnonalueet. Nämä alueet on osoitettu kaavakartalla, ja kaava sisältää niitä koskevat määräykset ja teemakarttojen suunnitteluohjeet.

Luonnonsuojelualueet sisältyvät pääosin virkistys- ja viheraluemerkintään ja lisäksi luontoarvojen säilyttämisestä on annettu koko kaava-aluetta koskeva kaavamääräys, jonka mukaan Natura 2000 -verkkoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2014 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvatta arvojen säilyminen. Lisäksi luonnonsuojelualueet ja uuden luonnonsuojeluohjelman kohteet on osoitettu oikeusvaikutteisella Kaupunkiluonto-teemakartalla.

Maakuntakaavassa osoitetut tärkeät maakunnalliset viheryhteystarpeet on osoitettu viheryhteysmerkinnällä, virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja rantaraitti-merkinnällä. Näiden kaikkien kaavamääräys sisältää liittymisen seudulliseen viherverkkoon. Maakunnallisesti merkittävät laajat viheralueet on osoitettu kaavakartalla yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella. Viher- ja virkistysverkoston jatkuvuuden turvaamiseksi on annettu koko kaava-aluetta koskeva määräys: "Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata". Kaavakartalla esitetty rantaraitti (sininen katkoviiva) kattaa valituksissa esitetyn Laajasalon eteläosan viheryhteydet. Rantaraitti-kaavamääräyksen mukaan: "seudulle jatkuva, rantavyöhykettä seuraileva koko kaupungin kattava rantaraitti".

Malmin lentokentän viheryhteyksiä on kehitetty ja laajennettu kattamaan lentokentälle suunnitellun asuinalueen virkistystarpeet seudullisuutta korostaen. Maunulan - Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavakartalla. Sen erityiset kaupunkiekologiset arvot on tunnistettu ja kaavamääräys sisältää tavoitteen ekologisesta käytävästä. Valituksissa esille tulleita paikallisia luontoarvoja koskevat koko kaava-alueen luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset.

Vaikutusarvioinnit, tehdyt luontoselvitykset ja selvitysten ja aineistojen riittävyys

Yleiskaavan vaikutuksia luonto- ja virkistysverkostoon on arvioitu koko kaavatyön ajan osana suunnitteluprosessia asiantuntijatyönä, joka on perustunut laadittuihin viheralueita koskeviin tavoitteisiin ja selvityksiin sekä suunnittelijoiden paikallistuntemukseen. Lisäksi on teetetty konsulttityönä luontoselvityksiä, luontovaikutusten arviointi ja Natura-arviointi.

Yleiskaavan luontovaikutusten arviointi perustuu tarkkarajaisiin Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän luontoaineistoihin ja yleiskaavan paikkatietoaineistoon, jossa oli esitetty yleiskaavan pohja-

na olleet alustavat rakentamisen painopistealueet (laajempina kuin varsinainen kaavaehdotus) sekä arvioidut asukas- ja työpaikkamäärät (06/2014). Tarkastelualue on ollut laajempi kuin kaavassa esitetyt ruudut. Kartta-aineisto ja käytetyt sijainniltaan tarkat luontotietoaineistot on kuvattu Luontovaikutusten arviointi: Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaavaosaston selvityksiä 2014:39 - nimisessä raportissa sivulla 8 ja liitekartoissa. Luontovaikutusten arviointiin kuuluu epävarmuustekijöiden tunnistaminen. Kaavan yleispiirteisyys on niistä yksi. Vaikutusarviointi on kuitenkin laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu; käytännössä osa aluevarauksista jää toteuttamatta esimerkiksi tarkempien luontoselvitysten takia. Raportin mukaan yleiskaava-alueen luonnonolot tunnetaan muilta osin poikkeuksellisen hyvin ja käytettävissä on ollut erittäin kattava luontotietoaineisto, mikä vähentää arvioinnin epävarmuutta (sivu 10).

Luontovaikutusten havainnollinen kartta-aineisto on esitetty edellä mainitun raportin liitteenä. Luontovaikutusten arvioinnin lähtömateriaalina on ollut kaavan pohjaksi laadittu kaupunkiekologinen selvitys, Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä, kaavan yhteydessä päivitetty lepakkoselvitys ja liito-orvaselvitykset ja muut aineistot, jotka on koottu luontovaikutusten arviointiraporttiin. Luontovaikutusten arviointiin on liittynyt työpajatyöskentely, johon oli kutsuttu mahdollisimman kattavasti eri asiantuntijoita mukaan lukien luonto- ja lintujärjestöjen edustajat. Arviointiin liittyvistä liitekartoista ja arvioinnista voi todeta, että kaavassa on otettu huomioon keskeiset luontoarvot. Luontojärjestöjen ja lintujärjestöjen aineistot ovat olleet osana kaavan valmistelua ja vaikutusten arviointia. Vaikutusten arviointi tehtiin osana suunnittelua, eikä keskeisille luontoalueille ole osoitettu rakentamista. Ratkaisu mahdollistaa myös uuden luonnonsuojeluohjelman toteuttamisen. Lisäksi on laadittu luonnonsuojelulain edellyttämä Natura-arviointi.

Luontoarvoja koskevat kaavamääräykset

Valituksissa esiin tulleet metsäverkosto, Natura-alueet, vihersormien säilyttäminen, yhtenäiset luonnonalueet, metsäiset luonto- ja viheralueet ja saaristo ja paikalliset luontokohteet on otettu huomioon kaavamerkinnoissa ja -määräyksissä.

Suurin osa arvokkaista luontokohteista ja yleiskaavan rinnalla valmistellun luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 sekä metsäverkoston mukaisista luontokohteista sijaitsee yleiskaavan virkistys- ja viheralueilla, jotka osoittavat keskeiset vihersormet ja merellisen virkistykseen ja matkailun alueilla, joita koskevat seuraavat kaavamääräykset:

”Aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelli-

seen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne.”

”Suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.”

”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Viheryhteysmerkinnät ja paikallisia ja suojeltavia luontoarvoja koskevat kaavamerkinnät ja määräykset

Valituksissa esille tulleet seudullisten ja paikallisten suojeltavien luontoarvojen turvaaminen mm. Lauttasaari, Laajasalo, Malmin lentokenttä, Tattarisuo, Malminkartano, Maunula- Oulunkylä-yhteys, Pajamäki, Tali, Haaga, Pihlajamäki, Ramsinniemi, Tuomarinkylän kartano, Vallilanlaakso, Keskuspuisto, Viikki sekä lintu-, eläin-, kala-, simpukka- ja kasvilajien esiintymispaikat, muut paikalliset metsät, purot, lähteet, geologiset arvot ja luontokohteet sisältyvät rakentamisalueiden merkintöihin ja koko kaava-alueita koskeviin määräyksiin sekä kaavan viheryhteysmerkintöihin.

Kaavan viheryhteysmerkintä ja sitä koskeva määräys osoittavat virkistys- ja ekologisia yhteyksiä sekä niitä koskevia kehittämistarpeita, joihin voi kuulua myös suojelualueita esimerkiksi Maunulan-Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavamerkinnällä.

Rakentamisalueisiin kuuluu rakentamisen lisäksi puistoja ja virkistysalueita. Näitä rakentamisalueita koskevat koko kaava-alueen luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset: ”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.” ”Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston

jatkuvuus tulee turvata." Osa näissä valituksissa esitetyistä arvoista si-
joittuu myös yleiskaavan virkistys- ja viheralueille ja viheryhteyksiksi
merkityille alueille, joiden kaavamääräyksissä luonto- ja ekologiset ar-
vot on otettu huomioon.

Luonnonsuojelualueita koskevat määräykset ja merkinnät

Valituksissa esille tullut suojelualueiden merkitseminen kaavaan on
otettu huomioon kaavan tavoitteen mukaisesti.

Kaavamääräys: "Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuo-
jelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojelta-
vat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-
teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään.
Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon moni-
muotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilymi-
nen."

Suojelualueiden lisäksi Kaupunkiluonto-teemakartta osoittaa kaupunki-
luonnon metsäverkoston, niitty- ja vesiekosysteemien kehittämisen ja
muun kaupunkiluonnon ekologisen laadun kehittämisen tavoitteet.

Natura-arviointi

ELY-keskus ympäristö katsoo, että Helsingin uudella yleiskaavalla on
LSL 66 §:ssä tarkoitettuja merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Van-
hankaupunginlahden lintuvesiin (FI0100062) Natura 2000-alueen suo-
jelun perusteena oleviin luonnonarvoihin. Varovaisuusperiaatetta nou-
dattaen vaikutukset on katsottava merkittävästi heikentäviksi lintudirek-
tiivin liitteen I lajeista erityisesti ruskosuohaukalle. Varovaisuusperiaa-
tetta noudattaen varsinkaan pitkällä aikavälillä linnuston kannalta koko-
naisuutena tarkasteltuna ei ole perusteltua sulkea pois myöskään Natu-
ra-alueen eheyteen kohdistuvien heikentävien yhteisvaikutusten mah-
dollisuutta.

Edellä olevan perusteella ELY-keskus ympäristö katsoo, että yleiskaa-
va ei täytä MRL 39 §:n 2 momentin säädettyjä vaatimuksia luonnonar-
vojen vaalimisesta, eikä perustu MRL 9 §:n edellyttämiin riittäviin tutki-
muksiin ja selvityksiin, kun otetaan vielä huomioon lintudirektiivin 4 ar-
tiklan 4 kohdan viimeisen virkkeen tarkoittama elinympäristöjen pilaan-
tumisen ja huonontumisen estämisvelvoite myös suojelualueiden ulko-
puolella. (4. artikla säättää elinympäristöjen suojelua erityisesti Natura-
verkoston ulkopuolella)

Luontoarvojen, siis myös valituksessa mainittujen suojelualueiden ulko-
puolisten luontoarvojen, turvaamisesta on määrätty koko kaava-alueita
koskevassa määräyksessä:

”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Lisäksi teemakartalla todetaan Natura-alueiden osalta: ”Suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.” Luonnonarvojen turvaamista koskeva määräys koskee myös suojelualueiden ulkopuolisia alueita. Kaavassa on varauduttu siihen, että myös suojelualueiden ulkopuolella on - tai voi löytyä suojeluarvoja.

ELY-keskus on antanut LSL 65 §:n mukaisen lausunnon yleiskaavan Natura-arvioinnista. Lausunto tulee LSL 65 §:n mukaan pyytää suunnitelmaa koskevasta arvioinnista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Yleiskaavan vaikutukset Natura 2000-alueisiin on arvioitu LSL 65 §:n ja luontodirektiivin mukaisesti (Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:2). Arviointi on laadittu ja sen johtopäätökset on perusteltu asianmukaisesti. Arvioinnissa on otettu huomioon luontotyyppeihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi vaikutukset Natura-alueen eheyteen ja kiinnitetty huomiota hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksiin.

Huolimatta siitä, että Natura-arviointi toteaa yksiselitteisesti, että yleiskaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyyppin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueiden eheyteen, ELY-keskuksen Natura-arvioinnista antamassa lausunnossa (ELY 16.2.2016) kuitenkin vedotaan varovaisuusperiaatteeseen ja todetaan, ettei tällaisia vaikutuksia voida poissulkea Vanhankaupunginlahden (FI0100062) Natura-2000 -alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin ruskosuohaukan ja Natura-alueen eheyden osalta.

ELY-keskuksen Natura-lausunto ei käytettävissä olevien tietojen perusteella perustu sellaiseen uuteen (tieteelliseen) selvitykseen, joka olisi laadittu Natura-arvioinnin jälkeen. Vaikutusten merkittävyyden arviointi pelkän varovaisuusperiaatteen nojalla ei ole perusteltua. Natura-arvioinnissa on Natura-alueen eheyden osalta todettu, että rakentamisen seurauksena Vanhankaupunginlahden ja Viikin peltojen muodostaman ekologisen kokonaisuuden rakenne ja toiminta eivät häiriinny tavalla, joka olisi luonnonsuojelulain tai luontodirektiivin vastaista.

Kaava täyttää MRL 39 §:n 2 momentin vaatimukset luonnonarvojen vaalimisesta. Kaavan Natura-vaikutusten arviointi on ollut kiinteä osa

kaavan valmistelutyötä ja jo suunnitteluvaiheessa on voitu ottaa huomioon Natura-alueen luontoarvojen säilyttämisen edellytykset. Suunnittelussa ovat olleet mukana kaupungin omien asiantuntijoiden lisäksi konsultin edustajat. Selvitykset luontoselvitysten, luontovaikutusten arvioinnin ja Natura-arvioinnin osalta ovat riittäviä. Kaavaan liittyen on tehty osana kaavatyötä luontoselvityksen sisältävä luontovaikutusten arviointi, Natura-arviointi ja Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024. Nämä selvitykset on otettu huomioon kaavaratkaisussa. Luonnonsuojeluohjelman perusteella on osoitettu yleiskaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla luonnonsuojelualueet, mitkä tukevat Natura-alueiden ja erityisesti Viikki - Vanhankaupunginlahden eheyttä. Lisäksi on tehty kaupunkiekologinen Helsingin kestävä viherrakenneselvitys ja Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluontoselvitys.

Kaavan valmistelun osana tehdyissä luontovaikutusten arvioinnissa ja Natura-arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen ja lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset. Kaavassa ei osoiteta rakentamista Natura-alueelle. Kaavassa osoitetun rakentamisen toteuduttua Natura-alueen ympärillä on edelleen laaja ja yhtenäinen viheralue, joka yhdessä alueen puistojen ja muiden ulkoiluun soveltuvien alueiden kanssa jakaa lisääntyvän asukasmäärän kasvavaa virkistyskäyttöpainetta. Natura-arvioinnissa on arvioitu myös virkistyskäyttöpainetta. Kahden kilometrin säteellä Natura-alueesta on 750 hehtaaria virkistyskäyttöön varattuja alueita, joka on hieman yli kaksi kertaa Natura-alueen pinta-ala (Natura-arviointi s. 45-46). Lisäksi on otettava huomioon, että vaikutusarviointi on laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu; käytännössä osa aluevarauksista jää todennäköisesti toteutumatta tai ei toteudu kaavassa esitetyssä laajuudessa (Natura-arviointi s. 10). Koska Natura-arviointi on ollut osa suunnittelutyötä, rakentamisaluetta on Viikin kohdalla pienennetty.

Natura-arviosta on neuvoteltu kaavan laatimisen yhteydessä ELY-keskuksen edustajien kanssa. Natura-arviointi on tehty LSL 65 §:n mukaisesti ja on riittävä. Natura-arvioinnissa todetaan, että ruskosuohaukka on pesimälajina tavoite, vaikka pesintä ei olekaan ollut viimeaikoina vuosittaista. Natura-arviota täydennettiin ELY-keskuksen neuvottelun jälkeen nimenomaan ruskosuohaukan ja alueen eheyden näkökulmasta. Viikin pellot ovat suuressa roolissa ruskosuohaukan kannalta. Nykyinen peltoala on noin 150 hehtaaria ja niittyalueiden pinta-ala noin 200 hehtaaria. Todellisuudessa ruskosuohaukan ravinnonhankinta-alue saattaa olla laajempi. Natura-arvioinnissa todetaan, että yleiskaava vähentää ravinnonhankintaan soveltuvan avomaan määrää maksimissaan 7 % ja muualla ravinnonhankinta-alueella muutos on samaa luokkaa. Natura-arviossa on tarkasteltu huolellisesti ruskosuohaukan pesimäkannan taantumista ja uutta kehitystä pesivien parien määrässä ja poikastuotossa ja elinolosuhteiden turvaamista. Lisäksi on esitetty kir-

jallisuuteen, tutkimuksiin ja asiantuntijahaastatteluihin perustuvat ravinnonhankinta-alueiden laajuudet sekä arvioita kaavoituksesta riippumattomista poikastuottoa heikentävistä syistä. Lopputuloksena Natura-arvioinnissa on päädytty siihen, että yleiskaavan vaikutuksia ruskosuhaukkaan pesimälajina ei arvioida merkittäviksi. Natura-arvioinnin mukaan yleiskaavalla ei ole katsottu olevan vaikutuksia myöskään Natura-alueen eheyteen, ja Viikin peltojen ekologinen kokonaisuus säilyy toimivana. Yhtenä keinona eheyden turvaamiseksi yleiskaavassa oikeusvaiikutteisella kaavan teema-kartalla on osoitettu Viikin-Vanhankaupunginlahden Natura-alueen tuntumaan 7 uutta Helsingin luonnonsuojeluohjelman mukaista suojelualueita, joiden yhteispinta-ala on noin 70 hehtaaria. Nämä alueet sisältyvät yleiskaavan virkistys- ja viheraluepikselihin.

Ravinnonhankinnan kannalta tärkeiden avomaiden suojelua tukee myös yleiskaavassa esitetyt kulttuuriympäristön suojelutavoitteet mm. Vantaanjokilaaksossa.

Kaavaan liittyvän Natura-arvioinnin mukaan Natura-arvioinnissa esitetyt lievennystoimet (sivu 62) kulun ohjaamisen osalta ja luonnonsuojeluohjelman uudet suojelualueet Natura-alueen tuntumaan tukevat luonnonsuojelutavoitteiden toteutumista.

Komissio on antanut ennalta varautumisen periaatetta eli varovaisuusperiaatetta koskevan tiedonannon (KOM2000), jossa komissio korostaa, että ennalta varautumisen periaatteeseen voidaan turvautua vain tilanteessa, jossa riski on mahdollinen, mutta se ei kuitenkaan milloinkaan oikeuta mielivaltaisten päätösten tekemiseen. Periaatteeseen turvautumisen on perustuttava mm. tieteelliseen arviointiin, vaikutusten arviointiin, toimenpiteiden ja suojelun oikeaan suhteeseen, toimenpiteiden tasavertaisuuteen ja yhdenmukaisuuteen. ELY-keskuksen lausunnossa viitattu varovaisuusperiaate ei perustu tällaiseen arviointiin.

Kaavan tavoitteiden osalta viitataan edellä kohdassa ”Yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet” todettuun. Yleiskaava täyttää MRL:n sisältövaatimukset luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön osalta, eikä sisältövaatimuksia ole painotettu yleiskaavassa yksipuolisesti vain rakentamisen kannalta.

Kaavakartan (lintukohteiden, Ramsar-kohteiden, luonnonsuojelualueiden merkitseminen, luontokohteiden säilyttäminen) ja sen ohjausvaikutuksen osalta viitataan edellä kohdassa ”Kaavan esittämistapa” todettuun. Lintualueet ja valituksissa mainitut aineistot on otettu huomioon luontovaikutusten arvioinnissa.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden ja vaikutusten arvioinnin osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen,

luontoarvoja ja Natura-arviointia ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. Kaavassa on koko kaava-alueita koskeva kaavamääräys, joka edellyttää luontoarvojen turvaamista.

Ruskosuohaukka ei ole Suomessa uhanalainen eikä erityisen suojeltava laji. Yleiskaavalla ja sen mahdollistamalla rakentamisella ei ole luonnonsuojelulain ja luontodirektiivin tarkoittamalla tavalla ruskosuohaukkaan ja Natura-alueen eheyteen kohdistuvia merkittäviä heikentäviä vaikutuksia yhteisvaikutukset huomioon ottaen. Tällaisia vaikutuksia rakentamisella ei ole myöskään varovaisuusperiaate huomioon ottaen. Natura-arvioinnin tulokset eivät ole epävarmoja siten, että varovaisuusperiaate tulisi sovellettavaksi. Suunniteltu maankäyttö ei arvioinnin perusteella vaaranna Natura-alueen säilymistä tavoitteita eikä vaarantumiselle jää arvioinnin mukaan perusteltuja epäilyjä. Luonnonsuojelualueeseen sisältyvää varovaisuusperiaatetta on sovellettu Suomen oikeuskäytännössä lähinnä poikkeamislupaharkinnassa ja arvioitaessa Natura-vaikutusten selvityselvöllisyyttä. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 19)

Valituksessa viitatus oikeustapauksen (KHO 2009:77) osalta voidaan todeta, että ratkaisu koskee aluetta, jolla ei ole ollut voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa eikä tapauksessa ollut selvitetty riittävällä tavalla silloin voimassa olleen MRL 9 §:n mukaisesti maankäytön vaikutuksia selvitysten perusteella arvokkaihin lintuarvoihin. Valituksenalaisessa Helsingin uudessa yleiskaavassa vaikutukset on selvitetty, kaavamääräykset on annettu eikä yleiskaava hävitä luonnonympäristöä eikä siihen liittyviä erityisiä arvoja. Yleiskaavaa laadittaessa kaupunki on pyrkinyt optimaaliseen ratkaisuun erilaisten vaatimusten suhteen. Yleiskaava täyttää MRL 39 §:n 2 momentissa säädetyt vaatimukset luonnontarvojen vaalimisesta.

Luonnonsuojelualueet on osoitettu oikeusvaikutteisina yleiskaavan kaupunkiluonto-teemakartalla.

Viikki-Vanhankaupunginlahden luoteisosan rakentaminen ei aiheuta merkittävää haittaa Natura-alueen luontoarvoille. Vanhankaupunginlahden ja Viikin peltojen muodostama ekologinen kokonaisuus säilyy toimivana. Vanhankaupunginlahden direktiiviluontotyyppeihin yleiskaavalla ei arvioida olevan vaikutuksia. (Kaavaselostus, s. 119)

Vanhankaupunginlahden Natura-arviointi (Natura-arviointi, Ramboll Oy; Kaavaselostus, s. 119)

Yleiskaavan vaikutukset Natura-alueisiin on arvioitu LSL 65 §:n mukaisesti. Natura-arviointi toteaa yksiselitteisesti, että yleiskaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyyppin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaiku-

tuksia Natura-alueiden eheyteen. Kaupungissa on välttämätöntä ja tulee voida täydennysrakentaa mm. merkittävän poikittaisen joukkoliikenneväylän Jokeripysäkin ympäristössä. Viikintien eteläpuolisilla alueilla, joita vaaditaan kokonaan poistettavaksi kaavassa, on jo nykyään rakentamista. Ainakin nämä rakentamisalueet on merkittävä yleiskaavaan ja tästä syystä vähintäänkin olemassa olevien asemakaavojen ja toteutuneen rakentamisen mukaisina. (Vuorovaikutusraportti, s. 17-18)

Koko kaava-alueetta koskee määräys, jonka mukaan ”Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015 - 2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvata arvojen säilyminen.” Luonnonsuojelulaki turvaa osaltaan suojeltavat kohteet ja elinympäristöt. Ympäristökeskuksen kattavaa luontotietojärjestelmää on hyödynnetty kaavatyössä ja luontoselvityksiä on tarkennettu mm. liito-oravan ja lepakoiden osalta. Yleiskaavan luontoselvitykset ja arvioinnit tarkentuvat tarkempiasteisessa suunnittelussa. (Vuorovaikutusraportti IV. s. 125) Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Viikki

Viikkiin esitetty rakentaminen on maakuntakaavan mukaisella taajama-toimintojen alueella. Myös maakuntakaavan yhteydessä on laadittu luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi, joka on osoittanut, ettei maakuntakaavan mukaisella rakentamisella ole merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen luontoarvoihin.

Yleiskaava esittää uutta rakentamista Viikkiin Raide-Jokeri 1:n käytävään, Viikin koetilan ja nykyisen Eko-Viikin väliin. Yleiskaavan liikennevision mukaan vuonna 2050 Viikissä kohtaavat Jokeri 1, Tiederatikka ja pikaraitiotie kantakaupungista Malmin lentokenttäalueelle. Viikki on keskeinen yritysalue ja korkeakoulualue. Lahdenväylän bulevardisointi avaa uudet rakentamisalueet. Viikistä tulee kantakaupungin koillinen laajentuma. Etu-Viikin rakentamisalueiden toteutus ei ole riippuvainen Lahdenväylän bulevardisoinnista.

Natura- ja luontovaikutusten arviointi on ollut kiinteä osa Viikin alueen suunnittelua. Rakentamisaluetta on supistettu vaikutusten vähentämiseksi. Yleiskaavan valmistelun rinnalla on tehty luontovaikutusten arviointi ja Natura-arviointi, jossa Viikin osalta on todettu, että yleiskaavan Vanhankaupunginlahden lintuvesien Natura-alueeseen kohdistuvat vai-

kutukset eivät minkään direktiivilintulajin osalta ole merkittäviä. Myöskään direktiiviluontotyyppien osalta ei yleiskaavalla arvioida olevan vaikutuksia. Yleiskaavan uusi rakentaminen ei myöskään katkaise maakuntakaavan Viikki-Kivikon viherkäytävää. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 173) Kaavan oikeusvaikutteisella Kaupunkiluonto-teemakartalla osoitetut suojelualueet ja suojeltaviksi tarkoitetut alueet tukevat luontoarvojen säilyttämistä virkistyskäytön lisääntyessä.

Pornaistenniemi

Pornaistenniemen osalla alueen luontoarvot on otettu huomioon kaavan tavoitteen mukaisesti. Koko kaava-alueella koskevan kaavamääräyksen mukaan suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen. Suojeltavat alueet on ostettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta.

Pornaistenniemen tervaleppälehto (7,96 ha) on rauhoitettu vuonna 2016. Rauhoituksella suojellaan linnustoltaan ja sienilajistoltaan arvokas metsäalue ja liitetään se suurempaan luonnonsuojelualueeseen. Alue toimii metsäisenä suojavyöhykkeenä kosteikkoalueen ja rakennetun alueen välissä. Sen merkitys Natura-alueen suojavyöhykkeenä korostuu yleiskaavan mukaisen lisärakentamisen kuten Lahdenväylän bulevardisoinnin myötä.

Yleiskaavan tavoitteena on hallittu virkistysyhteyksien kehittäminen Vanhankaupunginlahden alueella ja myös Pornaistenniemen nivominen osaksi yhteysverkostoa tarkemmassa jatkosuunnittelussa. Suuri osa yleiskaavassa asuntovaltaiseksi ehdotettua aluetta on jo voimassa olevassa yleiskaava 2002:ssa hallinnon ja julkisten palvelujen aluetta. (Vuorovaikutusraportti IV, s- 174-175)

Saunalahti

Rakentamisalue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta. Saunalahden lähimmät pikselit perustuvat Herttoniemen metroaseman liike- ja palvelukeskustan ja siihen liittyvän asumisen kehittämiseen yleiskaavan tavoitteen mukaisesti. Kyseiseen kohtaan liittyy rauhoitettu luonnonsuojelualue. Saunalahden alueelle on kaavatyön yhteydessä valmistellussa Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 osoitettu lisäksi kaksi uutta luonnonsuojelualueen laajennusta, jotka tulee ottaa huomioon oikeusvaikutteiselta kaavan teemakartalta. Natura-alueelle ei ole osoitettu rakentamista. Natura-arvioinnin mukaan kaavassa osoitetut uudessa luonnonsuojeluohjelmassa rauhoitettaviksi esitetyt alueet tukevat Natura-alueen suojelutavoitteiden toteuttamista. (Tilannetta kuvaava kartta on Natura-arvioinnin sivulla 50.) Koko kaava-alueella koskevan kaavamääräyksen mukaan ”Natura 2000 -verkostoon

kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteempipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen.”

Natura-vaikutusten arvioinnissa on todettu yksiselitteisesti, että yleiskaavan mahdollistamasta rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa minkään luontotyypin tai lajin osalta kuin ei myöskään merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueen eheyteen.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue (FI010006)

Mustavuoreen liittyvän rakentamisen Natura-arviointi on tehty erityisen huolellisesti mm.kehrääjän ja yhteisvaikutusten osalta. Asia on selvitetty Natura-arviointi-raportin sivuilla 18-39. Kaavaratkaisussa on pienennetty rakentamisaluetta pienemmäksi kuin voimassa olevassa yleiskaavassa 2002 on esitetty. Natura-arvioinnin mukaan vaikutukset Natura-alueeseen eivät ole merkittäviä.

Yleiskaava 2002:ssa Niinisaarentien pohjoispuolelle on osoitettu pientalovaltainen asuntoalue, jota ei ole toteutettu yleiskaavakaudella. Uudessa yleiskaavassa Niinisaarentien pohjoispuolelle rakentamisaluetta on supistettu huomattavasti yleiskaava 2002:een verrattuna ja asukasmäärätavoitetta on alennettu suunnittelun kuluessa. Uuden yleiskaavan ratkaisu mahdollistaa paremmin nykyisten ulkoilureittien käytön eikä ohjaa virkistyskäyttöä Natura-alueelle. Lisäksi alueen välittömään läheisyyteen on rakenteilla jo suurelta osin valmis ulkoilu- ja luonnontarkkailualue Vuosaarehipun täyttömäelle. (Natura-arviointi, Ramboll Oy, s. 25)

Natura-alueen välittömään läheisyyteen ei ole uudessa yleiskaavassa esitetty täydennysrakentamista. Lähin täydennysrakentaminen on osoitettu Mellunmäen puoleiselle jo rakennetulle alueelle sekä Niinisaarentien pohjoispuolelle. Asukasmäärä lisääntyy Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen läheisyydessä (1 km etäisyydellä Natura-alueen rajasta) 3 900 asukkaalla vuoteen 2049 mennessä. Asukasmäärän lisäys on verraten vähäinen, minkä vuoksi yleiskaavassa osoitettu rakentaminen ei aiheuta merkittävää virkistyskäytön lisääntymistä Natura-alueella. Lisäksi suojavyöhyke Natura-alueen ja tiivistettävien asuinalueiden väliin on turvattu varaamalla kaavassa laajoja alueita virkistykseen ja suojeluun. (Natura-arviointi, Ramboll Oy, s. 25)

Kahden kilometrin säteellä Natura-alueesta on virkistyskäyttöön varattuja alueita yhteensä 578 hehtaaria, mikä on noin puolitoista kertaa Natura-alueen pinta-ala. Lisäksi Natura-alueen eteläreunan ja Niinisaaren-

tien välinen alue on uudessa yleiskaavassa osoitettu lähes kokonaisuudessaan virkistysalueeksi ja Vuosaarenhuipun aluetta kunnostetaan virkistykseen ja luonnontarkkailuun. Verrattuna yleiskaavaan 2002 uusi yleiskaava mahdollistaa paremmin nykyisten ulkoilureittien säilyttämisen Niinisaarentien pohjoispuolella. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 183)

Yleiskaavalla ei voida katsoa olevan merkittäviä vaikutuksia kehrääjän esiintymiseen alueella eivätkä yhteisvaikutukset Östersundomin yleiskaavan suunnitelmien kanssa nouse merkittäviksi.

Helsingin uuden yleiskaavan viheraluevaraukset mahdollistavat Mustavuoren virkistysalueiden kehittämisen ja luontoarvojen säilymisen.

Vantaanjoen Natura-alue (FI0100104) (Natura-arviointi, Ramboll Oy, s. 82-84)

Yleiskaavassa Vantaanjokivarsi on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti. Virkistys- ja viheralueen kaavamääräykset sekä koko kaava-alueella koskevat luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset ja lisäksi hulevesiä koskeva kaavamääräys turvaavat Vantaanjoen Natura-arvot ja veden laadun. Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luonto- ja Natura-arvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaavan Natura-arvioinnin mukaan Uuden yleiskaavan vaikutukset Vantaanjoen Natura-alueeseen muodostuvat valuma-alueilla tapahtuvista muutoksista, jotka vaikuttavat Vantaanjokeen valuvan huleveden määrään ja laatuun. Lisäksi lisääntyvä virkistyskäyttö voi aiheuttaa kulumista ja eroosiota jokivarressa. Vuollesimpukkaan kohdistuvien vaikutusten osalta keskeisin tekijä on kiintoaineksen määrä vedessä, johon voidaan vaikuttaa uusien rakentamisalueiden hulevesien käsittelyllä. Lievennystoimet huomioiden yleiskaavassa osoitettu rakentaminen on mahdollista toteuttaa siten, että vuollesimpukkaan kohdistuvat vaikutukset jäävät vähäisiksi. (Natura-arviointi, s. 1, kaavaselostus, s. 119)

Luonnonsuojelualueet ja muut arvokkaat luontokohteet, vihersormet ja metsäverkosto

Luonnonsuojelualueet ja muut luontokohteet, suojeltavat lajit, metsäverkosto

Suurin osa luonnonsuojelualueista ja arvokkaista luontokohteista ja metsäverkosto on merkitty yleiskaavan virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja lisäksi virkistys- ja viheralueita ja merellisiä virkistysalueita koskevat luontoarvojen turvaamista koskeva määräys. Yleiskaavan tavoite viher-

verkostosta, kaavassa osoitetut vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet sekä yleiskaavan valmistelun rinnalla tehty uusi luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkostotarkastelu turvaavat osaltaan luontoarvoja (mm. direktiivilajit). Luonnonsuojelualueet, luonnonsuojelulain rauhoitetut luontotyypit, Natura-alueet ja luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 suojeltaviksi tarkoitetut alueet on merkitty kaavan näiltä osin oikeusvaikutteiselle Kaupunkiluonto-teemakartalle. Teemakartalla on osoitettu myös kaupunkiluontoselvitysten mukaiset metsäverkosto, niittyverkosto ja siniverkosto. Lisäksi kaavassa on koko kaava-alueella koskeva kaavamääräys luontoarvojen turvaamisesta. Hulevesiä koskeva määräys turvaa osaltaan Vantaanjoen ja purojen veden laadun ja näissä vesistöissä elävien taimenten ja simpukoiden elinolosuhteet.

Luontodirektiivin liitteen IV (a) - lajit ja muut suojeltavat lajit

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit on selvitetty yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa. Arviointiin kuuluvan luontoselvityksen tietoja on täydennetty erillisillä liito-orava- ja lepakkoselvityksillä. Liito-oravat levisivät Helsinkiin kaavatyön aikana. Siihen saakka liito-oravat olivat Helsingissä satunnaisia vierailijoita. Luontoselvityksiä ja vaikutusarviointeja tehtäessä vuonna 2014 liito-oravia oli selvityksen mukaan vain Helsingin luoteisosassa. Juuri ennen kaavan päätöskäsittelyä vuoden 2016 selvitysten mukaan liito-oravat olivat levinneet edelleen voimakkaasti kohti itää.

Luontovaikutusten arviointiraportin sivuilla 36-38 ja 81-84 on esitetty vaikutukset liito-oraviin ja lepakoihin. Muut suojeltavat lajit on esitetty sivuilla 17-20. Yleiskaavassa esitettyjen rakentamisalueiden vaikutukset suojeltaviin lajeihin on tunnistettu luontovaikutusten arvioinnissa. Arviointi on tehty lähtökohdasta, että LSL 49 §:n mukaiset liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat kulkuyhteyksineen huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa riittävästi, jotta vältetään liito-oraviin kohdistuvilta merkittävydeltään suurilta vaikutuksilta. Yleiskaavan esitystavasta, kaavan pitkästä aikajänteestä ja suojeltavien lajien liikkuvasta elintavasta ja jatkuvasti muuttuvista esiintymisalueista johtuen on perusteltua, että yleiskaava määrää näiden lajien huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa sanallisesti. Yleiskaavassa osoitettu verkostomaisen viherrakenteen on tarkoitus turvata osaltaan luonto-arvoja. Yleiskaavan koko kaava-alueella koskeva määräys edellyttää myös direktiivilajien huomioon ottamista: "Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen. "Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata."

Vihersormet

Helsingin seudulle jatkuvat laajat yhtenäiset vihersormet on osoitettu kaavakartalla virkistys- ja viheraluemerkinnällä. Koko kaava-alueella koskeva kaavamääräys painottaa vihersormien jatkuvuuden turvaamista: "Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata."

Metsäverkoston huomioon ottaminen

Kaavaprosessin yhteydessä on syntynyt poikkeuksellisen paljon kaupunkimetsiä koskevaa aineistoa. Kaavan kaupunkiekologisessa selvityksessä ja vuorovaikutuksessa tuli esille metsäverkoston perustamisen tarpeellisuus. Kaavaan on otettu metsäverkostoa koskevia määräyksiä. Metsäverkostoa koskevat selvitykset ovat olleet osa kaavan valmistelutyötä. Yleiskaavan vihersormet ja laajat virkistys- ja virkistysalueet mahdollistavat metsäverkoston kehittämisen. Virkistys- ja viheralueita koskeva määräys edellyttää metsäverkoston huomioon ottamisen. Luonnonsuojeluohjelmaan nostetut arvokkaimmat metsäkohteet on osoitettu kaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla. Kaava mahdollistaa suojellun metsäpinta-alan kasvattamisen luonnonsuojeluohjelman mukaisesti. Vaikutukset metsiin ovat kohtalaisia ja arviointi on esitetty luontovaikutusten arviointiraportissa (sivu 97). Metsäverkosto on esitetty yleiskaavan tavoitteellisena verkostona yleiskaavan teemakartalla.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue (FI0100065), Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000-alue (FI0100062), Vantaanjoen Natura-alue (FI0100104)

Viitataan Natura-arviointiin, virkistys- ja viheralueita koskeviin kaavamääräyksiin sekä koko kaava-alueella koskevaan kaavamääräykseen, joka edellyttää luontoarvojen luonnonsuojelualueiden ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden huomioon ottamista ja arvojen turvaamista. Viikin, Pornaistenniemen, Saunalahden, Mustavuorenlehdon, Vantaanjoen alueet sekä lisäksi muut luonnonsuojelualueet ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet on osoitettu yleiskaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla. Suojelualueille ei kohdistu rakentamista. Lisäksi on annettu määräyksiä esimerkiksi hulevesien hallinnasta. Yleiskaavassa on luontovaikutusten arvioinnin mukaan varattu suojelualueiden läheisyyteen riittävästi virkistykseen tarkoitettuja alueita. Viikin rakentamiseen osoitetut kaavamerkinnot perustuvat osin jo olemassa olevaan rakenteeseen, kaavan tavoitteen mukaiseen rakentamiseen joukkoli-

kenneväylien yhteyteen, maakuntakaavaan ja Natura-arviointiin. Viikin ja Mustavuoren rakentamiseen tarkoitettuja kaavamerkintöjä on vähennetty suunnittelun yhteydessä.

Virkistysmahdollisuudet ja virkistysalueiden riittävyys

Kaavan tavoitteet virkistysalueiden osalta

Kaavaselostuksen mukaan (kohta 8.2 ja 2.2.5) tavoitteena on, että Helsinki on vuonna 2050 viherverkostokaupunki, jossa viheralueet, meri ja virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa. Virkistysalueiden monipuolisuus ja kaupunkiluonto ovat Helsingin vetovoimatekijä kansainvälistikin. Virkistysalueilla tavoitellaan ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä, elämänlaatua ja luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä. Tulevaisuuden virkistysverkosto koostuu toimivista ja palvelevista virkistysalueista; helposti saavutettavista lähipuistoista, liikunta- ja virkistyspalveluista, kaupunginosapuistoista, laajoista seudulle jatkuvista viheralueista eli vihersormista, seudullisista retkeilyalueista, turvallisista virkistysyhteyksistä ja merellisestä virkistysvyöhykkeestä. Erilaiset kaupunkitilat kuten torit, aukiot, rannat ja puistot ovat kaupunkilaisten "olohuoneita". Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne kulttuuriympäristöineen, suojelualueineen ja metsäverkostoineen edistävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Koko kaupungin kannalta merkittäviä laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, liikunta- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen sekä luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston kannalta tärkeät alueet.

Helsingin vihersormina kehitettäviä alueita ovat Keskuspuiston, Helsingipuiston, Viikki – Kivikon puiston, Itä-Helsingin kulttuuripuiston, Vuosaaren ulkoilupuiston ja Länsipuiston alueet. Vihersormet yhdistävät keskeisimmät luontoalueet, rannikon ja saariston toisiinsa sekä muodostavat metsäverkoston.

Kaupunkimetsät ovat yksi Helsingin vahvuuksista, jotka jatkossakin otetaan huomioon kilpailukytekijänä ja osana virkistysverkostoa. Kattava ja kytkeytynyt viherrakenne metsäverkostoineen edistävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Viheralueverkosto mahdollistaa myös kaupunkiviljelyn kehittämisen ja hiljaiset alueet. Kaavaratkaisu on kaavan tavoitteen mukainen.

Maakuntakaavan ja valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteiden huomioon ottaminen

Yleiskaavassa virkistysalueiden suunnittelussa ja varaamisessa on otettu huomioon valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet, maakuntakaavan virkistysalueet, viheryhteydet ja luonnonsuojelualueet. Yleis-

kaavaratkaisu säilyttää Helsingille tunnusomaiset säteittäiset vihersormet ja ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta tärkeimmät yhtenäiset luonnonalueet. Nämä alueet on osoitettu kaavakartalla ja kaava sisältää niitä koskevat määräykset ja teemakarttojen suunnitteluohjeet.

Maakuntakaavassa osoitetut tärkeät maakunnalliset viheryhteystarpeet on osoitettu viheryhteysmerkinnällä, virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja rantaraitti-merkinnällä. Näiden kaikkien kaavamääräys sisältää liittymisen seudulliseen viherverkoston. Maakunnallisesti merkittävien laajat viheralueet on osoitettu kaavakartalla yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella. Virkistys- ja virkistysverkoston jatkuvuuden turvaamiseksi on annettu koko kaava-alueella koskeva määräys: Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavakartalla esitetty rantaraitti (sininen katkoviiva) kattaa valituksissa esitetyn Laajasalon eteläosan viheryhteydet. Kaavamääräyksen mukaan: ”seudulle jatkuva, rantavyöhykettä seuraileva koko kaupungin kattava rantaraitti”.

Malmin lentokentän viheryhteyksiä on kehitetty ja laajennettu kattamaan lentokentälle suunnitellun asuinalueen virkistystarpeet seudullisuutta korostaen. Maunulan -Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavakartalla. Virkistysverkoston suunnittelussa on tunnistettu kaupunkiekologiset arvot ja kaavamääräykset sisältävät tavoitteen ekologisesta käytävästä. Valituksissa esille tulleita paikallisia virkistysalueita koskevat koko kaava-alueella koskevat määräykset, joissa määrätään seudullisten viheralueiden ja paikallisen viherverkoston jatkuvuuden turvaamisesta.

Virkistysalueiden riittävyys, vaikutusarvioinnit ja tehdyt virkistyskäyttö- ja saavutettavuusselvitykset

Virkistysalueiden riittävyttä, virkistysverkoston kattavuutta, helppoa saavutettavuutta ja laatua on suunniteltu kaavatyön osana asiantuntijatyönä koko kaavaprosessin aikana. Työssä on käytetty hyväksi kaupungin laajan asiantuntijajoukon paikallistuntemusta. Yleiskaava osoittaa kaavan tavoitteen mukaisesti laajat yhtenäiset viheralueet, vihersormet ja merellisen virkistysalueen ja matkailun alueet. Paikallinen virkistysverkosto on osa muuta kaupunkirakennetta ja sen jatkuvuudesta on määrätty sanallisesti. Tavoitteellinen yleiskaavatasoinen virkistysverkosto on esitetty Virkistys- ja viherverkosto 2050 -teemakartalla. Tarkempaa viherverkostoa suunniteltiin yleiskaavan rinnalla osana viheralueiden kehittämistyötä (VISTRA).

Virkistysalueiden riittävyttä ja terveysvaikutuksia on selvitetty yleiskaavatyön pohjana olevissa raporteissa: Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto ja Viher- ja virkistysalueiden kehityskuva (VISTRA)

osa 1). Virkistyspalveluiden saavutettavuutta on kuvattu raportissa: Arjen saavutettavuus - liikumme, jotta saavutamme. Lisäksi kaavaan kuuluu virkistystä ja viheralueita koskeva teemakartta, joka on yleiskaavatasoinen suunnitelma virkistys- ja viherverkoston kehittämisestä.

Virkistysalueiden riittävyys on otettu huomioon kaavan pääkäyttömerkinnöissä. Rakentamista koskevissa määräyksissä määrätään sekoituneesta kaupunkirakenteesta, johon kuuluvat puistot ja virkistyspalvelut. Kaavassa virkistys- ja viheralue- merkinnöillä sekä viheryhteys- ja rantareittimerkinnöillä ja niitä koskevilla kaavamääräyksillä osoitettu virkistys- ja virkistysalueverkosto kattaa koko kaupungin, turvaa viheralueiden jatkuvuuden myös seudullisesti, mahdollistaa koko kaupungin rantareitin ja rantojen yleisen käytön sekä mahdollistaa merellisten virkistyspalvelujen kehittämisen. Helsingin uuden yleiskaavan viheralueverkosto perustuu laajojen vihersormien, poikittaisten viheryhteyksien, kaupunginosapuistoverkoston ja lähipuistojen ja liikuntapaikkojen verkoston kehittämiseen. Kaava turvaa myös keskeiset virkistykseen soveltuvat metsäverkoston osat.

Ekologisen verkoston osat toimivat myös virkistysverkostona. Riittävä lähipuistoverkosto on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavan pääkäyttömerkintöihin sisältyy sanallinen määräys puistoista ja liikuntapaikoista (mm. Laajasalon liikuntapuisto), vaikka niitä ei ole erikseen kartalla osoitettu. Luonto-arvojen turvaamiseksi on osoitettu suojelualueet ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet, jotka lähes kaksinkertaistavat nykyiset suojelualueet. Helsingin uuden yleiskaavan viheralueverkosto perustuu laajojen vihersormien, poikittaisten viheryhteyksien, kaupunginosapuistoverkoston ja lähipuistojen ja liikuntapaikkojen verkoston kehittämiseen. Ekologisen verkoston osat toimivat myös virkistysverkostona.

Vaikutukset virkistysalueisiin ja viheralueverkostoon

Kaavassa on arvioitu vaikutukset virkistysalueisiin ja reitteihin sekä viheralueverkostoon (kaavaselostus s. 120) sekä osoitettu kaavamerkinnoin yleiskaavatasoinen virkistys- ja viheralueverkosto sekä annettu kaavamääräykset virkistysalueista ja rakennettavien alueiden puistoista sekä virkistys- ja liikuntapalveluista. Lisääntyvä käyttäjämäärä on tunnistettu. Kaava mahdollistaa myös valituksissa esitetyn metsäverkoston kehittämisen ja kaavassa on sitä koskeva määräys. Yleiskaavan virkistysverkoston teemakartan valmistelutyössä on selvitetty virkistyskäytön tarpeet ja yleiskaavatasoisen virkistysverkoston palvelut.

Kaavaselostuksessa todetaan kohdassa 3.2.3. Vaikutukset virkistysalueisiin ja reitteihin sekä viheralueverkostoon: "Kaavassa esitetään laajojen vihersormien lisäksi poikittaisten viheryhteydet, joiden kehittäminen parantaa virkistysalueiden saavutettavuutta. Kaavaratkaisu mahdollis-

taa helposti saavutettavat virkistysalueet koko Helsingin alueella ja lisää saariston ja rantojen virkistysmahdollisuuksia. Yhteydet seudulliseen viher- ja virkistysverkostoon ovat jatkuvia ja yleiskaavassa on varattu laajat yhtenäiset ja vetovoimaiset ja helposti saavutettavat virkistysalueet ja terveellistä elämäntapaa tukevan elinympäristön. Yleiskaavassa on säilytetty Helsingin nykyinen verkostomainen viheraluerakenne pääpiirteissään, vaikka täydennysrakentamista esitetään nykyiseen kaupunkirakenteeseen kytkeytyen. Joissain paikoissa yksittäisiä viheralueita tai vihersormien reuna-alueita on osoitettu rakentamisalueiksi. Nämä rakentamisalueet on kuitenkin pyritty valitsemaan ja arvottamaan niin, että seudullisesti merkittävät yhteydet ja viheralueet säilyvät. Lisääntyvä asukasmäärä lisää virkistysalueiden käyttöpainetta ja vähentää virkistysalueiden pinta-alaa. Täydentyvässä kaupunkirakenteessa tulee kiinnittää huomio virkistysalueiden laatuun ja uusien puistoalueiden rakentamiseen. Virkistysalueet tulee suunnitella kestävästi kulu- tusta. Helsingin monipuolinen virkistysaluetarjonta lähipuistoinen, liikuntapuistoinen, siirtolapuutarhoineen, kulttuuriympäristöineen, rantoi- neen ja saaristokohteineen tarjoaa perustan uusien virkistyspalvelujen kehittämiseksi. Kaavan pääkäyttötarkoitusta koskeviin määräyksiin sisältyy toiminnallinen sekoittuneisuus, jossa puistot ja virkistyspalvelut ovat osa kaupunkirakennetta. Poikittaisen joukkoliikenteen kehittäminen parantaa virkistysalueiden ja -palveluiden saavutettavuutta. Myös virkistyskäyttöön avattavista armeijan saarista syntyy uusia vetovoimaisia virkistysalueita. Väestön kasvun paineet vaikuttavat nykyisten virkistysalueiden käyttöpaineseen etenkin kantakaupungissa, jonne väestön kasvu keskittyy."

Kaavamerkinnot ja määräykset

Kaavakarttaan on merkitty yleiskaavatasoiset laajemmat yhtenäiset viher- ja virkistysalueet, vihersormet ja viheryhteydet. Kaavakartassa on runsaasti määräyksiä viher-, virkistys- ja luontoarvojen huomioon ottamisesta. Kaavarakentamiseksi soveltuu rakentamisen ja virkistysalueet niin, että arvokkaimpia virkistysalueita voidaan kehittää virkistyskäytössä. Määräyksiä on avattu selostuksessa ja selostuksessa olevassa kaavamääräysten tulkintataulukossa. Virkistysalueiden riittävyys on otettu huomioon kaavan pääkäyttömerkinnöissä. Rakentamista koskevissa määräyksissä määrätään sekoittuneesta kaupunkirakenteesta, johon kuuluvat puistot ja virkistyspalvelut. Kaavassa virkistys- ja viheralue- merkinnöillä sekä viheryhteys- ja rantareittimerkinnöillä ja niitä koskevilla kaavamääräyksillä osoitettu virkistys- ja virkistysalueverkosto kattaa koko kaupungin, turvaa viheralueiden jatkuvuuden myös seudullisesti, mahdollistaa koko kaupungin rantareitin ja rantojen yleisen käytön sekä mahdollistaa merellisten virkistyspalvelujen kehittämisen. Lisäksi kaavaan kuuluu Virkistys- ja viherverkoston kehittämistä koskeva teema- kartta.

Virkistys- ja viheraluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne. Suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

Viheryhteys on laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisenä yhteytenä. Alueiden suunnittelussa viheralueet tulee liittää luontevasti toisiinsa. Kulttuuri-, maisema- ja luontoarvojen säilyminen, viheryhteyksien yhtenäisyys ja jatkuvuus sekä ekologinen kytkeytyneisyys on otettava huomioon. Yhteyden luonne voi vaihdella rakennetusta puistomaiseen ja luonnonmukaiseen. Tarvittaessa rakennetaan vihersiltoja tai -alikulkuja.

Paikalliset virkistys- ja viheryhteydet ja -alueet

Valituksissa viitataan paikallisten, asemakaavatasoisten virkistysalueiden ja yhteyksien säilyttämiseen. Rakentamisalueisiin kuuluu rakentamisen lisäksi puistoja ja virkistysalueita. Näitä rakentamisalueita koskevat koko kaava-alueen luontoarvojen turvaamista koskevat määräykset: "Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalveluja kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen." "Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata." Osa näissä valituksissa esitetyistä arvoista sijoittuvat myös yleiskaavan virkistys- ja viheralueille ja viheryhteyksiksi merkityille alueille, joiden kaavamääräyksissä luonto- ja ekologiset arvot on otettu huomioon.

Vihersormet

Kaavassa on osoitettu meren rannasta seudulle jatkuvat vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet, saariston virkistysvyöhyke ja rantaraitti. Vihersormien säilyttämistä koskien viitataan virkistysalueiden riittävyttä koskevaan kohtaan ja kaavassa osoitettuihin virkistys- ja viheralueemer-

kintöihin ja niitä koskeviin määräyksiin. Kaavassa on nimenomaan määrätty vihersormien jatkuvuudesta sekä liittymisestä seudulliseen ja merelliseen virkistysverkostoon. Lisäksi suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

Yleiskaavan viherrakenteen vihersormet turvaavat pääosin metsä- ja ekologisen verkoston. Metsäverkosto ja niittyverkosto sekä ekologiset yhteydet ja kaupunkiluonnon ydinalueet on osoitettu yleiskaavan teemakartalla. Samanaikaisesti yleiskaavan kanssa on laadittu Helsingin luonnonsuojeluohjelma, jonka osana on laadittu kaupunkia kattava metsäverkostaselvitys. Luonnonsuojeluohjelmaa on täydennetty etenkin metsäisten suojelualueiden osalta. Luonnonsuojeluohjelman suoje-luverkosto on osoitettu oikeusvaikutteisena Kaupunkiluonto-teemakar-talla. Metsä- ja niittyverkoston kehittämisessä otetaan huomioon luon-nonsuojelun, kulttuuriympäristön ja maiseman suojelun tavoitteet ja kasvavan virkistyskäytön tarpeet. (Kaavaselostus, s. 117)

Kaavaan sisältyy yleismääräys, jonka mukaan ”vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viherverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavamääräysten tulkintataulukossa kaavaselostuksessa täsmennetään, että ”vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden osalla viheralue ei saa kuroutua umpeen”, eli yksittäinen virkistys- ja viheralueeksi osoitettu ”ruutu” ei voi ottaa ominaisuuksia naapuriruudusta ja muuttua kokonaan rakennetuksi alueeksi. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 25)

Kaavassa on osoitettu meren rannasta seudulle jatkuvat vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet, saariston virkistysvyöhyke ja rantaraitti. Kaavamääräykset määräävät maiseman, luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston ja metsäverkoston kannalta tärkeiden alueiden huomioon ottamisesta. Teemakartoissa on osoitettu virkistys- ja viherverkosto sekä kaupunkiluontoverkosto ja esitetty niitä koskeva tavoitteisto. Tavoite asemakaavataso viherverkostosta on sisällytetty osaksi kaavan muita maankäyttömääräyksiä. (Kaavaselostus, s. 117) Koko kaava-alue koskevan kaavamääräyksen mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Koko yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla mm. ekologinen kestävyys huomioon ottaen. Kaava ei kavenna yhtenäisiä viheralueita valittajien väittämällä tavalla merkittävästi.

Yleiskaavan vaikutukset luontoarvoihin

Yleiskaavan vaikutukset luontoon muodostuvat rakentamisen aikana ja rakentamisen jälkeen esim. lisääntyvästä virkistyskäytöstä. Kaavan vaikutukset luonnonsuojeluun ja suojeltaviin lajeihin ovat merkittävydeltään kohtuullisia tai vähäisiä, maa- ja kallioperään kohtalaisia, merialueisiin ja saaristoluontoon vähäisiä tai kohtalaisia. Vaikutukset jokiin, puroihin, lampiin, noroihin ja lähteisiin ovat vähäisiä tai kohtalaisia. Huivesivirtaamien ei arvioida vaikuttavan Vantaanjoen vuollejokisimpukkapopulaation tilaan. Metsiin kohdistuvien vaikutusten on arvioitu jäävän kohtalaisiksi. Vaikutukset saaristoluontoon ovat kohtalaisia tai vähäisiä. Helsingissä on kansainvälisesti ja maakunnallisesti arvokkaita linnustokohteita, joihin kohdistuvat haitat ovat elinympäristöjen häviämistä ja pirstaloitumista, joista johtuva kaavan vaikutus on kohtalainen tai suuri.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen IV(a) (lähinnä liito-oravat ja lepakot) lajeihin riippuvat siitä, kuinka hyvin lajit otetaan huomioon tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa. Liito-oravan osalta arviointi on tehty siitä lähtökohdasta, että liito-oravien ydinalueet ja kulkuyhteydet otetaan huomioon riittävästi tarkemmassa suunnittelussa.

Yleiskaavan vihersormet ja poikittaiset viheryhteydet sekä yleiskaavan valmistelun rinnalla tehty uusi luonnonsuojeluohjelma ja metsäverkostotarkastelu turvaavat osaltaan myös liito-oravan elinympäristöt.

Kaavassa on ekologista verkostoa ja poikittaisia viheryhteyksiä koskevat merkinnät ja määräykset. Luontovaikutuksista on oma erillinen vaikutusten arviointiraporttinsa (Ramboll Oy; kaavaselostus, s. 118-119)).

Yhtenäiset luonnonalueet, metsäiset luonto- ja viheralueet

Metsäverkostaselvitys

Helsingin strategiaohjelman 2013-2016 tavoitteisiin on kirjattu yleiskaavan hyväksymisen yhteydessä perustettavaksi metsäinen suojeluverkosto. Helsingin metsäverkostonselvityksen mukaan kun luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 on kokonaisuudessaan toteutettu, Helsingin luonnonsuojelualueiden lukumäärä ja pinta-ala on kaksinkertaistunut nykyiseen verrattuna samalla kun yleiskaava mahdollistaa 35 % asukasmäärän lisäyksen. Helsingin metsäisyyden vuoksi uusien rauhoitusalueiden pinta-alasta pääosa on metsää. (Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 ja metsäverkostonselvitys, ehdotus)

Kaupunkiluonto-teemakartalla osoitetaan suunnitteluohjeeksi ekologisen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeä metsäverkosto, jonka osalta määrätään että se täytyy huomioida virkistys- ja viheralueita kehitettäessä. Lähtökohdana on säilyttää metsäverkoston metsäinen luonne. Kaavan viherverkosto ja erityisesti kaupunkiluontoa koskeva teema-

kartta osoittavat keskeisimmät säilytettävät luontoalueet. Kaavamääräyksiin on varmistettu luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeiden alueiden huomioon ottaminen asemakaavoituksessa. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 124)

Helsingin yleiskaava-alueella on metsälinnustolle riittävän kokoisia vähintään 40 hehtaarin suuruisia teiden halkomattomia metsäalueita yhteensä 25 kappaletta, joista viisi on Keskuspuistossa. Keskuspuiston ja Viikin-Kivikon vihersormet ovat erityisten monimuotoisuuskohteiden osalta hyvin kytkeytyneitä. Nämä vihersormet muodostavat metsäiset vyöhykkeet sellaisille vaatelialle lajeille, joille leveätkään tiet eivät ole liikkumis- tai leviämiseistä. Lajikirjoltaan monipuolisimmat rehevät metsätyypit muodostavat laajoja jatkumojä Keskuspuistossa, erityisesti sen pohjoisosassa. Arvokkaita metsiä on erityisen paljon myös Keskuspuiston keskiosissa Haagan ja Metsälän kohdalla. Tattarisuon metsäalueen osalta viitataan meneillään olevaan Malmin lentokentän suunnitteluun. Talin metsä on rikkonainen alue, joka muodostuu kapeiden käytävien yhdistämisestä osa-alueista. (Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 ja metsäverkostaselvitys, ehdotus)

Viherverkosto

Kuten kaavaselostuksessa todetaan, Helsinki on viherverkostokaupunki. Yleiskaavassa on tehty vahva linjavalinta, jossa viheralueet pyritään säilyttämään mahdollisimman laajoina ja yhtenäisinä. Uusia merkittäviä viher- ja virkistysalueita osoitetaan puolustusvoimilta aikanaan vapautuviin saariin. Keskeistä yleiskaavassa on myös nykyisten virkistysalueiden laadun painottaminen ja saavutettavuuden parantaminen. Luontoalueet ovat osa viherverkkoa. Kaupunkiekologian huomioon ottaminen on ollut osa yleiskaavan valmistelua ja luontovaikutuksia on arvioitu jo kaavaluonnosvaiheessa. Kaupunkiluontoverkosto on suunniteltu siten, että Helsinkiin syntyy kestävä viherrakenne, vaikka kaupunkirakenne tiivistyy ja käyttäjämäärä lisääntyy. Kaupunkiluonto-teemakartan mukaan ”vihersormet muodostavat rungon ekologiselle verkostolle. Alueet ovat monipuolisia virkistys- ja ulkoilualueita, joilla on merkittäviä luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvoja.” Teemakartoissa on osoitettu virkistys- ja viherverkosto sekä kaupunkiluontoverkosto ja esitetty niitä koskeva tavoitteisto. Tavoite asemakaavatason viherverkostosta on sisällytetty osaksi kaavan muita maankäyttömääräyksiä. Sekä virkistys- ja viheralueilla että merellisen virkistykseen ja matkailun alueilla ”suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet”. Niittyverkos-

ton kehittäminen on mahdollista koko kaupungin alueella. (Kaavaselostus, s. 10, 76, 186)

Koko kaupungin kannalta merkittäviä laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, liikunta- ja kulttuurialueina ottaen huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen sekä luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston kannalta tärkeät alueet. Helsingin vihersormina kehitettäviä alueita ovat Keskuspuiston, Helsinki-puiston, Viikki-Kivikon puiston, Itä-Helsingin kulttuuripuiston, Vuosaaren ulkoilupiston ja Länsipuiston alueet. Vihersormet yhdistävät keskeisimmät luontoalueet, rannikon ja saariston toisiinsa sekä muodostava metsäverkoston. (Kaavaselostus, s. 186-187)

Joissakin paikoissa yksittäisiä viheralueita ja vihersormien reuna-alueita on osoitettu rakentamisalueiksi. Nämä rakentamisalueet on kuitenkin pyritty valitsemaan ja arvottamaan niin, että seudullisesti merkittävät yhteydet ja viheralueet säilyvät. (Kaavaselostus, s. 120)

Viherrakenteen keskeisimmät osat voidaan säilyttää ja verkostomaisuutta voidaan kehittää kaupunkirakenteen sisällä. Viheralueiden supistuminen on pyritty pitämään mahdollisimman vähäisenä, mutta kaavan tavoitteiden mukaisten toimintojen sijoittaminen vähentää viheralueiden pinta-alaa ja kaventaa paikoin laajoja yhtenäisiä viheralueita. (Kaavaselostus, s. 117)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen osalta siten, että ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta tärkeitä alueita ei pirstota tarpeettomasti. Viherverkoston yhteydet seudulliseen verkostoon on osoitettu. Rakentaminen ja lisääntyvä virkistyskäyttö vaikuttavat luonnon monimuotoisuuteen siten, että alkuperäisten elinympäristötyyppien pinta-ala vähentyy. (Kaavaselostus, s. 117) Yleiskaava on tärkein väline valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoimiseksi. Varsinkin Helsingin strategista kehittämistä painottava uusi yleiskaava mahdollistaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittamisen ja käsittelyn.

Yleiskaavaa on tehty yhteistyössä ja rinnan Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan ja valmisteilla olevan 4. vaihemaakuntakaavan kanssa. Yleiskaavan suhde Uudenmaan maakuntakaavaan on käsitelty kaavaselostuksessa luvussa 8.4. Yleiskaava edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Kaavaselostuksen luvussa 8.4.1 olevassa taulukossa on käyty läpi yleiskaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. (Kaavaselostus, s. 102-103)

Yleiskaavan vaikutukset ilmastoon ja ekologiseen kestävyYTEEN

Kaupungin verkostomaisen rakenteen vahvistamien on kaupungin yleisten ilmastotavoitteiden mukaista. Kaupungin tiivistyminen joukkoliikenteen verkostojen varteen mahdollistaa vähäpäästöisen liikumisen ja liikennejärjestelmän. Ilmastovaikutusten arvioinnissa on liikenteen lisäksi huomioitu yleiskaavan vaikutuksia energiantuotannon päästöihin, rakentamisen aikaisia päästöjä sekä vaikutuksia kaupungin hiilinieluihin. Ilmastovaikutusten arvioinnissa merkittävässä roolissa on ollut yhteistyö teemaa käsitteleviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Yleiskaava on toiminut pilottikohteena kaavoituksen ekotehokkuuden arviointimenetelmää kehittävässä valtakunnallisessa Keko B –hankkeessa. Yleiskaavan aiheuttamia ilmastopäästöjä on arvoitu HSY:n kehittämällä Ilmastoveivi-työkalulla.

Pohja- ja pintavesien suojelutarve, varautuminen myrskyihin ja taajamatulviin

Helsingin maaperä ei aseta rajoitteita yleiskaavan mukaiselle maankäytölle. Helsingin merenrannoilla ja Vantaanjoen varrelle on alueita, joissa maanpinnan korkeustaso alittaa ennustetut vedenpinnan ylimmät korkeudet nykytilanteessa ja tulevaisuudessa. Meri- ja vesistötulvien todelliseen esiintymisriskiin vaikuttavat myös erilaiset olemassa olevat rakenteet sekä tulvatilanteen operatiiviset toimet. Kovilla sateilla paikoitellen esiintyy hulevesien tulvimista, joka on pääasiassa kuitenkin melko vähäistä. Tutkittuun tietoon perustuvalla tulvatorjunnalle suunnittelussa, rakentamisessa ja operatiivisessa toiminnassa on Helsingissä poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet. (Kaavaselostus, s. 178-179)

Kaavaselostuksen teknistaloudellisessa liiteraportissa on esitetty, miten yleiskaavan jälkeisessä suunnittelussa varaudutaan haitallisiin ympäristövaikutuksiin. Raportin yhtenä aihepiirinä on tulviin varautuminen. Yleiskaavan yleispiirteisyydestä ja pitkästä toteuttamisajasta johtuen haitallisten ympäristöhäiriöiden torjunta voidaan tehdä vasta yleiskaavan jälkeisissä työvaiheissa. Tälle yleiskaava luo puitteet ja edellytykset. Yleiskaavan yleismääräyksen mukaan yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla turvallisuus ja terveellisyys huomioon ottaen. Kaavassa on lisäksi erilliset kaavamääräykset tulviin varautumisesta sekä seudullisten energia- ja vesihuoltoverkostojen sekä vesihuoltolaitosten suoja-alueiden huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa. (Kaavaselostus, s. 89)

Koko kaava-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan ”tulviin varautuminen tulee ottaa huomioon meren ja vesistöjen äärelle suunniteltaessa. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota hulevesien hallintaan. Merkittäviä vaikutuksia aiheuttavien maankäytön muutosten yhteydessä tulee laatia hulevesien hallintasuunnitelma.”

Vastine luontojärjestöjen valitukseen

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. Seudullisten ja paikallisten viheryhteyskierrosten jatkuvuus on varmistettu kaavamerkinnöin ja kaavamääräyksin.

Maakuntakaavassa osoitetut tärkeät maakunnalliset viheryhteystarpeet on osoitettu viheryhteysmerkinnällä, virkistys- ja viheraluemerkinnällä ja rantaraitti-merkinnällä. Näiden kaikkien kaavamääräys sisältää liittymisen seudulliseen viherverkostoon. Kaavakartalla esitetty rantaraitti (sininen katkoviiva) kattaa Laajasalon eteläosan viheryhteydet. Kaavamääräys: ”Seudulle jatkuva, rantavyöhykettä seuraileva koko kaupungin kattava rantaraitti.” Malmin lentokentän viheryhteyksiä on kehitetty ja laajennettu kattamaan lentokentälle suunnitellun asuinalueen virkistystarpeet seudullisuutta korostaen. Maunulan -Oulunkylän viheryhteys on osoitettu kaavakartalla. Sen erityiset kaupunkiekologiset arvot on tunnistettu ja kaavamääräys sisältää tavoitteen ekologisesta käytävästä.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Kaavassa osoitettu virkistys- ja virkistysalueverkosto kattaa koko kaupungin, turvaa viheralueiden jatkuvuuden myös seudullisesti, mahdollistaa koko kaupungin rantareitin ja rantojen yleisen käytön sekä mahdollistaa merellisten virkistyspalvelujen kehittämisen. Riittävä lähipuistoverkosto on turvattu yleiskaavassa. Kaavan pääkäyttömerkintöihin sisältyy sanallinen määräys puistoista ja liikuntapaikoista, vaikka niitä ei olekaan erikseen kartalla osoitettu. Luontoarvojen turvaamiseksi on osoitettu suojelualueet ja suojeltavaksi tarkoitettut alueet, jotka lähes kaksinkertaistavat nykyiset suojelualueet. Helsingin uuden yleiskaavan viheralueverkosto perustuu laajojen vihersormien, poikittaisten viheryhteyksien, kaupunginosapuistoverkoston ja lähipuistojen ja liikuntapaikojen verkoston kehittämiseen. Kaava turvaa myös keskeiset virkistykseen soveltuvat metsäverkoston osat. Ekologisen verkoston osat toimivat myös virkistysverkostona.

Helsingin yleiskaavassa on nimenomaan pyritty siihen, että Helsingille tunnusomaiset laajat seudulle jatkuvat ja koko Helsingin kattavat vihersormet säilyvät, eikä niitä tarpeettomasti pirstota. Muualla kaava-alueella turvataan riittävät virkistyspalvelut ja suojellaan keskeiset luontoarvot. Luontojärjestöjen jäljempänä esitetyt metsäaineistot ovat olleet osana ”Yleiskaavan Helsingin kestävä viherrakenne- selvityksessä” ja yleiskaavan rinnalla tehdyssä ”Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024”. Yleiskaavan muut tavoitteet on sovitettu yhteen metsä-

luontoarvojen kanssa niin että yleiskaava mahdollistaa luonnonsuojelualueiden lukumäärän ja pinta-alan kaksinkertaistamisen.

Raideliikenneverkosto mahdollistaa kestävästä liikkumisesta. Koko kaava-aluetta koskevat luontoa ja kulttuuriympäristön suojelua koskevat määräykset koskevat myös liikennehankkeita.

Virkistysverkostoa koskeva vaikutusarviointi

Kaavassa on arvioitu vaikutukset virkistysalueisiin ja reitteihin sekä viheralueverkostoon (kaavaselostus s. 120) sekä osoitettu kaavamerkinnoin yleiskaavatasoinen virkistys- ja viheralueverkosto sekä annettu kaavamääräykset virkistysalueista ja rakennettavien alueiden puistoista sekä virkistys- ja liikuntapalveluista. Virkistysalueiden riittävyttä ja terveystaikutuksia on selvitetty yleiskaavatyön pohjana olevissa raporteissa: Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto ja Viher- ja virkistysalueiden kehityskuva (VISTRA osa 1). Virkistyspalveluiden saavutettavuutta on kuvattu raportissa: Arjen saavutettavuus - liikumme, jotta saavutamme. Lisäksi kaavaan kuuluu virkistystä ja viheralueita koskeva teemakartta, joka on yleiskaavatasoinen suunnitelma virkistys- ja viherverkoston kehittämisestä.

Kaavaselostuksessa todetaan kohdassa 3.2.3. Vaikutukset virkistysalueisiin ja -reitteihin sekä viheralueverkostoon: Kaavassa esitetään laajojen vihersormien lisäksi poikittaiset viheryhteydet, joiden kehittäminen parantaa virkistysalueiden saavutettavuutta. Kaavaratkaisu mahdollistaa helposti saavutettavat virkistysalueet koko Helsingin alueella ja lisää saariston ja rantojen virkistysmahdollisuuksia. Yhteydet seudulliseen viher- ja virkistysverkostoon ovat jatkuvia ja yleiskaavassa on varattu laajat yhtenäiset ja vetovoimaiset ja helposti saavutettavat virkistysalueet ja terveellistä elämäntapaa tukevan elinympäristön.

Yleiskaavassa on säilytetty Helsingin nykyinen verkostomainen viheralue rakenne pääpiirteissään, vaikka täydennysrakentamista esitetään nykyiseen kaupunkirakenteeseen kytkeytyen. Joissain paikoissa yksittäisiä viheralueita tai vihersormien reuna-alueita on osoitettu rakentamissalueluiksi. Nämä rakentamissalueet on kuitenkin pyritty valitsemaan ja arvottamaan niin, että seudullisesti merkittävät yhteydet ja viheralueet säilyvät.

Lisääntyvä asukasmäärä lisää virkistysalueiden käyttöpainetta ja vähentää virkistysalueiden pinta-alaa. Täydentyvässä kaupunkirakenteessa tulee kiinnittää huomio virkistysalueiden laatuun ja uusien puistoalueiden rakentamiseen. Virkistysalueet tulee suunnitella kestävästi kulutusta. Helsingin monipuolinen virkistysaluetarjonta lähipuistoihin, liikuntapuistoihin, siirtolapuutarhoihin, kulttuuriympäristöihin, rantoihin ja saaristokohteisiin tarjoaa perustan uusien virkistyspalvelujen

kehittämiseksi. Kaavan pääkäyttötarkoitusta koskeviin määräyksiin sisältyy toiminnallinen sekoittuneisuus, jossa puistot ja virkistyspalvelut ovat osa kaupunkirakennetta.

Poikittaisen joukkoliikenteen kehittäminen parantaa virkistysalueiden ja -palveluiden saavutettavuutta. Myös virkistyskäyttöön avattavista armeijan saarista syntyy uusia vetovoimaisia virkistysalueita. Väestön kasvun paineet vaikuttavat nykyisten virkistysalueiden käyttöpaineeseen etenkin kantakaupungissa, jonne väestön kasvu keskittyy.

Luontovaikutusten arviointi

Yleiskaavan luontovaikutusten arviointi perustuu Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän paikkatietoihin ja yleiskaavan paikkatietoaineistoon, jossa on esitetty yleiskaavan pohjana olleet alustavat rakentamisen painopistealueet (laajempina kuin varsinainen kaavaehdotus) sekä arvioidut asukas- ja työpaikkamäärät (06/2014). Kartta-aineisto ja käytetyt luontotietoaineistot on kuvattu "Luontovaikutusten arviointi: Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaavaosaston selvityksiä 2014:39" - nimisessä raportissa sivulla 8. Luontovaikutusten arviointiin kuuluu epävarmuustekijöiden tunnistaminen. Kaavan yleispiirteisyys on niistä yksi. Vaikutusarviointi on kuitenkin laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu. Käytännössä osa aluevarauksista jää toteuttamatta esimerkiksi tarkempien luontonselvitysten takia. Raportin mukaan yleiskaava-alueen luonnonolot tunnetaan muilta osin poikkeuksellisen hyvin ja käytävissä on ollut erittäin kattava luontotietoaineisto, mikä vähentää arvioinnin epävarmuutta.

Valituksessa esitetyt Helsingin arvometsät-selvityksen aineistot ovat olleet yhtenä aineistona mukana yleiskaavatyön pohjana olleessa Helsingin kestävä viherrakenne -selvityksessä, joka puolestaan oli pohjana yleiskaavan rinnalla tehdyssä luonnonsuojeluohjelmassa ja metsäverkoston selvityksessä. Yleiskaavan viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvometsä-esitys.

Merellisen virkistysalueen ja matkailun alueen kaavamerkintä on yleiskaavan merellisten alueiden kehittämistavoitteen mukainen. Kaavamääräyksellä on selkeästi määrätty luontoarvojen huomioon ottamisesta. Aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy mantereeseen virkistys- ja viheralueisiin. Merkintä sisältää loma-asumisen ja matkailun alueita. Suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

Natura-arviointi on tehty luonnonsuojelulain 65§:n mukaisesti. Virkistys-
tä-, kulttuuriympäristöjä ja luontoa koskevat selvitykset ja vaikutusten
arvioinnit ovat riittäviä.

Keskuspuisto

Hyväksyessään yleiskaavan kaupunginvaltuusto päätti samalla, että
jatkosuunnittelussa ratkaistaan tarkemmin maankäyttöön liittyvät kysy-
mykset Keskuspuiston Hakamäentien ja Kehä 1 välillä kulkevan osan
kohdalta sekä Hämeenlinnan väylän bulevardisointiin liittyen. Proses-
sissa määritellään rakentamisalueen raja Keskuspuiston reunan osalta
sekä koko alueen suunnitteluperiaatteet ja aikataulut mukaan lukien
tarvittavat metsäistutukset rakentamisalueiden reunoihin. Valmistelun
lähtökohta on, että Keskuspuisto ja asuntorakentaminen sovitaan yh-
teen niin, että keskuspuisto säilyy mahdollisimman laajana, kuitenkin
bulevardin toteuttamiskelpoisuus huomioiden, esimerkiksi perustuen vi-
her- ja virkistysverkon kehittämissuunnitelmissa esitettyyn kapeimpaan
vaihtoehtoon.

Keskuspuiston virkistyskäyttö-, kulttuuriympäristöarvot ja luontoarvot on
selvitetty ja vaikutukset arvioitu yleiskaavataarkkuutta edellyttävällä ta-
valla. Keskuspuiston jatkuvuus ja merkitys seudullisena virkistysaluee-
na on varmistettu kaavamerkinnöin ja määräyksin. Kaava määrää koko
kaava-alueen koskien, että suunnittelussa tulee ottaa huomioon luon-
nonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet
ja turvattava arvojen säilyminen.

Yleiskaavan koko kaava-alueen koskevat kaavamääräykset edellyttä-
vät, että vihersormien jatkuvuus turvataan. Koko Keskuspuisto on ase-
makaavoitettu virkistysalueeksi keskuspuiston osa-yleiskaavan ja Kes-
kuspuiston suunnitteluperiaatteiden pohjalta. Keskuspuiston aluetta ja
sen yhtenäisyyden säilyttämistä on selvitetty kaavan valmistelun yhtey-
dessä erityisen tarkasti. Keskuspuistoa koskevat aikaisemmat päätök-
set edellisistä yleiskaavavaiheista ja asemakaavoitusvaiheista sekä
mm. Keskuspuiston suunnitteluperiaatteet vuodelta 2006 on otettu hu-
omioon Keskuspuistoa koskevassa ideasuunnitelmassa, jotka on esitetty
kaavaselostuksen sivulla 29.

Viheralueiden kaventuminen Keskuspuiston, Vantaanjoenvarren ja Vii-
kin alueilla

Vaikka Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava ei ole vielä lainvoimainen,
Helsingin yleiskaavan Kulttuuriympäristöä koskevassa teemakartassa
on otettu huomioon maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt Uu-
denmaan kulttuuriympäristöt-selvityksen 2012 mukaisesti. Kaavamää-
räys edellyttää maankäytön ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovitta-
mista.

Kuten kaavaselostuksessa todetaan, viheralueiden reunoja on tarkistettu, mutta suurelta osin ne säilyvät nykyisellään. Merkittävin muutos koskee Keskuspuiston länsireunaa, jossa nykyiset moottoritien ramp-pialueet ja melualueet osoitetaan rakentamiskäyttöön. Rakentamisalue ei siten ole kokonaisuudessaan nykyistä puistoaluetta. Olennaista on huomata, että väylän varren muutoksen kohteena oleva viheralue on nykyisin pitkälti väylän melualueita ja laajimmat rakentamiseen osoitetut osat ovat moottoritien risteysaluetta. Väylän nopeuden ja siten melutason aleneminen liittyvät katumaisen ympäristön rakentamiseen. Rakennusmassat estävät jatkossa liikennemelun kantautumisen nykyiseen tapaan Keskuspuistoon. Kaavaluonnoksen maankäyttötarkastelujen perusteella Hämeenlinnanväylän lähiympäristöön voisi sijoittua noin 20 000 uutta asukasta, jos kaikki alueelle ajateltu rakentaminen toteutuisi. Tästä yli puolet sijoittuisi Hämeenlinnanväylän itäpuolelle. Muutoksen keskeinen perustelu on kantakaupungin laajentaminen ja Hämeenlinnanväylän muuttaminen katumaiseksi ympäristöksi, mikä vaatii rakentamista molemmille puolille katua, jotta saadaan aikaan toimivaa kaupunkiympäristöä. Lisäksi pikaraitiotien vaatima investointi perustellee riittävää asukasmäärää ja rakentamista myös kadun itäreunalle eli nykyisen Keskuspuiston alueelle. (Kaavaselostus, s. 10, Vuorovaikutusraportti, s. 160) Erillisen selvityksen mukaan aktiivisemmin käytetyt ulkoilureitit eivät pääosaltaan sijoittuneet Hämeenlinnanväylän läheisyyteen vaan yleensä Keskuspuiston keskiosiin. (Vuorovaikutusraportti, s. 161; Keskuspuiston virkistyskäyttöä koskeva liikkumisselvitys vuosina 2014 ja 2015, Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto ja Helsingin kaupunki) Uuden alueen virkistysalueet olisivat aivan vieressä.

Metsäläntien pohjoispuolelta asuntovaltaista aluetta A1 on pienennetty 8 ruutua. Yleiskaavan luontovaikutusten arviointi osoittaa, että Keskuspuiston keskeisimmät luontoarvot ja yhtenäisyys sekä virkistysarvot on mahdollista säilyttää hyvällä suunnittelulla. Kaavaluonnosta muutettiin supistamalla rakentamisaluetta Pirkkolan kohdalla, jotta Pirkkolan virkistysalue säilyisi mahdollisimman laajana. Yleiskaavaa varten laadittuun maankäyttötarkasteluun liittyy myös Keskuspuiston toiminallisuuden ja virkistys- ja luontoarvojen näkökulmasta tehty ideasuunnitelma. Tässä tarkastelussa on pyritty sovittamaan Keskuspuiston maisema-, luonto- ja virkistysarvot uuteen rakentamisalueeseen. Vaikutuksia voidaan vähentää säilyttämällä nykyinen virkistysreitti rakentamisen rajana. Keskuspuiston maisemaan ja virkistyskäyttöön kohdistuvat muutokset kohdistuvat pääasiassa alueen länsireunaan ja Metsälän alueelle. Rakentamisesta aiheutuvat haitat jakautuvat pitkälle ajanjaksolle ja edellyttävät Keskuspuiston metsän valmentamista rakentamisaikaisille muutoksille. (Vuorovaikutusraportti, 161)

Maakuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun tulkitaan maakuntakaavan yleispiirteisen luonteen mukaisesti.

Maakuntakaavan periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kunnan kaavoituksessa. Maakuntakaavan aluevarauksia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa myös muuttaa, kun samalla turvataan maakuntakaavan keskeiset maakunnalliset tavoitteet.

Uudenmaan maakuntakaavan tavoitteena on sen selostuksen mukaan muun ohella varautua raideliikenteeseen tukeutuvien kasvukäytävien avaamiseen pidemmällä aikavälillä, jotta varmistetaan niiden toteuttamismahdollisuudet, laatia alue- ja yhdyskuntarakennetta tukeva, toimiva ja kestävä liikennejärjestelmä ja kehittää säteittäisiä ja poikittaisia liikenneyhteyksiä.

Kaupunkibulevardit kulkevat pääosin maakuntakaavan taajamatoimintojen alueella. Kaupunkibulevardit ja niihin liittyvä maankäyttö ovat maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta ja osin tiivistettävää ja tehokkaammin rakennettavaa aluetta, joka tukeutuu kestävään liikennejärjestelmään, sekä maakuntakaavan tarkkuudella osoitettujen moottoriväylien ja viheralueiden aluetta. Maakuntakaavan kaavamääräysten mukaan maakuntakaavakartalle merkitty tieyhteys voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa esittää riittävin perustein teknisesti tai toiminnallisesti alempiluokkaisena. Yleiskaava tarkentaa maakuntakaavan tavoitteita ja merkintöjä ja välittää ne asemakaavoitukseen. Yleiskaavassa on turvattu kaavamerkinnoin ja määräyksiin virkistysalueiden jatkuvuus ja virkistyskäyttöedellytykset ja ympäristöarvot. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa Keskuspuistosta vain pieniä osia on kulttuurihistoriallisesti merkittäviä alueita. Valituksissa on viitattu valmistelulla olevan 4. vaihekaavan valmisteluaineistoon, jossa kulttuuriympäristöt on esitetty laajempina, mutta nämäkin aineistot ovat olleet suunnittelun lähtökohtina.

Pirkkola

Keskuspuisto on yksi Helsingin vihersormista. Yleiskaavassa on osoitettu keskeiset vihersormet ja esitetty niitä yhdistävät viheryhteydet sekä annettu koko kaava-alueella koskevat määräykset vihersormien jatkuvuuden sekä luonto- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamisesta. Viherverkoston on tarkoitus olla katkeamaton. Viheryhteyksien toteuttamista voi vaihdella alueesta riippuen, ja se selvitetään tarkemmin jatkosuunnittelussa. Keskuspuistosta on tehty tarkastelu puiston lähtökohdista (Keskuspuiston länsireunan suunnitteluperusteet). Sen ja aiemman suunnittelun pohjalta voidaan todeta, että puiston ulkoilu-, liikunta- ja virkistyspalvelut voidaan säilyttää ja edelleen kehittää myös Pirkkolan liikuntapuiston alueella.

Luontovaikutusten arviointi osoittaa, että Keskuspuiston keskeisimmät luontoarvot ja yhtenäisyys sekä virkistysarvot on mahdollista säilyttää

hyvällä suunnittelulla. Kaavaluonnosta muutettiin supistamalla rakentamislajeita Pirkkolan kohdalla, jotta Pirkkolan virkistysalue säilyisi mahdollisimman laajana.

Sisältövaatimusten vastaisuus, maakuntakaavan vastaisuus

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Liito-oravan osalta viitataan vastineen kohtaan Luontodirektiivin liitteen IV (a) - lajit ja muut suojeltavat lajit. Yleiskaavassa esitettyjen rakentamislajeiden vaikutukset suojeltaviin lajeihin on tunnistettu luontovaikutusten arvioinnissa. Liito-orava on levinnyt hyvin nopeasti Keskuspuistossa kaavan valmistelun aikana. Arviointi on tehty lähtökohdasta, että luonnonsuojelulain 49 §:n mukaiset liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat kulkuyhteyksineen huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa riittävästi, jotta vältetään liito-oraviin kohdistuvilta merkittävydeltään suurilta vaikutuksilta. Yleiskaavan esitystavasta, kaavan pitkästä ajankänteestä ja suojeltavien lajien liikkuvasta elintavasta ja jatkuvasti muuttuvista esiintymislajeista johtuen on perusteltua, että yleiskaava määrää näiden lajien huomioon ottamisesta sanallisesti. Kaavan esitystapa ja kaavamääräykset mahdollistavat ja edellyttävät luontoarvojen huomioonottamisen tarkempiasteisessa suunnittelussa.

Luottamuksensuojaperiaate edellyttää, että asianosaisen on voitava luottaa hänelle myönteisen viranomaispäätöksen pysyvyyteen. Tällöin tarkoitetaan hallintopäätöksiä, joilla päätetään nimenomaisen asianosaisen oikeudesta, edusta tai velvollisuudesta. Sen sijaan kaavoituksessa luottamuksensuoja on ongelmallinen. Yhdyskuntasuunnittelun ja siinä kaavajärjestelmän ja yksittäisten kaavojen luonteeseen ei kuulu pysyvyys eikä suuressa määrin ennakoitavuuskaan, vaan ne lähtevät jatkuvuudesta, joustavuudesta ja demokraattisuudesta, jolloin kaavoituksessa keskeistä on muutostarpeista johtuva tapauskohtainen harkinta. Kaava laaditaan kunnan näkökulmasta sen hetkisen kehitysvaiheen ja maankäytön ohjaustarpeen mukaisesti. Kun hanke on toteutettu, maanomistajan luottamuksensuojan tarve kaavan pysyvyyteen nähden heikkenee. Tulevaisuudessa, kun kehitys edellyttää, voidaan alue kaavoittaa uudelleen.

Tarkentuvan suunnittelun periaatteen mukaan yleispiirteiset kaavat luovat pohjan yksityiskohtaisemmille suunnitelmille ja samalla perustan maanomistajan perustelluille odotuksille, joita on suojattava. Yleiskaava on kuitenkin laadittava kunnassa tarpeen mukaan ja se on pidettävä ajan tasalla. Yleiskaava on laadittava ja sitä on muutettava, silloin kun esim. kunnan asukasluvun kasvu, työpaikkojen kehitys tai liikenneväy-

lien rakentaminen vaatii yhdyskuntarakenteen muutoksia, maankäytön ohjaamista tai eri toimintojen uudelleen yhteen sovittamista. (Jääskeläinen, Syrjänen, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2014, s. 66-69) Tarkentuvan suunnittelun periaatetta voidaan soveltaa yleiskaavatasolla – asemakaavatasolla. Maakuntakaava ja yleiskaava ovat yleispiirteisiä kaavoja, eikä maakuntakaavan perusteella voi syntyä yleiskaavatasoisia perusteltuja odotuksia yksittäisille maanomistajille.

Maunula – Oulunkylä -viheryhteys on osoitettu kaavakartalla viheryhteysmerkinnällä, jota koskeva kaavamääräys ottaa huomioon ekologisen yhteyden tarpeen. Koko kaava-alueella koskevan yleismääräyksen mukaan ”vihersomien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

Ramsinniemi

Yleiskaavan määräykset edellyttävät maakuntakaavan ohjaamalla tavalla, että koko kaava-alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet, sovittaa maankäyttö näihin arvoihin ja turvata vihersomien ja viheralueverkoston jatkuvuus. Yleiskaavassa on otettu raideliikenneverkostoa laajennettaessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti huomioon ympäröivä alueidenkäyttö, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet sekä maiseman erityispiirteet.

Ramsinniemen rakentamisella ei ole seudullista merkitystä ja yleiskaava turvaa alueen maakuntakaavan tavoitteet. Ramsinniemen maankäyttö perustuu raideyhteyteen, ns. Saaristoratikkaan, Helsingin keskustasta Vuosaareen johtavaan pikaraitiotieyhteyteen, jonka varten rakentaminen tukee raideyhteyden toteutettavuutta.

Yleiskaavamääräyksen mukaan koko kaava-alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet, sovittaa maankäyttö näihin arvoihin ja turvata vihersomien ja viheralueverkoston jatkuvuus. Myös luonnonsuojelualueet tulee ottaa oikeusvaikutteisina huomioon. Lisäksi kaava sisältää koko kaava-alueella koskevan määräyksen luontoarvojen turvaamisesta. Yleiskaava turvaa siten maisema- ja kulttuuriarvot ja Ramsinniemen virkistyskäytön. Ramsinniemen osalta voidaan katsoa olevan kysymys hyväksyttävästä eroavuudesta maakuntakaavasta.

Ramsinniemi on osa viheralueverkostoa, jonka merkitys virkistykselle kasvaa asukasmäärän lisääntyessä. Yhteys täydentää kaavassa esitettyä Koko Helsingin kattavaa rantareittiä (sininen katkoviiva ja sitä koskeva määräys). Kaavamerkinnot ja kaupunkiluonto-teemakartta osoittavat Ramsinniemen metsäverkoston ja suojelualueet.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Vartiokylänlahti

Viitataan direktiivilajien huomioonottamista koskevaan kohtaan. Helsingin arvokkaat lepakkoalueet on kartoitettu vuonna 2003 (Yrjö Siivonen, Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003, Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 3/2004), ja niiden tilanne on päivitetty vuonna 2014 osana yleiskaavan valmistelua. (Wermundsen Consulting Oy, KSV 2014:38) Lepakkoselvityksessä on kartoitettu lepakoille soveliaimmat elinympäristöt koko Helsingin alueelta. Kaavassa on koko kaava-alueella koskeva määräys, joka edellyttää luontoarvojen turvaamista. Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. (Wermundsen Consulting Oy, KSV 2014:38) Vartiokylänlahti ei täytä luontotyyppin luonnontilaisuuden vaatimuksia mm. rantarakentamisen, vesiliikenteen ja ruoppaamisen osalta. Lahden länsipuolella ovat Marjaniemen, Puotilan ja Vartiokylän asuinalueet, joten alueella on paljon rakentamista. Lahden vaikutuspiirissä on yli 1500 venepaikkaa, joten veneliikenne on alueella vilkasta. Lahden poikki kulkee metrolinja, joka on vaatinut ruoppaamista.

Kivinokka

Kivinokka on osoitettu yleiskaava 2002:ssa selvitysalueeksi. Kivinokan kaavamerkinnän tarkentuminen virkistys- ja viheralueesta merellisen virkistykseen ja matkailun alueeksi on pääkäyttötarkoituksen tarkentamista, eikä se ole merkittävä muutos. Lisäksi merkinnän muutos on kaavan tavoitteiden mukaista merellisen Helsingin kehittämisen osalta.

Uudessa yleiskaavassa Kivinokkaan on esitetty merellisen sijaintinsa ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien perusteella merellisen virkistykseen ja matkailun alue saaren länsirantaan. Vastaava alue on esitetty jo aiemmissa suunnitteluvaiheissa Merellinen Helsinki -teemakartalla. Merkintä, joka on osoitettu lähinnä Kulosaaren kartanon alueelle Kivinokassa, tukee alueen nykyistä käyttöä ja mahdollistaa merelliseen sijaintiin perustuvien toimintojen kehittämisen tarkempiasteisessa kaavoituksessa. Yksi mahdollinen selvitettävä toiminto on leirintäalue. Rastilan leirintäalue on uudessa kaavaluonnoksesta saadun lausunnon perusteella yleiskaavassa merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi. Luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamisesta määrätään yleiskaavakartalla.

Kaava ottaa huomioon Kivinokan luontoarvot. Kaavan oikeusvaikutteisella teemakartalla on osoitettu Kivinokan vanha metsä.

Liikenne ja kaupunkibulevardit

Yleiskaavan liikennejärjestelmässä kolme merkittävintä muutosta ovat laaja koko kaupungin kattava pikaraitiotieverkko, moottoritiemäisten sisääntuloväylien muuttaminen kaupunkibulevardeiksi sekä kävelyn ja pyöräilyn priorisointi. Yleiskaavan liikennejärjestelmä perustuu Helsingin liikkumisen kehittämissuunnitelmassa (Kaupunginhallitus 12.1.2015 § 50) määriteltyyn kulkumuotojen priorisointiin. Lisäksi nykyistä liikenneverkkoa täydentävät mahdolliset uudet rautatie- ja metroyhteydet sekä tieverkkoa täydentävät tunnelit. Yleiskaavan mukainen liikenneverkko perustuu uuden, laajan pikaraitiotieverkon ja raskaiden raideyhteyksien muodostamaan runkoverkkoon. Tehokkaat joukkoliikenneyhteydet ovat myös kaupunkibulevardien toteuttamisen edellytys, jotta kaupunkibulevardien kyky välittää riittävän suuri määrä ihmisiä säilyy tai kasvaa. Joukkoliikenteen avulla kasvavat matkustajamäärät voidaan liikuttaa entistäkin tilatehokkaammin.

Kaupunkibulevardi on kaavamääräyksen mukaan ”Liikenneväylä, jota kehitetään osana laadukasta urbaania kaupunkiympäristöä tiivistettävässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkibulevardi palvelee autoilijoita, joukkoliikennettä, kävelijöitä ja pyöräilijöitä. Pituus ja liittymäratkaisu ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.” Kaavamääräys on joustava ja mahdollistaa määräyksen toteuttamisen erilaisilla ratkaisulla, toteuttamistavalla on merkitystä kaupunkibulevardien vaikutuksiin. Yleiskaava ei vielä johda minkään hankkeen toteuttamiseen, vaan mahdollistaa tarkemman tason suunnittelun ja selvitysten laatimisen lain edellyttämällä tavalla. Yleiskaavassa on kuitenkin tarkoituksenmukaista strategisella tasolla määritellä Helsingin kasvun suunta ja tapa, mikä on yleiskaavassa selkeästi tuotu esiin.

Yleiskaavan liikennejärjestelmä on kokonaisuus, eikä siitä voida poistaa merkittäviä osuuksia ilman, että vaikutukset kohdistuvat liikennejärjestelmäkokonaisuuteen. Yleiskaavassa kaupunkibulevardeihin liittyvä maankäyttö mahdollistaa kolmasosan koko yleiskaavan väestönkasvusta.

Ympäristöministeriö on lausunnossaan Helsingin uudesta yleiskaavasta todennut, että yleiskaavaehdotukseen sisältyvä vuoteen 2050 ulottuva maankäytön visio ja varautuminen liikennejärjestelmän kehittämiseen antaa hyvän perustan väestönkasvun varautumiseen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

Yleiskaavaan liittyy selvästi ristiriitaisia sisältövaatimuksia. Kaupunki katsoo, että ristiriitaiset tavoitteet on kuitenkin sovittu parhaalla mahdollisella tavalla, lainmukaisesti ja asianmukaisesti yhteen.

Harkinnassa on otettu huomioon mm. suunnittelun tavoitteet ja tarkkuus. Huomioon ottamiseen liittyy suhteellisen paljon liikkumavaraa, joka on laajimmillaan ehkä silloin, kun laadittavaan kaavaan liittyy selvästi ristiriitaisia sisältöä koskevia vaatimuksia. Tällöin kysymys on erilaisen arvojen painottamisesta. (Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, s. 234)

Kaupunkibulevardi-merkintä ja seudullisten sekä valtakunnallisten liikenneyhteyksien turvaaminen

Yleiskaavan sisältövaatimuksissa edellytetään että suunnittelussa otetaan huomioon erityisesti mahdollisuus joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla. Sisältövaatimuksissa joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytysten kehittäminen johtaa ympäristön, luonnonvarojen ja taloudenkin kannalta kestävämpiin ratkaisuihin. Suunnittelussa pyrittäisiin ratkaisuihin, joilla vähennetään yksityisautoilun tarvetta.

Myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (kohta 4.5) kaavoituksessa huomioon otettava tavoite on henkilöautoliikenteen vähentäminen ja ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytysten parantaminen. Liikennejärjestelmää suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.5 erityistavoitteissa asetetut valtakunnallisesti merkittävät moottoriväylät (Helsinki – Vaalimaa) ja uudet rautatieyhteydet Helsingistä Turun ja Pietarin suuntiin eivät vaarannu Helsingin yleiskaavassa osoitettujen kaupunkibulevardien johdosta, eikä Helsingin yleiskaavalla ole vaikutusta 4.5 kohdassa mainittuihin valtakunnallisesti merkittäviin väyliin.

Erityistavoitteissa edellytetty matka- ja kuljetusketjujen toimivuuden edistäminen ja julkisen liikenteen edellytysten turvaaminen ja eri liikennemuotojen yhteistyön kehittäminen on otettu yleiskaavassa huomioon ja tarkempi suunnittelu toteutuu kaavan jatkotöissä.

Alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.6 mukaan Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskukseksi luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Valtioneuvoston päätöksen mukaan Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheyttävää yhdyskuntarakennetta. Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä tavoitteena on liikennetarpeen vähentäminen ja joukkoliikenteen edellytysten edistäminen. (VNp valtakunnallisista alueidenkäyttö-

tavoitteista, s. 13 ja 15; Jääskeläinen, Syrjänen, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2014, s. 163-164)

Yleiskaavan Kaupunkibulevardi-merkintä määrää ”Liikenneväylä, jota kehitetään osana laadukasta urbaania kaupunkiympäristöä tiivistettävässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkibulevardi palvelee autoilijoita, joukkoliikennettä, kävelijöitä ja pyöräilijöitä. Pituus ja liittymäratkaisu ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.” Kaavamääräysten tulkinta-aulukon (Kaavaselostus, s. 98) tulkintaohjeen mukaan ”kaupunkibulevardi on kaupunkimaisen liikkumisen väylä, joka palvelee kaikkia liikku- mismuotoja. Väylään kiinni syntyy uutta maankäyttöä, ja bulevardi yh- tyy olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Kaupunkibulevardi voi toimia osana seudullista tai valtakunnallista väyläverkostoa lähellä kau- pungin keskustaa. Kaupunkibulevardin tarkemmat alkupisteet sekä liit- tymäratkaisut ratkaistaan väyläkohtaisesti yhteistyössä valtion liikenne- viranomaisten kanssa. Tuusulanväylän käynnön linjaus määritellään tarkemmassa suunnittelussa.” Lisäksi Kantakaupunki-merkinnän mu- kaan mm. ”Urbanin kantakaupungin laajentaminen mahdollistuu kau- punkibulevardien varrelle rakennettavien kaupunginosien myötä. Kau- punkibulevardikaupunginosien tulee olla tehokkaita, jotta raideyhteydet on mahdollista toteuttaa.”

Sisältövaatimukset on selvitetty ja otettu huomioon siinä määrin kuin yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuustaso edellyttävät. Yleiskaava täyt- tää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdissa 4.5 ja 4.6 lii- kennejärjestelmien suunnittelulle asetetut tavoitteet. Jatkosuunnittelu tehdään yhteistyössä mm. valtion liikenneviranomaisten kanssa. Kau- punkibulevardit ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden koh- dan 4.6 Helsingin seudulle asettamien joukkoliikenteeseen tukeutuvien erityistavoitteiden mukaisia. Niillä edistetään erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheyttävää yhdyskuntarakennetta. Tavoitteena on liikennetarpeen vähentäminen ja joukkoliikenteen edellytysten edistä- minen. Kaupunkibulevardit ovat urbanin Helsingin laajenemisen edel- lytys ja asukasmäärätavoitteen saavuttaminen mahdollistuu. Bulevardit tukevat raideliikenteen verkostokaupungin toteuttamista ja ne luovat edellytykset esikaupunkikeskustojen kehittämiseksi. Ne toteuttavat myös muita yleiskaavan tavoitteita.

Yleiskaava täyttää tältä osin sekä sisältövaatimukset että valtakunnal- listen alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4.5 tavoitteet. Kohdan 4.5 ta- voitteet on otettu riittävästi huomioon. Yleiskaavan tavoitteena on raide- liikenteen verkoston kehittäminen, keskusten vahvistaminen ja kaupun- gin tiivistäminen erityisesti nykyisten väylien varsilla. (Kaavaselostus, s. 9) Uuden yleiskaavan strateginen lähestymistapa katsoo erityisesti maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämistä kokonaisuutena. Kau- punkibulevardeilla on kyse kestävien kulkumuotojen kilpailukyvyyn pa-

rantamisesta ja nykyisen liikenneverkon hyödyntämisestä. Kaupunkibulevardeilla kehitetään ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja. Raideliikenneverkosto perustuu olemassa olevien liikenneväylien ja -yhteyksien kehittämiseen.

TEN-T verkko ei Helsingissä sisällä tiettyä tieosuutta, vaan edellytyksenä on päästä kulkemaan verkon osana oleviin satamiin. (HLJ 2015, s. 63) TEN-T verkko ei siis perustele Kehä I:n sisäpuolisten valtateiden säilyttämistä nykyisenlaisina. Helsingin kantakaupungissa sijaitseviin satamiin on määritelty raskaan liikenteen ajoreitit ja nämä pidetään sujuvana myös jatkossa.

Vaikutustenarvioinnin riittävyys ja vaikutus

Yleiskaavaprosessin aikana on tehty useita vaikutustarkasteluja. Kaupunkibulevardiratkaisua taustoittavia selvityksiä on laadittu vuosina 2012 - 2015 eri suunnitteluvaiheissa 14 kappaletta käsitellen taloutta, asumista, melua ja ilmanlaatua, liikennettä, joukkoliikennettä, hybridiratkaisuja, urbaanin kaupungin periaatteita, tulevaisuuskuvaavaa, teknistä toteutettavuutta sekä seudullisia vaikutuksia. Näistä vaikutusarvioista viisi on keskittynyt teemoiltaan talous-, liikenne-, kokonais- sekä seutunäkökulmaan. Vaikutusarviointit ovat luonteeltaan karkeita ja perustuvat lähtöaineistoon, joka yleiskaavatyössä on ollut käytössä. Tulokset bulevardija koskevista selvityksistä vaihtelevat riippuen käytetyistä lähtöoletuksista, sillä bulevardien kaavamääräys jättää paljon valinnanvaraa tarkempaan toteutustapaan, mikä puolestaan vaikuttaa yksittäisen bulevardin tuottamiin vaikutuksiin.

Selvitykset ovat riittävät kaavan tarkkuustasoon ja strategisuuteen, kaavan tehtävään ja tarkoitukseen nähden. Selvitysten pohjalta on arvioitu, että kaupunkibulevardeihin perustuva ratkaisu on kaavan tavoitteiden mukainen. Yleiskaava on luonteeltaan ohjaava ja mahdollistava asiakirja, jonka pohjalta voidaan käynnistää tarkempi suunnittelu- ja selvitystyö. Yleiskaava osoittaa mahdollisuuksia, tavoitteita ja tahtotilaa, mutta ei vielä johda suoraan toteutukseen. Kaupunki on selvittänyt kaupunkibulevardien vaikutuksia mm. seuraavissa selvityksissä:

- Helsingin uuteen yleiskaavaan liittyvien liikennehankkeiden vaikutusten arviointi, Osa A, Moottoritiemäisten alueiden tarkastelut, Kaupunkisuunnitteluvirasto ja Strafica Oy, 7.10.2013
- Bulevardien tavoitelähtöinen vaikutusten arviointi, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosasto selvityksiä 2014:25
- Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosasto selvityksiä 2015:5

- Hämeenlinnanväylän kaupunkibulevardi - liikenneselvitys, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:6

Yleiskaavan kaupunkibulevardeja koskevat keskeiset selvitykset vuosina 2012–2015 on lueteltu vuorovaikutusraportissa (IV, s. 20). Kaupunkibulevardeihin liittyviä selvityksiä tullaan tarkentamaan lain edellyttämällä tavalla tarkemmilla suunnittelutasoilla.

Kaupunkibulevardien seudullisia vaikutuksia koskevan selvityksen (Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset, Kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:5) keskeisinä tuloksina voidaan todeta seuraavaa: Bulevardisointi on merkittävä kaupunkirakenteen kehityshanke, jolla on runsaasti vaikutuksia koko pääkaupunki-seudulla. Kyseessä on myös pitkäaikainen prosessi, jonka kaikkia vaikutuksia ja niiden heijastusvaikutuksia on nykytilanteessa vaikea arvioida mm. siksi, että erityisen nopeasti muuttuvia tekijöitä on monia, mm. digitalisaatio, työelämän muutokset ja maahanmuutto. Selvityksen perusteella on voitu hahmottaa vaikutuksia asuntomarkkinoihin, asuntojen hintoihin, työpaikkojen syntymiseen, työvoiman tarjontaan, työmatkaliikkumiseen, palvelutarjontaan ja palvelujen kysyntään, liikkumiseen Helsingin seudulla, säteittäisten liikenneväylien kapasiteettiin, liikenneverkon kuormittumiseen, ruuhkautumiseen, ajonopeuksiin, matka-aikoihin, saavutettavuuteen seudulla ja liikennemääriin. Selvityksessä on todettu, että tavaraliikenteen ja pitkänmatkan bussiliikenteen ajoaikojen ennustettavuuteen ja luotettavuuteen on kiinnitettävä huomiota jatkosuunnittelussa. Tärkein yksittäinen kysymys on Länsisatama ja sen kuljetusten järjestäminen.

Kaupunkibulevardeihin liittyy voimakas joukkoliikenteen kehittäminen ja autoriippuvuuden vähentäminen. Liikenteen toimivuuden kannalta keskeiset tuloksiin vaikuttavat lähtöoletukset koskevat ajoneuvoliikenteen hinnoittelua sekä joukkoliikenteen ja liityntäpysäköinnin kehittämistä. Tarkasteltu hinnoittelun taso on sama kuin HLJ 2015 -suunnitelmassa. HSL teettää tämän selvityksen kanssa samanaikaisesti selvitystä ajoneuvoliikenteen hinnoittelusta. Yleiskaavaa on valmisteltu yhteistyössä seudullisten toimijoiden mm. HSL:n kanssa.

Helsinki on jo käynnistänyt kaupunkibulevardeihin ja liikennejärjestelmään liittyviä jatkoselvityksiä. Kantakaupungin joukkoliikennejärjestelmän kehittämiselvitys ja autoliikenteen verkkoselvitys ovat luonteeltaan strategista yleiskaavaa tarkempia jatkoselvityksiä, joita Helsingin kaupunki tulee tekemään useita ennen kuin yleiskaavan aluevaraukset ovat toteutettavissa ja asemakaavoitettu.

Vaikutukset seudulliseen liikkumiseen

Kaupunkibulevardit ovat lähtökohtaisesti kaupunkikehityshankkeita, mikä tarkoittaa, että tarve kaupunkibulevardeille on lähtöisin kaupungin kasvun, kehityksen ja tiivistämisen tarpeesta sekä urbaanien alueiden kysynnästä. Kaupunkibulevardeilla on myös suuri vaikutus Helsingin ja seudun liikennejärjestelmään. Vaikutukset ovat pääasiassa seudun yhteisten tavoitteiden ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisia: edistetään joukkoliikenteeseen ja erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntaa sekä vahvistetaan seudun keskuksia. Tavoitteissa edellytetään myös toimivaa liikennettä, joka yleiskaavan selvitysten mukaan seudun kasvaessa edellyttää nykyisen järjestelmän kehittämistä ja nykyistä vähäisempää autoriippuvuutta. Nämä tavoitteet on todettu hyväksi myös ELY-keskuksen lausunnossa.

Maantielain 3 §:n mukaan maantieverkon kehittämisessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että myös tieliikennejärjestelmä edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Tieliikennejärjestelmä on osa liikennejärjestelmää ja sen tulee omalta osaltaan edistää yhdyskuntarakenteelle ja ympäristölle asetettävien tavoitteiden toteuttamista. Näin ollen myös tieverkkoa voidaan kehittää nykyisestäään tukemaan kaupungin kasvua, kun samalla tieliikenteen liikkumismahdollisuuksia ei estetä ja valtakunnallisen liikenteen sujuvuudesta huolehditaan valtakunnallisessa mittakaavassa. Valtakunnallisia matkoja tarkasteltaessa muutaman minuutin muutoksella matka-ajassa ei ole merkittävää vaikutusta. Ympäristöministeriö on lausunnossaan todennut yleiskaavan mukaisen liikennejärjestelmän kehittämisen antavan hyvän perustan väestönkasvuun varautumiseen kestäväällä tavalla.

MRL 83.4 §:n määrää maanteiden liikennealueista. Näitä liikennealueita voidaan lain mukaan käyttää valta-, kanta- ja seututeitä varten ja niitä yhdistäviä ja niiden jatkeena olevia teitä varten. Jatkatavat yhteydet voivat siis olla muunkinlaisia yhteyksiä, vaikka ne palvelisivat pääasiassa muuta kuin paikallista liikennettä.

Liikenneviraston ja ELY-keskuksen selvityksessä (Helsingin seudun tieverkon arviointi valtakunnallisen liikenteen näkökulmasta, Strafica Oy, 2016) todetaan, että paikallisen tai lyhytmatkaisen seudullisen liikenteen osuus on yli 50 % Kehä III:n sisäpuolisilla tiejaksoilla sekä muilla taajamarakenteeseen sijoittuvilla maantiejaksoilla. Pitkämatkaisen seudullisen liikenteen osuus on suuri Kehä III:n ulkopuolisilla, taajamarakenteen ulkopuolelle sijoittuvilla tiejaksoilla. Kehä I:n sisäpuolisilla liikenteen kannalta tärkeimmillä jaksoilla pitkämatkaisen liikenteen määrä on tavaraliikenteellä painotettuna noin 10–16%, eli todellisuudessa joi-takin prosentteja, pois lukien Lahdenväylällä, jossa osuus on suurempi. Lahdenväylällä on yleiskaavassa varauduttu bulevardin toteutuessa tunnelin toteuttamiseen pitkämatkaisen liikenteen sujuvuuden takaamiseksi.

Tieverkon luokittelussa Helsingin keskustassa on valtakunnallisesti merkittäviä yhteyksiä, jotka kulkevat katuverkolla. Kantakaupungin laajentuessa tämän kaltaisten osuuksien pituus kasvaa parilla kilometrillä suuntaansa. Seudullisesti katsottuna verkon rakenne säilyy nykyisellään: valtakunnallinen liikenne on merkittävintä pääasiassa Kehä III:lta ulospäin, seudun sisäistä liikennettä välittää poikittain Kehä I ja sisään-tuloväylät tuovat sisään pääkaupunkiseudulle ja Helsinkiin yhä jatkosakin moottoritiemäisinä kantakaupungin reunalle saakka. Matka-ajat autolla aivan ydinkeskustaan saakka pitenevät joillakin minuuteilla, mutta välityskyky ydinkeskustaan säilyy nykyisenkaltaisena, koska nykyisen kantakaupungin verkko rajoittaa ydinkeskustaan mahtuvan auto-liikenteen määrää. Pääasiassa bulevardin päätekohtien ja Helsingin rajan välillä on vielä useita kilometrejä moottoritietä, jolloin mahdolliset ruuhkautumiset säilyvät Helsingin rajojen sisäpuolella, niin kuin nykyisistäkin pullonkauloista aiheutuvat jonot. Koska tarkoitus ei ole estää liikkumista bulevardeilla, vaan kehittää sitä kaupunkimaiseksi, eivät selvityksen tulokset ja yleiskaava ole kaupunkisuunnitteluviraston näkemysten mukaan ristiriidassa. Vaatimusta valtakunnallisten vaikutusten arvioinnista muutaman kilometrin matkalla tehtävistä muutoksista voidaan pitää kohtuuttomana.

Helsingin seudun liikennejärjestelmä poikkeaa liikennemääriltään muusta Suomesta, joten seudulla tehtävät liikennejärjestelmäratkaisut eroavat usein muualla maassa käytettävissä olevista keinoista. Helsingin seudun kasvaessa tehtyjen matkojen määrä tulee lisääntymään, mikä johtaa väistämättä palvelutasopuutteisiin. Helsingin seudulla on ruuhkia myös nykyisellään. Kaupunkibulevardeista syntyvä haitta ei ole kohtuutonta vaan tarjoaa mahdollisuuksia monipuolisempaan liikennejärjestelmään. Tiiviillä kaupunkiseudulla paikalliseen liikkumisen kulkutapaan voidaan vaikuttaa maankäytön ja liikennesuunnittelun ratkaisuilta. Tällöin pitkämatkaiselle liikenteelle jää tie- ja katuverkolle tilaa riittävän sujuvalle liikkumiselle.

Liikenneviraston ja ELY-keskuksen selvityksessä ei tutkittu, muuttuuko valtakunnallisen ja seudullisen liikenteen osuus väylän hallinnollisen luokan muuttuessa tiestä kaduksi. Liikenneviraston tienumerokartalla valta- ja kantatiet on merkitty jatkuviksi aina Helsingin keskustaan saakka. Tämä on toki mahdollista kaupunkibulevardien toteuttamisen jälkeenkin. Nykyinen piste, jossa katu muuttuu tieksi, on määritelty aikana, jolloin urbaani kaupunkirakenne oli nykyistä huomattavasti pienempi. Kaupungin kasvaessa on perusteltua tarkistaa, onko kaupunkimaisen katuverkon vaihdoskohta maantieksi edelleen syytä säilyttää samassa paikassa.

Samanaikaisesti kun valtion viranomaiset korostavat yhteistyön merkitystä seudullisen liikenneverkon kehittämisessä, he tekevät seudun lii-

kenneverkkoon kohdistuvia selvityksiä ilman seudullista yhteistyötä Helsingin kaupungin kanssa.

Helsingin seudun kasvaessa yhteisten tavoitteiden mukaisesti kestävään liikkumiseen perustuen tarvitaan bulevardeista riippumatta nykyistä kehittyneempää liikennejärjestelmää. Raitiotieverkon jatkuvuus, liityntäliikenne ja liityntäpysäköinti ovat seudullisia kysymyksiä, jotka ratkaistaan yleiskaavan jatkotöissä. Raitioverkon jatkuvuus Helsingin rajojen ulkopuolella on ehdottomasti Helsingin tavoitteiden mukaista. Kaavamääräyksen mukaan pikaraitiotieyhteyksien sijainnit ovat ohjeellisia eli ne voidaan myöhemmässä vaiheessa tarkistaa naapurikuntien suunnitelmiin sopiviksi.

Luonnosvaiheessa backcasting-menetelmällä laaditun vaikutustarkastelun mukaan kaupunkibulevardit tukevat yleiskaavan tavoitteiden toteutumista mahdollistamalla kantakaupungin laajentumisen, joukkoliikenteen palvelutason parantamisen ja nykyisten esikaupunkikeskustojen kehittämisen parantamalla niiden keskinäistä saavutettavuutta. (Kaupunkisuunnitteluviraston selvityksiä 2014:25) Tulosten mukaan myös kaupungin talous ja elinkeinoelämä hyötyvät bulevardeista. Kaupunkibulevardit eivät tulosten mukaan aiheuta pelättyä liikennekaaosta eivätkä heikennä merkittävästi keskustan saavutettavuutta. Matka-aika henkilöautolla ympäryskunnista kantakaupunkiin kasvaisi 1-3 minuuttia sujuvan liikenteen aikaan alempien nopeusrajoitusten ja tasoliittymien vuoksi. Erityisesti Kehä III:n ympäristö hyötyisi bulevardeista, sillä vyöhykkeen saavutettavuus suhteessa väestöön ja työpaikkoihin seudulla paranee.

Vuoden 2015 aikana on laadittu selvitys kaupunkibulevardien vaikutuksista seudulliseen liikennejärjestelmään. (Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset, WSP Oy, Kaupunkitutkimus TA Oy, Strafica Oy) Selvitystyön ohjausryhmään on kuulunut edustus kaupunkisuunnitteluvirastosta, ELY-keskuksesta, Uudenmaan liitosta, Liikennevirastosta ja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymästä (HSL). Työhön kutsuttiin mukaan myös seudun kuntien edustajia. Selvityksen toteutuksesta vastasivat Kaupunkitutkimus TA Oy, Strafica Oy ja WSP Finland Oy. Työssä ei otettu kantaa siihen, ovatko kaupunkibulevardit toteutettavissa, vaan tavoitteena on ollut hahmottaa mahdollisimman monipuolisesti, miten suunnitellut bulevardit vaikuttavat seudullisesti. Työssä tutkittiin vaikutuksia mm. liikenteen ruuhkautumiseen, kulkumuotojakaumiin, yhdyskuntatalouteen, kaupunkitalouteen, asumisen hintoihin ja seudun houkuttelevuuteen. Vaikutusten arviointi on katsottu seudullisten vaikutusten osalta tässä kaavavaiheessa riittäväksi. Kun suunnittelu etenee yksityiskohtaimpiin tarkasteluihin, myös vaikutuksia on mahdollista arvioida yksityiskohtaisemmin. Ehdotusvaiheessa tehtyjä moninaisia selvityksiä on täydennetty vielä Hämeenlinnanväylän kaupunkibulevardin

tarkempia vaikutuksia tutkineella selvityksellä.
(Kaavaselostus, s. 105-106)

Selvityksessä laaditut ennusteet tuotettiin Helsingin työssäkäyntialueen liikennemallilla (HELMET) vuoden 2050 tilanteessa. Muun liikennejärjestelmän kehittyminen oletettiin voimassa olleen HLJ 2011 mukaiseksi (Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2011, tavoiteverkko 2035). Aikaisempien tarkastelujen tulosten ja aikaisempien selvitysten sekä työn lähdemateriaalin osalta viitataan selvityksessä mainittuihin tietoihin.

Helsingin seudun seudullisia ratkaisuja ja selvityksiä on tehty esimerkiksi maakuntakaavaa ja HLJ-suunnitelmaa laadittaessa. Kumpikaan näistä suunnitelmista ei ole ristiriidassa Helsingin uuden yleiskaavan liikennejärjestelmän kanssa. Yleiskaavan toteuttamisen suunnittelua jatketaan ratkaisukeskeisesti tiiviissä vuoropuhelussa ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Turvallinen liikkuminen ja kuljettaminen

Liikenneturvallisuuteen liittyvät kysymykset riippuvat ennen kaikkea liikennesuunnittelullisista ratkaisuista, kuten liittymäjärjestelyistä, valo-ohjauksesta, liikenneympäristön ohjaavuudesta ja nopeusrajoituksista. Mallitarkastelujen tuloksissa bulevard-skenaariorissa onnettomuusmäärä on alempi kuin nykyisen kaltaisessa liikenneverkossa. Onnettomuusmäärät bulevardeilla ja muulla katuverkolla olivat kuitenkin suuremmat, mikä johtuu suuremmasta risteämisten määrästä ja tähän liittyvistä olosuhteista.

Onnettomuuksien määrä riippuu onnettomuusasteen, eli onnettomuuksien todennäköisyyden lisäksi siitä, paljonko tarkastelualueella on liikkuja. Ajoneuvoliikenteen määrä vaikuttaa onnettomuuksien määrään, kuin myös suojaamattomien kulkijoiden, kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrä. On todennäköistä, että liikenteen määrä alemmalla verkolla kasvaa bulevardien myötä.

Suurimmat liikenneturvallisuuteen vaikuttavat ratkaisut tehdään yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa. Tämä otetaan huomioon tarkemmassa suunnittelussa. Kaikilla bulevardeiksi merkityillä sisääntuloväylillä liikennemäärä on nykyisellään sen verran suuri, että samoihin kysymyksiin on kiinnitettävä huomioita kaikilla bulevardeilla. Turvallisuusvaikutuksia on selvitetty aiheesta laaditussa diplomityössä, jossa on todettu niiden riippuvan ennen kaikkea liikennesuunnittelullisista ratkaisuista kuten liittymäjärjestelyistä, valo-ohjauksesta, liikenneympäristön ohjaavuudesta ja nopeusrajoituksesta. (Tuomola, W. 2015. Kaupunkibulevardien vaikutukset liikenneturvallisuuteen kansainvälisten esimerkkien ja suunnitteluohjeiden valossa. Diplomityö)

Yleiskaavamääräysten mukaan yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla muun ohella toimivuus, taloudellisuus ja turvallisuus ja elinkeinoelämän tarpeet huomioon ottaen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden voidaan tulkita toteutuneen, sillä bulevardit parantavat liikenneturvallisuutta siten, että ne mahdollistavat henkilöautoliikenteen määrän vähenemisen. Helsingin kaupungin käsityksen mukaan bulevardit nimenomaisesti edistävät kaupunkiseudun kehittymistä ja kestävän yhdyskuntarakenteen kehittymistä mahdollistamalla yhä useammalle kodin tai työpaikan hyvien joukkoliikenne-, pyöräliikenne- ja kävely-yhteyksien päästä.

Kehä I:n liikenteen häiriintyminen

Helsingin tie- ja katuverkko ruuhkautuu jo nykyisellään päivän vilkkaimpina aikoina. Yleiskaavan tehtävä ei ole poistaa tätä ongelmaa, vaan kehittää kaupunkirakennetta niin, että liikkuminen, asuminen, työskentely ja vapaa-ajan vietto kokonaisuudessaan helpottuu. Tähän esitetty yleiskaavaratkaisu vastaa.

Bulevardisointiin liittyvät toimenpiteet voivat vähentää kyseisten väylien kykyä välittää moottoriajoneuvoliikennettä. Väylien kokonaiskapasiteetti voi kuitenkin kasvaa, kun väylälle tuodaan tehokas joukkoliikenneyhteys ja kävely- sekä pyöräily-yhteydet rakennetaan tai niitä parannetaan. Kaupunkibulevardit eivät vähennä autoliikenteen kapasiteettia niin paljon, etteivätkö muutoksesta saatavat liikenteelliset hyödyt olisi jonkin verran haittoja suuremmat Helsingin sisääntuloväylillä Kehä I:n sisäpuolella laajentuvan kantakaupungin autoliikenteen kokonaismatkaa ajatellen. Matka-aika kasvaa keskimäärin 2-7 minuuttia. Hyödyt kuitenkin syntyvät liikennejärjestelmän monipuolistumisesta ja uuden maankäytön kehittämiskohteiden vaikutuksista liikenteeseen. Kaupunkibulevardeihin liittyvät liikenteelliset ominaisuudet, kuten nopeusrajoitus, kaistamäärä ja liittymäratkaisut määritellään tarkemmassa suunnittelussa väyläkohtaisesti, minkä vuoksi kaupunkibulevardien yleisiä vaikutuksia ei vielä voida arvioida tarkasti.

Sisääntuloväylien seudullinen ja valtakunnallinen merkitys on tärkeää yleiskaavan toteuttamisohjelmaa laadittaessa. Tavoitteena on aikatauluttaa yleiskaavan hankkeet niin, että kehitystä tapahtuu tasaisesti eri puolilla kaupunkia eikä mitään yhtä suuntaa hankaloiteta autoilun kannalta kohtuuttomasti. Toteuttamisohjelmassa käydään läpi tarvittavia parannuksia joukkoliikennejärjestelmään ennen bulevardien rakentamista, jotta kuljetus ja joukkoliikenteen sujuvuus voidaan turvata myös kaupunkibulevardeilla, ja selvitetään, millä keinoin liikennejärjestelmän toimivuus, matka-aikojen ennakoitavuus, ruuhkautuvuuden hallinta, ta-

varaliikenteen ja pitkänmatkaisen linja-autoliikenteen sujuvuus voidaan taata.

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen toteutuminen

Maakuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun tulkitaan maakuntakaavan yleispiirteisen luonteen mukaisesti. Maakuntakaavan periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kunnan kaavoituksessa. Maakuntakaavan aluevarauksia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa myös muuttaa, kun samalla turvataan maakuntakaavan keskeiset maakunnalliset tavoitteet.

Uudenmaan maakuntakaavan tavoitteena on sen selostuksen mukaan muun ohella varautua raideliikenteeseen tukeutuvien kasvukäytävien avaamiseen pidemmällä aikavälillä, jotta varmistetaan niiden toteuttamismahdollisuudet, laatia alue- ja yhdyskuntarakennetta tukeva, toimiva ja kestävä liikennejärjestelmä ja kehittää säteittäisiä ja poikittaisia liikenneyhteyksiä. Maakuntakaavan mukaan kaupunkibulevardeiksi osoitetut väyläosuudet ovat moottoriväyliä, jolla osoitetaan moottori- ja moottoriliikennetiet sekä moottorikadut. Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan tieyhteys voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa esittää riittävin perustein teknisesti ja toiminnallisesti alempi-luokkaisena. Yleiskaavassa ei kuitenkaan ratkaista katu- ja tieluokitusta eikä määrätä liittymäratkaisuja eikä maakuntakaava määrää näiden seikkojen esittämistä yleiskaavassa. Yleiskaavamääräyksen mukaan kaupunkibulevardi on liikenneväylä, jonka pituus ja liittymäratkaisut ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Bulevardien varret ovat maakuntakaavassa pääosin tiivistettävää tehokkaammin rakennettavaa taa-jama- ja keskustatoimintojen aluetta, joka tukeutuu kestäväan liikennejärjestelmään.

Yleiskaavaratkaisun merkittävät vaikutukset on arvioitu MRL 39 ja 9 §:n mukaisesti yleiskaavan ohjaustavoitteen ja tarkkuuden edellyttämällä tavalla. Asemakaavoituksessa tehdään siten tarkemmat vaikutusarvioinnit ja selvitetään väylien tarkemmat tekniset ja toiminnalliset perusteet ja väylien pituudet, liittymäratkaisut ja katu- ja tieluokitukset. Asemakaavoitus laaditaan siten, että luodaan MRL 54 §:n mukaisesti edellytykset liikenteen järjestämiselle. Yleiskaava välittää MRL 32 ja 39 §:n mukaisesti maakuntakaavan määräykset asemakaavoitukseen ja muuhun tarkempaan suunnitteluun.

Uudenmaanliitto ei ole pitänyt lausunnossaan kaupunkibulevardeja maakuntakaavan vastaisina.

Länsisatama

Satamien kulkuyhteyksien varmistaminen on tärkeää Helsingin ja koko Suomen elinkeinoelämän ja kansainvälisten yhteyksien kannalta. Kaupunkibulevardi voi laajenevan kantakaupungin alueella toimia myös seudullisesti tai valtakunnallisesti merkittävänä yhteytenä. Ajoyhteydet keskustan matkustajasatamiin kulkevat jo nyt osittain pääkatuverkossa. Myös bulevardeille voidaan järjestää vähintään saman tasoiset yhteydet.

Länsiväylän kehittämisessä kaupunkibulevardiksi tullaan turvaamaan Länsisatamaan pääsy myös tavaraliikenteen ja henkilöautojen osalta. Kaupunkibulevardin toteutuessa kohta, jossa liikenteen nopeus ja välityskyky alenee, siirtyy nykyiseltä paikaltaan Länsiväylän päädyistä pari kilometriä ulommassa kantakaupunkiin nähden. Tällöin viimeisen parin kilometrin matka-aika hidastuu nopeusrajoituksen laskun ja mahdollisten tasoliittymien takia muutamalla minuutilla. Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset -selvityksen mukaan matka-ajan muutos ruuhka-aikaan on Länsiväylän suunnassa Kirkkonummelta Erottajalle noin 4 minuuttia suhteessa tilanteeseen, jossa bulevardeja ei toteuteta. Kantakaupungissa vastaanottavan katuverkon kapasiteettiin kaupunkibulevardi ei vaikuta, ja katuverkko on Länsisatamaan suuntautuvan liikenteen maksimikapasiteettia määrittävä tekijä. (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2016:2, s. 75)

Länsiväylän merkitys logistiikkavirroille huomioidaan sekä tarkemmassa bulevardisuunnittelussa, kantakaupungin katuverkon kehittämisessä että toteuttamisohjelmaa laadittaessa Länsiväylän bulevardisoinnin ajoituksessa. Yleiskaavan hankkeiden toteuttamisajankohdasta ei ole määrätty yleiskaavassa

Pidemmällä aikajänteellä yleiskaavassa kuitenkin varaudutaan siihen, että tavaraliikenteen painopiste voi siirtyä yhä enemmän Vuosaareen. Vuosaareen varaudutaan toiminnan laajentumiseen usealla eri sektorilla. Nykyisten keskustan risteilyterminaalien lisäksi yleiskaavassa osoitetaan mahdollisuus uuteen matkustajaterminaliin Vuosaaren satamaan. Metron uudella linjauksella Vuosaaren satamassa on matkustajaterminalin kannalta olennainen merkitys. (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2016:3, s. 86-87)

Vaikutukset tavaraliikenteeseen ja raskaan liikenteen taukopaikat

Yleiskaavan selostuksessa on todettu tavaraliikenteestä seuraavasti: Yleiskaavan yksi tavoite on vähentää henkilöautoriippuvuutta. Kumi-pyöräliikenteen kapasiteetin lasku kaupunkibulevardeilla aiheuttaa haasteita erityisesti pitkänmatkaisen linja-autoliikenteen ja tavaraliikenteen luotettavuudelle ja nopeudelle. Tavaraliikenteen kannalta bulevardit tarkoittavat piteneviä matka-aikoja ja myös linja-autoliikenteen osal-

ta haasteet liittyvät ajoaikojen ennustettavuuteen ja luotettavuuteen. Negatiivisten vaikutusten minimointiin tulee kiinnittää huomiota bulevardien jatkosuunnittelussa. (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2016:3, s. 110)

Tavaraliikenteen sujuvuus on tärkeää ja sen edellytykset tullaan huomioimaan tarkemmassa suunnittelussa. Jakelugologiikan edellytykset paranevat, jos bulevardit joukkoliikenne- ja suojatietuineen suunnitellaan hyvin ja mahdollisimman moni valitsee jatkossa joukkoliikenteen. Tällöin tie- ja katuverkolle jää enemmän tilaa tavaraliikenteelle ja muulle välttämättömälle kumipyöräliikenteelle. Kaupungin tiivistyessä myös citylogistiikan välimatkat lyhenevät, jolloin ajonopeuksien sijaan onkin tärkeämpää yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioida huoltoliikenteen kuormaus- ja lastauspaikkojen toimivuus sekä jakeluaika. Tavaraliikenteen merkitys ja määrä eri väylillä on myös yksi arviointikriteeri toteuttamisohjelman laadinnassa.

Raskaan liikenteen taukopaikkojen verkosto on seudullinen- ja valtakunnallinen kysymys, joka määritellään muualla kuin yleiskaavassa. Yleiskaavan kaavamääräykset mahdollistavat levähdyspaikkojen tekemisen tarvittaessa. Raskaan liikenteen taukopaikkojen ensisijainen paikka ei ole kaupunkimainen, tiivis ympäristö. Helsinki on monen kuljetuksen määränpää, jolloin taukopaikkojen tarve painottuu muualle reittien varsille. Kuljetusten oikea-aikaisuuden ja liikenteen tilannetietoon liittyvät asiat ratkaistaan muuten kuin yleiskaavalla.

Pitkänmatkan linja-autoliikenne

Jatkosuunnittelussa kiinnitetään huomiota negatiivisten vaikutusten minimointiin. Kaupunkibulevardien seudulliset vaikutukset -selvityksessä on arvioitu kaupunkibulevardien vaikutuksia seudulliseen saavutettavuuteen. Siinä todetaan, että kestävien kulkumuotojen saavutettavuus paranee kaupunkibulevardien myötä. (Kaupunkisuunnitteluvirasto 2015:5, s. 54)

"Helsingin seudun tieverkon arviointi valtakunnallisen liikenteen näkökulmasta" -selvityksessä 19.2.2016 puolestaan todetaan Helsingin seudun ulkorajan ylittäviä matkoja tehtävän vuorokaudessa linja-autolla noin 20 000. Helsingin seudun asukkaat tekevät yhteensä noin 500 000 linja-automatkaa vuorokaudessa, eli seudullisen joukkoliikennesaavutettavuuden paranemisella on suuri vaikutus joukkoliikenteeseen kokonaisuutena.

Raideliikenteen verkostokaupungin kehittyessä matkat suuntautuvat yhä useammin muualle kuin Helsingin keskustaan. Raideliikenteen verkosto tarjoaa myös kauempaa tuleville paremmat yhteydet määränpäähän, jolloin pitkämatkaisten matkustajien ei tarvitse yhtä usein kulkea keskustan ja hitaampien katuosuuksien kautta.

Bulevardeille voidaan tarkemmassa suunnittelussa osoittaa tarvittaessa bussikaistat. Tällöin myös pitkämatkaisen linja-autoliikenteen sujuvuus säilyy hyvänä, eikä autoliikenteen ruuhkautuminen hidasta joukkoliikennettä vastaavasti.

Vallilanlaakson joukkoliikennekatu

MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. MRL 9 §:n mukaan kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. MRL 4 §:ssa todetaan, että yleiskaavassa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet kunnassa. MRL 35 §:n mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi.

Vallilanlaakson läpi menevän joukkoliikenneyhteys on osa raideliikenteen verkostoa ja tärkeä poikittainen yhteys. Kaavaselostuksen (s. 55-56) mukaan tiederaitiolinja Espoosta Munkkiniemeen, Pasilan, Kumpulän ja Viikin kautta Myllypuroon luo uuden tehokkaan poikittaisen yhteyden. Reitti kulkee Vallilanlaakson joukkoliikennekatua Mäkelänkadun ja Hämeentien välillä mahdollistaen nykyisten joukkoliikennelinjojen tehokkaamman järjestämisen ja kokonaan uusien yhteyksien luomisen. Joukkoliikennekatu mahdollistaa myös Pasila – Vallila – Kalasatama -yhteyksien kehittämisen.

Vallilanlaakson poikki on merkitty sekä raideliikenteen runkoyhteys, joka toteutetaan metrona tai pikaraitiotienä ja joukkoliikenteen nopea runkoyhteys, joka voidaan toteuttaa bussiratkaisuna. Sijainti on ohjeellinen.

Yleiskaavan jatkotoissa tullaan arvioimaan, kannattaako Vallilanlaakson läpi kulkeva joukkoliikenneyhteys toteuttaa maanalaisena vai maanpäällisenä. Maanpäällinen yhteys on tärkeä osa joukkoliikenteen runkoverkkoa ja kantakaupungin poikittaista joukkoliikenneyhteyttä, joka toteutuu ensisijaisesti pikaraitiotienä.

Yleiskaavaan liittyvät selvitykset ja vaikutusten arvioinnit on laadittu yleiskaavallisella tarkkuustasolla. Yksittäisen yhteyden selvitykset ja vaikutusarvioinnit tehdään asemakaavatasolla. Aiemmissa Vallilanlaakson tarkemmissa suunnitteluvaiheissa tehdyt selvitykset perustuvat nykyiseen joukkoliikennejärjestelmään, kaupunkikehitykseen ja asukasmäärään, eivätkä ne siten ole olleet ratkaisevassa osassa kaavaratkaisua laadittaessa.

Yleiskaavan liitemateriaalina laaditussa Raideliikenteen verkkoselvityksessä (Raideliikenteen verkkoselvitys, Kaupunkisuunnitteluvirasto ja HSL, 2015, Strafica Oy) on tutkittu eri linjauksia (Ios_2015-02, s. 28). Raportissa todetaan: "Maanpäällisen vaihtoehdon Ve1 uusista pikaraitiotieistä merkittävimmin kuormittuu Tiederatikka, Raide-560:n osuus Kontulasta Malmille sekä säteittäisten suuntien pikaraitiotiet jonkin matkaa Kehä I:n pohjoispuolelle saakka."

Puolustusvoimien alueet

Saaret Lehmäsaari, Neitsytsaari, Hernesaari, Kuusiluoto ja Viipurinkivi seuraavat yleiskaava 2002:ssa vahvistettua maankäyttöä. Yleiskaava 2002:n virkistysaluemerkinnän sijaan Hintholma, Neitsytsaari ja Hernesaari ovat maankäytöltään täsmentyneet loma-asumisen ja matkailun mahdollistaviksi merellisen virkistys- ja matkailun alueiksi uudessa yleiskaavassa. Kuusiluoto ja Viipurinkivi säilyvät virkistys- ja viheralueina. Lehmäsaari ja Nuottasaari ovat uudessa yleiskaavassa merellisen virkistys- ja matkailun alueita (YK2002:ssa virkistysalueita). Saarten pääkäyttötarkoituksen kehittäminen merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen, säilyy käytännössä ennallaan.

Yleiskaavakartan merkinnöillä määritetään kaupungin kuntarajojen sisällä sijaitsevien alueiden maankäytön strateginen pääkäyttötarkoitus. Yleiskaavamerkinnot eivät poissulje puolustusvoimien raskasaseamuntoja, eivätkä ne toimi varoetäisyyksien perusteena.

Melkki ja Itä-Villinki

Melkki ja Itä-Villinki on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu Puolustusvoimien alueeksi, jonka toissijainen käyttötarkoitus on alueen aikanaan vapautuessa puolustusvoimien käytöstä virkistys-, matkailu- ja/tai koulutustoiminta. Maakuntakaavan mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristö- ja luontoarvojen säilyminen. 4. vaihemaakuntakaavassa alueella on maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön merkintä. Melkki ja Itä-Villinki ovat yleiskaava 2002:ssa pääkäyttötarkoitukseltaan virkistysalueita, jossa Melkin osalta on myös mahdollisuus kehittää saarta ekoasumisen kokeilualueena. Uudessa yleiskaavassa maankäytön pääkäyttötarkoitukset on päivitetty vastaamaan paremmin saarten todellista pääkäyttötarkoitusta mm. Itä-Villinki merellisen virkistys- ja matkailun alueena. Merkinnot eivät poissulje puolustusvoimien saarilla harjoittamaa aktiivista koulutus-, harjoitus- ja virkistystoimintaa. Merellinen Helsinki – teemakartalla esitetyt vesiliikenteen yhteyspisteet ja huoltopisteet ovat perusteltuja silloin, kun saaria kehitetään merellisen virkistys-

sen ja matkailun alueena. Teemakartat ovat tavoitteellisia, ne eivät määrää toteuttamaan niissä esitettyjä asioita. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 112)

Melkki on merkitty uudessa yleiskaavassa osin asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistys- ja viheralueeksi. Melkin osalta on kysymys myös hyväksyttävästä eroavuudesta maakuntakaavasta. Yleiskaavan mukainen ratkaisu ei ole ristiriidassa maakuntakaavan maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden ja kehittämisperiaatteiden kanssa. Yleiskaavassa noin puolet saaren alueesta on merkitty virkistys- ja viheralueeksi, joten myös maakuntakaavan virkistysnäkökulma on otettu huomioon yleiskaavassa. Yleiskaavamääräysten mukaan saaren alueella tulee turvata seudullisten viheralueiden ja paikallisen viheralueen jatkuvuus ja sovitaa yhteen kaavan mukainen maankäyttö ja maisema-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Melkin maankäyttö nojaa vesiliikenteeseen ja suunniteltu rakentaminen on vähäistä suhteessa koko Helsingin maankäyttöön. Myös muita Helsingin seudun edustalla olevia saaria on osoitettu yleiskaavassa merellisen virkistys- ja matkailun alueeksi, mikä turvaa myös maakuntakaavan tavoitteiden toteutumisen.

Santahaminan ampumatoiminnan melualue

Melualue on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu ominaisuusmerkinnällä LAeq 7-22 yli 55 dB. Melualueen rajausta perustuu puolustusvoimien toimittamiin meluselvityksiin ja paikkatietoihin, mutta rajausta on kaavassa esitetty reunavyöhykkeiltään tulkinvaraisena aaltoviivana. Selostuksen mukaan melualueen ominaisuusmerkintään ei liity rakentamisrajoitusta, ja se ei estä yksittäisten rakennusten sijoittamista alueelle. Luvan myöntämisen edellytykset arvioi kunta. Merkinällä pyritään osoittamaan tarve ottaa meluhaitta huomioon, kun kunta tekee rakentamista koskevaa lupaharkintaa. Santahaminan melualueen todetaan sijaitsevan taajamatoimintojen alueella. Santahaminan ampumatoiminnasta aiheutuva meluhaitta otetaan huomioon asemakaavoituksessa. (Kaavaselostus, s. 130) Santahaminan ampumamelun huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa on kerrottu yleiskaavan teknistaloudellisessa liiteraportissa. Yleiskaava toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Yleiskaavassa turvataan riittävät edellytykset varuskunnan toiminnalle Santahaminassa. Malmin lentokenttä osoitetaan asumiseen, jolloin rajavartiolaitoksen toiminta siirtyy Helsinki-Vantaalle. (Kaavaselostus, s. 191) Yleiskaava mahdollistaa Santahaminan ampumatoiminnan melualueen sekä tärinälle ja runkomelulle alttiiden alueiden suunnittelemisen siten, että niillä saavutetaan hyväksyttävät olosuhteet.

Lisäksi koko kaava-alueella koskee määräys, jonka mukaan yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen

kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Kaavamääräyksen tulkintataulukkaan on lisätty teksti, jonka mukaan terveellisyydellä ja turvallisuudella viitataan tässä määräyksessä kaikkiin ympäristöhäiriöihin, esimerkiksi liikenteen meluun ja erityismeluihin kuten lento- ja ampumameluihin, ilmanlaatuun ja muihin terveellisyyteen ja turvallisuuteen vaikuttaviin haittoihin. Kaavaselostusta on lisäksi täydennetty ampumamelua koskevalla tekstillä. Lisäksi Merellinen Helsinki 2050 -teemakarttaan on merkitty Santahaminan ampumatoiminnan melualueen 2. vaihemaakuntakaavan mukainen raja. Puolustusvoimien aluetta koskaan määräystekstiin on lisätty lause: "Santahaminan ampumatoiminnan melualueen raja tulee ottaa huomioon Uudenmaan maakuntakaavan mukaisena."

Ampumamelu ja sitä koskevat lähtötiedot, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavat ja niiden tavoitteet on otettu huomioon Helsingin uudessa yleiskaavassa. Yleiskaava välittää lähtötiedot, tavoitteet ja määräykset asemakaavoitukseen ja muuhun yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa otetaan yleiskaavan lisäksi tarkemmin huomioon myös aihepiirejä koskevat erilliset, määräykset, ohjeet sekä erilaiset ohje-, raja- ja suositusarvot. Yksityiskohtainen suunnittelu perustuu yleiskaavaa tarkempaan vaikutusten arviointiin. Hankkeilla, jotka eivät edellytä kaavoitusta, on laissa säädetty menettelyt vaikutusten huomioon ottamisesta.

Tuulivoimatuotantoalueet

Uudenmaan 4 vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa Helsingin alueelle on mahdollista sijoittaa paikallista tuulivoimaa (alle 10 voimalaa). Näiden paikkoja ei ole merkitty maakuntakaavakarttaan, vaan sijoittaminen jää kaupunkien oman harkinnan varaan. Pidemmällä aikavälillä olisi hyvä vaikuttaa siihen, että myös maakuntakaava mahdollistaa ison kokoluokan merituulivoimalakokonaisuuden toteuttamisen Helsingin alueella. Kaupungin "Tuulivoiman sijoittamisperiaatteissa" (Kaupunkisuunnittelulautakunta 9.2.2016) määritetyt teollisen kokoluokan tuulivoimavyöhykkeet on esitetty Merellinen Helsinki 2050 -teemakartalla. Yleiskaava ei ota, yleiskaava 2002:sta poiketen, kantaa Helsingin alueelle suunniteltavaan tuulivoimaan. (Kaavaselostus, s. 88; Vuorovaikutusraportti IV, s. 112-113)

Malmin lentokentän alue

Kulttuuriympäristöt-teemakartalla on merkitty oikeusvaikutteisena valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Määräyksen

mukaan suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on painotettu erityisesti yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja hyviä julkisia liikenneyhteyksiä, erityisesti raideliikenneyhteyksiä, kävely- ja pyöräily-yhteyksiä, yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä, energiakysymyksiä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Terveelliselle ja turvalliselle kaupunkiympäristölle tulee luoda edellytykset. Alueidenkäytön suunnittelulla on huolehdittava, että asunto- ja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata.

Helsingin seudun erityiskysymysten (kohta 4.6) yleistavoitteissa määrätään, että Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskuksena luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Seudun keskuksia vahvistetaan asunto-, työpaikka- ja palvelukeskuksina.

Korvaavan kentän osoittaminen on seudullinen asia, jota Helsingin kaupunki ei voi yksin ratkaista. Mikään kunta ei toistaiseksi ole ilmoittanut Malmia täysin korvaavan kentän suunnittelusta. (Vuorovaikutusraportti IV, s. 168)

Yleiskaavan selostuksen luvussa 3.4.1 Vaikutukset elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin on käsitelty myös vaikutuksia yleisilmailuun (s. 133), ja arvioitu miten kaavaratkaisuun on päädytty. Voimassa olevissa maakunta- ja yleiskaavoissa kentän alue on osoitettu rakentamiseen, mikäli lentotoiminta lakkaa. Tekeillä olevassa Uudenmaan 4. vaihe-maakuntakaavassa Malmin lentokentän alue on osoitettu tiivistettäväksi alueeksi osana maakuntakaavoitusta ohjaavien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden toteuttamista. (Kaavaselostus, s. 133)

Yleiskaavaratkaisu perustuu valtion aiemmin tekemään päätökseen lentotoiminnan lakkauttamisesta Malmin lentokentällä. Valtioneuvosto päätti 3.4.2014 julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018. Siinä linjattiin, että Malmin lentokenttä otetaan asutokäyttöön ja että valtion toiminnot lopetetaan kenttäalueella mahdollisimman nopeasti, viimeistään vuoteen 2020 mennessä. Oikeuskansleri vahvisti vielä päätöksen vuoden 2015 syyskuussa. Finavia on päättänyt lopettaa toimintansa Malmin lentokentällä vuoden 2016 lopussa. (Kaavaselostus, s. 134) Näistä lähtökohdista aluetta on lähdetty suunnittelemaan asunto-painotteisena.

Yleiskaavan suhde Vartiosaaren osayleiskaavaan

Helsingin uusi yleiskaava mahdollistaa saman ratkaisun kuin osayleiskaavalla on esitetty.

Lauttasaari, Länsiulapanniemi

Paikallinen viherverkosto sekä luonto- ja kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavan sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Länsiulapanniemi on yleiskaavassa merkitty kaavamerkinnällä virkistys- ja viheralue. Länsiulapanniemen paikallinen viherverkosto sekä luonto- kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavamääräyksen mukaan aluetta kehitetään merkittävänä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueena, joka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne. Seudullisten viheralueiden ja paikallisen viherverkoston jatkuvuus turvataan koko kaava-alueella. Kaikki rakennetun alueen merkinnät voivat myös jatkossa sisältää viheralueita ja niiden sisältämiä luontoarvoja. Kaavan sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen osaan.

Lauttasaaren Maammonlahden ja Rajasaaren mahdolliset meritäytöt

Valittajien mukaan Maammonlahden alue kuuluu Uudenmaan maakuntakaavassa esitettyyn arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön piiriin. Länsiväylän muuttaminen kaupunkibulevardiksi vaatisi meritäyttöjä, jotka tuhoaisivat kaupunkikuvan kannalta arvokkaan alueen ja sen maisemalliset arvot. Lisäksi meritäytöt vaikuttavat haitallisesti meriveden laatuun.

Paikallinen viherverkosto sekä luonto- ja kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot on turvattu kaavamääräyksellä. Kaavan sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaavan vaikutuksia merialueeseen ja vesistöihin on kuvattu Luontovaikutusten arviointi -raportissa. Vaikutuksen merkittävyyttä on arvioinnissa käsitelty ristiintaulukoimalla vaikutuskohteen herkkyys ja vaikutuksen suuruus. Rakentamisen aikaiset vaikutukset muodostuvat lähinnä työmaavesien kulkeutumisesta mereen sekä merialueella mah-

dollisesti tehtävistä ruoppauksista ja täytöistä. Kaavan toteuduttua vaikutukset liittyvät pääosin hulevesikuormituksen muutoksiin. Nykytilassa yleiskaava-alue on pääosin rakennettua aluetta. Rakentamattomia, luonnontilaista muistuttavia alueita on vähän. Merialueilla vaikutuskohteen herkkyyteen ja vaikutusten suuruuteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm. alueen suojeluarvot (Natura 2000 -alue tai muu luonnonsuojelualue, suojeltu vesialue), vesistön luonnontilaisuus (hyvä vedenlaatu eikä merkittävää ihmistoiminnasta aiheutunutta muuttuneisuutta) ja vesistön sekoittumisolot. Merialueeseen kohdistuvista vaikutuksista suurimmat vaikutukset aiheutuvat meren lähelle suunnitelluista kohteista. Nämä alueet sijaitsevat alueilla, joiden herkkyys on vähäinen taikka kohtalainen.

Rannat, joille on suunnitteilla maankäyttöä, on merkitty pikseleillä. Myös Länsiväylän alkupäässä Rajasaarella, Puotilan venesatamassa ja Melkissä on merkinnät toteutettu pikseleinä. Pikselit mahdollistavat tarvittaessa meritäyttöjä. Maamonlahden ja Rajasaaren osalta ei ole mitään konkreettisia hankkeita vireillä. Rajasaaren alue on kuitenkin varattu keskeisen sijaintinsa takia kantakaupunkitoimintojen laajenemisalueeksi, joka voi sisältää hyvin erilaisia toimintoja. Rantojen elävyys ja säilyttäminen virkistyskäytössä, yritystoiminnan kehittäminen sekä asumisen yhteensovittaminen on mahdollista ja parhaimmillaan edellä mainittuja toimintojen yhdistämisestä saadaan synergiaetuja.

Rajasaari

Muistutuksiin on vastattu yleiskaavallisella tarkkuudella vuorovaikutusraportti IV:ssä (s. 127). Luvussa virkistys- ja viheralueet sekä harrastustoiminta on vastattu yhteisvastineella Seurasaarenselän harrastustoimintoihin. Lisäksi lautakunnalle on toimitettu kaikki alkuperäiset muistutukset.

Yleiskaavamerkinnot mahdollistavat sellaisen asemakaavan suunnittelun alueelle, jossa voidaan huomioida mahdollisten ympäristö- ja terveyshaittojen aiheutuminen sekä arvioida suunnitelman vaikutukset valituksessa kuvatulla yksityiskohtaisella tarkkuudella mm. mahdollisten täyttöjen, meriveden laadun ja pysäköinnin osalta. Valittajien toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä on mahdotonta arvioida ennen yksityiskohtaisempien suunnitelmien laatimista, mutta kantakaupunkimerkintä ei poissulje melontakeskuksen laajentamista tai toiminnallista kehittämistä.

Yleiskaavan viestintä, osallistuminen ja vuorovaikutus on kuvattu pääpiirteissään selostuksen luvussa 5 (s. 150-154). Suunnittelun vaiheet ja yhteenveto kaavoituksen eri vaiheissa esitetyistä mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista sekä niiden johdosta kaavaan tehtyihin muu-

toksiin ja täydennyksiin on kuvattu selostuksen luvussa 6 (s. 155-163). Kaavaprosessin eri vaiheissa on lisäksi tehty vuorovaikutusraportit, joissa on esitetty yhteenvedot keskeisimmistä aiheista sekä annettu näihin vastineet.

Mahdollisten meritäyttöjen osalta viitataan edellä kohdassa ”Lauttasaa-
ren Maammonlahden ja Rajasaaren mahdolliset meritäytöt” todettuun.

Laajasalo – Jollas

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen. Yleiskaavassa osoitetut virkistysalueet, kaavan muihin pääkäyttömerkintöihin sisältyvät puistot, kaavassa osoitetut viheryhteysmerkinnät, kaavassa osoitettu rantoja seurailevaksi tarkoitettu rantaraitti -merkintä (sininen katkoviiva) sekä kulttuuriympäristöä, maisemaa ja luontoarvoja koskevat kaavamääräykset ja oikeusvaikutteisten teemakarttojen merkinnät ottavat huomioon maakuntakaavan tavoitteet ja turvaavat Laajasalon virkistys- ja kulttuuriympäristöjen säilymisen.

Koko kaava-aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavamääräysten tulkintataulukon mukaan määräyksen tulkintaohje on, että yleiskaavaa ei tule tulkita yhden ruudun tarkkuudella vaan suurempina aluekokonaisuuksina. Eri kaavamääräystä koskevien alueenosien välisellä rajalla vierekkäisten ruutujen maankäyttö voidaan suunnitella myös ottamalla molempien ruutujen pääkäyttötarkoitus huomioon. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden osalla viheralue ei saa kuroutua umpeen. (Kaavaselostus, s. 97-99)

Lisäksi koko kaava-aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Tulkintataulukon mukaan Kulttuuriympäristöt-teemakartalla on esitetty valtakunnallisesti merkittävät rakennetun ympäristön RKY2009-kohteet, valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet sekä maakuntainventoin-

nin kohteet vuodelta 2012. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokaiden maisema- ja kulttuuriympäristöjen osalta tulee selvittää ajankohtainen päätöstilanne.

Koko kaava-aluetta koskee myös yleismääräys, jonka mukaan Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 suojeltavat alueet on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kaupunkiluonto-teemakartalta. Virkistyspalveluja ja ekosysteemipalvelua kehitetään. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattava arvojen säilyminen. Tulkintaohjeen mukaan mm. luonnonsuojelualueiden osalta tulee selvittää ajankohtainen päätöstilanne. Kaupunkiluonto-teemakartalla on annettu myös suunniteluohjeita metsäverkoston, niittyverkoston sekä rakennetun ympäristön ekosysteemipalvelujen kehittämisestä.

Kaavaselostuksen mukaan suojelualueet, kuten luonnonsuojelualueet sisältyvät pääosin virkistys- ja viheraluemerkintöihin, mutta niiden yksityiskohtaiset rajaukset osoitetaan teemakartalla ja ne tulee ottaa asemakaavoituksessa huomioon. Maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt esitetään teemakartalla. Pienemmät puistot ja lähivirkistysalueet sisältyvät laajemman alueen pääkäyttötarkoitukseen. Tarkoituksena on jättää tässä kohdin mahdollisimman paljon joustoa asemakaavoitukseen.

Vielä koko kaava-aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon ja turvata luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen kehittämisen, luonnonsuojelun ja ekologisen verkoston sekä metsäverkoston kannalta tärkeät alueet.

A3-merkinnän mukaan aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Korttelitehokkuus on pääasiassa 0,4 – 1,2. Perustellusti korttelikohtainen tehokkuus voi olla tätä suurempikin. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60 % tai enemmän on korttelimaata. Kaavamääräysten tulkintaohjeen mukaan A3-merkinnällä on merkitty pääsääntöisesti nykyiset asemakaavalla suojellut kerrostaloalueet tai valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät sekä eräät paikallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kerrostaloalueet. Lisäksi tiiviit kaupunkipientaloalueet kuuluvat tämän kaavamääräyksen alaiseen luokkaan. Asemakaavoituksessa on otettava huomioon, että mitoitusta käsitellään suurempina korttelikokonaisuuksina, ei yhden ruudun tai tontin tasolla.

A4-merkinnän mukaan aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Kort-

telitehokkuus on pääasiassa alle 0,40. Alueen pinta-alasta keskimäärin 70 % tai enemmän on korttelimaata. Kaavamääräysten tulkintataulukon mukaan tällä merkinnällä on merkitty pääsääntöisesti pientaloalueet, joita on mahdollisuus paikoin laajentaa tai tiivistää tapauskohtaisesti korttelitehokkuuteen 0,4. Tiivistettäessä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Asemakaavoituksessa on otettava huomioon, että mitoitusta käsitellään suurempina korttelikokonaisuuksina, ei yhden ruudun tai tontin tasolla.

Yleiskaava-alueen sisälle sijoittuu useita osayleiskaavoitettuja alueita sekä alueita, joilla osayleiskaavoitus on vireillä. Nämä alueet on sisällytetty yleiskaavan luontovaikutusten arviointiin muita alueita suppeammin ja yleispiirteisemmin, sillä alueista laaditaan tai on jo laadittu erilliset osayleiskaavakohtaiset vaikutusarviointit. (Luontovaikutusten arviointi, KSV 2014:39)

Pajamäki, Patterimäki, linnoitusalueet

Pajamäenoja on pääosin virkistys- ja viheralueella, kaavan koko kaava-alueetta koskeva kaavamääräys edellyttää, että suunnittelussa otetaan huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvataan arvojen säilyminen. Tämä koskee sekä lähteitä että meritaimenta. Lisäksi on annettu hulevesien hallintaa koskeva määräys, mikä turvaa osaltaan meritaimenen elinolosuhteita.

Yleiskaava mahdollistaa melko maltillisen täydennysrakentamisen Pajamäkeen. Täydennysrakentamista tarkastellaan kaikkialla kaupungissa tulevan Raide-Jokerin vyöhykkeellä. Täydennysrakentamisessa on mahdollista ottaa huomioon alueen ominaispiirteet ja 50-luvun arvot. Kaavassa on annettu kulttuuriympäristöjä koskeva kaavamääräys.

Pajamäen metsien ja muiden luontokohteiden virkistyskäyttöarvo ja luontoarvot otetaan huomioon tarkemmassa suunnittelussa. Koko kaava-alueetta koskevan yleismääräyksen mukaan suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja on turvattava arvojen säilyminen.

Kaavan laatimisen yhteydessä on tehty Helsingin luoteisosan liito-oravaselvitys, (Helsingin luoteisosan liito-oravakartoitus 2014, KSV 2014:40) jossa liito-oravakohteet on tunnistettu. Yleiskaavaratkaisu mahdollistaa liito-oravien elinympäristön turvaamisen. Kaavassa on annettu luontoarvojen turvaamista koskeva määräys, joka koskee myös liito-oravaa, jolla on myös luonnonsuojelulain suoja. Määräys koskee myös muita valituksessa esille tulleita lajeja. Sanallinen määräys on perusteltu, koska yleiskaavan esitystapa on strateginen, kaavalla on pitkä aikajänne ja liito-oravalla on liikkuva elämäntapa ja se leviää nopeasti. Tarkemmassa suunnittelussa on joka tapauksessa tehtävä uudet selvi-

tykset. Osalla alueista liito-oravat ovat eläneet jo useita vuosia. (Luontovaikutusten arviointi, Ramboll Oy, s. 36) Tehdyt liito-oravahavainnot on esitetty luontovaikutusten arvioinnin kartalla. (Luontovaikutusten arviointi, Ramboll Oy, s. 37, kuva 5.3)

Kaavassa on koko kaava-alueen kattava kulttuuriympäristöarvojen ja muinaismuistojen turvaamista koskeva määräys.

Pajamäen Patterimäki (5,11 ha) on osoitettu oikeusvaikutteisella Kaupunkiluonto-teemakartalla Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015 - 2024 mukaisesti. Rauhoituksen tarkoituksena on arvokkaan kallioalueen ja kasvillisuuskohteen monimuotisuuden säilyttäminen sekä muinaismuistojen säilyttäminen.

Tunnelivaraus on poistumassa yleiskaavan kaavamääräyksellä. Maanalainen yleiskaava ei ole voimassa mm. Pitäjänmäen tunnelivarauksen osalta.

Maankäytön tiivistämisestä saatavat hyödyt pyritään käyttämään maksimaalisesti hyväksi, koska uusi rakentaminen supistaa luontaisia hiilinieluja. Kaupunkisuunnitteluviraston teettämän selvityksen (Selvityksessä on käytetty Eero Paloheimon kehittämää Ecocity Evaluator -mallia, joka arvioi kaupunkirakenteen tuottamia ilmastovaikutuksia perustuen Suomen ympäristökeskuksen Urban Zone -vyöhykejakoon.) mukaan rakentamisesta, liikkumisesta ja energian kulutuksesta aiheutuvat ilmastopäästöt hajaantuvassa rakenteessa muodostuvat 10 % suuremmiksi vuonna 2050 kuin tiivistyvässä maankäytössä. Yleiskaavalla on erityisen keskeinen rooli aluetehokkuuden määrittämisessä. Asuinalueiden riittävänä aluetehokkuutena voidaan pitää 0,35, jota pienemmällä tehokkuudella alueen aiheuttama ympäristökuormitus kasvaa selvästi. Lisäksi alueen toteuttamisen kustannukset kasvavat selvästi tehokkuuden pienentyessä. (Helsingin ilmastopäästöjen vähentämismahdollisuudet yleiskaavassa, KSV 2013:11, s. 12-13) Hiilinielut osaltaan perustelevat rakentamisen suuntaamista jo valmiiksi rakennettuihin ympäristöihin niitä tiivistäen. (Yleiskaavan ilmastovaikutusten arviointi, KSV 2014:42)

Pihlajamäki

Yleiskaavaan on esitystavan tarkkuudesta johtuen merkitty vain kaupungin merkittävimmät viheryhteydet ja kaupunginosapuistot, ei asuinalueiden sisäisiä puistoja. Yleiskaava mahdollistaa pääkäyttötarkoitukseltaan asuntovaltaisen alueen sisäisten viheralueiden säilymisen, vaikka varsinaista viher- ja virkistysaluemerkintää ei alueella olisi. Tämä täsmentyy asemakaavoituksessa. Asuinalueiden rakennustehokkuuksia määriteltäessä on huomioitu niiden arvot ja ominaispiirteet. Pihlajamäessä A3-korttelitehokkuus (0,4-1,2) vastaa hyvin pitkälti alu-

een nykyistä keskimääräistä korttelitehokkuutta. A3-merkintää on käytetty pääsääntöisesti koko yleiskaava-alueella asemakaavalla suojeltujen 1960-luvun kerrostaloalueiden kaavamerkintänä. Alueen kulttuuri-perintö, -maisema, ja suojelukohteet kuten muinaisjännökset, maalinnoitteet ovat tärkeä osa alueidentiteettiä. Kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamisesta on määräys kaavakartalla.

Liito-oravien osalta ks. edellä kohdassa "Luontodirektiivin liitteen IV (a) - lajit ja muut suojeltavat lajit" ja kohdassa "Pajamäki" todettu. Helsingin luoteisosan liito-oravaselvitys on tehty kaavan laatimisen yhteydessä, jonka jälkeen vuoden 2016 selvityksen mukaan liito-oravat ovat levinneet myös Pihlajamäkeen. Yleiskaavaratkaisu mahdollistaa liikuntatoiminnan ja liito-oravien elinympäristön turvaamisen. Luontoarvojen huomioon ottamisesta on myös määräys kaavakartalla.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaavassa Pihlajamäki on pääosin asuntovaltaista aluetta A3, jossa korttelitehokkuus on pääasiassa 0,4–1,2. Perustellusti korttelikohtainen tehokkuus voi olla tätä suurempikin. Aluetta kehitetään kaavamerkinnän mukaisesti pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60 % tai enemmän on korttelimaata. Alue merkintä mahdollistaa koulujen ja liikuntapalveluiden sijoittumisen alueelle, esimerkiksi Pihlajapuistoon, samoin kuin niiden kehittämisen kaavamerkinnän rajoissa tapahtuvan lisärakentamisen kautta.

Suojelumerkinnällä varustettujen kiinteistöjen kohdalla toteutunut tehokkuus on jonkin verran yli yleiskaavan tavoitehaarukan alarajan, uudemmissa kortteleissa haarukan keskivaiheilla tai hieman sen yli. Nykytilanne on siten yleiskaavan mukainen, mutta yleiskaava mahdollistaa asemakaavamuutoksilla ympäristöön soveltuvan täydennysrakentamisen. Lisärakentamisessa tulee noudattaa yleiskaavan kulttuuriympäristöt-liitekartan oikeusvaikutteista RKY-merkintää.

Pihlajamäen keskustan C3-merkintä tarkoittaa keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimiltilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on keskeisillä paikoilla osoitettava pääsääntöisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Alue on kävelypainotteinen. Alue erottuu ympäristöönsä tehokkaampana ja monipuolisempina. Osa keskustan rakennuskannasta on suojeltu ja sen käyttötarkoitus vastaa yleiskaavassa määriteltyä. Merkintä ei määrittele suoraan rakentamistehokkuut-

ta ja esitetyt tavoitteet korostavat maantasokerroksen toimintojen monipuolisuutta ja toiminnallisuutta. Keskusta sisältyy RKY-alueeseen ja mahdollisen lisärakentamisen tulee tapahtua alueen kulttuuriset arvot huomioon ottavalla tavalla.

Lähinnä Lahden moottoritietä sijaitsevat alueissa on yleiskaavassa varauduttu tilanteeseen, jossa moottoritien on muutettu kaupunkibulevardiksi. Pihlajamäen, Pihlajiston ja Viikin väliin sijoittuva alue on osoitettu laajempaa aluetta palvelevaksi liike- ja palvelukeskustaksi C1. Alue sijoittuu suurelta osin nykyiselle tiealueelle, jonka rakentaminen mahdollistuu yleiskaavaan merkityn Lahdenväylän tunnelin toteuduttua. Kaavamääräyksen mukaan kyseessä on palvelu-, liike- ja toimitilapainotteinen keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava pääsääntöisesti liiketilaksi. Alue on kävelypainotteinen. Alue erottuu ympäristöönsä tehokkaampana ja toiminnallisesti monipuolisempaan.

Liike- ja palvelukeskusta C1 -alueen reunavyöhyke on osoitettu Kanta-kaupunki C2:ksi, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettava kantakaupungille ominaisen, toiminnallisesti monipuolisen ja sekoittuneen rakenteen säilyminen sekä liike- ja toimitilojen riittävä määrä. Käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Aluetta kehitetään kestävien kulkumuotojen, erityisesti kävelyn ja pyöräilyn, ehdoilla. Kaupunkibulevardeihin rajautuvilla alueilla korttelitehokkuus tulee olla pääsääntöisesti yli 1,8 ja keskeisten katujen varsilla kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Siltä osin kuin alue leikkaa Porraskallion kohdalla valtakunnallisesti merkittävää RKY-aluetta, sen suunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot.

Pukinmäki

Jokeri 2 -pikaraitiotien suunnittelussa yleiskaavalla merkitty linjaus on ohjeellinen, ja sen sijainti tarkentuu jatkosuunnittelussa. Maakuntakaavassa yhteys on merkinnällä "pääkaupunkiseudun poikittainen joukkoliikenteen yhteysväli", joka on 2. vaihemaakuntakaavan mukaan kehittämisperiaatemerkintä. Suunnittelumääräyksen mukaan yhteysvälien tarkempi sijainti määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että ne vahvistavat pääkaupunkiseudun verkostomaista rakennet-

ta. Jokeri 2 -pikaraitiotien yhteys Malmilta Paloheinään on yksi osa rai-
deliikenteen verkostoa. Jatkosuunnittelussa selvitetään vaihtoehdot tä-
män yhteyden toteuttamiseksi ja arvioidaan niiden vaikutukset.

Pukinmäen rantapuistossa kaavamerkintä A2 määrittelee alueen pää-
käyttötarkoituksen. Vantaanjokeen liittyvä osa Pukinmäen rantapuistos-
ta on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi. Kaavan Kulttuuriympäristö-
teemakartta sisältää merkinnät valtakunnallisesti merkittävistä maise-
ma-alueista ja rakennetusta kulttuuriympäristöstä, jotka yleiskaavakar-
tan merkintöjen ohella ohjaavat jatkosuunnittelua oikeusvaikutteisina.

Yleiskaavassa on koko aluetta koskeva kaavamääräys: Valtakunnalli-
sesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvai-
kutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnit-
telussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittä-
vät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä
muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava
yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuu-
riympäristöarvot.

Vantaanjokilaakson arvokkaan maisema-alueen keskeiset arvot, kuten
jokilaakson pitkät näkymät, pellot ja kartanoympäristöt voidaan säilyttää
(Yleiskaavaselostus sivu 121).

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi ko-
ko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistys-
mahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Kaupunginhallitus on 13.3.2017 § 261 päättänyt hyväksyä Pukinmäen
rantapuiston ja Bockinpuiston luoteisosan puistokäytävän puistosuunni-
telman nro VIO 5835/1. Suunnitelman tavoitteena on luoda yleisilmeel-
tään monipuolinen viheralue, jonka läpi kulkee merkittävä ulkoilureitti.
Tavoitteena on säilyttää alueen ekologiset arvot ja vahvistaa alueen
asemaa osana Vantaanjoen laakson kulttuurimaisemaa ja viheraluei-
den verkostoa. Vantaanjoki on näkyvä osa puiston virkistys- ja maise-
ma-arvoja. Pohjoisosan metsikkö säilytetään. Päätöksen mukaan puis-
to voidaan rakentaa vuosina 2018–2020. Pukinmäen alueen arvot ja
ominaispiirteet sekä maastonmuodot huomioidaan jatkosuunnittelussa.

Katajanokka

Yleiskaavan kaavamääräys mahdollistaa pääkäyttötarkoitukseltaan
asuntovaltaisen alueen sisäisten viheralueiden säilymisen, vaikka var-
sinaista viher- ja virkistysaluemerkintää ei alueella olisi. Merkintä ei siis
tarkoita pelkästään asuin-, liike- ja julkisten palvelujen kortteleita. Tämä
täsmentyy asemakaavoituksessa. Puistoista ja rantareiteistä pyritään
pitämään huolta asemakaavoituksen yhteydessä. Katajanokan rantaa

koskee Helsingin rantoja yhdistävä yleistä rantareittiä tarkoittava yleiskaavamerkintä ja -määräys rantojen säilymisestä julkisina uusilla alueilla. Kantakaupungin virkistysalueena Katajanokan rantaa ei yleisesti voida pitää, mutta katajanokkalaisten virkistysalueena kylläkin. Matruusipuisto on yleiskaava 2002:ssa kerrostalovaltaista aluetta, eli sen mukaan olisi mahdollista kaavoittaa alue kärkeen saakka rakentamiseen jo nyt. Uudessa yleiskaavassa rakentamismahdollisuus ulotetaan sataman autojen odotusalueelle ja pysäköintialueelle. Näin ollen yleiskaava ei tuo Katajanokalle merkittävää muutosta voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna. Olemassa olevaa kaupunkirakennetta tiivistettäessä on erittäin haastavaa noudattaa tiukasti alueen alkuperäistä kaupunkisuunnittelukonseptia. Täydennysrakentaminen johtaa aina kompromisseihin. Rakentamisen, viheralueiden, rantareittien ja muiden ranta-aktiiviteettien tarkempi mitoitus ja sijoitus sekä mahdollisen kaupunginosapuiston rajausta ratkaistaan asemakaavavaiheessa. Perusperiaate yleiskaavassa on, että kaupungin rantoja kiertää yhtenäinen julkinen rantareitti. Yleiskaavan pääkartalla rantareitti on määräystekstissä ja yleiskaavan ehdotusvaiheessa tehdyllä uudella kantakaupungin teemakartalla omana karttamerkintään.

Yleiskaavan viestintä, osallistuminen ja vuorovaikutus on kuvattu pääpiirteissään selostuksen luvussa 5 (s. 150-154). Suunnittelun vaiheet ja yhteenveto kaavoituksen eri vaiheissa esitetyistä mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista sekä niiden johdosta kaavaan tehtyihin muutoksiin ja täydennyksiin on kuvattu selostuksen luvussa 6 (s. 155-163). Kaavaprosessin eri vaiheissa on lisäksi tehty vuorovaikutusraportit, joissa on esitetty yhteenvedot keskeisimmistä aiheista sekä annettu näihin vastineet. Kaikki yleiskaavaehdotuksesta annetut lausunnot ja muistutukset ovat olleet kaupunkisuunnittelulautakunnan käytettävissä ja lautakunnan esityslistan liitteinä kokonaisuudessaan. Sekä Katajanokan Huolto Oy:lle että Katajanokka-seura ry:lle on 28.6.2016 toimitettu kyseisissä muistutuksissa annettuihin sähköpostiosoitteisiin Kaupunkisuunnittelulautakunnan esityslista, pöytäkirjanote, muutoksenhakuohje ja vuorovaikutusraportti.

Yleiskaavan toteuttaminen edellyttää paikoin maaperän lujittamista, vakavuuden turvaamista ja pilaantuneen maan kunnostamista. Yleiskaava luo edellytykset jatkosuunnittelussa ottaa huomioon maaperä- ja kalliorakentamista koskevat lait, määräykset, ohjeet ja suositukset. (Kaava sisältää tulvasuojelua koskevan määräyksen. Aihepiirejä koskevaa tietoa on yleiskaavan Teknistaloudellista suunnittelua koskevassa liiteraportissa.

Yleiskaavassa muuttuva kaupunkikuva ja maisema on arvioitu kaavaselostuksen sivuilla 120-121. Kaavaan liittyvässä Maankäytön keskeiset muutosalueet -raportissa Katajanokan maankäytölle on annettu

useita alustavia maankäyttövaihtoehtoja, joissa rantojen virkistyskäyttö on otettu huomioon. Kaava ottaa huomioon Helsingin nykyisten ominaispiirteiden säilyttämisen tärkeyden määräämällä siitä koko kaava-aluetta koskevassa kulttuuriympäristöjä ja maisemaa koskevassa määräyksessä: Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Rantojen merkitys virkistyskäytön kannalta on myös tunnistettu. Koko kaava-aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan ”Rannat suunnitellaan julkisina uusilla rakentamisalueilla”.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Kulosaari

Huolimatta yleiskaavan esitystekniikasta yleiskaavan luonto-, maisema-, virkistys ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset on arvioitu käyttäen hyväksi tarkkaa paikkatietoa ja lisäksi yleiskaavan pohjaksi tehtyjä väestöarvioita. Tämän voi todeta kaavan liitteenä olevista teemakartoista ja esimerkiksi luontovaikutusten arvioinnin liitekartoista. Kulttuuriympäristöjen osalta Kulosaarta koskeva RKY 2009 - merkintä on osoitettu Kulttuuriympäristö-teemakartalla, ja kulttuuriympäristön osalle on annettu kaavamerkintä A4, joka määrää korttelitehokkuudeksi alle 0,4. Yleiskaavan raportissa ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” on todettu Kulosaaren huvilaympäristöt sivulla 50. Kaavassa on annettu koko kaava-alueen kulttuuriympäristöjä koskeva määräys. Kulttuuriympäristöraportti: http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-17.pdf

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Teknos Oy:n tehdasalue, Pitäjänmäki

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on luokitellut Teknos Oy:n sen käyttämien kemikaalien perusteella vaarallisten kemikaalien laajamittaista varastointia harjoittavaksi laitokseksi.

Laitoksen käyttämistä kemikaaleista merkittävimpiä ovat liuottimet. Maankäytön suunnittelua laitosalueen läheisyyteen koskevat ns. Seveso-direktiivin määräykset, jotka on pääosin toimeenpantu kansallisesti kemikaaliturvallisuuslain säännösin (L vaarallisten keikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390). Laitokselle on määrätty 1 kilometrin levyinen konsultointivyöhyke, jolla on kiinnitettävä erityistä huomiota riittäviin suojaetäisyyksiin suunnitellun maankäytön ja vaa-

raa aiheuttavan toiminnon välillä. Suojaetäisyyksillä tarkoitetaan mahdollisten poikkeustilanteiden seurausten edellyttämiä riittäviä etäisyyksiä laitoksen ulkopuoliseen toimintaan. Maankäytön suunnittelua koskee myös lausunnotmenettely, jossa suunnitelmista on pyydetty lausuntoa Tukesilta ja pelastusviranomaiselta. Teknos Oy:n Pitäjänmäen tehtaalla konsultointivyöhyke on yhden kilometrin levyinen. Laitoksen normaalitoimintojen vaikutukset laitoksen ulkopuoliseen ympäristöön ovat vähäisiä. Tuotannossa syntyvistä liuotinpäästöistä valtaosa kerätään ja käsitellään laitoksen erillisessä yksikössä. Ilmaan pääsee haihtuvia orgaanisia yhdisteitä (VOC-yhdisteitä) vähäisiä määriä. Orgaanisilla liuottimilla on tyypillistä pienenäkin pitoisuutena tuntuva ominainen hajua. Hajun esiintyminen satunnaisesti on mahdollista erityisesti tehtaalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä. (Asemakaava nro 12349, 27.4.2016 § 116 Sulkapolun ympäristö, selostus, s. 9-10)

Teknos Oy:n maankäytön suunnitteluun vaikuttavat vaaralliset kemikaalit ovat pääasiassa syttyviä kemikaaleja (käytännössä liuottimia). Vastaavanlaisissa laitoksissa lämpösäteilyn on arvioitu ylittävän pisimmillään noin 80 metrin etäisyydelle palopaikasta. Tämän lisäksi on otettava huomioon tulipalossa syntyvät myrkylliset savukaasut, joilta on voitava suojautua sisälle (edellyttää mahdollisuutta sulkea ilmastointi). Selvityksen perusteella tarkastelluista onnettomuuskenaarioista laajin maan tasolla leviävä vaikutus on nestekaasuräjähdyksen ylipaineella (5kPa) noin 90 metrin etäisyydelle. Tuotantotilojen liuotinpalossa syntyvien palokaasujen määrä voi aiheuttaa vaaraa 20 metrin korkeudessa noin 150 metrin etäisyydelle. Kaupunkisuunnitteluviraston teettämän onnettomuusvaarojen kartoituksen ja vaikutustenarvioinnin (Teknos Oy:n Pitäjänmäen tehtaalla onnettomuuksien vaikutusten arviointi, Pöyry Finland Oy, 7.12.2015) perusteella ei todettu Sulkapolun asemakaava-alueelle ulottuvia vaaraa aiheuttavia lämpösäteilyvaikutuksia, räjähdyspainevaikutuksia tai kaasumaisten yhdisteiden pitoisuuksia.

Teknos Oy:n liuotemaalituotannon laajennushanketta koskevaan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (Teknos Oy:n liuotinmaalituotannon laajennushankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus, Viitek Oy, 19.5.2000) mukaan korkeimmat ilmaan pääsevät haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) pitoisuudet muodostuvat hiilivetyjen polttolaitosten häiriöiden aikana ja ovat siten satunnaisia ja kestoltaan lyhytaikaisia sekä esiintyvät mallilaskelmien mukaan lähinnä tehdasalueilla. Lyhyen ja pitkän ajan pitoisuuskeskiarvot alenevat voimakkaasti edettäessä kauemmaksi päästölähteistä. YVAN mukaan suurimmiksi riskitekijöiksi todettiin palavien nesteiden varastointi, käsittely sekä niihin liittyvä tulipaloriski. Laajamittaisen kemikaalivuodon mahdollisuus tehdasalueen ulkopuolelle on pieni, joten vaikutukset ihmisille ja ympäristölle mahdollisen kemikaalivuodon tapahtuessa jäävät vähäisiksi. YVAN mukaan onnettomuustilanteista suurimman uhan muodostaa tulipalo ja

sen seurauksena ympäristöön leviävät savu, noki ja mahdollisesti myrkylliset savukaasut. Muut riskit ovat kemikaalien luonteesta ja käsittelymääristä johtuen vähäisiä.

Yleiskaavan mukainen maankäytön tiivistäminen, erityisesti asuinrakentamisalueiden merkittävä lisääminen, saattaa aiheuttaa tarvetta sijoittaa herkkiä toimintoja, kuten asumista, ympäristöhäiriöitä tai vaaraa aiheuttavien toimintojen läheisyyteen. Riittävien suojaetäisyyksien varmistaminen on aina tarpeen tavoiteltaessa uutta maankäyttöä teollisuusalueiden ja muiden häiriöitä tai riskejä aiheuttavien kohteiden läheisyyteen. Toimintojen selvittäminen on tarpeen, vaikka toimintoja ei kemikaalien käytön tai varastoinnin määrien perusteella luokiteltaisi suuronnettomuus vaaraa aiheuttavaksi. (Kaavaselostus, s. 128)

Tukes on yleiskaavasta antamassaan lausunnossa todennut, että kaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa, ettei erityisen haavoittuvia kohteita kuten päiväkotia, sairaaloita, kouluja, hoitolaitoksia tai merkittäviä kokoontumistiloja, joiden tyhjentäminen onnettomuustilanteissa on vaikeaa, sijoiteta vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten läheisyyteen.

Jatkosuunnittelussa, kuten mahdollisten osayleiskaavojen tai asema-kaavojen laatimisen yhteydessä selvitetään yksityiskohtaisemmin toimintojen ympäristövaikutukset ja mahdolliset riskit sekä määritellään suojaetäisyydet, tarvittavat tekniset suojaukset ja kaavamääräykset, joilla huolehditaan ympäristöhäiriöiden ja riskien vaikutusten hyväksyttävyydestä muuttuvan maankäytön kannalta. Jatkosuunnittelussa on myös kiinnitettävä riittävää huomiota teollisuuden ja muiden ympäristöhäiriöitä tai riskejä aiheuttavien kohteiden toimintaedellytysten turvaamiseen niille osoitetuilla alueilla. Väylien mahdollisen muuttamisen ja muun kuljetusreittien suunnittelun yhteydessä on huolehdittava vaarallisten aineiden kuljetusreittien turvaamisesta. (Kaavaselostus s. 128)

Koko kaava-alueella koskevan yleismääräyksen mukaan "Yleiskaava-alue suunnitellaan kaikkialla toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys sekä terveellisyys ja turvallisuus, asumisen ja elinkeinoelämän tarpeet sekä palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen käyttäen hyväksi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta".

Kuten yleiskaavan tavoitteista on tämän lausunnon alussa todettu, yleiskaavan tulee varmistaa myös vahvat ja toimivat yritys- ja työpaikka-alueet ja turvata kaupungin elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Tavoite on, että Pitäjänmäki pysyy merkittävänä työpaikka-alueena tulevaisuudessakin. Keskustan jälkeen se on toiseksi suurin työpaikka-alue Helsingissä, ja sillä on erinomainen seudullinen saavutettavuus, joka parantuu Raide-Jokerin myötä entisestään. Alue kuitenkin muuttuu

ja tiivistyy. C1 –merkintä mahdollistaa Teknos Oy:n toiminnan jatkumisen alueella, mutta pidemmällä aikavälillä myös asemanseudun tiivistymisen, mikä on yleiskaavan yhtenä tavoitteena. Asuinaluevaraus eteläpuolella liittyy Raide-Jokerin linjaukseen.

Voimassa olevassa Yleiskaava 2002:ssa Teknos Oy sijaitsee alueella, joka on osoitettu kerrostalovaltaiseksi alueeksi. uusi yleiskaava ei Teknos Oy:n osalta muuta tilannetta.

Rudus Oy:n toimitila-alue, Konala

Konalan työpaikka-alue ja yleisemmin Vihdintien varsi on merkitty laajalti toimitila-alueeksi. Kaupunkibulevardin raideliikenne- ja viheralueen asemakaavakartalla paranevat huomattavasti. Ydinkeskustaa lähinnä olevat alueet on merkitty kantakaupungiksi. Merkintä kuitenkin mahdollistaa nykyisten yritysten jatkumisen alueella ja uusien yritysten syntymisen, mutta se mahdollistaa samalla asuntorakentamisen. Konala on muuttumassa osin asumiseen. Yleiskaavakartalla on tarkistettu toimitila-alueen rajausta ehdotusvaiheessa käydyn vuorovaihtuksen perusteella, ja Rudus Oy:n alueella on muutettu 3 ruutua toimitila-alueeksi.

Yleiskaavan yhtenä tavoitteena on varmistaa vahvat ja toimivat yritys- ja työpaikka-alueet. Yleiskaavan tavoitteena ei ole muuttaa toimivaa yritysalueita asutukseen. Nykyisten yritysalueiden säilyttäminen on kaupungille tärkeää, koska kaupungissa täytyy olla alueita myös sellaiseen tuotannolliseen toimintaan, jonka lähellä ei voi sijaita asumista esimerkiksi tuotannon, liikenteen ja kuljetusten aiheuttamien häiriöiden takia. Riittävän laajat ja yhtenäiset yritysalueet mahdollistavat yritysten yhteistyön ja hyötymisen toistensa läheisyydestä.

Tuomarinkylän kartano

Kulttuuri- ja maisema-arvojen huomioiminen on otettu osana kaavatyötä huomioon siten, että kaavakartalla näkyy selkeästi virkistys- ja viheraluemerkinnällä osoitettu Tuomarinkylän kartanonmäkeä ympäröivä avoin peltoalue, joka mahdollistaa kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen asemakaavojen, maakuntakaavan ja valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden (mm. valtakunnallisesti arvokas maisema-alue) mukaisesti. Rakentaminen on sijoitettu Uusipellon alueelle, joka on kulttuuriympäristön ydinalueiden kannalta syrjäinen.

Samalla on arvioitu ratsastus- ja koiratoimintojen ja yleisen virkistyskäytön edellytykset. Ratsastuskeskus voi säilyä asemakaavassa osoitetulla paikallaan. Koirakeskuksen säilyttämiselle ja siirtämiselle on esitetty vaihtoehtoja kaavaselostuksen sivulla 36. Kaavaratkaisun vaikutusarviointi perustuu Tuomarinkylän kartanon kulttuuriympäristöön koh-

distuvien vaikutusten osalta kaavan oikeusvaikutteisessa teemakartassa osoitettuihin valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristökohteiden arvoihin ja yleiskaavan kulttuuriympäristöselvitykseen "Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt". Kyseisen raportin sivulla 52 on mainittu Tuomarinkylän kartanon ympäristöhistoriallinen selvitys.

Koko kaava-alueita koskevan yleismääräyksen mukaan "valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot." Kaavaselostuksen sivuilla 99 ja 122 on kulttuuriympäristöä koskevat määräykset ja kaavamääräysten tulkintaohje sekä Tuomarinkylän kartanon maisema- ja kulttuuriympäristöä koskeva vaikutusten arviointi.

Kaavaratkaisu perustuu olemassa olevaan katu- ja joukkoliikenneverkkoon, jota kaava antaa mahdollisuuden täydentää. Tuomarinkylän kartanon alueen pääkäyttö on virkistys- ja viheralue, ja pikaraitiotien linjaus on osoitettu alueella ohjeellisena.

Alueella on lainvoimaiset asemakaavat. Yleiskaava ei kumoa asemakaavoja vaan ohjaa mahdollisten kaavamuutosten tekemistä. Rakentamista ei ole osoitettu ratsastuskeskuksen asemakaava-alueelle vaan yhdyskuntarakennetta täydentävästi Itä-Pakilan pohjoispuolelle, jossa sielläkin on suojeluasemakaava nro 10331 vuodelta 1998. Eri harrastuslajien maankäyttötarpeita on käsitelty yleiskaavassa yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella ja tasapuolisesti.

Vuorovaikutus Tuomarinkartanoa koskevassa asiassa on ollut vähintäänkin keskimääräistä laajempaa ja valittajien huoli harrastus-, virkistys- ja elinkeinotoimintojen kehittämisestä on otettu huomioon kaavan tavoitteiden mukaisesti (vuorovaikutusraportit). Suurin osa mielipiteissä ja muistutuksissa esitetyistä asioista on asemakaava- ja toteutustason asioita. Mielipiteet on otettu huomioon siten, että kaavaratkaisuun on tehty muutos luonnosvaiheen jälkeen vähentämällä rakentamiseen osoitettua aluetta. Maakuntakaavaan nähden kyse on kaavan täsmennyksistä. Muutoksessa on pyritty ottamaan huomioon paremmin ratsastuksen ja koiraharrastuksen tarpeet ja sovittamaan rakentamista niin, että toimintojen ja kulttuuriympäristö- ja luontoarvot voidaan säilyttää. Yleiskaavaselostuksen sivulla 36 on esitetty vaihtoehtoja Tuomarinkylän rakentamiselle. Kummassakin kuvassa ratsastus- ja koirakeskuksen toiminnat on otettu huomioon. Vuorovaikutus on kuvattu Vuorovaikutusraportissa IV.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Yleiskaava ei estä Tuomarinkylän kartanon ratsastuskeskuksen kehittämistä eikä uuden maneesirakennuksen rakentamista. Harrastustoiminnan kehittäminen ja laajeneminen Helsingissä on yleiskaavan kannalta toivottavaa. Kasvava kaupunki tarvitsee lisääntyvässä määrin harrastusmahdollisuuksia. Yleiskaavassa on pyritty turvaamaan nykyiset harrastustoiminnat, mutta myös kehittämään ja laajentamaan niitä. Tämä on tuotu useasti esiin myös vuorovaikutustilaisuuksissa ja tapaamisissa alueen harrastustoimintaa ylläpitävien yhdistysten kanssa.

Kulttuuriympäristön keskeisimmät arvot kartanonmäen ja Vantaanjokilaakson avoimeen maisemaan liittyen voidaan säilyttää. Ratkaisu edellyttää rakentamisen, harrastustoimintojen, pysäköinnin ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamista tarkemmassa suunnittelussa. Ratsastusreitistö on mahdollista säilyttää alueelle sijoitettavasta rakentamisesta huolimatta vaihtelevana ja monipuolisena. Turvallisuusnäkökulma reitistöjen osalta selvitetään tarkemmassa suunnittelussa.

Puistola

Puistolan asemanseudulla ja Suuntimopuistossa on Lähikeskusta – merkintä. Se on keskusta-alue, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Kaava mahdollistaa palvelujen sijoittamisen Puistolaan. Yleiskaavan ruutuihin perustuva esitystapa, jossa on merkitty ainoastaan yksi pääkäyttötarkoitus, mahdollistaa alueiden sisäisten viheralueiden säilyttämisen. Yleiskaavan tavoitteena on olla strateginen dokumentti, joka ohjaa mitoituksella ja pääkäyttötarkoitusmerkinnällä alemman kaavataason suunnittelua. Vasta asemakaavatasoinen tarkastelu mahdollistaa riittävän perusteltujen aluerajausten tekemisen. Koko kaava-alueella koskevan yleismääräyksen mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Malminkartano

Muinaismuistolain suojaamat kohteet tullaan huomioimaan asemakaavoitusvaiheessa. Koko kaava-alueella koskee yleismääräys, jonka mu-

kaan suunnittelussa tulee ottaa huomion mm. muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet.

Koko kaava-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata. Kaavamääräysten tulkintataulukossa kaavaselostuksessa on avattu määräyksen tulkintaa lauseella: ”Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden osalla viheralue ei saa kurotua umpeen.”

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Malminkartanossa käynnistyy lähitulevaisuudessa kaavahankkeita, joissa tutkitaan uuden asuntorakentamisen, pysäköintiratkaisujen ja palvelujen sijoittumisen mahdollisuuksia. Lisäksi tarkastellaan täydennysrakentamisen mahdollisuuksia ja alueen kehittämistä laajemmin. Uudistukseen liittyy myös viherympäristön parantaminen.

Töölön kisahalli / Mäntymäen kenttä

Mäntymäen alueelle Nordenskiöldinkadun ja Mannerheimintien varteen sekä Mäntymäen kentän kohdalle on lisätty kantakaupunkimerkintää osittain Olympiarakennusten (Olympiastadion, Uimastadion ja Kisahalli) muodostamalle RKY-alueelle.

Koko kaava-aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan ”valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomion maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot”.

Kulttuuriympäristöt- teemakartalla todetaan, että valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristöjä ja muinaismuistoja koskevassa suunnittelussa on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Tämä varmistaa sen, että kulttuuriympäristön arvoja tulkitaan riittävällä asiantuntemuksella.

Kantakaupunki C2 -merkintä on ”keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena.” Kaavamääräysten tulkintaohjeen mukaan ”kantakaupunki on keskusta-alue, johon kuuluu toiminnallisesti eri tavoin pai-

nottuneita sekä tehokkuudeltaan ja kaupunkirakenteeltaan erilaisia aluekokonaisuuksia. Asumisen ja toimitilojen lisäksi kantakaupungissa sijaitsee laajoja hallinnon ja julkisen palvelujen alueita. Myös virkistysalueet ja historialliset puistot ovat osa kaupunkirakennetta. Vanhan kantakaupungin osalta merkinnän alueella on kulttuurihistoriallisia, rakennustaiteellisia ja maisemakulttuurin arvoja, joita on selitetty tarkemmin Kulttuuriympäristöt-teemakartassa.”

Kantakaupungin alueella Kantakaupunki-merkinnällä on merkitty sellaisia virkistykseenkin kannalta merkittäviä alueita, jota ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa. Kantakaupunki-merkintä mahdollistaa edelleen hyvin erilaisia alueita niiden omista lähtökohdista käsin ja kulttuurihistorialliset arvot huomioon ottaen.

Koko kaava-alueella koskee yleismääräys, jonka mukaan ”ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne. Vihersormien ja muiden seudullisten viheralueiden sekä paikallisen viheralueverkoston jatkuvuus tulee turvata.”

Yleiskaavan kaavamääräykset välittävät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maakuntakaavan ja yleiskaavan sisältövaatimusten tavoitteet otettavaksi huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa ja mahdollistavat Olympiarakennusten kokonaisuuden arvojen säilymisen.

Töölön kisahallin aluetta koskevat kulttuuriympäristöselvitykset on to-dettu Helsingin yleiskaavan ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” -raportissa (s. 53) sekä kantakaupunkia koskevassa selvityksessä ”Kantakaupungin ja ydinkeskustan kehittäminen” (s.15).

Sisältövaatimusten ja selvitysten riittävyyden osalta viitataan lisäksi koko kaava-alueen kulttuuriympäristöarvojen, luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien huomioon ottamista koskevaan vastineeseen.

Lapinlahden sairaala-alue

Yleiskaavan kaavamääräykset välittävät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maakuntakaavan ja yleiskaavan sisältövaatimusten tavoitteet otettavaksi huomioon tarkempiasteisessa kaavoituksessa ja mahdollistavat Lapinlahden sairaala-alueen keskeisten arvojen säilymisen. Alue on osoitettu kaavassa merkinnällä: Kantakaupunki C2, Kes-kusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena.

Lapinlahden sairaala-aluetta koskevat kulttuuriympäristöselvitykset on todettu Helsingin yleiskaavan ”Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt” -raportissa (s. 54).

Koko kaava-aluetta koskee kaavamääräys: Valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöt on otettava oikeusvaikutteisina huomioon Kulttuuriympäristöt-teemakartalta. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ja niiden ominaispiirteet sekä muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

Lapinlahden sairaala-aluetta koskeva kaavamerkintä Kantakaupunki C2 perustuu kantakaupungin ja ydinkeskustan laajentamista koskevaan selvitykseen, jossa sivulla 31 on esitetty uusia rakennuksia Länsiväylän bulevardiin liittyen.

Pikselimuotoisessa yleiskaavassa on perusteltua esittää keskustan laajentamista koskevat tavoitteet bulevardin ympäristössä. Lapinlahden sairaalan alueella on asemakaava, jossa alue on suojeltu. Suojelukaa-
van mahdollistamat toiminnot liittyvät sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltoon (YS-merkintä). Lisäksi alueella on suojeltu puisto. Nämä toiminnot on luontevinta liittää Kantakaupunki C2 –kaavamerkintään.

Lapinlahden sairaalan puisto kuuluu Kantakaupunki-teemakartan historiallisten puistojen joukkoon. Teemakartan jaottelu perustuu Helsingin maisemakulttuuri-karttaan, joka on esitetty Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt -raportissa. Lapinlahden sairaalan puisto kuuluu kategoriaan kantakaupungin muut arvokkaat ja ajalleen tyypilliset puistot.

Kantakaupungin alueella Kantakaupunki-merkinnällä on merkitty sellaisia virkistykseenkin kannalta merkittäviä alueita kuten Lapinlahden sairaala-alue, jota ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa. Kantakaupunki C2 -merkintä mahdollistaa edelleen hyvin erilaisia alueita niiden omista lähtökohdista käsin ja kulttuurihistorialliset arvot huomioon ottaen.

Kuten edellä olevasta voi todeta, kaavakartan ja teemakartan merkinnät eivät ole Lapinlahden sairaala-alueen osalta ristiriitaiset.

Yhdyskuntatekninen huolto

Yleiskaavaan on merkitty vain vähäinen osa yhdyskuntateknisen huollon kannalta tärkeistä järjestelmätasoisista kohteista. Kaavan sanallisen yleismääräyksen mukaan ”kaikille alueilla saa sijoittaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita. Kantakaupungissa saa sijoittaa myös suuria energiantuotantoon liittyviä laitoksia. Rakennettavien ja

rakennettujen alueiden aluevarauksiin sisältyvät seudulliset energia- ja vesihuoltoverkostot ja laitokset suoja-alueineen.”

Yhdyskuntateknisen huollon käyttötarkoituksmerkinnällä on osoitettu Vuosaaren voimalaitos, Pitkälän ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitokset sekä Viikinmäen jätevedenpuhdistamo. Kantakaupungin suurten energiantuotantolaitosten toiminnan jatkuvuus on turvattu erillisellä kaavamääräyksellä. Teemakartalla esitetyt ja muut laitosalueet kehittyvät muiden yleiskaavan käyttötarkoituksmerkintöjen osana tarkentuen asemakaavoituksessa ja muussa suunnittelussa. Teemakartalla on esitetty kaavaohjauksen kannalta merkittävimpiä laitos- ja opeointipaikkoja sekä putkia ja kaapeleita. Maakuntakaavojen yhdyskuntateknisen huollon kaavamerkinnoistä ja –määräyksistä on kerrottu kaaselostuksen teknistaloudellisessa liiteraportissa. Yleiskaavan yleismääräyksen mukaan rakennettavien ja rakennettujen alueiden aluevarauksiin sisältyvät seudulliset energia- ja vesihuoltoverkostot ja –laitokset suoja-alueineen.

Yleiskaava-alueella on runsaasti muita huollon toimivuuden kannalta merkittäviä aluekohteita ja verkostoja. Niihin kohdistuvat maankäyttömuutosten vaikutukset tarkentuvat asemakaavoituksessa ja muussa suunnittelussa.

Yleiskaavan kaavakartta ja –määräykset ottavat huomioon maakuntakaavojen ohjausvaikutuksen. Yhdyskuntateknisen huollon ja muiden maankäyttötoimintojen yhteensovittamistarve on mahdollista ottaa huomioon vasta yleiskaavan jälkeisissä työvaiheissa. Yhdyskuntateknistä huoltoa on hyvin monenlaista muodoltaan ja vaikutuksiltaan, ja sitä sijaitsee mm. Natura-alueilla. Lähtökohtaista yhdyskuntateknisen huollon ja muiden maankäyttötoimintojen yhteensopimattomuutta ei yleiskaavavaiheessa voi osoittaa.

Tiivistyvässä kaupungissa varsinaisen huoltotarpeen läheisyydessä huolto siirtyy enenevässä määrin maan alla tehtäväksi. Huoltoketjussa yli jäävän materiaalin hyödyntämispotentiaalin selvittämisen ja koneellisen hoidon tarve kasvavat. Tältä osin huollon infrastruktuurin nykyistä kalliimmaksi tuleminen todennäköisyys kasvaa. Huollon toteuttamista koskevien kitkatekijöiden todennäköisyys kasvaa, jolloin huollon tuottaminen muuttuu entistä haastavammaksi ja tapauskohtaisemmaksi. Tarve tuottaa korkealaatuisemmin toteutettavia huoltopalveluita lisääntyy keskustamaisesti rakennettavien alueiden määrän kasvaessa.

Ilmalan varikkoalue

Junaliikenteen varikkotoiminnoille on varattu tilaa edelleen yleiskaavassa ja esimerkiksi Ilmalan alueen kaavamerkinnoista on neuvoteltu yhdessä maanomistajan eli VR-yhtymän kanssa. Neuvottelussa maano-

mistajan edustaja on esittänyt toivomuksen, että aluetta voisi tulevaisuudessa kehittää myös muuhun käyttöön. Junaliikenteen varikkojen kehittämistavoitteet Helsingin seudulla tulee ratkaista yleiskaavan jatkotöinä yhteistyössä valtion, junaliikenteen opetaattoreiden ja muiden seudun toimijoiden kanssa. Kantakaupunki-merkintä ei estä varikon pysymistä pääradan ja Veturitien välisellä alueella, mutta antaa mahdollisuuden kehittää aluetta pitkällä aikavälillä myös muille kaupunkitoiminnoille, esimerkiksi toimitiloille.

Uuden yleiskaavan nojalla Ilmalan varikkoalueen nykyisen käytön on mahdollista jatkaa. Yleiskaava ilmaisee mihin suuntaan alue kehittyä, jos nykyinen toiminta alueella lakkaa.

Esteellisyysväitteet

Kaupunki katsoo, että esitetyt esteellisyysväitteet eivät ole perusteltuja. Asian käsittelyyn ei ole osallistunut esteellisiä henkilöitä.

Oikeudenkäyntikulut

Kaupunginhallitus kiistää valittajien oikeudenkäyntikuluvaatimuksen.

Vedoten hallintolainkäyttölain 74 §:n 2 momenttiin kaupunginhallitus katsoo, että oikeudenkäynti ei ole aiheutunut viranomaisen virheestä eikä päätös ole virheellinen eikä puutteellinen.

Valituksissa ei ole tuotu esiin mitään sellaista, jonka perusteella kaupungin voitaisiin katsoa rikkoneen MRL 9, 54, 158 tai 160 §:n säännöksiä. Kaavapäätös ei ole syntynyt kuntalain 90 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä eikä päätös muutenkaan ole lainvastainen.

Yhteenveto

Kaupunginhallitus toteaa, että valituksissa ei ole esitetty sellaisia laillisuusperusteita, joiden perusteella osayleiskaavapäätös tulisi kumota. Kaava täyttää MRL 39 §:n sisältövaatimukset ja perustuu lain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, eikä se ole MRL 39 §:n 4 momentin tarkoittamalla tavalla kohtuuton. Kaavapäätös ei siten ole syntynyt kuntalain 90 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä, viranomaisen ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös ole muutenkaan lainvastainen.

Kaupunginhallitus pyytää valituksen hylkäämistä perusteettomana ja sen jättämistä tutkimatta päätöksen tarkoituksenmukaisuuteen kohdistuvilta osin.

Lisätiedot

22.05.2017

Kaj/1

Taina Lehtinen, kaupunginasiainjohtaja, puhelin: 310 36552
taina.lehtinen(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566